

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 03043

ARABESKN

Abraham Blei

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אברהם בליי / אראבעסקו

דאָס בוך איז געווידמעט מיינע שוועסטער
חנה און אסתר

אברהם ב"ר

אראמיקו

ABRAHAM BLEI / ARABESKN

I.L. Peretz Publishing House
31, Allenby St., Tel-Aviv

שער־צייכענונג : אורה להב־שאלתיאל

אברהם בליי / אַראַבעסקן
פאַרלאַג י.ל. פּרֶץ, תּל־אָבִיב, אַלנבִי 31

Copyright by A. Blei, Tel-Aviv

נדפס בישראל תשכ"ז
Printed in Israel 1967

דפוס ליניוטור, רח' יסוד המעלה 39, תל־אביב

אינהאלט :

7	אריינפיר
9	מעשה דערציילער
12	איבלים דער חייסער
20	אבו־שושאַ
24	דושיגוטי
34	אַ משל
38	די מעשה מיט די פיר קריגלעך
46	אבו־דיאב דער העלד
49	דאָס שטיינדעלע אין דער בירקע
57	אין בעלעד
60	עקסטאַז
67	מערת תאומין
70	דער פעלדו פון בענקשאפט
80	אַ גאסט אין דאַרף
83	די שעכערעזאדע פון זשאַמוסין
91	זענאַ
106	אַ קניפל
114	די כישוף פאַס
118	פאַרשאַלטענע חלומות
133	קאוואַלעריאַ רוסטיקאַנאַ
140	זאַאַריפע און דער רול
155	אומגליק

אַרײנפיר

דאָס װאָרט „אַראַבעסק“ איז לויט װעבסטער און אַנדערע פּילאָלאָגן : „אַ באַצירונג, װאָס באַשטייט פּון פּאַנטאַסטישע פיגורן אײנגעפּלאַכטענע אין בלומען, בלעטער אָדער פּרוכטן, אױך פּון פּייגל און פּון מענטשן, פיגורן װאָס אַמאָל זענען זײ געאַמעטרישע און אַמאָל חײ פּליסנדיקע. אױך װערט אַ געװיסער באַלעט־טאַנץ אָנגערופּן מיטן נאָמען „אַראַבעסק“. אין אַלגעמיין װערט אַראַבישער נוסח, אַראַבישער סטיל, אָנגערופּן מיט דעם נאָמען. און הגם אַראַבעסקן איז לױטן װערטערלעכן זײנען נישט קײן דערצײלונג אָדער מעשה, נוצן מײר דאָך דעם נאָמען „אַראַבעסקן“ פאַר דעם בוך, חײל עס האָט אַ שײכות צו אַראַבישן נוסח, צו זײער לעבנס־שטייגער.

די דאָזיקע אַראַבעסקן זענען געשריבן אין פאַרשידענע תקופות. מערסטנס אין דער, אַזױ גערופּענער, ראַמאַנטישער תקופה, די תקופה פּון דער פּערטער עליה און דאָס איז אױך געװען אַ צײט, װען דער אַראַבישער פעלאַך האָט געלעבט אין גאַר פּרימײטיגע באַדינגונגען, אָן די סאַמע נײטיקסטע באַקװעמלעכקײטן, װי באַלייכטונג, װאַסער אאַװ. װאַסער האָבן די פּרױען געבראַכט פּון אַ ברונעם אין קרוגן און בלעכן אױפּן קאַפּ. דער ברונעם איז אין די מערסטע דערפּער געװען חײט, חײט פּון דאָרף.

די פעלדער האָט מען געאַקערט מיט אַן אַקער װאָס האָט אױסגעזען מער װי אַ טשװאַק און עס האָט געמאַכט דעם אײנדרוק, אַז דאָס אַקערט נישט, נאָר עס קיצלט די ערד. צו דעם „אַקער“ איז געװען געשפּאַנט אַ מאַגער פּערדל, אָן אײזל אָדער אַן אױסגעמאַגערטער אַקס א.א.וו. אױפּגעשטאַנען צו דער אַרבעט איז מען מיטן זױן־אױפּגאַנג, ביים ערשטן קײ פּון האָן און שלאָפּן איז מען געאַנגען נאָך זױן־אונטערגאַנג. צװישן טאַג און נאַכט פּלעגן זײך די מענער צונױפקומען אױף דער „מײזבעלע“ (דער פּלאַץ װוּ מ'קלײבט דאָס מיסט פּון דאָרף) און דאַרטן זײצן, זײך דערצײלן מעשיות װאָס זענען געשען אָדער כלומרשט געשען. די פּאַנטאַזיע האָט זײך צעשפּילט. האָט מען דערצײלט מעשיות מיט גוזמות און אַ שעור פּון שדים און כלערליי רוחות, זײ פּאַרנעמען אַ גרויסן פּלאַץ אין אַט די מעשיות. דער געפּערליכסטער פּון די שדים איז דער „רול“ (זע די אַראַבעסק „זאַאָריפע און דער רול“).

פאַר יעדן שד האָבן זײ אַ נאָמען און יעדער שד האָט זײנע אײגענשאַפטן און זײנע צײכנס. אױך האָבן זײ אױסגעטראַכט לעגענדאַרישע חיות חײ, למשל, די דעבע, װאָס

קיינער קען נישט ביישטיין איר פאַרנאַרערישן בליק. קוים טוט זי אַ בליק אויף אַ מענטש אָדער אַ חיה, ציט עס זיי חי אַ מאַגנעט, מען מוז איר נאַכגיין. זי עסט נישט איר קרבן, נאָר זייגט אויס זיין בלוט, פאַרנאַרנדיק אים ערגעץ אין אַ פינצטערער הייל, ווייל זי שרעקט זיך פאַר בלוט. קוים זעט זי בלוט, פאַרלירט זי איר קראַפט, און אַנטלויפט פון פּלאַץ, איבערלאָזנדיק איר קרבן. די בעדואינער האַנדערער אין דער מדבר דערציילן כלערליי גרויליקע מעשיות פון שלאַנגען.

הכנסת אורחים איז ביי די אַראַבער און ביי די פעלאַכן געווען, און איז אויך היינט, זייער אַנגענומען. עס איז אַ פרייד און אַ כבוד אויפצונעמען אַ גאַסט און אים מכבד צו זיין מיטן שענסטן און בעסטן. זייערע שמחות האָבן אַ באַזונדערן חן (זע אַראַבעסק „עקסטאַז“). יעדע שמחה איז ווי אַ ריטואַל, אמת, נישטאַ מער די אמאָליקע ראַמאַנטיק. מיטאַנצט נאָך היינט אַ „דעבקע“ מיט שווערדן אין אַן אויסגעהאַלטענעם ריטעם מיט האַרץ און נשמה. עס קומט אָבער נישט מער צו יענע צייטן.

די אַראַבעסקן זענען געשריבן אין גייסט פון דעם אַלטן שטייגער. נישט אַלע מיטן זעלבן סטיל, נישט מיטן זעלבן נוסח.

די נעמען פון די העלדן און די נעמען פון די דערפער זענען נישט אויטענטישע. דער מחבר האָט אַנגעגעבן נעמען פון דערפער העלכע עקזיסטירן ביי היינטיקן טאַג, אויך די נעמען פון די העלדן קענען זיך געפינען אין דעם אָדער אַנדערן דאַרף. דאָס איז אָבער בלויז אַ צופאַל ! דער מחבר האָט זיך באַמיט צו ווייזן דעם אַראַבישן דאַרף אין זיין אמתער ליכט.

דער מחבר ווינטשט זיך, אַז זיינע לייענער זאָלן הנאה האָבן לייענענדיק די דאָזיקע אַראַבעסקן, פונקט ווי ער האָט אַ הנאה געהאַט שרייבנדיק זיי.

ד ע ר מ ח ב ר

א מעשה־דערציילער

אַראַביש קאָפּע־הויז, ווענט באַמאַלן מיט פּרענדזן. סטעליע באַמאַלט מיט ווייסע טויבן. פאַרקאָפּטשעט פון רויך איז דאָס געמעלעכץ. קליינע טישלעך מיט אייזערנע צודעקלעך. בענקלעך געפלאַכטענע פון טשערעט. אַרום זיי ברוינ־פאַרברענטע פּנימער, אויגן פאַרפירערישע, וואַנצעס שטאַרנ־דיקע. קאַלירטע אַבאַיעס מיט מאַסקאַבישע רעקלעך פון אויבן. בלעכענע און קופּערנע רינגען אויף די פינגער.

פאַרוכט מען אַ פּרישע קאַווע, רויכערט מען טאַבאַק פון נאַרגילעס. דריקט מען קרעלן ברוינע אין די הענט. דרייט זיך אַרום דער דערלאַנגער, גיסט צו קאַלט וואַסער, לייגט צו אַ ברענענדיקע קויל אויפן טאַבאַק אין דער נאַרגילע. אויף אַ בינע אינגאַנצן אַ באַמאַלענע זיצט דער מעשה־דער־ציילער אין אַ מלאַך־קלייד: אַ וויסער כאַלאַט פון זייד, ברייטע אַרבל, דינע זאַקן, גלאַנצנדיק אויסגעפּוצטע שיך, רויטער טאַרבוש אויפן קאַפּ, וואַנצעס מיט פאַמאַדע אַנגעשמירטע, אַנדערש ווי אַלע אין קאָפּע־הויז. זיצט ער אַ פּוס פאַרלייגט אויף אַ פּוס. אַרום אים אַן אוד מיט סטרונעס אַ פאַר, אַלע פון נידעריקע טענער. דערלאַנגט מען אים איינס נאָכן צווייטן אַ פּרישע קאַווע, אַ גוטן ציגאַר, אויפן חשבון פון באַלעבאַס און די געסט.

זענען אַלע אויגן צו אים געווענדט. גיט ער אַ גלעט די וואַנצעס פון

רעכטס און פון לינקס, מאַכט צו אויף האַלב די אויגן און הייבט אָן:

— קאַן ומאַקאַן — אַזוי איז עס געווען און אַזוי וועט עס זיין. איז געווען אַ מאַל אַ נישט גלויביקער אַזאַ. האָט ער קיין געבעט צו אַלאַ נישט געשיקט, אין די וועגן פון מוכאַמעד דעם הייליקן געפעלשט, און געמיינט האָט ער אַז שטענדיק וועט ער אומבאַשטראַפּט זיין, אַז שטענדיק וועט וואַקסן זיין רייכקייט — ווייל רייך איז ער געווען — און געטראַכט, אַז אַ רחום וחנּון איז אַלאַ דער הייליקער. איז ער אַבער איין מאַל אַרויסגעפאַרן אין דער גרויסער שטאָט, אין דער שטאָט פון גרויסע פּאַלאַצן און רייכטימער. איז

אברהם בליי

ער פארבייגעפארן אַ וואַדי אַ גרויסע צווישן בערג. האָט זיך אַ מחנה פון ווילדע פייגל אַ לאַז געטאַן פון הינטער די בערג. שוואַרץ איז געוואָרן דער הימל פון זיי, און פאַרנאַכט, ברידער, פאַרנאַכט איז דער אייזל אַליין צוריק אין דאָרף געקומען. אַזוי איז אומגעקומען דער נישט-גלויביקער? קען אַן אייזל נישט רעדן. ווייסט ער נישט צו דערציילן, ווי גרויס עס זענען די ווונדער און די שטראַף פון אַלאַאָ...

קרעכצן אַלע אַפּ מיט אַמאַל, מורמלען ליפּן שטיל:

— אַלאַאָ, יאָ אַלאַאָ!

ווערט דאָס גאַנצע געזעמל ווי אַ קינד. שרעקן זיך אויגן און קוקן גלייך אויף דער בינע, בולבען די נאַרגילעס. כאַפט דער דערציילער די אוד, שפּילט צו אַ פאַר טענער און זינגט אויס:

אַמאַל אין פעלד

אין אַ פאַרנאַכט,

פון אַ זיס מיידעלע

האַב איך געטראַכט.

זינגען אַלע צו:

פון אַ זיס מיידעלע

האַב איך געטראַכט.

קומט צוריק דער גלאַנץ אין די אויגן. צעגיסט זיך אַ זיסער שמייכל אויף די ראַנדן פון די ליפּן. גיט דער מעשה-דערציילער אַ הילכיקן זופּ פון דער פּרישער קאַווע, צופּרידן וואָס אַפּגעלעבט האָט דער עולם. דערציילט ער ווידער פון אַ ווילדן פויגל, וואָס האָט זיך פאַר אַן אייזל פאַרשטעלט און האָט ביים זייען די גאַנצע זריעה אויפגעפרעסן. דערציילט ער פון אַ שעפעלע אַזאַ, וואָס האָט מיט אַ גאַלדן פישל אַ ליבע געפירט אין קוואַל. זינגט ער לידער פון גוט און שלעכט. פון הימל-מיידלעך און פון שדים, פון אַ שיינער נאַכט און פון טיפּן טאַל.

קאַפטשען די לעמפלעך אין קאַפע הויז. דרימלען איין איינער און צוויי-טער. קומען חלומות און שלעפּן צו הימל-מיידלעך. ווערט דאָס פנים ברייטער

אַראַבעסקן

און ברייטער. קומען חלומות פון שוואַרצע שדים — ווערט אַ בייסעניש אין פלייצע און אין דער נאַז.

— האָ? האָ?

זינגט און דערציילט דער מעשה־דערציילער אַזוי לאַנג און אַזוי ברייט, ביז ער אַליין פאַלט אַריין אין אַ זיסן שלאָף און אין אַ ים פון חלומות — אויסגעטראַכטע חלומות...

קאַן מאַקאַן — וואָס געווען איז געווען.

חאַדי — אַ טאַל אַזאַ.

אוד — אַן אַראַבישער אינסטרומענט מיט איין סטרונגע, אַ מין גיטאַרע.

מאַסקאַבישע — רוסישע. די אַראַבער רופן אַן יעדן רוס „מאַסקאַב.“

איבליס דער ווייסער

סולימאן אל קוז, דער שייך פונעם שבט כאוואנין, איז געקומען צוצוקוקן זיך, ווי עס אַרבעטן זיינע מענטשן אויף די פעלדער. ער האָט געקוקט און געקוקט, געכאַפּט אַ וואָרט מיט דעם און מיט יענעם און נאָכדעם האָט ער זיך צוגעלייגט כאַפֿן אַ דרימל אויפֿן פּריש געשניטענעם גראָז. און ווען ער האָט שוין געפילט דעם טעם פון אַ זיסן שלאָף, האָט זיך צו אים באַוויזן אַ מלאַך, אַ ווייסער מלאַך און האָט צו אים אַזוי געזאָגט :

סולימאן, הער סולימאן, וואָס אַ ווייסער מלאַך רעדט צו דיר! שטיי אויף און גיי גלייך צו דיין שבט, נעם צונויף דיין האָב און גוטס, דיין פאַמיליע און אַלע דיינע גלייביקע פון שבט און לאָז זיך אין וועג אַריין. איר וועט אַרויסגיין פאַרטאָג, ווען די זון וועט זיך אין הימל באַווייזן. נעם דיין וועג אויף יענער זייט פון די בערג, און גיין זאָלט איר אַזוי לאַנג, ביז וואַנען איר וועל זיך נאָך אַמאָל צו דיר באַווייזן און הייסן דיר שטיין בלייבן. און דאָרטן, וווּ איר וועל צו דיר נאָך אַמאָל קומען — דאָרטן ליגט דיין גליק גרייט פאַר דיר. אייערע פיס וועלן באַטרעטן פעלדער גאַנצע, פול מיט אוצרות פון גאָלד, זילבער און דימענטן. וועסט שעפֿן פון זיי, וויפל דיין האַרץ אַליין וועט גלוסטן. גרויס וועסטו ווערן און רייכער פון יעדן לעבעדיקן מענטש אויף דער ערד. געדענק זשע, סולימאן, נישט פאַרליר דיין מוט! גיי, ווייל אַזוי הייסט דיר אַ ווייסער מלאַך פון הימל, אין זיינע אויגן האַסטו שטאַרק אויסגענומען...

אַז סולימאן האָט זיך אויפגעכאַפּט פון זיין זיסן שלאָף, האָט ער צוערשט נישט געוויסט, וווּ ער געפינט זיך. גאָר נישט געפילט, אַז דאָס האָט ער אַ דרימל אַזאַ געכאַפּט אויף זיין אייגן פעלד, נאָר געדוכט האָט זיך אים, אַז ער הענגט צווישן הימל און ערד, אין אַ פּלאַץ אַזאַ, וווּ ער איז נאָך קיינמאָל ביז איצט נישט געווען. פאַר די אויגן איז אים נאָך געשטאַנען דאָס געשטאַלט פון יענעם ווייסן מלאַך, וואָס האָט צו אים אַקערשט גערעדט. אַ פנים, ווייס ווי

מילך, אין אַ ברייטער וויסער און לאַנגער אַבאיע, אַ זיידענע, וואָס פאַר-
דעקט זיין גוף און די פליגל. און יעדער שמייכל זיינער איז אַזוי זיס ווי
דער האַניק פון די בינען און יעדער וואָרט פון זיין מויל איז ווי אַ שיינענ-
דיקע פערל...

עטלעכע מינוט זענען פאַרביי, ווען דער שייך סולימאַן אַל קוז האַט זיך
אויסגעשטוכעט פון זיין שלאָף, האַט ער ערשט דערפילט, אַז זיין האַרץ
קלאַפט אים פון אויפּרעגונג און פון פרייד. האַבן אים די קעמלען אויפן פעלד
דערמאַנט, אַז ס'איז שוין צייט אַהיים צו גיין, און ער האַט זיך צוריק
צו זיינע ביידלעך געלאָזט. עס האַט נישט לאַנג גענומען און דער גאַנצער
שבט פון קליין ביז גרויס האַט זיך דערוואַסט פון דער גרויסער זעעניש-
געשעעניש. אַלע האַבן זיך אַרום זייער שייך צונויפגענומען, ווער ס'איז
געשטאַנען און ווער ס'איז אויף דער ערד געזעסן, און דער שייך אינמיטן.
און ער האַט דערציילט מיט אַזאַ יראת הכבוד וועגן דעם וואַנדערלעכן וויסן
מלאך. אַלצדינג האַט ער זיי דערציילט: אַזוי און אַזוי, געלייגט זיך כאַפן
אַ דרימל, געקומען דער וויסער מלאך, געזאַגט דאָס און דאָס... און דער שבט
קאַכט, רודערט זיך... אַזאַ גליק! אַזאַ גאַלדן גליק! באַשערט, אַז אַ גאַנצער
שבט זאָל מיט אַמאָל אויפגעריכט ווערן, און אַלץ דורך אים, דורך דעם
קלוגן שייך סולימאַן אַל קוז! גרעסער און קליגער פון אַלע שייכן איז
דער שייך פון כאַוואַנין!..

אויסגעהערט אַלצדינג האַט מען אַפגערעדט, אַז קיינער, אויסער די
מענטשן פון שבט, טאָר זיך דערפון נישט דערוויסן. און פאַרטאַג, ווי נאָר
די זון וועט האַלטן ביים אויפגיין, וועט מען זיך לאָזן אין וועג אַריין אַהין,
צום וויסן מלאך, צו די פעלדער מיט די אוצרות.

★

אַ גאַנצע נאַכט איז דער שבט געווען אויף די פיס. ווער וועט עס גיין
שלאָפן, אַז פאַרטאַג דאַרף מען זיך אין וועג לאָזן? און לאַדענען דאַרף מען
אַלצדינג פריער אויף די קעמלען און אייזלען. און אַז מ'וועט שוין די אוצרות
געפינען, וועט מען נישט פאַרגעסן זיך אומצוקערן אַהער צום אייגענעם
פלאַץ און אויפבויען אין מיטן טאָל אַ הויכן טורעם פון גרויסע שטיינער.
וועט דער טורעם זיין העכער פון די פאַלמען און פון די הימלבויער. וועט

די גאַנצע וועלט זען דעם שפיץ פונעם גרויסן טורעם און וויסן, אָז דער רייכסטער און שטאַרקסטער שבט פון דער גאַנצער וועלט אין דער שבט. און פאַרטאָג, ווען די זון האָט זיך גענומען אויסשניידן פון הימל, איז שוין דער גאַנצער שבט געווען אין וועג מיטן פנים אַהין, וואָהין דער קלוגער שייך האָט געפירט, לויטן אַנווייז פון דעם ווייסן מלאך.

זענען זיי געגאַנגען און געגאַנגען ווייטער און ווייטער. זענען זיי אַריין אין דער טיף פון די וויסטענישן, און מער ווי הימל און זאַמד נישט געזען. האָבן שטעכערס פאַרבולטיקט זייערע פיס, און שטרעקעס ווייט האָט זייער אויג נישט געזען קיין פלאַץ פון וואַסער. גומענס האָבן געטריקנט פון דורשט, און מידקייט האָט זיך באַזעצט אין זייערע ביינער. מדבר-פליגן האָבן געזויגן זייער בלוט פון די ווונדן, וואָס די שטעכערס האָבן איינגעשניטן. די שטערן פון הימל זענען געווען זייערע היטערס ביינאַכט אויף די זאַמדן און וויסטענישן, וווּ אַ שבט אַ גאַנצער האָט גערוט. האָט מען געציילט די טעג און נעכט, ביז מען האָט שוין אָפגעציילט גאַנצע צען טעג און צען נעכט. און אַז ס'איז געקומען די צענטע נאַכט און דער שייך סולימאַן אַל קוז איז איינגעשלאָפן אין אַ שטאַרקן שלאָף, האָט זיך אין דער מחנה אַ ווינטעלע צעבלאָזן און זוימען פון יאוש פאַרזייט.

— נישט אמת איז די גאַנצע מעשה מיטן ווייסן מלאך !

— אָפגענאַרט האָט אונדז דער שייך !

— וויפל איז דער שיעור ? — וואָלט עס באמת אַ מלאך געווען, וואָלט

ער זיך שוין לאַנג באַזויזן !..

— צוריק אין דאָרף לאַמיר זיך אומקערן !..

אַזוי האָבן די מענטשן פון שבט צווישן זיך גערעדט מיט כעס און מיט יאוש, און קוים האָט זיך פון איינעם דאָס ערשטע וואָרט דערהערט, האָבן שוין אַלע מיט אַמאָל אויסגעפלאַצט און אַרויסגעזאָגט דאָס, וואָס יעדער האָט שטיל אין האַרצן ביי זיך געטראָגן.

און ווען דער שייך סולימאַן אַל קוז האָט אין דער פרי זיך אויפגעכאַפט פון זיין שטאַרקן שלאָף, האָט ער אין גרויס פאַרווונדערונג דערזען אַרום זיך נאָר זיין אייגענע פאַמיליע מיט די קנעכט און נישט געזען מער די ביידלעך פון זיין שבט מיט די מענטשן.

★

— אַוואו זענען עס די גלויביקע ?

— וואָס האָט געטראָפֿן מיט זיי ?

האַט דזשעמילע, דעם שייכס יונגע שיינע ווייב, אים דערציילט : מיד איז געוואָרן דער שבט צו וואַרטן. פאַרבענקט האָבן זיי זיך צוריק צום טאַל. אין ווייסן מלאך האָבן זיי זייער גלויבן פאַרלוירן. און ווען נאַכט האָט גערוט, האָט זיך דער גאַנצער שבט ווי איינער אויפגעהויבן און זיך אין וועג גע-לאָזט אויף צוריק אַהיים.

— זאָל היינטיקע נאַכט צו מיר גרייכן דער מינדסטער ווונק פון ווייסן מלאך, אַזוי זען איך זיך רייטנדיק אויף דער ברוינער שקאַפּע, איך וועל זיי דעריאָגן און אַזוי זאָגן :

אויף מיין קאַפּ ! אַלעמען גיב איך עסן און טרינקען ביז ער וועט קומען. ביז די פעלדער מיט די אוצרות וועלן אין אונדזער רשות זיין, און זיי וועלן זיין !..

איז ער טאַקע פאַרנאַכט אויף דער ברוינער שקאַפּע אַוועקגעריטן אומ-צוקערן זיין שבט, וואָס האָט אין אים בוגד געווען און דעם גלויבן אין אים פאַרלוירן. איז ער געפּלויגן ווי אַ וויכער אויף שטיין און אויף באַרג. זענען שטעכערס גרויסע צעטראַמפּלט געוואָרן פון פּערדישע פּיס. האָבן שטעכערס פון דער וויסטעניש זיך דערוואַסט, אַז אויף דער גרויסער וועלט זענען דאָ חיות אַזעלכע מיט הייסע אייזנס אויף די פּיס אַנשטאַט נעגל. האָט זיך נאַכט געלייגט אין דער וויסטע, און דער שייך איז אַלץ געפּלויגן, נישט געטראַכט אַפּילו וואָס עס טוט זיך אין זיין אייגענער משפּחה.

און דאַרטן, וווּ די פאַמיליע האָט גערוט, האָט זיך שוין איינמאַל געטאַן : אַ גנב, מיט ברענענדיקע אויגן צוויי, מיט זיסע ריידעלעך אויף די ליפּן, איז געקומען פון ערגעץ, קיינער ווייסט נישט פון וואָנען, און פאַרנאַרט ווי מיט אַ כּישוף דזשעמיליע די שיינע און אַוועק מיט איר. זי האָט געוויינט און געקלאָגט, אַז צוגענומען האָט מען זי פון איר מאַן, פון איר שיינעם און קלוגן שייך, פון אירע קינדערלעך צוויי. נאָר צום סוף איז זי אַנטשוויגן געוואָרן, צוגעוואַרט אויף אַ שעת הכּושר, און זי איז טאַקע פון דעם פּרעמדן אויסטער-לישן מאַן אַנטלאָפֿן און אַליין זיך אויף די וועגן געלאָזט.

און דער שייך? סולימאן אל קוז?

אומזיסט איז געווען זיין רייטן. נישט מיט דעם וועג איז ער געריטן. ווו זיין שבט האט זיך געלאזט. און דערווייל, די צייט שטייט נישט. עס קען דאך געמאלט זיין, אז דער וויסער מלאך זאל קומען און קיינעם נישט טרעפן און חלילה פאראיבל האבן? און ווער ווייסט, צי דערנאך וועט ער זיך נאך אמאל באווייזן? — האט ער אויסגעקערעוועט זיין ברוינע שקאפע אויף צוריק און געלאזט זיך אויפן וועג צו דער פאמיליע.

נאָר וואָס זשע איז עס אין דער נאַכט? דזשעמיליע? ווי קומסטו אָהער אויף די שליאָכן? ווער האָט עס דיך אָהער געבראַכט?

האַט זי אים דערציילט, אזוי און אזוי: געקומען איינער מיט אויגן צוויי פאַרנאַרנדיקע, ווי ביי אַ דעבע, מיט ריידעלעך זיסע אויף זיינע ליפן, האָט ער גערעדט און גערעדט און פאַרנאַרט ווייט, ווייט, ווייט פון קינדער און קנעכט, און נאָך האָט זי אים דערציילט, אז זי האָט געוואָרט אויף אַ גוטער שעה און איז אַנטלאָפן, און דאָס גייט זי איצטער אַהיים.

— ווי זשע לאָזט זיך עס אַן אַראַבישע טאַכטער פון אַ פרעמדן מאַן פאַרנאַרן?

— מין אַלאַ! פון גאַט איז דאָס געווען!..

האַט סולימאן אל קוז אַנגעכמורעט זיינע אויגן. קנייטשן האָבן זיך באַ-וויון צווישן די ברעמען און נאָז. האַסטיק האָט ער די וואַנצעס אַ שמיר געטאַן און דאָס האָט געהייסן: וואָרט, דו פאַלשעניצע, אויך מיט דיר וועל איך אַ השבון מאַכן!

און די צייט שטייט נישט. און נישט דער שייך פון אַזאַ גרויסן שבט וועט זיך לאָזן אין דער קאַשע שפייען. זיין בלוט אָדער דעם רויבערס בלוט, וואָס האָט זיין ווייב פון אים רויבן געוואָלט און זיין כבוד און יחוס פאַר-שוועכט! האָט ער באַלד זיינע קנעכט אַ באַפעל געגעבן די ווירטשאַפט אויף די קעמלען צו נעמען און צוריק אין היימישן טאַל! אויף זיין ברוינער שקאָפע האָט ער איין זון גענומען, און אויך דזשעמיליע, אויף אַ צווייט פערדל האָט ער דעם צווייטן זון געזעצט. און מיט גרויס אימפעט האָט דער שייך זיך געלאָזט נאָכן רויבער, באַווייזן אים ווער עס איז אַזעלכער דער שייך פון כאַוואַנין!..

זיי זענען געפלייגן איבער בערג און טאלן. אַ טאָג איז אַוועק און אַ טאָג איז געקומען; און זיי זענען אָנגעקומען צו אַ פּלאַץ, וווּ אַ ברייטער טייך האָט זיך געפּליסן. און די ברוינע שקאַפּע איז געווען די איינציקע וואָס האָט געקענט דעם טייך אַריבערשווימען. האָט דער שייך סולימאַן צוערשט איין זון זיינעם אַריבערגעפירט, אויף יענער זייט ברעג געלאָזט און צוריק זיך אומגעקערט דעם צווייטן זון צו נעמען און נאָכדעם אויך דזשעמיליען. איז ווי נאָר די ברוינע שקאַפּע האָט דעם ברעג פאַרלאָזט און צוריק אין טייך אַריין, האָט זיך אַ דעבע באַוויזן אויף יענער זייט ברעג און דעם קליינעם זון אַ כאַפּ געטאָן און מיט אים פאַרשוונדן, ווי ער וואָלט דאָרטן גאַרנישט געווען. נאָר די ברוינע שקאַפּע האָט פון הינטן דערשפּירט דעם ברעג פון דער דעבעס אויגן און איז ווילד געוואָרן. זי האָט פון זיך אַראַפּגעטרייסלט דעם שייך און מיטן צווייטן זון איז זי אין טייך פאַרשלונגען געוואָרן. דזשע-מיליע איז אויף דער זייט טייך געשטאַנען און האָט זיך די הענט געבראַכן, אין קאַפּ זיך געשלאָגן. אַ גוטער שווימער איז סולימאַן אַל קוז געווען נאָך פון קליינערהייט אָן, נאָך יינגלווייז האָט ער זיך געקענט מיטן קאַפּ אַראַפּ-לאָזן אויפן גרונט פון טייך און פון דאָרטן אַ שטיינדל אָדער אַ וואַסער-בלימל אַרויסברענגען. האָט ביי אים לאַנג נישט גענומען און ער איז צו זיין ווייב צוגעשווומען. שווער איז ביידן געווען איינס דעם צווייטן אין פנים צו קוקן. ווער איז דער שולדיקער ?

אַ וויילע זענען זיי ביים ברעג פון טייך זיצן געבליבן און אין די גע-דאַנקען האָט דער גרויסער שייך זיך אַ חשבון געמאַכט: מיין שבט פאַר-לוירן, מיין ברוינע שקאַפּע פאַרלוירן, אַזוי פיל אויגן זענען שטענדיק צו איר, צו דער ברוינער געווענדט געווען... צוויי זין פאַרלוירן, אַזוי פיל האַפּע-נונג אויף זיי געלייגט און איצט געבליבן ביי דזשעמיליע די פאַלשעניצע און אַ פּערדל אַ מאַגערס, וואָס קען מער ווי אומכבוד נישט פאַרשאַפּן. און דער ווייסער מלאך וווּ איז ער ?

דערווייל איז ווידער נאָכט געוואָרן און פון טייכל האָבן פישלעך אַרויס-געקוקט, צו זען וואָס עס טוט זיך עפּעס אויף דער גאַרער וועלט! האָבן זיי מיט זייערע פליספּעדערן אין דעם שטילן וואַסער געפליעסקעט און געפרייט זיך, וואָס ס'איז נאָכט און מ'דאַרף נישט ציטערן פאַר די פּיסקעלעך פון

די ווילדע קאטשקעס, וואָס טוען אזוי גנביש אַ טונק אַריין דעם פּיסק און
 כאָפּ לאָפּ — אַ פּישר אין מויל...

האַבן זיך די גלויביקע דערמאַנט, אַז דריי טעג און דריי נעכט האָבן זיי
 נישט געגעסן. וואָלט גוט געווען, מיזאַל קענען ביי דער שיין פון דער
 לבנה אַ פּרישע פּיטע באַקן. קען מען דאָך אַן מעל קיין פּיטעס נישט באַקן!
 און אויך אין האַלדז איז טרוקן סיי פון הונגער און סיי פון דורשט, און
 ווער וועט דען טרינקען וואָסער פון דעם פאַרשאַלטענעם טייך?

איז מען געזעסן אַ שטיקל צייט און געשוויגן, דעם קאַפּ צו דער ערד
 געבויוגן. סולימאַן אַל קוז האָט נישט געפּילט אַפּילו, ווי ער האַלט אַ שטייב-
 דעלע אין האַנט, שטופּט עס אין זאַמד און זוכט דאָס ווידער אויף. און דזשע-
 מיליע איז געזעסן און געשאַקלט זיך אין דער שטיל, ווי זי וואָלט תּפּילה
 געטאַן צו אַלאַ, אויסדערציילט אַליץ וואָס אויפן האַרצן.
 מין אַלאַ! פון גאַט איז עס אזוי!..

מיט אַמאַל האָבן זיי זיך אַרומגעקוקט און דערזען, ווי עס פּינקלט אַ
 קליין ליכט אין אַ שטיבעלע נישט ווייט. ווער וווינט עס דאָ אַליין נעבן פאַר-
 שאַלטענעם טייך? זענען זיי געגאַנגען, ביז זיי האָבן אַ מענטשן דערזען.
 אַ שוואַרצער איז ער געווען מיט גרויסע וואַנצעס צוויי, מיט אַ רינג אַ גרויסן
 אַרום זיין לינקן אויער. האָבן זיי אים באַגריסט און דערציילט אזוי און אזוי:
 געוואָלט דעם טייך אַריבערגיין, האָט דאָס וואָסער איינגעשלונגען די
 שענסטע ברוינע שקאַפּע אין דער וועלט און זייערע זין צוויי. און נאָך
 האָבן זיי אים דערציילט, אַז שוין דריי טעג און דריי נעכט, וואָס וואָסער
 האָט נישט באַנעצט זייערע ליפּן און ברויט האָט נישט פאַרזוכט זייער מויל.
 האָט אים דער פּרעמדער מיט אַ זיס שמייכעלע אויף די ליפּן צו זיך
 אין שטוב פאַרבעטן, זאָל ער עסן און טרינקען און נאָכדעם אויך דזשעמיליען
 געבן, ווי עס פּירט זיך ביי לייטן. האָט ער געגעסן און געגעסן און אויך דזשע-
 מיליען נישט פאַרגעסן. אין בוזעם אַ ביסן פאַרלייגט, טאַמער וועט איר
 קאַרג זיין, וועט ער איר צוגעבן, און מיטן פּרעמדן האָט ער גערעדט אזוי
 און אזוי וועגן דעם, אַז אַלאַ איז איינער און מוכאַמעד דער צווייטער, אַז אַ
 קללה איז דאָס יאָר געקומען אויף די איילבערטן און נאָך און נאָך האָבן
 זיי גערעדט, ביז וואַנען סולימאַן אַל קוז האָט דערפּילט, אַז וואָס אַ מינוט

אַראַבעסקן

אַלץ מער ווערט ער אָפּגעשוואַכט, און אַ שטאַרקער שלאָף פאַרכאַפט אים. מאַסכין! אומגליקלעכער! ווען ער האָט זיך אויפגעכאַפט האָט ער דערזען, אַז ער ליגט ערגעץ אין מיטן פון אַ פּרעמד פאַרלאָזט פעלד, וווּ שטוב? ווער שטוב? און ווער ווייסט, ווי לאַנג ער איז אַזוי געלעגן? נישטאָ! און פאַר-פאַלן, נישטאָ מער דזשעמיליע! אויף אייביק ערגעץ אַוועק, קיינער ווייסט נישט וווּהיך...

✱

נאָר דער שבט האָט אויך נישט גערוט. ווי קען דאָס אַ שבט זיין שייך פאַרלאָזן? האָט זיי איינמאַל ביינאַכט אַ בענקשאַפט פאַרכאַפט, און זיי זענען אַרויס אויף די מדבר-וועגן פּרעגן דעם ווינט, וווּ איז ער, זייער שייך? לאַנג לאַנג האָבן זיי אים געזוכט. און אַמאַל אין אַ הייסן נאַכמיטיק האָבן זיי אים געפונען אַ פאַרחלשטן ליגן אויף אַ זאַמד-בערגל. האָבן זיי אים מיט וואַסער געמינטערט, מיט רויכוואַרג דאָס לייב געריבן און צו זיך געבראַכט. און איצט זיצט ער אויפן בערגל און דער גאַנצער שבט אַרום אים, און ער דערציילט אַזוי און אַזוי:

אַריינגעגאַנגען צום פּרעמדן אין שטוב עפעס עסן און אין דרויסן דזשע-מיליען מיטן פּערדל געלאָזט. געגעסן, געגעסן און אויך דזשעמיליען נישט פאַרגעסן, און וואָס ווייטער געדענקט ער גאַרנישט. ער ווייסט נאָר, אַז ער האָט זיך אויפגעכאַפט אין אַ פּרעמד פאַרלאָזט פעלד און קוים צום שבט זיך דערשלעפט.

— און וואָס איז מיטן ווייסן מלאַך געבליבן?

— נישט דערמאַנט זיין נאָמען, זינדיקע! — האָט דער זקן פון שבט זיך אויפגעכאַפט — דאָס איז „איבליס“, אַט דער שד! ער האָט עס דעם חורבן געבראַכט! — איז מען שטיל געבליבן און איבער אַלעמען האָט שרעק געשוועבט.

אַ, אַללאַ! פאַרגיב דייע זינדיקע קנעכט און פאַרטרייב דעם ווילדן גייסט פון אונדז. אין אַרבעט אויף די פעלדער פון טאָל איז אונדזער גליק! דאָ זענען אונדזערע אוצרות באַגראָבן! אַ, אַללאַ! פאַרגיב דייע זינדיקע.

מין אַללאַ — פון גאָט.

איבליס — אַ נאָמען פון אַ שד.

א ב ו - ש ו ש א

אבו־שושא איז דער נאָמען פון אַ שייך און דער נאָמען פון אַ דאָרף. דער טייטש פון אַבו־שושא זאָג איך אייך גלייך. עס איז אַזוי פשוט: דער טאַטע פון טשוב. און אַז אַ גאַנץ דאָרף האָט זיך אַזוי גערופן, איז דאָך מסתמא אַ מעשה דערביי. וואָס הייסט עפעס וועט איר זאָגן, ווי איז דאָס געמאַלט, אַז אַ דאָרף זאל זיך אַ נאָמען געבן מיט אַ נאָמען פון טשוב? — אַז איר ווילט, וועל איך אייך די מעשה דערציילן:

נישט ווייט פון אַ וועלדל ליגט זיך אויסגעשפרייט דאָס דאָרף אַבו־שושא. די מעשה, פאַר וואָס דאָס דאָרף רופט זיך אַזוי, איז שוין אַ סך, גאָר אַ סך עלטער פון די, וואָס לעבן איצט אין דאָרף, טאַקע נאָר אַ זקן קען זיך נאָך געפונען אין דאָרף, ער זאל דערציילן, וואָס ער האָט אין זיין יוגנט געהערט, נאָר אייך דערצייל איך דאָך!

געבענטשט געווען איז דער שייך פון דאָרף מיט מעלות פון דער גאָרער וועלט: אַ קלוגער, אַ רייכער, אַ גיבור און אַ פרומער. צו זיין גבורה איז גאָר קיין שיעור נישט געווען. אָנהויבן אייך צו דערציילן פון אַלע זיינע גבורות, ווי די גאַנצע געגנט האָט געציטערט פאַר זיינס אַ פיפס און ווי אַזוי ער האָט זיך אָפגערעכנט מיט זיינע שונאים — וואָלט מען באַדאַרפט זיצן טעג און נעכט און נאָך אַלץ נישט ענדיקן, היינט ווען זשע וועל איך אייך קאַנען דערציילן, פאַרוואָס דאָס דאָרף הייסט אַבו־שושא?

נאָך מער ווי שטאַרק און קלוג, איז ער פרום געווען. ער האָט אָפגעהיט אַלע דינים פון הייליקן קאַראַן, געבראַכט קרבנות צו אַללאַן ווען מ'האַט באַ־דאַרפט, און כאַטש ער פון זיין זייט האָט קיין מאָל אַ וואָרט נישט געזאָגט, האָבן אַלע געוואוסט, אַז זיינס אַ וואָרט איז ווי אַ גאַלדן רענדל אין די אויגן פון אַללאַ און זיינס אַ געבעט ביי מוכאַמעדן דעם הייליקן וועט קיין מאָל נישט אָפגעזאָגט ווערן. האָבן אים אַלע נישט נאָר גרויס כבוד אָפגעגעבן פאַר זיין גבורה, נאָר מער נאָך פאַרגעטערט און געהאַלטן פאַרן הייליקסטן, וואָס

לעבט מיט זיי אויף גאַטס ערד. איז ביי איינעם אַ קראַנקער געווען, איז ער צו אים געקומען און די רפואה אויפן פלאַץ געקראַגן, און האָט עמיצנס אַ פּערד אַדער אַן אַקס מיט אַמאַל אַנגעהויבן צו הינקען, איז גענוג געווען זיינער אַ קוק בלויז, דער הינקענדיקער זאָל אַ גלייכער אַוועקגיין, פונקט ווי מיט אים וואָלט גאָר נישט געווען. דער נאָמען פון דעם שייך איז געווען גרויס נישט נאָר אין אייגענעם דאָרף, נאָר אַפילו אין גאַנץ ווייטע מדינות. אָבער קיין מענטש איז נישט ריין פון חסרונות. דוכט זיך, אַזוי פיל מעלות האָט אַבו־שושאַ פאַרמאַגט, און דאָך איז ער אויך פון חסרונות נישט ריין געווען. און הגם ס'איז נאָר אַ קלייניקער חסרון, מוז איך אייך דאָס דערציילן, אַז נישט וועט די מעשה זיין אַן אַ סוף. אַ גרויסן טשוב האָט ער געהאַט אויף זיין קאַפּ. וויפל ער האָט נישט געשוירן איז אַלץ גרעסער און גרעסער געוואָרן זיין טשוב.

מאַכט זיך איינמאַל אַ יאָר, אַז די רעגנס זענען געווען קנאַפע און די זון אַ שטאַרקע, האָט די ערד געדאַרשט נאָך וואַסער און די זון האָט די זאַנגען פאַרברענט. איז דער שניט קיין שניט נישט געווען און דער שייער איז פאַרבליבן פוסט, אַ פאַרשעמטער. האָט זיך אַ טרויער באַוויזן אין דאָרף, קינד און קייט האָט געזאָרגט און אַפילו בהמות און יונגע לאַשעקלעך זענען אַרומגעגאַנגען מיט אַראַפּגעלאָזטע קעפּ. עפעס אַ קלייניקייט!

אַז אַבו־שושאַ האָט דערזען, וואָס ביי אים אין דאָרף טוט זיך, האָט ער געלאָזט רופן צו זיך עטלעכע פון די זקנים און זיי אַזוי געזאָגט:

— זינדיקע מוזן זיין ביי אונדז אין דאָרף, די קללה פון אַללאַ האָט זיך אויף אונדז אויסגעלאָזט. ביזן שורש מוז דאָס שלעכטס פון דאָרף אויס־געוואַרצלט ווערן. — אַז נישט זענען מיר פאַרלוירן. געדענקט זשע, פאַרפאַלן איז שוין היינטיקס יאָר, מ'וועט מוזן אויפעסן פון דעם, וואָס איז אין די שפייכלערס געבליבן, און אַז דאָס דאָרף וועט ווערן ריין פון זינד, וועל איך שוין צווען, אַז ס'זאָל גוט זיין, איך וועל תפילה טאָן צו אַללאַ אונדזער גאַט, און דאָס צווייטע יאָר וועט זיין רעגן בשפע און אַ גערעטעניש פאַר צוויי. און אַז די זקנים האָבן דאָס אויסגעהערט, האָבן זיי צונויפּגערופן ס'גאַנצע דאָרף אויף אַן אסיפה. דערציילט זיי וואָרט פאַר וואָרט, וואָס דער הייליקער גרויסער שייך האָט צו זיי געזאָגט, און פון זייער זייט האָבן זיי

נאך מוסיף געווען, אז א סוף מוז ווערן צו דעם, אז גאר און א רחמנות מוז יעדער איינער צוהעלפן אויסרוימען די זינד פון דארף און נאך און נאך... אז דאס דארף האט דערהערט אזעלכע דיבורים, איז דאס אויפגעקאכט גע- ווארן, און א גרויסע מחלוקת האט זיך אין דארף צעפלאקערט: איינער האט דעם צווייטן חושד געווען, אז ער איז דאס דער זינדיקער און צוליב אים טאקע לייט דאס גאנצע דארף, א צווייטער האט א דריטן חושד געווען. דערווייל האט מען זיך א נעם געטון צום אויסרייניקן די זינד. מ'האט אפ- געזוכט גניבות פון יארן לאנג, וואס דאס דארף האט געגנבעט פון אייגענע און פרעמדע, אלץ האט מען צום שייך געבראכט. ביינאכט פלעגט מען צוריק פארקנס איבערשטעלן, נישט צו האבן אויף זיך די זינד פון א שטיק געגנבעט ערד אריבער דעם שכנס גרענעץ. אלצדינג האט מען געטאן און ס'האט אלץ נישט געהאלפן. דאס צווייטע יאר איז נאך ערגער געווען. די פעלדער האבן קיין תבואה נישט געהאט, קיין סימן פון שפראצונג האט די ערד נישט באגריינט. גרויסע הונגעריקע מיין זענען ווילד ארומגעלאפן איבער די פעל- דער און נאכדעם מיט אויפגעשוואלענע בייכער פון הונגער אויסגעשטארבן. די טשערעדעס האבן נישט געהאט קיין פאשע, זענען איינגעשרומפן געווארן די אייטערס פון קי, שאף און ציגן, קליינע קינדער האבן נישט געהאט וואס צו זויגן, ווייל ליידיק און אויסגעדארט זענען געווען די בריסטן פון זייערע מוטערס. דער הונגער האט זיך מיט זיינע שארפע נעגל אין דעם דארף אריינגעריסן און א דארף א גאנצע האט געדארפט פון דער ערד אפגעווישט ווערן, ווי קיינמאל נישט געווען; ווען נישט...

א שטייגער וואס טראכט איר זיך איצט? איר טראכט אוודאי גארנישט... טא הערט בעסער ווייטער, איך דערצייל דאך אייך, און איך ווייס אלצדינג וואס דארטן איז געווארן: טא זאלט איר עס טאקע וויסן. ווען נישט אבן- שושא, ווען נישט ער, ווער ווייסט?

אז ער האט דאס אלץ צוגעזען, האט ער שוין מער נישט געקאנט ארי- בערטראגן דעם צער און די לייזן פון זיין דארף, האט ער זיך פארשפארט ביי זיך אין שטוב אין א פינצטערן אלקער און גאנצע דריי טעג און דריי נעכט, איז ער פון דארטן נישט ארויס. נישט געגעסן, נישט געטרונקען און וואס ער האט אין פינצטערן אלקער געטאן ווייסט קיינער נישט ביז

היינטיקן טאָג. נאָך דעם האָט ער זיך אָנגעטאַן אין גאַנצן אין ווייסן און מיט באַרוועסע פיס האָט ער זיך אַ לאַז געטאַן צום באַרג, וווּ דאָס דאָרף איז אויסגעשפּרייט. אַלע האָבן זיין תפילה געהערט, אויף אַ קול מיט גרויס כּעס און אימפעט האָט ער געזאָגט:

אַללאַ, אַללאַ! הער מיך אויס, הייליקער אַללאַ, זיך אַליין בין איך איצט מקריב צו דיר פאַר אַ קרבן, שטעל אָפּ דיין צאָרן און כּעס אויף אַ גאַנץ דאָרף, וואָס גייט אויס פון הונגער, מוטערס וויינען דאָך אויס זייערע אויגן, וואָס די קינדער האָבן נישט וואָס צו זיגן, מענער קוקן צו, ווי זייערע פּרויען שטאַרבן אויס ווי פּליגן, פאַרטריקנט זענען פעלדער און פאַרשעמט די שיי-ערס, הייליקער אַללאַ, גיב רעגן! גיב רעגן! נעם מיך צו צו דיר פאַר אַ קרבן און זאָל אַ רעגן קומען, אַללאַ, אַללאַ!

די לעצטע ווערטער האָט שוין אַבו־שושאַ אַרויסגערעדט מיט אַ הייזע־ריקן קול, און גרויסע טרערן האָבן זיך פון זיינע אויגן געקייקלט. און מיט אַמאָל האָבן זיך כּמאַרעס באַוווּזן, דער הימל האָט זיך געשפּאַלטן פון בליצן, דונערס האָבן געקנאַלט און אַ שלאַקס רעגן האָט געגעבן אַ גאַס פּונעם הימל. דער רעגן גיסט און פלייצט. דאָס וואָסער הייבט זיך און דער שייך אַבו־שושאַ שטייט אַליץ אויפן באַרג אויסגעצויגן ווי אַ לולב. און אזאָ רעגן האָט נאָך די וועלט נישט געזען! און דאָס וואָסער הייבט זיך מיט דער גרעסטער גיכקייט, אַט האָט עס ערשט געגרייכט די לענדן ביים שייך און שוין באַלד ביי די אַקסלען, אויערן און אַט באַלד ווערט ער שוין אינגאַנצן פאַרשווענקט. נאָר ווען דאָס וואָסער האָט דערגרייכט ביזן טשובּ פון אַבו־שושאַ, האָט דער רעגן מיט אַמאָל אויפגעהערט. עס האָט זיך אויפן באַרג בלוז געזען דער גרויסער טשובּ פון שייך. ערשט נאָך דעם האָט זיך דאָס וואָסער אַ לאַז געטאַן אויף די פעלדער און אַ יאָר פון ברכה געבראַכט. דאָרף איך אייך נאָך דערציילן, אָדער איר פאַרשטייט עס שוין אַליין, אַז אַ גאַנץ דאָרף האָט דאָס אַליץ מיט אייגענע אויגן צוגעזען, פאַר וואָס מ'האַט דאָס דאָרף אויף זיין נאַמען גערופן? און איר וואָלט דען אַנדערש געטאַן?

אַבו־שושאַ — דער פּאָטער פון טשובּ.

דזשיגורטי

עס קען א באַרגיקער נישט פאַרשטיין, ווי אַזוי לעבן עס די מענטשן אין טאַל? — „ס'איז דאָך דאָרט קוים דעם אַטעם צו כאַפֿן, דאָס ווינטל פֿון טאַל וועט אַפילו קיין צוגעקלעפטע באַרד מיט זיך נישט פאַרטשע-פען“ — טענהט אַלע מאָל זשאַסמין פֿון באַרגיקן דאָרף ראַנטיע. עס האָט נאָך, וואָס אַן אמת, קיינמאָל נישט געטראָפֿן, אַז עמעצער פֿון די באַרגיקע זאָל זיך אים אַנטקעגנשטעלן און געפינען אַ גוט וואָרט סיי פֿאַרן טאַל און סיי פֿאַר די טאַליקע.

— „דאָס זענען מענטשן ווי שמאַטעס, אָן רוקנביינער, אַזוי ווי דאָס מיסט פֿון אייזל אין צייט פֿון אָנהייב שניט, כּע כּע“.

און דעריבער איז צו פאַרשטיין, וואָס דאָס גאַנצע דאָרף ראַנטיע האָט געמאַכט מיט די פלייצעס, געלאַכט אין די הויפּנס און נישט געקענט זיך קלאַר מאַכן, וואָס האָט אַזוינס געטראָפֿן? און ווי איז עס געקומען דערצו, אַז דער יונגער ראַכמאַן האָט פּלוצלינג פּאַרלאָזט דעם באַרג, אַוועק אינעם טאַל, כּדי קיין מאָל מער נישט צוריקצוקומען.

— סיידין ער איז פֿון זינען אַראָפּ!

און אַ גלויביקע האָט איינגערוימט די שכנות אַ סוד:

— נישט אַנדערש, ווי דאָס איז די אַרבעט פֿון שד עפּאָריט, אַז מ'קען גאַרנישט וויסן!..

אַזוי צו אַזוי איז ראַכמאַנס אַוועקגיין אינעם טאַל לאַנג געווען דאָס געשפּרעך פֿון באַרג. און האָט מען אַמאָל פּאַרנדיק אין שטאַט אַריין באַדאַרפט פּאַרבייפֿאַרן דעם פּלאַץ אין טאַל — וווּ מען האָט געהערט, אַז ראַכמאַן געפינט זיך — האָט מען האַסטיק אַ קלאַפּ געטאַן דאָס אייזל פֿון הינטן און פּאַרקערעוועט אָן אַ זייט, נישט צו זען און נישט צו קענען אים מער.

אַזוי לויפֿן פּאַרביי טעג און וואַכן. פֿון וואַכן ווערן חדשים. און כאַטש

אַראַבעסקן

דער באַרג האָט נישט פאַרגעסן און געהאַלטן, אַז ראַכמאַנען האָט ער אויס-
געשפּיגן פון זיך אינעם טאָל אַרײַן, האָט מען אַבער אויפגעהערט אַזוי אָפט
דערפון צו רעדן, און אַ פּרעמדער וואָלט קײנמאָל גאַרנישט געוויסט מיט
וואָס פאַראַ שאַנד דער באַרג טראַגט זיך אַרום.

✱

— וואָס זשע איז טאַקע מיט ראַכמאַנען געשען?
— צי האָט אים טאַקע עפאַריט פאַרכאַפט, צי ווער ווייסט?
— עפעס מוז דאָך זײַן, וואָס אָט דער לוסטיקער ראַכמאַן, דאָס שײנדל
פון באַרג, זאָל זיך מיט אַמאָל אויסקערעווען אַזוי מיט דער פּלייצע צום
באַרג!

— צי איז דאָ אַמאָל נישט אַ ליבע פאַרמישט?
האַט מען אָנגעהויבן צו זוכן או צו פאַרשן, קײנער ווייסט נישט און
קײנער זאָגט נישט אַ וואָרט. נאָר אַמאָל אין אַ פאַרנאַכט זיצן די מײדלעך
פון ראַנטיע אויף די פעלדזן און מ'רײצט זיך מיט דער שײנער זשעמינע,
וואָס ראַכמאַן, איר געליבטער, האָט זי אויסגעלאַכט און איז גאָר אַ טאַליקער
געוואָרן. ווערט זי אַזש בלייך פון כעס, שטייט אויף פון פעלדזן, וואַרפט זיך
אויף די מײדלעך מיט אירע נעגל, יאָגט זיך נאָך זיי אַ פאַרסאַפעטע:
— „די צינגער פון מויל וועל איך אייך אַרויסרייסן!..“
לאַכן די מײדלעך נאָך מער, לויפן אָפּ ווייטער און שרייען נאָך:
— ראַכמאַן... ראַכמאַן...

איז וואָס, אַז די מײדלעך רעדן דאָרטן? די קנאה פּרעסט זיי אויף —
רעדן זיי. דער שײנער ראַכמאַן האָט מיט קײנעם פון זיי אַפילו אַ וואָרט
נישט געוואָלט פאַרבייטן, און זשעמינען פלעגט ער דאָך העלפן די קרוג
וואַסער אויפן קאַפּ צו שטעלן, צי אַמאָל אַ סטאַס מיט צווייגן העלפן אַרויפ-
לייגן. איז וואָס?

נאָר די קנאה איז גרויס!

און אויב צווישן זיי וואָלט טאַקע עפעס געווען, וואָלט זיכער דערפון
קײנער נישט געוויסט. גרויס איז דער באַרג און פיל זענען די היילן אין
אים. און וויפל זענען עס די פעלדזן, אַזוי הויך, אַז קענסט פאַרבייגיין און
נישט זען אַפילו. צי עמעצער באַהאַלט זיך אין זייער שאַטן?

אברהם בליי

און אַז כאַדידזשע אַבו־יעמינס דערציילט:

— װאַלאַ! אַז איך זאָג װאָר. מיט אייגענע אויגן געזען. ביינאַכט, שפּעט ביינאַכט איז עס געווען, העט... העט... די קי מיט די הינער זענען שוין לאַנג געשלאָפּן, װאַלאַ! האָב איך אַליין געזען ווי װייט־װייט פון די װייסע פעלדזן איז זיך פריער ראַכמאַן אַרויסגעגאַנגען און געלאָזט זיך אין זיין װעג און ערשט נאָך דעם איז אויך זשעמינע פון דאָרטן אַרויסגעקראַכן. צעלאַכן זיך מיידלעך אויפן קול:

— און דו, כאַדידזשע, װאָס האַסטו אַזוי שפּעט ביינאַכט געטאָן ביי די װייסע פעלדזן? כאַ כאַ כאַ...

האַט שוין כאַדידזשע חרטה און װיל שוין צוריקציען, װאָס זי האַט געזאָגט, כלומרשט זאָגן, אַז זי האַט די מעשה אויסגעטראַכט איצט, נאָר סיי ווי גלייבט מען איר נישט מער. לאַכן די באַרגיקע מיידלעך נאָך מער און זי, כאַדידזשע, אַ פאַרווייטיקטע און פאַרשעמטע, לאָזט זיי איבער און גייט זיך אַליין אַ היים. די מיידלעך לאַכן נאָך אַלץ און מיט זיי אויך זשעמינע. — װאָס, דו לאַכסט אויך?

— ראַכמאַן!.. ראַכמאַן!.. כאַ כאַ כאַ!..

פון דעסטוועגן האַט ראַנטיע אין דער מעשה נישט געגלייבט. איז, װאָס. אַז ראַכמאַן האַט זיך געליבט אין זשעמינען? צי האַט ער זי דען פאַר זיין װייב נישט געקענט קויפּן? נישקשה, ס'איז דער באַרג צו אים נישט שלעכט געווען: אַ יונג מיט ביינער, און געלט האַט ער אויך גענוג אָפּגע־שפּאַרט. טאָ װאָס זשע? איז עס געבליבן אַ סוד ביז היינטיקן טאָג. אַ בלבול אפשר און נישט מער...

✱

װען עמעצער פון די באַרגיקע װאַלט זיך אַמאַל אין אַ פאַרנאַכט אַראָפּ־געכאַפט צו די װעגן פון מאַדזשולול אינעם טאַל און צוגעהערט זיך, ווי ראַכמאַן, אַ פאַרטרויערטער און פאַרטראַכטער, מיטן פנים צום באַרג, זינגט אויף אַ קול:

— זשעמינע, דו ביסט אויפן באַרג
מיט אויגן פריש ווי דער װינט.

אַר אַבעסקו

זשעמינע, איך בענק אויס מיין האַרץ,
רוף מיך שוין, רוף מיך געשווינד...

וואָלט מען זיך דערפון אַליין געקענט אַנשטויסן, אַז עפעס איז יאָ דאָ אמת
דערפון, וואָס מיידלעך ביים פעלדז דערציילן. נאָר קיינער איז אין טאָל
נישט געקומען. איז זיך ראַכמאַן אַלע אַוונט פאַרגאַנגען אין געזאַנג, אויס-
געזונגען זיין פאַרבענקט האַרץ, געלאָזט זיך גלעטן פונעם ווינט, וואָס אפשר
האַט ער ערגעץ אויך אויפן באַרג פריער זשעמינעס אויגן געגלעט. און
פאַרטרויט האַט ער פאַרן ווינט זיין גרויסן סוד, אַז וואָס אַ טאָג אַלץ מער
נאָגט ס'האַרץ ביי אים און עס ווערט שטאַרקער די בענקשאַפט נאָך איר,
נאָך זשעמינען פון באַרג, וואָס ליב האַט ער זי מער ווי דאָס לעבן, אַפילו
מער ווי זיך אַליין, אַז שענער איז זי פון דער זון בייטאָג און פון דער לבנה
בייאַכט. און נאָך האַט ער דערציילט, דערציילט מיט כעס, אַז דאָס האַרץ
האַט זיך אַזש געהויבן ווי כוואַליעס ביים ברעג ים, אַז פאַרשאַלטן זאָל ווערן
דער באַרג, וואָס האַט אים דאָס געשאַנק פון זשעמינען נישט פאַרגונגען, וואָס
האַט אַ בייזן גיפט אין איר האַרץ געגאַסן. צי איז ער נישט געזונט, צי איז
ער נישט דער באַרג געטריי געווען? טאָ ווער איז שולדיק אין דעם, וואָס
זי האַט אים אויסגעלאַכט און געשטשירעט צו אים מיט אירע ווייסע
ציין:

— ראַכמאַן, איך האָב דיך פיינט ווי אַ שפיין! איידער דיין ווייב ווערן —
בעסער דער טויט!

— פאַרוואָס זשע איז עס?

צי רייצט זיך נישט מיט אים דער באַרג?

איך וויל דיך נישט קענען מער, באַרג פון ראַנטיע, אויף שטענדיק
וועל איך דיך פאַרלאָזן, בענקען נאָך דיר און דאָך שפיינען!..

— אַך זשעמינע! זשעמינע!..

די צייט וויל נישט וויסן און פרעגט נישט ביי ראַכמאַנען, וואָס אַזוינס
זי האַט צו טאָן.

ווערט דער הימל אַלץ מער פאַרוואַלקנט, דער ווינט אינעם טאָל בלאָזט
שוין מיט שטויב אין די אויגן און וואַרפט צו צו זיינע פיס אַ פאַרדאַרט

בלעטל, וואָס ווער ווייסט פון וועלכן דאָרף עס קומט, געוויס נישט פון באַרג! און אַט הויבן זיך באַלד די רעגנס אָן, אָפּגעהאַקט אויפן גאַנצן ווינטער ווערט דער וועג נישט נאָר פון באַרג צום טאָל, נאָר אין טאָל אַליין. טיפע בלאַטעס פאַרשטעלן דעם וועג און נישט קיין פּוס פון אַן אייזל, אַפילו אַ קעמל וועט פון דער טיפער בלאַטע נישט אַרויסקריכן.

האַט ראַכמאַן אַריינגעקלאַפּט אין אַ ווינקל פיר דרענגלעך, פאַרדעקט מיט צווייגן, געפלאַכטן זיי און אַ ביידל זיך געמאַכט. פאַרפאַלן; מען דאַרף אויך דאָ אַ שטיקל באַדן צעגראָבן. פאַרזייען אַ רעטעכל, אַ קוסעלע און אַ ציבעלקע און אפשר אויך רויטע פאַמידאַרן. די צייט פרעגט אים נישט. אַן עק! עס גיט זיך נישט אונטער דער באַרג. ער אויך נישט. אַדער דזשע-מינע — אַדער דאָ אין טאָל וועט זיין ווייטיק באַגראָבן ווערן!..

ווערט אַלץ גרעסער דאָס פאַרזייעט פעלד. ליגט ראַכמאַן דעם גאַנצן טאָג אויפן באַדן. נאָך אַ בייטל רעטעד און נאָך קוסעלעך, מ'דאַרף אַ סך. מ'מוז נאָך פאַרן רעגן צוגרייטן פאַרן ווינטער מעל, צוקער, טאַבאַק און נאָך אַזעלכע זאַכן, וואָס האַלטן אויף דעם גוף.

און אַט וועט שוין דער רעגן קומען. נאָך אַ טאָג און נאָך אַ טאָג און ער איז דאָ. נעמט ראַכמאַן זיין שטעקן אין האַנט און לאָזט זיך אַוועק ווייטער צו דער גרויסער רינווע, פון ביידע זייטן באַדעקט מיט הויכע טשערעטן, און דאַרטן זענען אַ סך די קוסטעס מיט שוואַרצע אַזשענעס. מ'דאַרף זיי רייסן. זאַפטיק זענען זיי און קיינער קומט נישט אַהער רייסן זיי.

שטעכט ער זיינע שפיץ פינגער און פליקט די ווילדע יאַגדעס. ווערט זיין ברוין פאַרהאַרטעוועטע האַנט נאָס אין דער דלאַניע פון צו רייף גע-וואַרענע און ווייכע ווילדע יאַגדעס. זעט עס אויס, ווי דער קוסט וואַלט אים צעבלוטיקט. נאָר גאַרנישט. און אַז די האַנט איז צעבלוטיקט איז וואָס? אַט ווישט מען אָפּ מיט דער אַבאַיע און שוין נישטאָ!

דערזעט ער נישט ווייט פון אים, ביים גרויסן עקאַליפּטוס בוים זיצט עמעצער. אַ פּרוי איז עס. יאָ, געוויס אַ פּרוי! און זי שרייט עפעס צו אים, רופט און ווינקט צו אים. גייט ער צו. בלייבט ער שטיין און צעלאַכט זיך אויפן הויכן קול. אויפגעדעקט איז איר פנים, צעפאַטלטע האַר אויף איר קאַפּ, מיט אַ סך גרינע בלעטער אין אירע האַר, שיינע אויגן צוויי און ווייסע

אַר אַבעסקן

ווי קרישטאָל די ציין. זיצט זי און עסט אַ פּיטע מיט גרינסן. עסט מיט אַ פּולן מויל און לאַכט :

— הי... —הי... דזשי... דזשי...

ווערט ראַכמאַן לוסטיק. ער ווייסט אַליין נישט פאַרוואָס? אים געפעלט ווי זי לאַכט. גיט ער איר אַ זשמעניע פּול מיט שוואַרצע יאָגדעס. זי נעמט, לאַכט נאָך מער. כאַפט זי אַן זיין האַנט און ווידער אַמאַל :

— דזשי-דזשי... גו... גוגו...

— ווער זשע ביסטו און ווי קומסטו אין אַט דער צייט פון יאָר אין בלאַטיקן טאַל ?

האַסטו גאָר קיין מורא נישט צו פאַרבלייבן אַליין אינעם טאַל, ביז דער פּרילינג וועט קומען, אַפּגעריסן פון חיה און מענטש ?

פאַרשטייט זי נישט וואָס ער זאָגט צו איר. זי זעט ער רעדט עפעס צו איר. עסט זי געשמאַק די שוואַרצע יאָגדעס. קוקט אים גלייך אין די אויגן אַריין. שטופט אים אין מויל אַריין עטלעכע געשענקטע יאָגדעס און לאַכט ווידער :

— הי... הי... דזשי... דזשי... גו... גו... טי... טי...

אירע ברעמען באַוועגן זיך. איר נאָז. ס'גאַנצע פנים. זי וויל אים עפעס זאָגן. נאָר ער פאַרשטייט זי נישט.

עס האָט איר דער טאַל אַזוי פאַרשעמט !

לאַזט ער זיך גיין צוריק צו זיין ביידל און פילט נישט אַפילו ווי זי, די שטומע, גייט אים נאָך טריט ביי טריט. ער גייט — זי נאָך אים. און ביים שוועל פון זיין ביידל האַבן זיי זיך ביידע אַפּגעשטעלט.

*

און זי, די שטומע פון טאַל, האָט נאָך טשערעט פון דער רינווע גע-בראַכט, און זעק, דורכגעווייקטע פון פעטס, און דאָס ביידל אַלץ פאַרשטאַרקט און פאַרדעקט. דעם גאַנצן טאַג מיט ראַכמאַן אויפן פעלד געווען. גערייניקט די בייטן פון ווילדע גראַזן, אַ צווייגל אונטערגעשפאַרט ביי די פאַמידאָרן קוסטעס. און ביים ביידל האָט זי אַ פּיער צעלייגט. אויף אַ בלעך פּרישע פּיטעס געבאַקן און געקוקט מיט פּרייד ראַכמאַנען אין מויל אַריין, ווען ער האָט געגעסן, צי אַ נאַרגילע פאַרויכערט. און האָט ער זיך פאַרטראַכט און

אברהם בליי

אויפן באַרג זיך פאַרקוקט — איז זי אַ ווילדע געוואָרן. דאָס בלוט איז איר אַריין אין פנים. מיט די נעגל האָט זי אים געוויזן און אויף איר לשון אים געוואָרנט :

— דזשי... דזשי... גו... גו... טי... טי...

האָט ער זי גוט פאַרשטאַנען און באַרויקט סיי מיטן מויל און סיי מיטן ווונק :

— נישקשה, נישט קיין בויגיקע צווייג אין ראַכמאַן, געטריי איז ער געווען דעם באַרג, נאָר קוים האָט ער זיך דעם טאַל איבערגעגעבן — וועט ער אים אויך געטריי דינען!

האָט זי זיך מיט אַמאַל צופרידן צעשמייכלט, ווי זי וואָלט אים פאַר-שטאַנען :

— הי... הי...

און אַ גלעט געטאָן אים ביי דער האַנט.

און ווען ראַכמאַן האָט זיך אַמאַל צעזונגען, איז אַ טרויער געלעגן אויף איר פנים, כאַטש שטום איז זי געווען און נישט געהערט. נישט פאַרשטאַנען די ווערטער, וואָס ער זינגט — האָט זי אַבער געפילט, אַז דאָס זינגט איצט ראַכמאַן פון גרויס בענקשאַפט.

— נאָך וואָס זשע בענקט ער ?

— איז זי, די טאַליקע, אים נישט געטריי ?

— גיט זי זיך דען אים נישט איבער מיטן גאַנצן לייב אין די פינצטערע אומעטיקע נעכט ? און צי וואַרעמט אים דען נישט איר קערפער, וואָס ברענט און פלאַקערט נאָך מער ווי די זון אין זומער ?

— איז עס דערפאַר, וואָס זי קען נישט רעדן ? צי פאַרשטייט ער זי

דען נישט ? איז עס נישט גענוג, וואָס ער פילט איר אַזוי שטאַרק ?

און ראַכמאַן האָט גאַרנישט פאַרשטאַנען, וואָס די שטומע לעבט איבער. ער האָט אין איר האַרץ נישט אַריינגעקוקט. גוט און וואַרעם איז אים די נאַכט — פוסט און אומעטיק דער טאַג. זינגט ער :

— „אינעם טאַל בין איך געבליבן

איינער אויף דער גאַנצער וועלט,

אַראַבעסקן

וואָרעמט מיך באַנאַכט אַ קערפּער
און בייטאָג עס בלאַזט מיט קעלט...

✱

די בלאַטעס אינעם טאָל זענען נאָך די רעגנס אַלץ טיפּער און טיפּער
געוואָרן. אפילו אַ שאַקאַל פאַרבלאַנדזשעט נישט ביינאַכט דאָ. ערגעץ פון
דערווייטן הערט זיך ביינאַכט זייער געוויין. מ'הערט אויך, ווי עס צערעוועט
זיך אַן אייזל ווייט אין אַ דאַרף, און אויפן באַרג זעט מען, ווי עס פינקלט
אַ פייערל, אַ פּלעמל און עס רייצט אַזוי!

די פאַרזייטע גערטנער האָבן שפּע און ברכה געבראַכט. פון אַלדאָס
גוטס: רויטע פאַמידאַרן, ווי קאַווענעס די גרויס, קוסעלעך, בורעקעס און
פרישע גרינע ציבעלקעס, אַ מחיה! אַ זיסקייט פאַרן האַרצן צוצוקוקן, וואָס
דער גאַרטן האָט אַלץ געבראַכט. קלייבט מען אין די פּאַלעס די פרישע
גרינסן, ווערט אַ גרויסער קויבער אַנגעפילט מיט זיי. די שטומע נעמט עס
אויף איר קאַפּ. לאַזט זיך פאַרטאַג אַרויס זוכן אַ קליינע סטעזשקע דורך די
בלאַטעס אין די וועגן, וואָס פירן אין שטאַט אַריין. פאַרשווינדט זי אויפן
גאַנצן טאַג. בלייבט ראַכמאַן אליין אין טאָל. ווערט אים אומעטיק. צוגעוויינט
זיך. כאַטש זי רעדט נישט — איז זי פאַרט לעבן אים און אַזוי געטריי!
און אפשר האָט ערגעץ אַ טיפּע בלאַטע זי איינגעשלונגען? אַט זעצט זיך
באַלד די זון און זי איז אַלץ נישטאַ. קוקט ער אַרויס, זיינע אויגן זוכן אַהין
און אַהער, ביז ענדלעך דערזעט ער פון דערווייטנס, ווי עס רירט זיך עפעס,
נישט אַנדערש, אַז דאָס איז זי. לויפט ער איר אַנטקעגן און בלייבט שטיין
ביי אַ גרויסער בלאַטע. מ'טאַר נישט וואַגן אַריין. ווער ווייסט?

דערנענטערט זי זיך אַלץ מער און מער און אַט איז זי אַ פריילעכע,
מיט בלאַטע איבער די קני. דאָס קלייד פאַרריסן ביז דאָס נאַקעטע לייב זעט
זעט זיך אַרויס. דערזעט ראַכמאַן, אַז עפעס איז גרעסער געוואָרן איר בויך.
טראַגט זי אַלץ דעם קאַשיק אויפן קאַפּ און אין אים, אַנשטאַט די גרינסן,
מעל און זאַלץ, געמאַלענע קאַווע, טאַבאַק און צוקער און פאַר ראַכמאַנען
אויך אַ מתנה פון שטאַט: שוואַרצע קיכלעך פון האַניק זיס, וואָס עס באַקן
די שטאַטישע, אַך, ווען זי וואַלט געקענט רעדן, וואָס וואַלט זי איצט ראַכ-
מאַנען געזאַגט?

*

לויפט אזוי דער ווינטער פאַרביי. רעגן נאך רעגן. און עס קומט דער פּרילינג. אַרבעטן זיי ביידע מיט פּיאָשן אויפן פעלד. מ'צעאַקערט און מען גראַבט. שוואַרצע פּרישע קערנער פון קאַווענעס ווערן פאַרזייט. אַט וועט זיין אַ לעבן! עס לויפן דאָך גיך פאַרביי דער פּרילינג און דער זומער! אַט דאַרף מען די גאַנצע נאַכט אויפן גאַרטן ליגן, שרייען און רופן. טרייבן די שאַקאַלן, וואָס האָבן ליב זייערע לאַנגע פּיסקעס אין די זאַפטיקע רויטע קאַווענעס צו שטעקן. דער טאָל לעבט אויף. פאַרן פאַרביי פעלאַכן אויף אייז-לעך, וואַנדערנדיקע בעדואינער אין קאַראַוואַנען מיט קעמלעך. שטעלט מען זיך אָפּ אַ קריגל פּריש וואַסער צו טרינקען. ווונדערן זיך אַלע, וואָס זיי, די טאָליקע פאַרדעקט אַפילו נישט איר פנים, פרעמדע מאַנסבילן און זי? גאַרנישט. סיידן נישט קיין אַראַבישע טאַכטער איז זי אַדער אַן אומגלייך-ביקע?..

באוונדערן אַלע די גוטע גערטנער פון ראַכמאַן. בייט מען זיך מיט אים מיט אַ ביסל זריעה. און די גרינע געדרייטע צווייגן פון די קאַווענעס פאַטלעך זיך און שפּרייטן זיך אויף דער ערד איבערן גאַנצן פעלד.

— א א א א א ! ש... אש... אש...

שרייט ראַכמאַן אַרויס ביינאַכט. און אין ביידל ליגט זיי, די שטומע, און מאַטערט זיך אין גרויסע ווייען. זיי ווייסט אַליין נישט וואָס צו טאָן מיט זיך. עפעס פילט זיי, אַז ס'דרייט איר אין בויך. דער בויך — אַט פּלאַצט ער... אַט ווערט אַ סוף פון איר... און וווּ איז ראַכמאַן ערגעץ איצט אויף די פעלדער? זיי וואָלט געלאָפּן צו אים, פילט זיי ווי עס גיסט זיך פון איר דאָס בלוט. אַט אַן עק!.. ס'איז איר סוף... זיי וועט מער נישט לעבן!.. וויל זיי שרייען און קען נישט... לאַזט זיי דאָך אַרויס אַזעלכע ווילדע משונהדיקע קולות, וואָס נישט נאָר ראַכמאַן, נאָר זיי אַליין שרעקט זיך פון זיי איבער... נאָר אַט פילט זיי, עס ווערט איר אַזוי גוט, אַזוי לייכט אויפן האַרצן, אַזוי וואַרעם און ווייך. עפעס אַ זיסקייט צעגייט זיך איר אין האַרצן. גיט זיי זיך אַ קוק אום און ביי אירע פיס ליגט אַ קינדעלעך, אַ מיידעלעך מיט שוואַרצע געקרייזלטע הערעלעך ווי ביי ראַכמאַן. און עס וויינט. זיי הערט נישט — נאָר זיי פילט. ווייסט אַליין נישט, פאַרוואָס און פון וואַנען ס'איז

אַראַבעסקן

געקומען. וויקלט זי דאָס קינד אין אין איר שוואַרצער אַבאַיע, טוליעט עס צו אירע בריסטן און דערפילט ווי עס קיצלען איר די נאָפלען פון אירע בריסטן. אָט פילן זיי זיך אָן פאַרן קליינעם קינד.

— אַך ווי גוט עס איז איר!

קומט ראַכמאַן צו גיין פון גאַרטן. דערזעט ער ווי זי ליגט אַ גליקלעכע. טוליעט עפעס צו אירע בריסטן. דעקט ער אויף אַ שפיץ פון שוואַרצן כאַלאַט און דערזעט, אַז די נאַכט האָט אים אַ קינד אויף דער וועלט געבראַכט. פאַרדריסט עס אים, וואָס אַ מיידל איז עס. נאָר פאַרפאַלן. ס'איז פון אַלאַ באַשערט! און ער האָט זי מיטן נאָמען דזשיגוטי גערופן. און אַזוי אויך דעם טאָל. דעם טאָל דזשיגוטי האָט די קליינע דזשיגוטי אַרויסגעגעבן. און דער באַרג ראַנטיע האָט געלאַכט אין די הויפּנס:

— אָט וואָס דער טאָל קען געבן! נישט מער ווי אַ מיידל פון אַ שטומער אומגלויביקער. נאָר וואָס גייט עס איצט אָן ראַכמאַנען, וואָס דער באַרג רעדט, אַז ער האָט זיין גורל מיטן טאָל פאַרבונדן!..

וואַלאַ — אין גאַטס נאָמען.

קוסעלע — אַ גרינס אַזאַ.

אַבאַיע — אַן אַראַבישע פאַלערינע (כאַלאַט).

פיטע — אַ פלעצל.

נאַרגילע — אַ פלאַש וואָס דעסטילירט דעם רויך פון טומבאַק ווען ער איז נאַט, דורך אַ רער.

פיאַש — אַ ברייטער גראַב־אייזן (אַ פראַנצויזיש וואָרט גענוצט אויך אין אַראַביש).

פעלאַכן — פויערן.

אַלאַ — גאַט.

טול כרם. נאכט. שלאפן שטיין, בערג און טאל ארום. קלינגט אפ פון דערווייטנס דאס איינטאניקע געקלאנג פון גלעקער ארום די העלדזער פון וואַנדערנדיקע קעמלען אין טאל. שלעפט איינער אַ זאָטל צו פאַרריכטן, כדי מאַרגן פרי צוריק אויפן אייזל רייטן אין פעלד. קומט אַראָפּ פון בערגל אַן אַלטיטשקער און טרייבט אַ קיעלע, וואָס איז צווישן בערג פאַרבלאַנדזשעט געוואָרן. פאַרריגלט איז טיר און טויער. אייזערנע גראַטעס ווערן גרויער און גרויער, גרייט צו דיגען דער נאַכט פון רו און פון חלום. הערט זיך דאָס כראַמטשען פון קי אין די הויפן, און דאָס שטילע שנאַרכן פון די שאָף. נאָר אינעם שטאַטישן קאַפּע-הויז זשומעט דער ברענענדיקער לוקס, דער אַנזאָג פון נאַכטיקן לעבן.

ביי אַ טישל מיט מיר זיצט פעזי און טרינקט אַ קאַווע. גלאַנצן זיינע וואַנצעס, אויפגעהויבן שטייף ווי זיי וואַלטן אים געקראַכן אין די אויגן אַריין. פאַרטראַכט ער זיך אין טיפע מחשבות. ער שטעלט אַוועק דאָס טע-פעלע אויפן טיש. גיט אַ מאַך מיט דער האַנט. נעמט גיך אַרויס אַ סיגאַרעט פון פּוּשקע, פאַרוויכערט. פאַרגנבעט זיך צו אים אַ פאַרווייטיקט שמיכעלע און מיט אַמאָל גיט ער אַ זאָג:

— „גוט איז אייך, מאַסקאַב, איר דאַרפט קיין געלט נישט צאָלן פאַר קיין ווייב, זי צאָלט נאָך צו און זי גייט אין מאַרק יעדן טאָג. ברענגט פון אַלדאָס גוטס אין שטוב אַריין: פאַמידאַרן, אוגערקעס, טייטלען און אַלץ פון פּרוכט און פון גרינס — ביי אונדז אַבער, כאַוואַדזשאַ. ביי אונדז איז שלעכט, גאָר אַנדערש. דאַרפסט שפאַרן טאַאַריפע צו טאַאַריפע יאַרנלאַנג פון אייגע-נער האַרעוואַניע, כדי אַ ווייב זיך איינצושאַפן, און ערשט נאָכדעם דאַרפסטו גיין אין מאַרק אַריין ברענגען אַלץ. ניין, נישט גוט ביי אונדז.“

גיט פעזי נאָך אַ זופּ קאַווע, פאַרטראַכט זיך מער, ווערן די אויגן פאַר-

זשמורעט. הויבן זיך די וואַנצעס פונעם בלאַז פון די נאַז־לעכער, פאַררוי־
 כערט ער נאָך אַ סיגאַרעט, פאַרקריצט מיט די ציין:

טרינק, כאַוואַדזשאַ, הייס דערלאַנגען. אויף מיר! איך וועל צאָלן, אַט
 נעם אויך אַ סיגאַרעט און פאַרויכער.

דערמאָנט זיך מיט אַמאָל פעזי, אַז פאַלש זענען די ווייבער און פאַרפֿי־
 רעריש, זעט ער שוין זיין אייגן ווייב אַ פאַלשע. לאַזט ער מיט אַמאָל אַראָפּ
 די אויגן און קרעכצט אָפּ אין דער שטיל.

— וואָס זשע איז דיר, פעזי — זאָג איך — וואָס האַסטו פּלוצלינג פאַר־
 לאָרן דעם גלאַנץ פון די אויגן?

— און אַז איך וועל שוין האָבן איינגעשאַפט אַ ווייב און זי וועט נישט
 גיין אין גלייכן וועג, שווער איך ביי אַללאַ, אַז איך וועל נישט זשאַלעווען די
 האַרעוואַניע פון אַ לעבן לאַנג, מיטן קורבאַטש וועל איך איר קאַטעווען, ביז
 בלוט וועט ריבען, און נאָכדעם וועל איך זי אַרויסשליידערן אויף שליאַכן,
 ווי אַ קרעציקן הונט.

— אָבער, פעזי, חביבי, אַזוי פיל יאָרן וואַרטן אויף אַן אייגן ווייב און
 נאָכדעם זי אַזוי באַהאַנדלען? יעדער גליטשט זיך אַמאָל אויס, שטייט מען
 אויף און מ'גייט ווייטער. נישט שייך, פעזי, פון אַן אייגן ווייב אַזוי צו
 טראַכטן...

— נישט רעד אַזוי, כאַוואַדזשאַ, אַ ווייב, ווייסטו, אַ ווייב איז צו אַן
 אייזל געגליכן, צו אַן אייזל און נישט מער. אַט זע!

שאַרט פעזי אַוועק אַלץ אַרום זיך פון טיש. ברויזט ער אויף נאָך מער,
 ער לייגט אַוועק זיין האַנט אויפן אַפּגעליידיקטן פּלאַץ פון טיש:

— אַט זע, כאַוואַדזשאַ, אַט דאָ איז דער וועג, דער גלייכער וועג. זיצסטו
 אויף דיין אייזל, רייסט און טראַכסט צי פון די גרויסע בערג, צי פון טיפע
 טאָלן, צי פון פאַרווייטן פעלד אַדער גאָר פון גרויסן מאַרק, און דו פאַרלאַזט
 זיך אויף דיין אייזל, אַז פירן וועט ער דיך אויפן גלייכן וועג. אַט אַזוי!
 און ווען דער אייזל פאַרקערעוועט זיך גאָר אַן אַ זייט און וויל דיך ערגעץ
 אויף פאַלשע וועגן פאַרפירן, כאַפסטו דען נישט גלייך דעם קורבאַטש און
 האַקסט אין אים, וויפל נאָר עס גייט אַריין? האָ? זאָג, כאַוואַדזשאַ, נישט
 ריכטיק אפשר? אַ יאָ? — אַזוי איז אויך אַ ווייב. גייט זי אויפן גלייכן וועג —

אברהם בליי

איז גוט. ברענגסטו איר פון מאַרק אַלדאָס גוטס : טאַמאַטן, קוסעלעך, טייטלען
און ראָזשינקעס, יאָדערלעך און וואָס דען נישט ? האָט זי דיר קינדער. וואַקסן
זיי גרעסער, גרעסער. אָבער, אַז זי גייט אַראָפּ פון גלייכן וועג, כאַוואַדזשאַ,
איז נישטאַ קיין בעסער מיטל ווי דער קורבאַטש...

— יאַ, פעזי, אַ ווייב איז אָבער נישט קיין אייזל !

גיט פעזי אַ קליין שמייכעלע אונטער די וואַנצעס. כאַפט ער אַ קוק אויף
מיר פון אויבן אַראָפּ. כמעט מיט רחמנות ווי אויף איינעם, וואָס פאַרשטייט
נישט די פשוטע וועגן פון דער וועלט.

— נו כאַוואַדזשאַ, דו ביסט דאָך אַ מאַסקאַב, ביי אייך איז דאָך אַנדערש.
אָבער זע, ווער רייט אויף וועמען, דער אייזל אויף דיר צי דו אויפן אייזל ?
— געוויס איך אויפן אייזל.

בלייבט שוין נאָכדעם פעזי שטיל און באַרויקט, זיכער, אַז ער האָט מיך
איבערגעציגט. באַשטעלט ער נאָך אַ קאווע פאַר זיך און פאַר מיר, דעם
מאַסקאַב. קומען געסט נאָך געסט אין קאַפּע־הויז אַריין. ווערט אַ טומל. רוקן
זיך טישלעך. דרייט זיך אַ פּלאַטע אויפן גראַמאַפּאָן און זיס זינגט אויס די
זינגערין אום קולסום אין דער נאַכט אַריין :

יאַ לוגל... יאַ לייל...

יאַ לוגל... יאַ לייל...

קלאַפּן די ביינדלעך פון שעש־בעש, אַ שוואַרצ־אַהער און אַ ווייס
אַהין. בולבען פּלעשער פון נאַרגילעס, צעגיסט זיך מער דאָס געזאַנג פון
אום קולסום. פאַרזשמורען געסט די אויגן, פאַרנעמען דאָס געזאַנג און אַ
קרעכץ אַ שותפותדיקער דערהערט זיך מיט אַמאַל :

יאַ לוגל... יאַ לייל...

אַראַבעסקן

הייסט פעזי ברענגען די דאַמינאַַ-ביינדלעך, צו שפילן מיט מיר. לייגט
ער יעדן ביינדל אויפן טיש מיט אַ קלאַפּ צו, מיט אַ זיכערקייט. זיכער איז
פעזי מיט אַלץ, מיט זיך, מיט די דאַמינאַַ-ביינדלעך און מיט זיין רעכט
אויף אַ ווייב.

כאַמאַדזשע — הער (אדון אויף העברעיש).

טאַאַריפע — אַן עגיפטישע קליינע מטבעה וואָס האָט פיגורירט אין לאַנד ביז נאָך דער
ערשטער וועלט־מלחמה.

קורבאַטש — אַ בייטש.

חביבי — מײן ליבער.

אום קולסום — דער נאַמען פון אַ באַזונדער און באַליבטער עגיפטישער זינגערין.

שעש־בעש — אַ שפּיל אָז אין ביינדלעך.

די מעשה מיט די פיר קריגלעך

ווען דער אַלטער שייך האָט זיך דערוואָסט די ניס מיט אַכמעדן, איז עס שוין קיין ניס נישט געווען. דאָס גאַנצע דאָרף פון קליין ביז גרויס האָט עס שוין לאַנג געוואָסט. און ווען אַכמעדס ברױנער אייזל און קעמל, וואָלטן געקענט רעדן, — וואָלטן זיי אויך געהאַט אַסך צו דערציילן.

פאַרוואָס איז די ניס אַזוי שפּעט אָנגעקומען צו די אויערן פון קלוגן שייך, איז שווער צו פאַרשטיין! אפשר דערפאַר וויל אַלע האָבן געמיינט, אַז ער ווייסט שוין, און אויב ער שווייגט איז גלייכער נישט צו דערציילן אים. נאָר ביים ברונעם, אין פעלד און אַפילו אויף דער „מיזבעלע“, האָט מען וועגן עפעס אַנדערש נישט גערעדט.

— „נעכטן אין מיטן העלן טאָג — דערציילט זיך מוסטאַפּאַ האָב איך געאַקערט אין פעלד מיט מיינע שוואַרצע אַקסן, די זון האָט געברענט און פון פנים האָבן זיך מיר געגאַסן טייכן שווייס, גיי איך מיר נאָך מיינע אַקסן. דערזע איך פונדערווייטנס, ווי עס שטייען זיך אין מיטן די פאַראַקערטע ערד אַכמעדס אייזל און קעמל געשפּאַנט. קוק איך, אפשר האָט אַכמעד זיך אָנגעבויען אַראַפּצוקראַצן די חמרה, וואָס האָט זיך צוגעקלעפט צום שאַרף פון אַקער. נאָר כּ׳זע נישט קיינעם. שטעל איך שוין אָפּ די אַקסן און לאַז זיך אַהין גיין, אפשר האָט עפעס מיט אים געטראָפּן? איך קום צו נענטער, אַכמעד ליגט זיך אַזוי אויסגעצויגן אויפן גראַז, ליגט און קוקט אַ פאַרטראַכטער אין הימל אַריין, די אויגן האַלב פאַרמאַכט און אין מויל האָט ער אַ שטרויעלע געהאַלטן און געקײט. אַזוי פאַרבענקט און פאַרטיפּט אין זיינע מחשבות איז ער געווען, אַז ער האָט אַפילו נישט געפּילט, ווען איך בין צו אים צוגעקומען.

„אַכמעד! אַכמעד! וואָס האָסטו זיך צעלייגט אין מיטן העלן טאָג? האָסטו דאָך נאָך היינט אַפילו קיין דריי תּלמס נישט געמאַכט, ווען זשע וועסטו באַווייזן דאָס פעלד אויפּצואַקערן, און דער רעגן הענגט שוין אַט אַ ביי דער נאָז?

אַראַבעסקן

— מאַאלעש! מאַאלעש!

מער האָט ער קיין וואָרט נישט געזאָגט.

— סייידן משוגע געוואָרן!

און אפשר איז ער געוואָרן אַ טרעפער און זוכט די סודות פון אַלאַ

אין הימל צו דערגיין?

דערציילט אַ צווייטער:

— „פאַרנאַכט, ווען די זון האָט שוין געהאַלטן ביים פאַרגיין — בין

איך ביי זיין פעלד פאַרבייגעפאַרן. זע איך, אַכמעד קלייבט זיך נאָך אַפילו

נישט אין דאָרף אַריין. די פליגעלעך זשומען, קריכן אין די אויערן, דער

אייזל רעוועט, און ער אַקוראַט עס גייט אים גאַרנישט אָן.“

— שוין צייט אַ היים, אַכמעד!

— „מאַאלעש! מאַאלעש!“

— אין שטאַל — דערציילט אַ דריטער — האָב איך געהערט, אַכמעד

רעדט צו זיך אַליין, שעלט און שלאָגט דעם אייזל אין בויך: אַ בראַך זאָל

דיך נעמען אין איינעם מיט פאַטמען!

— מיט פאַטמען?

— אַט וואָס עס ווערט פון אַזאַ גרויסער ליבע! וויפל יאָרן האָט ער

געאַרבעט און געשפאַרט טאַאַריפע צו טאַאַריפע, צו קענען קריגן פאַטמען

פאַר אַ ווייב? און ווער געדענקט נישט די גליקלעכע חתונה ערשט פיר יאָר

צוריק, ווי מ'איז זיך צונויפגעפאַרן צו דער גרויסער שמחה פון גאַר אַרום?

און איצט?

אַזוי האָט מען גערעדט און גערעדט, אַז ס'איז נישטאַ קיין יושר אויף

דער וועלט, אַז קיינער קען נישט וויסן, וואָס דער מאָרגן וועט ברענגען

און נאָך אַזוינע זאַכן, ביז די זון האָט שוין לאַנג איר פלאַץ פאַרלאָזט, די

לבנה האָט דערטרונקען דאָס ליכט פון די שטערן און האָט זיך אַוועקגע-

שטעלט פונקט אין מיטן פון דאָרף און באַלויכטן די קופעס מיט מיסט

ביי יעדן נעבן שטוב, נאַכט האָט זיך גענומען פאַרקלייבן אויף די שטרויענע

דעכער פון די ליימענע הייזקעס, שאַף און רינדער און קליינע קינדער האָבן

שוין אויגן צוגעמאַכט. פון די שטאַלן האָט זיך בלויו געהערט דאָס שטילע

מרוקען פון די בהמות און דאָס שאַרשקען פון די קרעלן אויף די העלדזער

פון די קעמלען. אין אַ הינער־שטייג האָט געקוואַקעט אַ הונ, וואָס איז פון געזעס אַראָפּגעפאלן און מער איר פּלאַץ נישט געקענט געפינען אין דער פינצטער. פון דערווייטנס האָט זיך געהערט דאָס פייפן פון אַ באַן, וואָס האָט זיך אַריינגעריסן אין שטילן טאָל. און דער רויך צעקייקלט זיך און ווערט צו־נישט צווישן די בערג. ערשט שפעטער, אַ סך שפעטער, איז זיך איינזאָם, אַ פאַרטראַכטער, אָנגעקומען אין דאָרף אַכמעד מיט זיין אייזל און קעמל.

עס איז שוין מער קיין סוד נישט געווען. אַלע האָבן געוויסט, אַז אַכמעד איז פאַרבענקט, אַז ער וויל פטור ווערן פון פאַטמען, עס ציט אים ערגעץ אין דער גרויסער שטאָט.

— אַכמעד בענקט! אַכמעד בענקט! דאָס איז געווען ביי אַלעמען אויף די ליפן.

און אַז דער אַלטער שייך האָט זיך דערפון דערוויסט, האָט ער באַפוילן, אַז אין אַוונט זאָל אַכמעד צו אים קומען.
אַז אַ שייך רופט — מוז מען גיין!

געקומען, האָט דער אַלטער קלוגער אַלטער שייך אים וואָרעם אויפֿ־גענומען, מכבד געווען מיט קאַווע. ניסלעך און זיסע ראָזשינקעס, געגעבן אַפילו אַ גוטן ציגאַר צום רויכערן, געפרעגט אים, וואָס ער מאַכט, וואָס מאַכט זיין כּוּדאַבע, צי האָט ער שוין פאַרזייעט זיינע פעלדער — גערעדט פון אַלץ צו ביסלעך, ביז מ'איז צוגעקומען צו די לעצטע געשעענישן.

— „איך האָב נישט ליב צוצוהערן זיך און גלייבן אַלץ, וואָס בייע צינגער דערציילן, נאָר יעדער ליגן האָט אין זיך עפעס אַן אמת. כּ׳האַב געהערט, אַכמעד, אַז ביסט פאַרבענקט, אַז דו ווילסט פאַטמען איבערלאָזן און אין דער גרויסער וועלט זיך לאָזן, אַוועקגיין פון דאָרף, וווּ דו ביסט אויסגעוואַקסן, פון דאָרף, וווּ עס האָבן געלעבט דייעע עלטערן און אור־עלטערן. דו, אַכמעד, הער מיך אויס! איך וויל דיר נישט זאָגן, וואָס דו זאָלסט טאָן, איך וויל דיר נאָר דערציילן אַ מעשה, וואָס כּ׳האַב געהערט נאָך פון מיין זיידן אין די קינדער־יאָרן. הער אויס די מעשה און נאָכדעם וועסטו טאָן ווי דו פאַרשטייסט.“

אזוי האָט געזאָגט דער אַלטער שייך, אָנגענומען אַכמעדן ביים האַנט,

אַריינגעגאַנגען מיט אים אין צווייטן חדר. זיי האָבן זיך ביידע אוועקגעזעצט אויף די אויסגעשפּרייטע ראַגאַזשעס, פאַרלייגט אַ פּוס איבער אַ פּוס, אַריינגעלייגט צוויי רויטע קוילן אין די פּלעשער פּון די נאַרגילעס, געפּיפקעט ביז דאָס פייער האָט זיך צעבלאַזן, און דערנאָך האָט דער שייך אַרויפגעלייגט אַ האַנט אויף אַכמעדס אַקסל, אַזוי גוט-ברודעריש, אַז באַלד, באַלד האָט אַכמעד פּון צופּיל נאַענטקייט אויסגעפּלאַצט אין אַ גרויס געוויין. און אפשר האָט די ווייכקייט נאָך מער פאַרשטאַרקט זיין בענקשאַפט?

און דער אַלטער שייך הייבט אָן:

„אַט די מעשה, וואָס איך וויל דיר דערציילן האָט געטראַפּן אין אַ גרויסער מדינה, אין דעם רייכסטן לאַנד פּון דער וועלט. דער קייסער דאַרטן איז אַזוי רייך געווען, אַז ער האָט נישט געוואוסט, וואָס צו טאָן מיט זיין האַב-און-גוטס. חיילות האָט ער געהאַט פּון די שטאַרקסטע און בעסטע, און איז גוט געווען צו זיין פּאַלק און דאָס פּאַלק האָט אים ליב געהאַט און געאַכפּערט. דעריבער איז קיין שום מלוכה נישט געווען דרייסט אַרויס-צורופן דאָס לאַנד אויף אַ מלחמה, ווייל אַלע האָבן געוואוסט, אַז קיינער וועט די מדינה נישט באַזיגן.

און דער קייסער האָט געהאַט אַ פּרוי, אַ שיינע און אַ גוטע. האָט ער זי ליב געהאַט פאַר איר שיינקייט און פאַר איר גוטסקייט. און דאָס פּאַלק האָט זי ליב געהאַט דערפאַר, וואָס זי האָט זיך אַלע מאָל געוויזן ביי די אַרעמע און אומגליקלעכע. יעדן געהאַלפּן און פאַר יעדן אַ גוט וואָרט געהאַט. גליקלעך איז דער קייסער געווען מיט זיין פּאַמיליע און מיט זיין פּאַלק.

און זיבן וויזירן האָט דער קייסער געהאַט. מיט זיי האָט ער זיך אָן עצה געהאַלטן אין אַלע זאַכן. זיי אַלע זענען געווען גרויסע חכמים. זיי האָבן געקענט וויסן דעם סוף פּון יעדן אָנהויב לויט סימנים פּון שטערן און הימל. זיי האָבן דורך קרייטעכצער פאַרשידענע גנבות אויפגעדעקט און נאָך אַזעלכע זאַכן האָבן זיי געוואוסט. קליגער פּון זיי אַלעמען איז געווען דער עלטסטער. אים האָט מען טאַקע מער כבוד אַפּגעגעבן, ווייל צו זיין חכמה איז קיין גרענעץ און קיין שיעור נישט געווען. אַבער נישט אַלץ וואָס שיינט איז גאַלד!

— ווער, דאַכט זיך, האָט באַדאַרפט זיין גליקלעכער פּון דעם אַלטן

אברהם בליי

וויזיר, וואָס סיי כבוד און סיי עשירות האָט אים נישט געפעלט? איז אָבער דאָ אַ וואַרעם אַזאַ, וואָס פּוּזעט און פּוּזעט און לאַזט נישט רוען: קיין זון האָט ער נישט געהאַט, ער זאָל אים ירשענען נאָך זיין טויט און אָנהאַלטן זיין גרויסן נאַמען און יחוס. אַלע זיינע חברים האָבן יינגלעך, נאָר ער אַליין איז פון אַללאַ באַשטראַפּט און קיין זון האָט ער נישט. אמת, עזיזה, זיין טאַכטער, זיין בת יחידה, ווער פון איר איז שענער? ווער פון איר איז קליי-גער? איז זי פאַרט נאָר אַ מיידל און נישט מער...

איז דער אַלטער וויזיר שטענדיק אַרומגעגאַנגען אַ פאַרטראַכטער און אַ פאַרזאָרגטער. שטענדיק האָט ער גערעכנט, אַט זענען נאָענט די טעג, און ער וועט אוועקגיין אַהין פון וואַנען ער איז געקומען, פון וואַנען מ'קערט זיך קיינמאָל נישט אום צוריק, עס וועט פאַרווישט ווערן דער יחוס פון זיין משפּחה. דאָס פאַלק וועט אים פאַרגעסן און קיינמאָל נישט געדענקען, אַז אַמאָל, און אפשר גאָר נישט לאַנג צוריק, איז ער געווען דער גרעסטער און באַליבטסטער חכם פון לאַנד.

האָט ער אַזוי לאַנג געטראַכט און געטראַכט, ביז איין מאָל איז ער פאַר-שווונדן פון שטאַט אויף אַ שטיקל צייט. ער האָט קיינעם גאַרנישט געזאָגט און קיינער האָט טאַקע נישט געוויסט, וווּ זיין וועג איז געווען. און אַז ער האָט זיך אומגעקערט צוריק, איז ער שוין נישט געווען אַליין נאָר אין צווייען. ער האָט געבראַכט פאַר זיין טאַכטער, פאַר עזיזה, אַזאַ חתן, וואָס זאָל נישט פאַרשעמען דעם יחוס. אויב נישט קיין זון, זאָל כאַטש זיין אַן איידעם. ער איז אויסגעפאַרן די גאַנצע מדינה און געזוכט און געזוכט, ביז ער האָט דעם בעסטן יונג פון לאַנד זיך אויסגעקליבן. און ווער וועט עס נישט וועלן זיין אַן איידעם פון דעם גרעסטן וועלט-חכם? און בפרט נאָך, אַז צו עזיזהס שיינקייט איז גאָר קיין גרענעץ נישט געווען. אויגן האָט זי געהאַט, ווי צוויי שוואַרצע פּערל, וואָס מ'טרעפט איינמאָל אין הונדערט יאָר. שלאַנק איז זי די פּיס אַזוי שייך, ווי די גאַלדענע רינגען, מיט וועלכע זיי זענען באַהאַנגען. גוט איז זי געווען, ווי אַ וויסער מלאך אין הימל, און קלוג ווי דער ליכ-טיקער טאַג.

עזיזה האָט זיך אויך שטאַרק געפרייט מיט איר מאַן, וואָס דער פאַטער

א ר א ב ע ס ק ו

האָט געבראַכט, און דאָס יונגע פאַרפאַלק האָט זיך געלעבט אַזוי שיין און ריין, פונקט ווי אַ פאַר ווייסע טויבן אין אַ ווייך אויסגעבעטן נעסט.
אַלע מאָל ווען די וויזירן האָבן באַדאַרפט וועגן עפעס אַן עצה פרעגן, זענען זיי זיך צונויפגעקומען ביי עזיזהס טאַטן אין הויז. אַהין פלעגט אויך דער קייסער קומען, הערן די חכמה פון זיינע וויזירן און דערוויסן זיך, וואָס דאָס פאַלק טראַכט און רעדט וועגן אים. עזיזה פלעגט אַלע געסט אויפנעמען און יעדעס מאָל אַרויסגעוויזן מער און מער פון איר קלוגשאַפט.
איז אַוועק אַ שטיקל צייט, עזיזהס מאַן האָט זיך פאַרוואַלט פאַרן צו זיינע אייגענע, וואָס ער האָט שוין אַזוי לאַנג נישט געזען, האָט זי אַרויס-געקוקט פון איר פענצטער און געפרייט זיך מיט די פייגעלעך, וואָס האָבן זיך באַזעצט אויף די ביימער נעבן איר פענצטער. אויך די בלומען פון איר גאַרטן האָט זי מיט פריש וואַסער באַשפּריצט און נישט דערלאָזט, אַז ווילדע גראַזן זאָלן זיך אין די בייטן פאַרשפּרייטן. ווי אַ פריילעך זומער-פייגעלע איז זי אַרומגעלאָפן אין גאַרטן און געוואַלט, איר מאַן זאָל שוין וואָס גיכער צוריק קומען, ווייל שטאַרק האָט זי אים ליב געהאַט און שטאַרק האָט זי געבענקט נאָך אים.

אַ פאַרנעפּלטער וואַלקן האָט זיך באַוויזן אויפן הימל און אַראַפּגעלאָזט אויף דער ערד אַ שלעכטן ווינט. און פּלוצים האָט דער קייסער דערפּילט, אַז וואָס אַ טאָג אַליק מער ציט אים צו אַט דער פריילעכער און קלוגער עזיזהן. געווסט, אַז איר מאַן איז איצט אין דער היים נישטאַ, נאָר טיף אין זיך האָט ער זיינע געדאַנקען באַהאַלטן, צוגעגרייט אַ סך מתנות, בריל-יאַנטן און פּערל, און מיט זיי זיך אַוועקגעלאָזט צו עזיזהן אַהיים.

ווען דער קייסער האָט אַנגעקלאַפט אין טיר, איז עזיזה געווען שטאַרק איבערראַשט און אַפילו, דערשראַקן — וואָס עפעס פּלוצעם איז דער קייסער צו איר געקומען? זי האָט אַבער איר שרעק נישט אַרויסגעוויזן, קלוג איז זי געווען גענוג, איר שרעק נישט אַרויסצווייזן. נאָר אַז דער קייסער האָט זיך צו איר אַ לאַז געטאָן מיט אַ שטאַרקן ברען, מיט פייער אין די אויגן זיינע, געוואַלט זי אַרומנעמען און אַ קוש טאָן, האָט זי זיך מיט גוואַלד פון זיינע הענט אַרויסגעריסן און שמיכלנדיק געזאַגט?
הויך געאַכפּערטער קייסער! איך וועל דיר לאָזן מיך אַ קוש טאָן און

ליבן, נאָר צוערשט ביסט דו דאָך מיין גאַסט. שטאַרק האַלט איך פון אויפֿ-
נעמען געסט, לאַמיר דיר פריער ווי אַ גאַסט מכבד זיין און נאָכדעם וועל איך
דיר לאָזן מיך קושן.

זי האָט אָנגעשטעלט אַ טיש פון די בעסטע זאַכן, פול מיט גוטס און
אין מיטן אויף אַ גאַלדענער טאַץ האָט זי אוועקגעשטעלט פיר קריגלעך
וויין. יעדער קריגל פון אַן אַנדער קאָליר.

— פאַרזוך דעם וויין — האָט עזיזה אָנגעגאַסן אַ גלעזל פון ערשטן
קריגל — דאָס איז דער וויין פון די זיסטע טרויבן אין אונדזער וויינגאַרטן.
דער קייסער האָט אויסגעטרונקען דאָס גלעזל, און מודה געווען, אַז דער
וויין איז גוט. נאָכדעם האָט זי אים געגעבן אַ גלעזל פון צווייטן קריגל, אַן
אַנדער מין שוין, און ער האָט אויך שטאַרק הנאה געהאַט אויך פון דעם
צווייטן מין וויין, און אַזוי פון דריטן און פון פערטן קריגל. און ווען ער
האָט געענדיקט טרינקען פון פערטן קריגל, האָט ער שוין מער נישט גע-
טראַכט פון אַ קוש טאַן זי, דער גלאַנץ פון זיינע אויגן איז שוין געווען גאַר
אַן אַנדערער, דאָס פנים איז אים רויט געוואָרן. און אַזוי ווי אַ פייכטער טוי
האָט זיך באַוויזן אויף זיינע גלאַט פאַרקעמטע האַר.

— „פאַרוואָס האַסטו מיר געגעבן טרינקען דווקא פון פיר פאַרשיידענע
וויינען?“ — האָט דער קייסער געפרעגט עזיזהן.

„ליבער קייסער, אַלצדינג אין לעבן — האָט די קלוגע עזיזה געענט-
פערט — איז אַזוי. האַסט געטרונקען פון ערשטן קריגל, און דיר האָט זיך
געדאַכט, אַז פון צווייטן איז בעסער, און פון דריטן נאָך בעסער, אַבער אין
דער אמתן זענען זיי אַלע פון איין מין, נאָר די קריגלעך זענען אַנדערע.
און אַזוי איז אויך מיט דיר. האַסט אַ ווייב, אַ שיינע און אַ גוטע, דאַכט
זיך דיר, אַז איך בין בעסער, עס איז די זעלבע זאַך, מיין ליבער קייסער...
דער קייסער האָט אויסגעהערט אירע קלוגע ווערטער, אַ שטאַרק פאַר-
שעמטער האָט ער באַווונדערט איר גרויס קלוגשאַפט. און צוריקגייענדיק אין
זיין פאַלאַץ, האָט ער נישט געפילט אַפילו, אַז ער האָט זיינע גאַלדענע פאַנ-
טאַפל ביי איר אין שטוב איבערגעלאָזט.

ער האָט איינגעזען, אַז גערעכט איז עזיזה, ער האָט פאַרלאָרן די בענק-
שאַפט נאָך פרעמדע, און צוריק ליב געקראָגן זיין אייגן ווייב.

✱

אַכמעד איז די גאַנצע צייט געזעסן ווי צוגעקלעפט צו די ראַגעזשעס און נישט געפרוויט אַפילו זיך אַ ריר טאָן. נאָר איצט האָט אים דער שייך גע-
נומען פאַר דער האַנט און אויפגעוועקט פון פאַרטראַכטקייט : איצט פאַר-
שטייטו שוין. דיר דאַכט זיך, אַז אין דער גרויסער וועלט וועסטו קריגן
אַ בעסערע און שענערע ווייב פון פאַטמען און אַ בעסער לעבן און וועסט
גליקלעך זיין. אומעטום, ברודער, איז די זעלבע זאַך, דער זעלבער וויין אין
אַלע פיר קריגלעך, נאָר די קריגלעך זענען אַנדערש. שלאַג זיך אַרויס פון
קאַפּ די נאַרישקייט. אין דעם דאָרף ביסטו געבוירן, דאָ האַסטו דינע יאָרן
פאַרבאַכט און אין ערגעץ, ערגעץ וועט דיר בעסער נישט זיין...

✱

ווען דאָס דאָרף איז שוין געווען איינגעהילט אין דער טיפער נאַכט,
ווען אויפן הימל האָבן לויפנדיקע וואַלקנס געיאָגט זיך, ווי אין אַ געוועט,
און די לבנה איז געלעגן אויסגעלייגט אין אַ פולן פאַס וואַסער אין מיטן
דאָרף, און בייזע הינט האָבן געלאָזט זייער קול הערן, איז זיך אַכמעד איינער
אַליין מיט אַ געהויבענעם קאַפּ געגאַנגען איבער די שמאַלע געסלעך. ער
האַט געשפּרייזט און געשפּרייזט, ביז ער איז אַריין צו זיך אין שטוב און
אין דער שטיל אַ קוש געטאָן פאַטמען אויפן שטערן.
און אַז די זון האָט אויפן פרימאַרגן ווידער אויפגעשיינט, האָט קיינער
נישט געוויסט דעם סוד פון דער נאַכט, קיינער און אויך נישט אַכמעד אַליין
האַבן געוויסט, וואָס אַזוינס האָט די נאַכט מיט זיך געבראַכט.

מיזבעלע — אַ מיסט פּלאַץ.

תלם — אַ פאַס ערד צו פאַראַקערן.

חמרה — ערד וואָס האָט אַ טונקעלן קאַליר.

מאַאלעש — עס מאַכט נישט אויס !

אַבו־דיאב דער העלד

אין דעם מדבר באר־שבע, ווייט, ווייט אין דער וויסטעניש, צווישן הימל און זאמד, זענען געווען אויסגעשפרייט די געצעלטן פון דעם שבת „ערב אבו ראשיד“. אַ שבת פון בעדואינער, וועלכע האָבן זיך פאַרנומען מיט האַדע־ווען שאַף און רינדער און אויך קעמלען.

די גאַנצע געגנט איז געווען פאַרפלייצט פון דערנער און שטעכערס. מיילן האָט מען באַדאַרפט גיין צו אַ פּלאַץ, וווּ עס געפינט זיך וואַסער. די גאַנצע געגנט איז געווען דורכגעפלאַכטן מיט סטעזשקעס און סימנים פון קעמל־טריט האָבן זיך געוואָרפן אין די אויגן. פון פּלאַץ צו פּלאַץ האָבן זיך אויך געוויזן טריט פון פאַרשיידענע מדבר־חיות און שפורן פון שלאַנגען. דאָ איז געווען דער איינציקער פּלאַץ, וווּ ביינאַכט האָט זיך אויף שטרע־קעס ווייט דורכגעפינקלט אַ שיינ פון ליכט. די בעדואינער־וואַנדערער האָבן גוט געקענט דעם פּלאַץ, ווייל דער שבת איז געווען באַווסט אין דער גאַנצער געגנט און ער האָט געשמט מיט זיינע גרויסע העלדן.

דער גרעסטער העלד איז געווען אַבו־דיאב (פאַטער פון וואַלף). ער איז געווען אַ ריז, וואָס האָט זיך פאַר קיין זאַך נישט געשראַקן און מיט זיין העלדישקייט האָט ער אויפגעהאַלטן דעם גוטן נאַמען פון זיין שבת.

אַבו־דיאב פלעגט קענען שיסן אַ פייגעלע אין דער הייך, זיצנדיק אויף אַ שקאַפּע. די גרעסטע און ווילדסטע חיות האָבן פאַר אים געציטערט.

איינמאָל זענען געזעסן די מענער פון שבת אין „מאָדאַפּע“ און גערעדט, ווי געוויינלעך, פון פאַרשיידענע העלדנטאַטן, פון חיות, שלאַנגען און אַנדערע באַשעפענישן. אַזוי איז מען זיך געזעסן געמיטלעך, פאַרלייגט אַ פּוס איבער אַ פּוס, ווער עס האָט גערויכערט און ווער עס האָט דערווייל מיט די הענט געשטריקט עפעס פון וואָל: די הענט אַרבעטן שנעל, נישט פילנדיק אַפילו, אַז זייער באַלעבאַס איז פאַרנומען אין אַ גרויסן געשפרעך. פון דערווייטנס האָט זיך שוין גענומען די זון זעצן, דער הימל איז רויט געוואָרן אַזוי, אַז

עס האָט זיך ווי באַוויזן פון דערווייטנס די גרינקייט פון ים. אַ קליין ווינטעלע האָט געבלאָזן און געהאַלפן פאַרטרייבן די קליינע פליגעלעך, וואָס האָבן געזשומעט און געקראַכן אַלעמען אין די אויגן אַריין, אין נאָז און די אויערן. מיט אַמאָל זענען מיט גרויס אימפעט צוגעלאָפן עטלעכע פאַס-טעכער, דעם אַטעם קוים געקענט כאַפן, פאַרסאַפעטע און דערשראַקענע האָבן זיי אויסגעשריגן:

— אַ דעבע! אַ דעבע!..*

שוין איז אַבו־דיאַב געזעסן רייטנדיק אויף זיין שקאַפע מיט אַ ביקס אין האַנט און שנעלער ווי אַן אַדלער האָט ער זיך רייטנדיק געלאָזט אַהין, פון וואַנען די פאַסטעכער זענען געקומען. די לופט האָט געפּיפט פון זיין שנעלן רייטן, און ער איז געפלוּיגן ביז ער האָט זיך דערנענטערט צו די „ביאַר אַבו כאַדערע“. דאָ האָט זיך באַוויזן די דעבע מיט אירע ברענענדיקע אויגן.

אַבו־דיאַב האָט געוואַלט גלייך זיך כאַפן פאַרן ביקס און אויסשיסן, אָבער אומזיסט! פאַרגליווערט זענען געוואָרן אַלע אברים פונעם גרויסן העלד. ער איז שוין געווען פאַרבלענדט און נאָכגעאַנגען נאָך דער דעבע מיט אירע ברענענדיקע און פאַרנאָרנדיקע אויגן.

זי איז געגאַנגען אויף צוריק קוקנדיק אויף אים און ער נאָך איר. אַזוי זענען זיי געגאַנגען און געגאַנגען, ביז זיי זענען געקומען צו דער הייל פון דער דעבע, דאַרטן, ווהיין זי פאַרפירט אירע קרבנות.

אַריינגייענדיק אין הייל, האָט שוין די דעבע נישט געקענט גיין אויף צוריק. זי האָט געמוזט אויף אַ רגע אירע אויגן אַוועקנעמען פון אים און די מינוט האָט דער העלד אויסגענוצט. אין דעם עק פון הייל האָט ער זיך אַליין אַ שטאַרקן קלאַפּ געגעבן אין שטערן, כדי עס זאָל זיך ווייזן זיין אייגן בלוט און די דעבע זאָל זיך דערשרעקן. אַזוי איז טאַקע געווען, ווי נאָר זי האָט דערזען, ווי עס רינט דאָס בלוט פון זיין פנים, אַזוי האָט זי אַ דערשראַקענע אַנגעהויבן צו אַנטלויפן.

אַבו־דיאַב איז שוין דעמאָלט געקומען צו זיך און האָט זיך נישט פאַר-לאָרן. ער האָט געכאַפט די ביקס, געצילט אין דער אַנטלויפנדיקער דעבע און ער האָט, ווי אַלע מאָל, נישט פאַרפעלט צו טרעפן. זי איז געפאַלן טויט.

אברהם בליי

ווען אלע פונעם שבת האָבן שוין אין דער "מאָדאַפּע" באַקלאַגט זייער העלד, וועמענס בלוט די דעבע האָט אויסגעזוויגן, איז ער מיט אַמאַל אַ צובלוטיקטער געקומען, רייטנדיק אויפן פּערד און נאַכשלעפּנדיק די טויטע דעבע.

אַבו־דיאַבס נאַמען איז געוואָרן באַוווּסטער און באַוווּסטער.

די אַראַבער פון שבת האָבן גענומען אַ גרויסן דראַנג, אַריינגעקלאַפּט אין דער ערד נעבן זייערע ביידלעך און אויפן שפיץ פון דעם דראַנג איז געהאַנגען די באַזיגטע דעבע. דאָס איז געווען אַ צייכן פאַר אַלעמען, אַז צו דער גבורה און גרויסקייט פון דעם שבת איז גאָר קיין גרענעץ נישטאָ!..

(1) אבו־דיאַב — דער פּאַטער פון וואָלף.

(2) "מאָדאַפּע" — אַ פּלאַץ, וווּ אַראַבער זיצן און פאַרברענגען און נעמען אויף געסט.

(3) דעבע — זע אַריינפיר.

(4) ביאר אַבו־כאַדרע — דער ברונעם פון אַבו־כאַדרע.

דאָס שטיינדעלע אין דער בירקע

באַזיצן אַ פרוי ?

— וואָס ווייסן מיר פון באַזיצן אַ פרוי ? אַ פייגעלע אין אַ שטייגל שפּרינגט אין זינגט און דערפרייט די נשמה — און אַט איז געווען אַ פייגעלע, עפּן נאָר אַ קליין טירעלע — שוין נישטאַ. אויס פייגעלע ! עס איז אַ סוד אַ גרויסער דאָס באַזיצן אַ פרוי. הערט האָס האָט פאַסירט מיט כאַסאַן אַראַנדעסן, און כאַסאַן מעגט איר חיסן האָט קיין ביכער נישט געלייענט און נישט פון פאַ- פירענע קוועלן האָט ער זיין חכמה געשעפט. ווי אַ גראַז אין פעלד האָט ער פון דער ערד געזויגן. זיין חייטיק חאַקסט גלייכער, זיין נסיון איז קלאַרער חי אונדזערע פאַרפלאַנטערטע, און צוגע- פוצטע אַלעען און גאַרטן־שטעגן.

איז גוט צו זיצן אין אַ פאַרנאַכט ביים טויער פון אַ פרדס און זיך צוצוהערן, וואָס כאַסאַן אַראַנדעס דערציילט.

די זון האָט שוין געהאַלטן ביים פאַרגיץ. דאָס קלאַפּן פון די פּיאַשן האָט אויפגעהערט אַפּצוהילכן איבערן דאָרף. עס הערט זיך נאָך דער לעצטער טאַק־טאַק פונעם מאַטאָר ביים ברונעם. אויפן שפיץ פון אייזערנעם טויער פון פרדס האָבן זיך נאָך צוויי פייגעלעך גערייניקט די שנעבעלעך אין איי- גענעם פוך און נאָכדעם געשאַרפט זיי אַן דער שאַרף פונעם אייזן. נאָקעט און אַפּגעשאַרן זענען געווען די געלע אַקאַציע־ביימער און צווישן זיי האָבן זיך געפּויעט יונגע דינע יאַשטשערקעס, און טשערעפּאַכעס, געשלעפט זיך ווי אַ שווערער אַנגעלאַדענער וואַגן מיט משא. אַ קליין ווינטעלע האָט זיך געטראָגן אין דער לופטן פון די בערג אַרום און האַרבער געמאַכט דעם ריח פון מאַראַנצן־בלי, וואָס האָט אַרום ווי פאַרשיכורט.

פאַרכמורעט נאָך אַ שווערן טאַג אַרבעט איז זיך געזעסן ביים טויער כאַסאַן אַראַנדעס, דער יונגער באַיאַרדזשי. מיט די שפיץ פינגער האָט ער געהאַלטן ביים שטענגל פון אַ גרין בלעטל און נישט אַראַפּגעלאַזט דערפון די אויגן. איך בין גראַד געקומען צו אים. אַ גרויסער טרויער האָט זיך באַזעצט אויף זיין פנים.

— וואָס איז דיר, אַראַנדעס, וואָס זיצסטו אַזוי פאַרטראַכט און פאַר־
זאַרגט? זאַרגסט דו וואָס דער מלקוש (רעגן) האָט זיך פאַרשפּעטיקט? אַדער
אפשר טרויערסטו גאָר נאָכן קעלבעלע, וואָס דער עפענדי האָט פאַרקויפט
צו שחיטה? זאָג אַראַנדעס, וואָס נאָגט דיר אַזוי אויף דער נשמה?
אַראַנדעס איז דערציטערט געוואָרן, ווען ער האָט פּלוצלונג, אין אַט
דער פאַרטראַכטעניש, לעבן זיך דערהערט מיין קול. דער אַמאָליקער „שאַ-
באַב“ האָט זיך אין אים אָנגעצונדן. פּלינג ווי אַ וועויערקע האָט ער זיך
אַ כאַפּ געטאָן ביי דער רעכטער זייט, אַקוראַט ער וואַלט דאַרט נאָך אַ שווערד
געהאַט, צי אַ בליאַסקענדיקן קינזשאַל, ווי אין די גוטע צייטן. ער האָט
אַבער מיך. זיין פּריינט דערזען, און האָט זיך אָפּגעקילט.
— קוק, כאַוואַדזשאַ, — האָט ער מיט אַ ציטערדיק קול אַרויסגעזאָגט —
זאָג מיר פון וועלכער זייט בלאָזט עס דער ווינט? אויף וועלכער זייט דרייט
זיך דאָס בלעטל?
זיינע מאַטעווע אויגן זענען נאָך אומרויקער געוואָרן. דאָס מויל געעפּנט,
גרייט צו הערן אַ תּשובה, און די תּשובה איז אים קענטיק געווען אַזוי
חשוב, פונקט ווי די וועלט קען דערפון אונטערגיין.
— אַראַנדעס! — האָב איך געזאָגט — קוק זיך צו און זע, אַז קיין
דרום בלאָזט דער ווינט.
— קיין דרום? האָט ער אויפגעציטערט — פאַרפאַלן... פאַרפאַלן... גרויס
איז די שטראַף פון אַלאַאָ!..
— וועסט נישט פאַרשטיין, כאַוואַדזשאַ, נישט ווי ביי די מאַסקאַב איז
ביי אונדז... בעדוואינער זענען אַנדערש...
דאָס ווינטל איז שטאַרקער געוואָרן און אָנגעטראָגן אַ פייכטקייט. די
געלע טרוקענע זאַמד ביים טויער האָט פון דער פייכטקייט אַ טונקל-ברוינעם
קאָליר געקראָגן. שטיל איז ביים טויער, עס הערט זיך, ווען אַ טרוקן בלעטל
פאַלט אַראָפּ פון בוים און גוססט. אַראַנדעס רירט זיך נישט פון פּלאַץ און
דאָס בלעטל צווישן זיינע פינגער איז ווי צו דער האַנט צוגעקלעפט.
— פון איין ברונעם טרינקען מיר דאָך וואַסער — האָב איך געזאָגט
מיט מיטגעפּיל. — וואָס האָט עס דיר דער דרום-ווינט אַזוינס געבראַכט?
דערצייל, אַראַנדעס!

פאַמעלעך, אַפילו נישט פילנדיק, האָט ער אַרויסגעלאָזט דאָס בלעטל פון צווישן די פינגער, אָפגעזיפצט, די קופערנע ברוינע ברוסט האָט זיך געהויבן היץ און צוריק, ווי אַ כוואַליע ביים ברעג פון שטורעמדיקן ים. ווי אַ צאַפלידיק קינד צו דער מאַמען, אַזוי האָט ער זיך געריסן צו עפעס, וואָס איז פאַרבונדן מיט זיין גאַנצן לעבן. צום סוף האָט ער זיך נישט איינגעהאַלטן און אָנגעהויבן אַרויסרעדן, דערציילן פון אַלץ, וואָס דריקט אים אַזוי אויפן האַרצן.

און אַזוי האָט ער דערציילט :

איינמאָל האָב איך מיין אַסילע אויסגעפּוצט. אויסגעוואָשן, אויסגעקעמט, יעדן האַרעלע האָט מען געקענט איבערציילן, גלאַט איז זי געווען, ווי דינער דורכזיכטיקער זייד. איך אַליין בין געווען אויסגעפּוצט אין אַ נייער אַבאַיע און מיין שווערד האָט געגלאַנצט ווי אַ שפיגל קעגן דער זון. געלאָזט זיך צו די געצעלטן פון די עראַב אויף אַ גרויסער „פּאַנטאַזע“. די זון האָט שטאַרק געברענגט און איך אויף דער אַסילע בין געפּלויגן ווי אַן אַדלער איבער טאַל און בערג. אַ שאַטר בין איך דעמאָלט געווען, און אין רייטן אויף פּערד, ווער האָט מיך געקענט איבעריאַגן? און דאָ האָט זיך מיר שטאַרק פאַרוואַלט אַ טרונק. האָב איך זיך אָפגעשטעלט ביי די געצעלטן אויפן וועג. אָנגעקלאַפט אין אַ ביידל און אַ טרונק וואַסער געבעטן. האָט זיך אַ מלאַך פון הימל צו מיר באַוויזן און מיר אַ קריגל וואַסער דערלאַנגט. יאָ, איך בין זיכער געווען, אַז דאָס איז אַ מלאַך געווען! ווי נאָר איך האָב אויף איר אַ בליק געטאַן, אַזוי האָב איך דערפילט, אַז מיין האַרץ ווערט שוואַכער און שוואַכער. דער קאַפּ איז מיר מיטאַמאָל שווער געוואָרן און איך האָב דערפילט, אַז מיין האַרץ קלאַפט ווי די רעדער פון אַ באַן, ווען זי לויפט... אַזוי שיינ איז זי געווען! האָב איך פון איר קריגל וואַסער גע-טרונקען און נישט געקענט אַהינרייטן צו דער „פּאַנטאַזע“. איך האָב זיך אומגעקערט צוריק אַהיים, אָפגעלאָזט מיין אַסילע אַ פאַרשעמטע און אַליין האָב איך זיך געדרייט אויף דער קילער ערד, דאָ אַהער, דאָ אַהין און קיין פּלאַץ זיך נישט געקענט געפינען. מיין האַרץ איז שוין מער מיט מיר נישט געווען — דאָרט ביי די עראַב, דאָרטן ביים ביידל וווּ זי איז, דאָרטן איז מיין האַרץ פאַרבליבן. איך האָב דערפילט, אַז אַן איר וועל איך נישט קענען

לעבן און בין צו מיין אלטן פעטער אוועק. כ'האב אים אלצדינג אויסדער-
ציילט.

— דו, דזשאַכעש איינער — האָט דער פעטער האַלב אין שפּאַס און
האַלב אין כעס געזאָגט — גיי און האָב אין זינען דיין אַרבעט, ווייסטו כּאָטש
דעם גרויסן יחוס פון יענע עראָב? קאָן די זון צו דער ערד קומען? אַזוי
קאָנסטו פון דאָרטן אַ טאַכטער אַרויסנעמען...

— נאָך פינף טעג און די לבנה וועט פון הימל נישט בלייבן, ווען די
לבנה וועט זיך מער נישט באַווייזן אָנהייב נאַכט, דאָרף לאַטיפּאַ מיינע זיין,
ווען נישט — דיין נשמה!... — אַזוי האָב איך געענטפּערט.

די גאַנצע צייט האָב איך זיך נישט באַווייזן פאַרן פעטערס אויגן, און אַז
די לבנה האָט זיך שוין מער אָנהייב נאַכט נישט באַווייזן, האָב איך אָנגעגאָרט
מיין שווערד און בין אוועק צום פעטער.

— קום נאָר אַהער דו, דזשאַכעש — האָט מיך דער פעטער שוין באַ-
גענגט — הער מיך גוט אויס און מיט אַלאַס הילף וועט אלצדינג גוט זיין!..
האַב איך צוגעהערט און דער פעטער האָט דערציילט: ער האָט שוין
גאַרנישט געשוויגן אין דער מעשה, ער האָט שוין אַפילו מיט איר משפּחה
גערעדט און זיי זענען שוין דורכגעקומען אויך: זיי וועלן מיר לאַטיפּאַן
פאַר אַ ווייב געבן, נאָר מיין שוועסטער כאַדידזשע דאָרף צו זיי אין שבט
איבערגיין. חוצדעם וועל איך נאָך דאָרפן צוצאָלן צוואַנציק גאַלדענע נאַפּאַ-
לעאַנס. און מער האָט דער פעטער דערציילט, ער האָט זיך שוין מיט אונ-
דזערע קרובים דורכגערעדט און מ'וועט מיר די צוואַנציק נאַפּאַלעאַנס בסוד
אויסבאָרגן. איר משפּחה דאָרף פון דעם נישט וויסן און נאָכדעם וועל איך
פון מיינע פאַרדינסטן בגנבה מוזן אַפּשפּאַרן ביסלעכווייז און דאָס געלט
אַפּצאָלן. דער פעטער האָט געענדיקט מיט אַ שטורך מיר אין זייט: דו, העלד
מיינער!...

אַזוי קליין און נישטיק האָב איך זיך דעמאָלט געפילט מיט מיין אַלטן,
שוואַכן פעטער. מיין גליק האָט אָבער קיין גרענעץ נישט געהאַט!..
נאָכדעם זענען די משפּחות פון ביידע צדדים געגאַנגען צוגאַסט איינע
צו דער אַנדערער. אַהין, צו איר, זענען די ווייבער געגאַנגען, אויסגעפרוּווט
זי, צי איז זי אַ גוטע באַלעבאַסטע, צי וועט זי זיין אַ געטרייע ווייב, און ווען

זי האָט זיי מכבד געווען פון איר אייגן געקעכץ, האָבן די ווייבער בגנבה אין איר טעלער זאָלץ געשאַטן, צוצוזען, צי ווייס זי די מאָס פון זאָלץ אין גע-קעכץ. און מיט נאָך אזוינע זאָכן האָט מען זי געפרוּווט, ווי דער שטייגער איז. די מענער, ווידער, פון איר משפּחה, זענען אַהער געקומען צו זען, ווער איז דאָס דער, וואָס האָט דעם כבוד איינע פון די שענסטע טעכטער פון זייער שבת אַרויסצונעמען? געזען, צי בין איך אַ גוטער רייטער, צי קען איך טרעפּן וווּ מ'באָדאַרף ביים שיסן. נאָכדעם האָט מען זיך מיט מיר געבאַרעט און אין נאָך אזוינע זאָכן מיך געפרוּווט. און ווען ביידע צדדים זענען אויפן שידוך איינגעגאַנגען, האָט מען זיך געזעגנט, מיטגעגעבן איינער דעם צווייטן מתנות, אַ געשאַנק אין נאָמען פון אַללאַ, און פאַר איינוועגס באַשטימט, ווען די חתונה וועט פאַרקומען. איז דאָס, כאַוואַדזשאַ, געווען אַ חתונה! נישט אַלע מאָל זעט מען אַזאַ. ביזן ווייסן טאַג אַריין האָט מען געטאַנצט, געהוליעט און געלאַזט זיך ווילגיין, ווי עס פאַסט פאַרן יחוס פון די עראַב.

יאָרן זענען פאַרביי, און איך האָב זיך רויק געלעבט מיט מיין לאַטיפאַן. וואָס אַ טאַג אַלץ שטאַרקער איז געוואָרן מיין ליבשאַפט צו איר. זי איז געוואָרן דאָס שוואַרצאַפּל פון מיין אויג. דריי קינדער האָט זי מיר געבוירן, און געדוכט האָט זיך מיר, אַז דער מלאך פון גוטסקייט און האַרציקייט האָט זיך פאַרקליבן אין אַ ווינקלשטוב פון מיין משפּחה. די טעג זענען געווען ליכטיקע, ווי די שטראַלן פון דער זון, און די נעכט גאַלדענע, ווי גאַלדענע קינדער פון דער לבנה.

פלוצלונג האָט אַראַנדעס איבערגעריסן, פאַרטראַכט זיך, און אַ שטאַר-קער זיפּץ האָט אָפּגעהילכט אין דער שטילקייט. זיינע אויגן האָט ער אַרונ-טערגעלאָזט. די ערד האָט דערפילט, אַז דאָס קוקט אויף איר איינער, וואָס טראַגט אויס אַ גרויס ווייטיק און פאַרדרוס אין זיך.

— וואָס-זשע האָט געטראָפּן אַראַנדעס? פאַר וואָס נעמט עס אַ מענטש און ציט אויף זיך אַליין אָן אַ מאַנטל פון טרויער און יאוש, דעמאָלט ווען דאָס גליק שיינט אַריין אין זיין שטוב?

— יאָ, עס איז גרינג צו פרעגן, ווען מען ווייס נישט; אַ תהום איז די מענטשלעכע נשמה — האָט אַראַנדעס פאַרגעזעצט — אָן אַ גרונט איז זי און גיי דערגיין וואָס דאַרטן טוט זיך!

און איצט איז לאַטיפּאָ אויפן גרויסן געוועש צו איר משפּחה געגאַנגען, אַהין אין דרום־זייט, וווּ עס זענען אויסגעשפּרייט די געצעלטן פון די עראָב, איר שבת. דאָרט וועט מען אַלצדינג וואָשן, סיי די לייזונט פון די בייִדלעך און סיי די טאַרבוסן פון די קעמלען. אַלצדינג ווערט ריין געוואָשן און גע־טריקנט אויפן פּרייען פעלד ביים שיין פון דער זון, און הגם איר אייגענע משפּחה וועט שוין אַליין גוט אַכטונג געבן, זי זאָל אַפילו אין געדאַנק נישט בוגד זיין קעגן איר מאַן, — איז דאָך קיינער נישט זיכער, אַז ערגעץ אונטער אַ בייִדל ליגט פּאַיז, דער אַלטער בחור, דער וואָס איז נאָך ביז היינטיקן טאַג אַ בחור געבליבן, ווייל זיין האַרץ האָט ער נאָך פון דער יוגנט אָן אַוועק־געשענקט איר, לאַטיפּאַן. אין דער שטיל האָט ער עס געטאַן, קעגן דעם ווילן פון די עלטערן און ברודער, זי האָט ער ביי זיך אין האַרצן פאַרפלאַנצט און טיף, כאַוואַדזשאַ, זענען די וואַרצלען, קענסט זיי קיינמאַל נישט אַרויסרייסן, סייִדן אינאיינעם מיט זיי אויך דעם גאַנצן קערפּער פון פּאַיז. און זיכער איז דאָך, ווי דער טאַג, אַז ער וועט זיך נישט קענען באַגעגענען מיט איר, אַפילו איין־איינציק וואָרט וועט ער נישט קענען מיט איר אויסריידן, דערויף וועט שוין איר משפּחה צווען. אַבער ווער קען דאָס קאַוירן, כאַוואַדזשאַ, אַז אַזוי ליגנדיק לאַנג אונטערן בייִדל און אַרויסקוקן פון אונטן וועט זיך דאָך זיין בליק מיט אירן נישט אַנטרעפן? און וועט זי נאָר איין מאָל אירע ברענענדיקע אויגן אויפהייבן, אַזוי ווערט פּאַיז אָן אַנגעצונדענער פון גליק, און ביי מיר דאָ פּלאַצט גלייך די נשמה. און אַז דער ווינט האָט אויף דרום געבלאַזן, האָט ער זי שוין פון מיר אויף אייביק פאַרטריבן. פאַרפאַלן!.. פאַרפאַלן!.. נישט אַללאַ איז דער, וואָס שפּילסט זיך מיט אים!..

די באַיאַרע איז איינגעהילט געוואָרן אין אַ שוואַרצן שאַטן. לויפן שאַ־קאַלן פאַרביי די ביימער, פינקלען זייערע אויגן. גראַבט אַ קראַט שטילערהייט די ערד איבער זיך און לאַזט איבער פון אויבן בערגלעך נאַסע און שוואַרצע ערד. האָט זיך אויבן, אויפן דאָך פון מאַטאַר־שטיבל באַזעצט אַ שוואַרצע קראַ און אונטן אין זיין אייגענעם שטיבל ליגט אַראַנדעס אויף דער ערד אויף אַ ראַגאַזשע. ער קען נישט איינשלאָפן און ראַנגלט זיך מיטן שטן, וואָס האָט דעם שלעכטן דרום־ווינט געבראַכט און זיין גליק פון אים אויף שטענדיק גערויבט...

★

איז אַ וואָך אַריבער און לאַטיפאַ האָט זיך פון גרויסן געוועזן צוריק-
געקערט.

— אַראַנדעס, אַראַנדעס! — האָב איך אים געזאָגט מיט שמחה —
אומזיסט איז דאָך געווען דיין צער! אומזיסט האָסטו וועלטן איינגעלייגט!
אַ ליגנער, אַ ליגנער איז דער דרום-ווינט! כ'האָב דאָך היינט לאַטיפאַן מיט
מיינע אייגענע אויגן געזען!

— ניין, כאַוואַדזשאַ, נישט אמת, האָסטו לאַטיפאַן נישט געזען.
— וואָס הייסט, איך האָב זי נישט געזען? כ'קען זי דאָך שוין באַלד
דריי יאָר! עס איז דאָך נישט מעגלעך, איך זאָל קוקן אויף אַן אַנדערער און
מיינען אַז דאָס איז זי? אַט ערשט מיט אַ האַלבער שעה צוריק איז זי פאַרביי-
געגאַנגען פון ברונעם מיט אַ קרוג וואַסער אויפן קאַפּ! אַראַנדעס, כ'האָב
זי דאָך אַליין געזען!..

— ניין, כאַוואַדזשאַ, דאָס האָסטו נאָר איר גוף געזען, אָבער נישט איר
נשמה; איר נשמה איז פאַרבליבן דאַרטן ביי די עראַב, דאַרט ווהיין דער
דרום-ווינט האָט געטריבן. קום, כאַוואַדזשאַ, מיט מיר צו דער בירקע וואַסער,
וועל איך דיר עפעס באַווייזן...

דאָס וואַסער אין דער בירקע איז געווען ריין ווי קרישטאָל, ווי אַ גלאַז-
טער סאַמעט. האָט דאָס אויסגעזען, אַז דאָס וואַסער איז געגאַנגען שלאַפן און
האָט דעם לעצטן אַטעם אין זיך איינגעשפאַרט.

— קוק, כאַוואַדזשאַ, זעסטו ווי אַלץ איז אַזוי דורכזיכטיק? מ'קאָן דאָך
אַלצדינג זען, וואָס עס טוט זיך אויפן גרונט פון דער בירקע, זעסטו?
— יאָ, אמת.

— איצט קוק!

אַראַנדעס האָט אַריינגעוואַרפן אין דער בירקע אַ צוגעגרייט קליין שטיין-
דעלע. דאָס וואַסער האָט אויפגעברויזט. זיך גענומען בולבען, רעדעלעך
זענען געוואָרן ברייטער און ברייטער, גרעסער און גרעסער.

— איצט, כאַוואַדזשאַ, קוק, צי קען מען עפעס אַרויסזען וואָס עס טוט
זיך אויפן גרונט פון דער בירקע? און זעסטו, אַז דערצו איז גענוג געווען
אַ קליין שטיינדעלע אַריינצוואַרפן? דאָס אייגענע איז אויך דאָ: גענוג איז,

אברהם בליי

אז אַ בליק פון פּאַיז און לאַטיפּאַן זאָל זיך צונויפטרעפן, מ'זאָל מער נישט קענען זען, וואָס עס טוט זיך אויפן גרונט. פאַרפאַלן... אזוי, כאַוואַדזשאַ, איז דאָס געווען און אזוי וועט עס שטענדיק בלייבן...

— אַבער אַראַנדעס, זע נאָר די בירקע, זי איז דאָך שוין ווידער קלאָר!
מ'קאָן דאָך שוין ווידער זען, וואָס אויפן גרונט טוט זיך, דאָס וואַסער האָט זיך דאָך זייער גיך איינגעשטעלט!

— יא, אַבער דאָס שטיינדעלע, כאַוואַדזשאַ, דאָס שטיינדעלע וועט דאָך אויף שטענדיק דאָרט אין דער בירקע בלייבן, און זאָל אַפילו דאָס וואַסער נאָך לויטערער ווערן ווי פריער, וועט דאָס שטיינדעלע אַלץ פון דאָרטן נישט אַרויס!..

✱

זשומען די בינען און טרינקען דעם זאַפט פון די בליענדיקע מאַראַנגן. ברענט די זון און פאַרברענט אַלע גרינע גראַזן, וואָס קענען זיך נישט ראַטעווען און גייען אויס פון דאָרשט. אַרבעטן האַסטיק פּיאַשן און צעשטערן נאָרעס פון מוראַשקעס. ווערט אַ געפילדער, אַ געלויף פון די קליינע באַשע-פענישן... האָט דער גרויסער הונט זיך צעלייגט אויף די טרעפּ פון דער בירקע, די צונג אין דרויסן, די אויגן פאַרמאַכט און אַטעמט אזוי האַסטיק, פונקט ער וואָלט וועלן נאָכמאַכן דעם טאַק-טאַק פון מאַטאַר. זיצט לאַטיפּאַ ביי אַ קליין פייערל און באַקט פּיטעס אויף אַ בלעך. דעמאָלט פאַרטוט זיך אַראַנדעס שטאַרק אין זיין אַרבעט און אויף זיינע ליפּן אַ קללה דעם דרום-ווינט, וואָס האָט זיין גליק אויף שטענדיק גערויבט...

באַיאַרדזשי — אַן אַרבעטער אין אַ פרדס וואָס אַרבעט ביים ברונעס.
שאַטר — חברה מאן.

דזשאַכעש — אַ קליין אייזעלע.

נאַפּאַלעאַנס — גאַלדענע מטבעות מיט נאַפּאַלעאַנ'ס בילד אויף זיי אויסגעקריצט.
באַיאַרע — אַ פרדס פון ציטרוס פרוכט מיט אַ ברונעם אינווייניק.

אין בעלעד

1. פרימאָרגן

א קילער ווינטל לויפט פאַרביי, פאַרטראַגט זיך ווייט, ווייט צווישן די בערג. לעצטע שפורן פון שטילער נאַכט, אויף די בערג באַדעקטע מיט גרויען הייטל לייגן זיך אויס טראַפנס טוי איינע לעבן דער צווייטער און דערקוויקן דאַרשטיקן שטיין און פעלדז פון באַרג. יאַגט דער הימל און פאַר-יאַגט געדיכטע וואַלקנס שפאַצירנדיקע, טרייבט און פאַרטרייבט זיי אין ווייטע עקן פון דער וועלט. טראַגן וואַלקנס מיט זיך שטילע סודות פון רויקער נאַכט. לעשן זיך איינציקווייז אויס און פאַרגייען שטערנדל נאָך שטערנדל. רוקט זיך אַפּ אָן אַ זייט די פאַרגייענדיקע לבנה און פאַמעלעך, פאַמעלעך, מיט גרויס גאווע שיילט זיך די זון פון הימל אַרויס. גלייכן זאָנגען זיך אויס אַנטקעגן דער זון, ווערן ביימער פריילעכער, בלעטלעך איינגעקאַרטשעטע צעלייגן זיך אין דער ברייט. צווישטשען פייגעלעך, גלייכן הינער און קאַטש-קעס אויס ביינער אין די שטייגן און וואַרטן ביז דאָס טירל וועט פריי ווערן. ווערט אויפגעריגלט טויער, אויפגעפראַלט טיר. לאַזן זיך קיעלעך, שאַף און ציגן פון טויער אַרויס גרייט אַ גרעזעלע צו זוכן. שלעפט אָן אייזל אָן אַקער אויף זיין קאַרק. שאַרשקען קרעלן און גלעקלעך קלינגען אויף די העלדזער פון קעמלען. ווערן קלייטן אויפגעעפנט. ליגט דער מאַרק אויסגעשפרייט מיט אַל דאָס גוטס. שטעלט מען בענקלעך אויס אין הויף פון קאַפע-הויז. פירט אָן אייזל קעסטלעך פול מיט עופות איינגעקאַרטשעטע צום מאַרק. מולטערס פול מיט פיטעס ווערן געטראַגן אין דער לופטן אויף די קעפּ פון די בעקערס און פאַרקויפערס. ווערט די זון ליכטיקער און ליכטיקער. אייזל זיך גליי-ביקע פון מעטשעט און צום מעטשעט, דאַנקען זיי און לויבן אַללאַ פאַר דעם אָנהייב פון אַ נייעם טאַג.

2. מארק

קעמלען אָנגעלאָדענע און אויסגעלאָדענע; אייזלען מיט פולע און ליי-
דיקע זעק פון ביידע זייטן אויף זייערע רוקנס; קעסטלעך פול מיט טרויבן
איינגעדעקט מיט גרינע וויינשטאַק-בלעטער. שטעלן פול מיט גרינסן; רויטע
פאַמידאַרן, קוסעלעך, אוגערקעס, פעפערלעך רויטע און גרינע און גראָזן
כלערליי. יאָדערן געטריקנטע, פון מעל געמאַכטע זיסוואַרג. געפלאַכטענע
ראַגאַזשעס, קעמעלעך, קרעלן און פאַטשערקעס. קליינע שפּיגעלעך מיט אַ
רויטער בלום אויסגעמאַלט. שייך פון האַלץ געטאַקטע, ליימענע טעפּ און
קריגלעך פון די בערג געבראַכטע, זעקלעך תבואה. קעסטלעך אָנגעפאַקע-
וועטע מיט הינער און פאַרשמאַכטע טייבעלעך. שטעלן פולע מיט פרישע
פאַברוינטע פּיטעס, בייגל מיט סומסום-קערנער אויסגעבאַקטע, קיכן גאַנצע
מיט געפּרעגלטע פליישן. געפּעפּערטע קאַטלעטן. שייסעלעך מיט סמעטענע
און זויערמילך, קעז געזאַלצענע געווייקט אין בוימל. בהמות, אייזלען און
געוואַשענע אויסגעפּוצטע פּערד צו קויף און פאַרקויף. קוקט מען זיי אין די
צייך. הילכט אָפּ אַ פּאָך פון אַ בייטש אין דער לופטן. קלינגען ברוינע קופּערנע
טעצעלעך און פון לאַגלען ווערן זיסע, רויטע געטראַנקען פאַרגעלייגט און
אויסגעזונגען: בּוּזאַ יאַ בּוּזאַ!..

זיצט אין אַ ווינקל די טרעפּערקע און פאַר עטלעכע מטבעות דערציילט
זי פון גליק און פון אומגליק. דרייען זיך קינדער אין די העמדלעך, באַר-
וועסע, מיט אייגעלעך פאַרקלעפּטע, מיט נעזלעך באַנעצטע און שלעפּן מיט
אויפן פנים אַ סטאַדע מיט פליגן. שיינט די זון אַריין. דרייט מען וואַנצעס.
קלאַפּן צו הענט. איינס-צוויי און מער. זשומעט דער מאַרק אַרום:

— פייגן, פרישע, פייגן, זיסער פון האַניק!

— בּוּזאַ יאַ בּוּזאַ. זיס און קאַלט!

— קויף, ברודער, זע ווי יונג דאָס פּערדל, פלינק ווי אַ הירש!

— טרינק זשע ברודער מיין געטראַנק,

ס'איז פון אַללאַ אַ געשאַנק!

ווערט אַן אוגערקע צעשניטן. סטאַרטשען קליינע קערנדלעך אַרויס:

— זע ברודער, פריש און געשמאַק ווי דער גאַרטן אַליין!

אַראַבעסקן

— פיטעס און אייער, לאַזט אייער האַרץ נישט פאַרשמאַכטן!

— בחיאַט אַלאַ! איך קען נישט ברודער!

— קויף די שקאַפּע, אַן אַסילע איז זי, פון גרעסטן יחוס!

— בוזאַ, יאַ בוזאַ!..

דער געפילדער, די אויפגעדעקטע פרוכטן און גרינסן אויף דער ערד,
הירזשענדיקע פערדלעך און רעווענדיקע אייזלען מישן זיך אויס — טראַגט
זיך אין דער לופטן אַ מיש-מאַש און פאַרטראַגט מיט זיך דעם געשריי:
מאַרק!..

בעלעד — אַ שטאַט.

גאַרען — אַ שיער.

בוזאַ יאַ בוזאַ — אַ נאַמען פון אַ געטראַנק.

פיטע — אַראַביש ברויט.

בחיאַט אַלאַ — ביי גאַט!

ע ק ס ט א ז

עס קענען שאף אויף דער פאשע היינט מוסטאפאן נישט פארשטיין.
נישט פון היינט איז ער דאך מיט זיי. און אפשר איז ער היינט גאר נישט ער?
— טא ווער זשע איז עס אַט דער, וואָס שטעלט זיך אויף די קני און
שפרינגט אין איינעם מיט זיי?

— ווער זשע איז עס אַט דער, וואָס עפנט ברייט זיינע אויגן און קוקט
טיפ, טיף אין הימל?

— וואָס זשע זוכט ער היינט אין הימל?

— ס'איז דאך נישט קיין שעפעלעך און נישט קיין לעמעלעך וואָס
שוועבן פון אויבן אין הימל. עס זענען דאך בלויז וואַלקנדלעך, וואָס לויפן
און ווערן דערטרונקען אין אַ גרויסער כמארע. טאָ וואָס זשע טראַכט ער
מוסטאפאָ?

— אַך מוסטאפאָ, דו יונגער פאַסטעך פון זאַרנוקא! גיי דערצייל זיי,
דיינע שעפעלעך, כאַפ אַן דעם אַלטן באַראַן ביי די הערנער, שלעפ אים צו
צום פעלדז, זעץ זיך און דערצייל. זאָלן אַלע הערן, זאָלן אַלע וויסן. דערצייל
זיי אין דער שטיל און זאָל דער קול דיינער ווערן העכער און העכער, זאָל
ער זיך דערטראַגן דורכן טאָל, זאָלן שעפעלעך וויסן, אַז מוסטאפאָ איז אַזוי
גליקלעך, אַז ער ווייסט אַליין נישט וואָס צו טאָן מיט זיך... שווער זיך ביים
קליינעם טייכל, מוסטאפאָ, לייג זיך אויס אויף דער ערד און שריי!.. שריי!..
נאָר עס שלעפט נישט מוסטאפאָ צו זיך דעם אַלטן באַראַן. ער לאַזט
אים אָפ פון אויג, זאָל ער שפרינגען אויף די שאַף, היינט מעג מען! היינט
איז אַלץ!..

ער קוקט אויפן הימל, אויף די בערג אַרום. ער הערט זיך צו די גלעקער
פון קאַראַוואַנען, וואָס גייען ערגעץ ווייט, און ער אַליין טרינקט זיך אין זיסע
געדאַנקען. פון דערווייטנס פילט זיך אַ רויך פון דאַרף זאַרנוקא. ער ווייסט
גוט, וואָס דער רויך באַדייט. ער וואַלט איצט דעם רויך געשלונגען, נאָך

און נאָך... דאָס באַקט זאַרנוקא גוטע זאַכן און גרייט זיך צו דער גרויסער „פּאַנטאַזע“ היינט ביינאַכט. מוסטאַפּאַ וועט היינט חתונה האָבן מיטן שיינדל פון דאָרף, מיטן שטאַלץ פון זאַרנוקא, מיט דער שיינער טעלידזשע, פאַר וועלכער ער האָט גאַנצע אַכט יאָר געפאַשעט שאָף. אין זיינע אַרעמס קומט זי היינט און, פונקט ווי ער, איז זי צופרידן און וואַרט אויף דעם גליקלעכן טאַג. ליב האָט זי אים ווי ער זי. און היינט! היינט!

טאָ גיי מוסטאַפּאַ דערצייל די שעפעלעך, ווי עס קלאַפט דיין האַרץ! דערצייל זיי, אַז נאָך מער ווי דער הימל איז די ערד געטריי...! אפשר, מוסטאַפּאַ, וועסטו דאָך שרייען אַביסל אויפן קול, האַ, מוסטאַפּאַ? צו לאַנג איז דער טאַג, און די זון זי רירט זיך היינט פון אַרט נישט — שריי, מוסטאַפּאַ, שריי...!

קומט אַ יונג שעפעלע און רוקט דעם קאַפּ אַריין צווישן זיינע קני, צעלאַכט זיך איצט מוסטאַפּאַ אויפן קול, בלאַנקען זיינע ווייסע ציין. דעקט ער צו דאָס שעפעלע מיט אַ שפיץ פון זיין אַבאַיע, דריקט עס זיך מער צו אים. לאַכט מוסטאַפּאַ נאָך הילכיקער און קוקט אויפן רויך וואָס גייט פון זאַרנוקא. שטאַלצער פון דער גאַנצער וועלט איז ער! און אַז ער איז איצט אַליין מיט די שאָף אין טאַל איז וואָס? אַט וועט זיך באַלד די זון זעצן, וועט ער אַריינקומען מיט זיינע שאָף אין דאָרף און אַלע וועלן צו אים שמייכלען:

— היינט, מוסטאַפּאַ, היינט?

— וועט ער אַלעמען ענטפערן. פאַר יעדן אַ גוט וואַרט:

— היינט...!

— היינט...!

— היינט...!

★

דאָס דאָרף זאַרנוקא האָט ריין געמאַכט אַ פּלאַץ ביים שיינער. מיט וואָסער אויסגעשפּריצט דעם זאַמדיקן באַדן. אַ גרויסן שטורקאַץ מיט אַ קנויט פון נאַפּט אַנגעצונדן. עטלעכע בענק פאַר חשובע געסט צוגעשטעלט און שיסעלעך קליינינגע, פול מיט פיסטאַשקעס, צוקערלעך רויטע און געטריי-קנטע, אַרבעס מיט האַניק באַשמירט, אַ מחיה! ווער ווייסט נאָך בעסער דעם טעם פון גוטע זאַכן? און דער אַלטער סאַלים האָט שוין די אוד מיט די

אברהם בליי

סטרונעס געבראכט, און קיין פייקל פעלט אויך נישט, און ווער ווייסט דען נישט, אַז בעסער, ווי עס שפילט יאַסין אויפן פייפל, שפילט נישט קיינער אויף דער וועלט. און אין טאַנץ ביזן טאַג אַריין וועט זיך זאַרנוקא היינט ביינאַכט צעלאָזן. וויבער פון דערווייטנס מיט פאַרדעקטע פנימער וועלן אויסרופן, צוגעבן לוסט צום טאַנץ, און אַליין אין אַ זייט צווישן זיך אויך טאַנצן. און מ'וועט ביים חתן טאַנצן און מ'וועט ביי דער כלה טאַנצן און שיינע ווערטער פון קאַראַן וועט מען זאַגן און זאַל דער הימל אַן עדות זיין, אַז עס ווייסט זאַרנוקא, דאָס אַלטע דאָרף, ווי מ'דאָרף אַ יונג פאַרל אין זייער ניי לעבן אַריינפירן...

טראָגן מענער מוסטאַפּאַן איבערן דאָרף אין דער הייך. אַרום און אַרום די דאָרפישע מיט ברענענדיקע שטורקאַצן. גייט מען איבער דער גאַס. קינדער לויפן נאָך און דער יונגער אַכמעד גייט פאַרויס מיט שווערד אין האַנט. זינגט ער פאַר :

— נישט אויף הימל

נאָר אויף דער ערד

לאַמיר זי פרייען

טאַנצט נאָך מיין שווערד !!!

ענטפערן אַלע און פלעסקען מיט די הענט :

פון זאַרנוקא היינט דער האָר

מוס-טאַ-פאַ, מוס-טאַ-פאַ

ס'ווייסט די נאַכט נישט היינט פון צער...

און מוסטאַפּאַ טראָגט זיך אין דער לופטן. בייטן זיך די הענט. אַט טראָגן אים די און אַט שוין אַנדערע. מ'רייסט זיך איבער אים. אַ זכיה איז עס צו טראָגן אַ חתן אין דער נאַכט פון זיין חתונה. און ביי דער כלה זענען אַלע וויבער פון דאָרף. מ'פייקלט און מ'קלאַפט צו אויף אַ בלעך, מ'טאַנצט, ס'איז פריילעך. און אַן אַלטיטשקע רוימט איין טעלידזשען אַ סוד אין אויער

אַראַבעסקן

און אַזוי אַ צווייטע און אַ דריטע. און מ'טאַנצט און עס דרייט זיך איר דער קאַפּ, ווען וועט מען שוין אויפהערן צו טאַנצן? ווען וועט מען שוין איר מיט מוסטאַפּאַן איבערלאָזן?

נאָר ווי קען זי נאָך מער טראַכטן, אַז אַרום איר דרייט זיך דאָס שטיבל און אין הויף איז לעבעדיק און אויפן שייער איז ליכטיק און קולות טראָגן זיך צום הימל, און פיס רוען אַ מינוט נישט, און אַטעם פעלט... און האַנט צו לענד איז געקייטלט און נאָך און נאָך... געטאַנצט זאָל זיין היינט!
און מוסטאַפּאַן, אויסגעפּוצט אין זיין נייער אַבאַיע, וואַרפט אַ בליק צו יענעם שטיבל פון דערווייטנס. אפשר וועט ער איצט איר קול דעהערן?
און די ווייבער גריסן זיך דורך פון דערווייטנס מיט די מענער אויפן שייער, רופן אויס זייערע נעמען:

— אַ אַ אַ אַ אַבו מאַכמוד!

— מוסטאַפּאַן!

— הע פעזי! הע פעזי!

און פאַרלייגן אַ פינגער איבערן מויל און טרילן אויס:

— לאַ... לאַ... לאַ... לאַ...

— לאַ... לאַ... לאַ... לאַ...

*

אויפן הימל פינקלען שטערנדלעך. קוקן אַרונטער צום שייער. זעען זיי, ווי פאַמעלעך, פאַמעלעך רוקט זיך איינער נאָכן צווייטן אַוועק צו זיך אין שטיבל, נאָס פון שווייס און שוואַרץ פון שטויב. מ'דאַרף נאָך אויך אַ שלאָף כאַפּן. קענסט דעם מאַרגן מיט היינט נישט צאָלן! און דאָס פייער פון די שטורקאַצן לאַזט זיך אויס. ס'ווערט פינצטער. און ערשט דאָן זעט מען, ווי פון שייער טראָגן זיך אין דער הייך קנוילן גאַנצע פון שטויב געמישט מיט שווייס.

אַ קליין הינטל האַט זיך צעבילט און נישט דערקענט טעלידזשען, די פּרעמדע, וואָס איז אין שפּעטער נאַכט צו זיין באַלעבאַס. צו מוסטאַפּאַן אין שטיבל אַריינגעקומען.

✱

— טעלידזשע!..

— מוסטאפא!..

האַבן צוויי פנימער געשיינט. האַבן צוויי הערצער געקלאַפּט. היינט איז גליק נישט מער קיין חלום. יאָ, עס איז טעלידזשע. יאָ, עס איז מוסטאַפּאָ. נאָר וווּ זענען ווערטער? וואָס שטיקן זיי זיך? פאַרוואָס קען מוסטאַפּאָ אַ וואָרט נישט זאָגן? פאַרוואָס שווייגט טעלידזשע?

לויפט ער צו איר און זי פאַלט אַריין אין זיינע אַרעמס. אַך, וואָס ווייסט טרוים פון זאַץ גליק! אַט טוט ער זיך אַליין אַ טאַפּ, איז עס ער? און זי האָט איינגעקלאַמערט אירע הענט אַרום אים. ער פילט, אַז ער ברענט, עס פלאַקערט ביי אים אין האַרצן, עס טראַגט אים דער קאַפּ. ער דריקט זי נאָך מער צו זיך. עס שמעקן אירע האַר. ער אַטעמט טיף איין און וויל דעם אַטעם נישט אַרויסלאָזן. ניין, זאַל ער נישט אַרויס!

— טעלידזשע, אַך ווי גוט דו שמעקסט!..

— מוסטאַפּאָ, דריק מיר נאָך צו זיך, שטאַרקער נאָך...

אָזוי פיל יאָרן געוואָרט...

הייבט מוסטאַפּאָ אויף איר קאַפּ, קוקט איר אַריין אין די אויגן, ווערט ער פאַרכישופט. קושט ער איר אין איין אויג, אין צווייטן, אויפן שטערן, אויף דער נאָז, אין די פינגער. כאַפּט ער אַריין אירס אַ פינגער אין מויל און באַנעצט עס מיט זיין צונג. דער אַטעם ווערט שטאַרקער ביי אים.

— טעלידזשע!..

— מוסטאַפּאָ!..

און אויף זיין בעטל איז זי געלעגן. זיינע הענט אין אירע האַר. און נאָכדעם האָט ער אירע פיס געקושט. און דאָס נאָקעטע לייב אירס האָט אים גערייצט. און זי איז ווי אַ פאַרחלשטע פון צופיל גליק געלעגן. איר איז אָזוי גוט!

— דיינע בין איר, מוסטאַפּאָ, דיינע! דיינע!

— יאָ, טעלידזשע, מיינע וועסטו שטענדיק זיין!..

און זיינע פינגער האַבן געגלעט אירע יונגע בריסטן און זיינע ליפן האַבן באַנעצט אירע. ער האָט געזאָגט עפעס ווערטער און זי אויך. און אַט

אַר אַבעסקן

וויינט ער באלד פון צופיל גליק מיט אמאל. און ווי גוט ס'איז, צו ליגן
איינגעקלאַמערט אין איר, אין זיין טעלידזשען. זיינע איז זי! זיינע! זיינע!..

— טעלידזשע!..

— מוסטאָפּאָ!..

און צוויי קערפּערס האָבן צווישן זיך וואַרעמקייט געטיילט, הענט האָבן
זיך געפלאַכטן, ליפּן זיך באַנעצט.

— דו וועסט שטענדיק מיינע זיין, טעלידזשע!

— שטענדיק דיינע, מוסטאָפּאָ!

ס'האַט גליק אין דעם שטיבל געהערשט. צוגעקוקט זיך פון דער זייט,
ווי דאָס יונגע פּאַרל, געטוליעט איינער צום צווייטן, שלאָפט אין אַ זיסן
שלאָף.

שמייכלנדיק מיט אַ פּרישקייט האָט דער מאַרגנשטערן דורכן קליינעם
פענצטערל אַריינגעקוקט און ווי צו זיך געזאָגט:

— אַ שאַד מיין קומען איצט. אַ שאַד צו רויבן געציילטע מינוטן ביי זיי.

נאָר טאָג איז טאָג. עס וויל דער היינט פון אַ נעכטן נישט וויסן!

הייבט זיך שטיל אויף מוסטאָפּאָ פון זיין בעטל. קוקט אַזוי זינדליק אויפן
בעט אויף זיין טעלידזשע, וואָס שענער פון אַ מלאַך איז זי. קוקט אויף איר
נאָקעטן לייב, אויף אירע אויפגעדעקטע בריסטן, און אים ווערט נאָך קלאַרער
פאַרוואָס ער האָט אַכט יאָר אַלס פּרייז פאַר איר די שאַף געפאַשעט.

וואָלט ער נאָך אַזוי לאַנג געזעסן. אים ציט צו איר. ער פילט, ווי עס
פלאַקערן אים זיינע ליפּן. ער וואָלט גאָר היינט מיט די שאַף אויף פאַשע
נישט געגאַנגען. איצט וואָלט ער זי כאַטש נאָך אַרומגענומען, צוגעדריקט
צו זיך. נאָר עס העלפט נישט. וואָס פאַראַ פאַסטעך איז עס, וואָס קען זיינע
שאַף פאַרלאָזן? און ווי קען ער זי איצט וועקן? אַ שאַד, זאָל זי שלאָפּן,
טעלידזשע. אַט וועט זי אפשר שפעטער צו אים אויף פאַשע קומען? געוויס
וועט זי קומען!

— טעלידזשע, טעלידזשע!

איינגעוויקלט אין זיין אַבאַיע, נעמט ער זיין פאַסטעך-שטעקן מיטן פייפל.
שטייט לאַנג ביי דער שוועל און קוקט אויף טעלידזשען, ווי זי שלאָפט מיט אַ
צופרידענעם שמייכל אויף אירע ליפּן.

כאפט אים גלייך די גאס אויף. דער טוי אויף דער ערד נעצט איין זיינע פארהארטעוועטע בארוועסע פיס. עס וואשן זיך פייגעלעך די שנאבלען און טרייסלען אפ פון זיך טראפנס טוי. קומען שעפעלעך פון אלע עקן דאָרף און מוסטאָפּאָ לויפט זיי אַנטקעגן. כאַפּט אָן יעדע שאָף באַזונדער, גלעט זיי ביי די מיילער. און די בערג אַנטקעגן וויקלען זיך אַרויס פאַמעלעך, פאַמעלעך אין ברענגען אַריין אין טאָל דעם נייעם טאָג.

✱

עס וועלן שעפעלעך היינט זייער פאַסטעך נישט פרעגן, פאַרוואָס שיינט אַזוי דער טאָג? ער וועט נישט רעדן. ער וועט שרייען. ער וועט שרייען הויך. זיי וועלן פאַרשטיין. ער וועט אויסשרייען די פרייד פון שיינעם טאָג, ער וועט אויסשרייען די פרייד פון דער גאַנצער וועלט. ניין, ער וועט נישט שרייען. ער וועט זינגען. ער וועט זינגען דאָס געזאַנג פון הימל און ערד, פון באַרג און טאָל, פון טייך און שאָף, פון פרישע גראַזן און הויכע ביימער. ניין, ער וועט בעסער זינגען אַליץ פאַר אַמאָל:
— טעלידזשע!.. טעלידזשע!..

און זי וועט באַלד קומען! זאָל זי קומען! אפשר קומט זי שוין? באַלד. אַך, ווי שייך דער טאָג איז! און אַט גייט זי. לאַזט זיך מוסטאָפּאָ אין געלויף. לויפט איר אַנטקעגן. לויפט זי צו אים. טרעפן זיי זיך ביידע; קוים דעם אַטעם כאַפּנדיק. כאַפּט ער איר אָן ביי דער האַנט. אַך ווי גלאַט און וואַרעם איז איר האַנט! שרייט ער הויך אויפן קול. שרייט זי אויך. לויפן זיי ביידע ווייט, ווייט אין טאָל, און די גאַנצע סטאַדע שאָף לויפט מיט. ווייטער... ווייטער... טער... און די שעפעלעך לויפן און מעקן און ער דריקט איר שטאַרק די האַנט אירע... און מ'לויפט... מ'לויפט... מ'לויפט...
טראַגט זיך אַ שטויב אין דער לופטן און פאַרווייט דאָס גליק אויף אלע וועגן.

פאַנטאַזיע — פאַרברענגאָכטס.

אויך — אַן אַראַבישע גיטאַרע

קאַראַן — די היסטאָריע פון מוכאַמעד און זיינע געזעצן

אַבאַיע — אַן אַראַבישער כאַלאַט

מערת תאומין

אינעם דאָרף צאָראַ, וואָס ליגט צווישן די געבערג אויפן וועג צו ביתר, זענען געזעסן אין אַ „מאָדאַפּע“ אויף ראַגאַזשעס. די פּיס אונטער זיך, איינ-ווינער פון דאָרף, ווער מיט אַ שפּיץ פון אַ נאַרגילע אין מויל און ווער מיט קרעלן אין די הענט און געפירט צווישן זיך אַ שמועס: וועגן דעם גרויסן מאַרק אין לוד, וועגן די פּרייזן פון שאַף און רינדער וואָס זענען הויך גע-שטיגן. נאָכדעם האָט מען געשמועסט וועגן פאַרשידענע גבורות, וואָס יעדער פון זיי האָט באַוויזן, גערעכנט צו באַווייזן, אָדער געזען ווי אַ צווייטער האָט באַוויזן. אזוי האָט מען גערעדט און גערימט זיך, ביז דער שמועס איז אַריי-בער צו דער „מערת תאומין“.

— נישטאָ קיין שרעקלעכערע הייל אין דער גאַנצער געגנט ווי מערת

תאומין!

— אַלע מינים שדים געפינען זיך אין דער הייל: דער רול, עפּאַריט,

שטן, איבליס און נאָך, און נאָך...

די שדים טאַנצן דאָרט ביינאַכט, זשומען און פייפן. אַ שרעק!

— נאָך נישט געווען דער מענטש, וועלכער זאָל וואַגן אַריינצוגיין אין

דער הייל ביינאַכט!

אזוי האָבן זיי צווישן זיך גערעדט בענימותדיק. אָבער אַ גרויס פחד האָט זיך באַוויזן אויף זייערע פּנימער. דאָס וואָסער אין די פּלעשער פון די נאַרגילעס האָט שטאַרקער גענומען בולבען, די קרעלן זענען פּעסטער געדריקט געוואָרן צווישן די פינגער. און אַ שרעק פון טויט האָט געשוועבט איבער די קעפּ פון די אַרומיקע.

— וואָס וועט איר מיר געבן, אַז איך וועל אַריינגיין אין דער הייל איינער

אַליין ביינאַכט? — האָט זיך מיט אַמאָל אַרויסגעכאַפט איינער פון די „שאַ-באַב“.

אַלע זענען געבליבן ווי פאַרגליווערט:

— אַבדול ראַכמאַן וועט וואָגן אַרײַנצוגיין אין דער הייל בײַנאַכט ?
— אַן אַוואַנטעדזשי ביסטו, אַבדול ראַכמאַן !
— דו וועסט אין דער הייל נישט גיין — האָט זיך דערהערט אַ שטימע פון איינעם.

צווישן די אַנוועזנדיקע איז אויך געווען דער יונגער יאַסין. און יאַסין האָט די שענסטע שוועסטער אין דאָרף. אַבדול ראַכמאַן באַמיט זיך שוין עטלעכע יאָר מיט אַלע מיטלען צו נעמען זי פאַר אַ ווייב. אָבער איר משפּחה און איבערהויפּט יאַסין זענען בשום אופן נישט מסכים צו אַט דעם שידוך. און אַז נאָר דער ברודער אַליין איז נישט מסכים, וועט שוין גאַרנישט העלפּן, אויב אַפילו סאַבּחאַ וועט וועלן.

— איך גיב דיר מיין שוועסטער סאַבּחאַ פאַר אַ ווייב, אויב דו גייסט אַרײַן בײַנאַכט אין דער מערה — האָט זיך אָפּגערופן יאַסין צו אַבדול ראַכ-מאַנען.

ווען אַבדול ראַכמאַן האָט דאָס דערהערט, איז ער פול געוואָרן מיט פרייד. דער געדאַנק, אַז ער וועט קריגן סאַבּחאַן, וואָס צו איר גאַרט זיין נשמה אַזוי פיל יאָרן, האָט אים נאָך מער געמוטיקט און ער האָט אָנגעהויבן אַרומצורײַדן ווי אַזוי דאָס אַרײַנגיין אין דער הייל וועט פאַרקומען און ווי אַזוי וועלן זיך די אַנוועזנדיקע איבערצייגן, אַז ער איז טאַקע געווען דאָרט. — מיר וועלן דיר געבן אַ שטעקן בײַנאַכט, דעם שטעקן דאַרפסטו מיט-נעמען מיט זיך אַהין. ווי נאָר די זון וועט זיך זעצן, דאַרפסטו אַהין אַרײַנגיין. און כדי מיר זאלן זיין זיכער, אַז ביסט דאָרטן געווען, דאַרפסטו דעם זעלבן שטעקן, — אויף וועלכן מיר וועלן מאַכן סימנים — אַרײַנשטעקן אין אַ וואַנט פון הייל. פאַרטאַג, ווי נאָר די זון וועט אויפגיין, ווען די שדים זענען שוין דאָרטן מער נישטאַ, וועלן מיר דאָרטן זיין און זיך איבערצייגן צו ביסט טאַקע דאָרט געווען — אַזוי האָט צו אים געזאָגט דער עלטסטער פון די אַנוועזנ-דיקע, און אַלע האָבן דערצו מסכים געווען.

נאָכדעם איז מען נאָך געזעסן און געשמועסט פון דער גרויסער איינ-שטעלעניש. און ווען די זון האָט זיך גענומען זעצן איז שוין דער שטעקן געווען צוגעגרייט. איז אַבדול ראַכמאַן אויפגעשטאַנען פון זיין פּלאַץ, גענומען דעם שטעקן אין האַנט, זיך געזעגנט מיט אַלעמען און נאָכדעם ווי ער האָט

תפילה געטאָן צו אַללאַן דעם מעכטיקן און צו מוכאָמעדן, האָט ער זיך געלאָזט אין וועג אַריין צו דער הייל.

ער איז געגאַנגען, געגאַנגען, ביז ער איז צוגעקומען צו דעם אַריינ-גאַנג פון דער געפערלעכער הייל. ער האָט זיך דערמאַנט אין סאַכאָן — איז ער געוואָרן פול מיט מוט און מיט אַמאָל, אימפעטיק זיך אַ לאַז געגעבן מיטן שטעקן פאַרויס צו דער שרעקלעכער הייל.

און דאָרטן אינווייניק ?

שדים טאַנצן... פייפן... שפּרינגען ווילד !..

אַבדול ראַכמאַן האָט גוט געהערט יעדן קלאַפּ פון זיין האַרצן וואָס האָט געקלאַפט ווי דער מאַטאַר אין אַ באַיאַרע. ער האָט אָבער אַנגענומען זיך מיט מוט און מיט אַמאָל געגעבן אַ שטעק אַריין דעם שטעקן אין וואַנט און נישט געפילט אַפילו אַז אין איינעם מיטן שטעקן האָט ער אויך אַריינגע-שטעקט אין וואַנט אַן עק פון זיין אַבאָיע.

מאַסכין (אומגליקלעכער) אַבדול ראַכמאַן ! ווען ער האָט געוואַלט צוריק-גיין האָט ער מער נישט געקענט. צו טיף איז דער שטעקן מיטן עק פון זיין אַבאָיע אין וואַנט געווען. פון שרעק איז ער פאַרשטיינערט געוואָרן. פאַרטאַג, ווען די איינוווינער פון צאַראַ זענען געקומען זיך איבערצייגן אין אַבדול ראַכמאַנס גבורה, האָבן זיי אים דערזען ווי ער שטייט צוגעטשע-פעט מיטן שטעקן אין דער וואַנט.

— אַט דאָס איז די אַרבעט פון רול — האָבן זיי אַלע באַשלאָסן.

— „קאַן ומאַקאַן“ ! ווער עס גייט אַריין אין מערת תּאומין ביינאַכט, דער וועט שוין פון דאָרטן קיין לעבעדיקער נישט אַרויס, — האָבן אַלע אויסגערופן און זיך צוריקגעקערט אין דאָרף, יעדער צו זיין אַרבעט : ווער אויפן פעלד, ווער צו די שאַף און רינדער און ווער צו פאַרקויפן אַדער קויפן וואָס נויטיק איז פאַר דער ווירטשאַפט און פאַר דער משפּחה.

מערת תּאומין — צווילינג הייל.

אָוואַנטעדושי — אַן אָפּנאַרער, אַ באַרימער.

קאַן ומאַקאַן — וואָס געווען איז געווען.

מאַדאַפע — אַ ספּעציעלער פּלאַץ אויפצונעמען געסט.

דער פעלדז פון בענקשאפט...

דער אלטער איילבערט-בוים, וואָס שטייט שוין לאַנגע, לאַנגע יאָרן אָן איינגעהויקערטער אין מיטן טאָל פון וואַדי ערה, האָט ווער ווייסט ווי לאַנג, גענומען אונטער זיין שאַטן דעם ווייסן פעלדז, וואָס איז ווי געקנייטשט פון אַלע זייטן און וואָס ביז היינטיקן טאָג איז ער דער פּלאַץ, ווהיז עס קומען פאַרווייטיקטע נשמות אויסצוגיסן זייער פאַרביטערט האַרץ, אויסריידן זיך אין דער הייך און גאַנץ אָפט אַנפילן אַ קנייטש פון שטיין מיט זייערע פליסנדיקע טרערן.

עס דינט אויך דער שטיין פאַר אַן אַפּרופּלאַץ פאַר ווילדע חיות און גערייזטע דעבעס — אַמאָל גייט אויך אַ וואַנדערער פאַרביי, וועלכער ווייסט נישט די חשיבות פון פּלאַץ, וואָס זיינע פיס באַטרעטן. זעצט ער זיך אויפן פעלדז און אַוועקגייענדיק נעמט ער מיט זיך מיט אַ שטענדיקע בענק-שאַפט, אַ זיסקייט אַזאָ אין האַרצן, פון וועלכער ער קען זיך שוין מער נישט באַפרייען. באַקומט ער זיין היילונג ערשט דאָן, ווען נאָך לאַנג-וואַנדערן קומט ער נאָך אַמאָל אינעם טאָל פון וואַדי ערה, זיצט ווידער אויפן פעלדז אינעם שאַטן פון איילבערט-בוים און ערשט דאָן דערפילט ער, אַז ס'ווערט אים בעסער, אַז ער שוועבט ערגעץ אין אַ נייער וועלט און אַז עפעס נישט סתם קיין פעלדז איז עס, נאָר אַ כּשוף פּלאַץ אַזאָ, וואָס היילט קראַנקע, שטאַרקט די שוואַכע און דערמוטיקט די פון לאַנג שוין אַנטווישטע. וואַרט ער, ביז די זון קייקלט זיך אַריבער די שפיץ בערג, און דאָן וואַשט ער זיינע פיס מיט בלעטלעך פון איילבערט, קניט צו דער ערד, זאָגט אָפּ זיין געבעט צו אַלאַ, בענטשט אין דער שטיל דעם געטלעכן פעלדז און דריקט אויס זיין אַנער-קענונג דעם איילבערט בוים, וואָס האָט זוכה געווען אין זיין שאַטן דעם ווונדערלעכן פעלדז צו באַשיצן.

און וואָס ווייטער איז אַלץ גרעסער געוואָרן די מחנה פאַרערער פון ווייסן פעלדז. פון אַלע דערפער אויף שטרעקעס ווייט, פון די בערג און טאָלן האָבן

אַראַבעסקן

אַנטווישטע און פאַרבענקטע געשטראַמט צום ווייסן פעלדו, כדי צו געפינען אַ טרייסט פאַר זייער נשמה און אַ היילונג פאַר זייער געמיט. און ווייסע בלומען האָט מען אַרום דעם פעלדו געפלאַנצט, מיט אַ רויטער פעסקע זיין שפיץ באַהאַנגען און פאַטשערקעס, קרעלן, אַלס געשאַנקען געבראַכט. און אַפֿט האָט אויך איינער פון די ערשטע פרוכטן פון זיין גאַרטן דאַרטן געלאָזט און אז אַ פויגל פון די געבערג האָט זיך אַמאָל צופעליק אָפגעשטעלט אויפן ווייסן פעלדו — האָט ער זיך גלייך צעלאָזט אין אַ גרויס געזאַנג, פריי געלאָזט זיינע פליגלען און געפלייגן אָן אויפהער, ווי דער ווינט וואָלט אים ערגעץ געטראָגן. און די בלומען אַרום פעלדו האָבן פון ווינטל געבויגן זייערע קעפֿלעך, איז עס נישט אַנדערש געווען, ווי אַן אַפֿמאַך מיטן ווינט צו העלפן זיי דעם ווייסן פעלדו צו באַגריסן.

און נישט קיין סך זענען די יעניקע, וואָס ווייסן צו דערציילן, וואָס איז טאַקע אין דער אמתן אַט דער כשופדיקער פעלדו. זיי ווייסן בלויז זיין קראַפט, אָבער נישט זיין געשיכטע.

✱

דער אַלטער אַבוי־דזשאַמיל פון באַרגיקן דאָרף שאַבלול, וואָס שוין לאַנגע יאָרן ווי חוץ דעם מעטשעט לויפט ער אויך צום ווייסן פעלדו, תפילה צו טאָן, ער ווייסט יאָ די געשיכטע, וואָס איז פאַר אים אַזוי הייליק, ווי די געבאַטן פון הייליקן קאַראַן. ער האָט אָבער נישט גערן גערעדט פון דעם, וואָס ער ווייסט, ווייל פאַר אים איז גענוג געווען בלויז אַ טראַכט צו טאָן, נישט נאָר רעדן דערפון, אַז זיין האַרץ זאָל, טראַץ זיין עלטער, פאַרפילט ווערן מיט אַזאַ יונגער בענקשאַפט, וואָס האָט אים קיין רו נישט געגעבן. נישט די נאַכט געשלאָפן און נישט פון טאָג געוויסט. נאָר, אַז אַלע פאַר אַמאָל און צווישן זיי אויך געסט, וואָס מ'קען זיי נישט אָפזאַגן, האָבן זיך אָנגעזעצט אויף אים און נישט אָפגעשטאַנען, אַז ער מוז זיי דערציילן די ווונדערלעכע געשיכטע, און דערפאַר איז ער פאַרויכערט מיט די ברכות פון אַלאַ און מיט אַ גוטע עלטער. האָט ער מער נישט געקענט ביישטיין די אַרומיקע, און זיינע אַלטע אויגן האָבן פאַרשעמט זיך אַראָפגעלאָזט. ער האָט אַ שטאַרקן צי געטאָן פון דער נאַרגילע, אָפגעווישט מיט אַ שפיץ פון דער אַבאָיע זיינע ליפן און געזאַגט:

— „נישט אנדערש, ווי אייער ווילן איז שטארקער פון מיינעם, און זאל מיין דארף מיט די ליבע געסט נישט אננעמען עס פאר נישט גוט, וואס כ'האב לאנג געלאזט זיך בעטן. צו אלט בין איך שוין און צו שוואך איז שוין מיין הארץ, עס זאל אזוי פיל ווייכקייט מיט אמאל פארנעמען. און צי קען עס דען אנדערש זיין, ווען כ'וועל די געשיכטע דערציילן?...”

✱

— „פון אונדזער דארף, פון שאבלול, ציט זיך דער הייליקער פאדעם צום געטלעכן ווייסן פעלדן. סאאיד האט געהייסן דער הייליקער, און זיין יחוס ציט זיך נאך פון דער משפחה אבר-דזשיטא, וואס האט געשעמט אויך דערמיט, וואס די גאנצע משפחה פון קליין ביז גרויס, פון דורות און דורות האבן געהאט ס'גליק צו באטרעטן די ערד פון דער הייליקער מעקא. סאאיד איז געווען א יונג א הויכער, א פרייער, א קינד פון דער נאטור ליב האט ער געהאט דעם בארג און דעם פעלדן, דעם הימל און די ערד, און צווישן גרינע בלעטער פון ביימער פלעגט ער ליב האבן זיין פנים צו גלעטן. און דער ווינט איז געווען צו אים, ווי א לייבלעכער ברודער, אינאיינעם מיט אים געלאפן און געלאזט זיך צום שפיץ בארג. און ווי ער וואלט וועלן די לופט ארומנעמען, פלעגט ער זיינע הענט צעשפרייטן און צונויפנעמען, און די אויגן זיינע האבן שטענדיק אנגעזאגט פרייד. געקניפט און געבונדן איינער צום צווייטן זענען זיי געווען, ער און דער בארג, אונדזער שיינער בארג פון שאבלול. און אין צווייטן עק פון דארף, ביי דער משפחה ראמאני, איז געוואקסן דיטא, א טאכטער וואס איז געווען א שיינדל פארן אויג און א ברכה פארן גרויסן אללא, יא, יא, צו אלט בין איך, מיינע ליבע, איך זאל נאך פעיק זיין מיט יוגנטלעכען ברען אייך איבערגעבן, וואס אזוינס דיטא איז געווען. אויב די זון איז שוין — איז דער הימל נאך מער, ווייל עס איז דער הימל וואס באהאלט די זון אין זיך. און זי איז אלץ געווען. אויגן ליכ-טיקע און ריין, ווי די שטראלן פון דער זון. און א שמייכל האט זי פארמאגט ביי די ראנדן פון אירע ליפן, וואס א קראנקן האט ער בארויקט גלייך און א געזונטן האט ער פון צופיל זיסקייט ביים הארץ פארקלעמט: און עס האט דער זעלבער ווינט זייער ביידנס בריוון אויפגעכאפט, אויסגעמישט און אויף איין פלאץ געבראכט. האט סאאיד דערפילט, ווי עפעס א טיר האט פארמאכט

אַראַבעסקן

זיין לעבן ביז איצט און אַ לעבן אַ נייס, וואָס ער האָט קיין מאָל נישט געקענט וויסן, ווי אַזוי און וואָס עס איז, האָט זיך מיט אַמאָל פאַר אים באַוויזן. איז ער נעכט נישט געשלאָפן און טעג נישט גערומט. אַ פייער אַזאַ האָט זיך צעפלאַקערט ביי אים אין האַרצן און נישט געווען איז ס'וואַסער וואָס קען עס לעשן...

האַט ער אירע גלאַטע האַר געגלעט און געשמעקט פון זייער ריח. האָט ער זי געצערטלט, אירע הענט געגלעט און מיט אַ שטענדיקער אומזיכערקייט איר אין די אויגן געקוקט. און עס האָט זיין האַרץ געוויינט פאַר פרייד און נישט פאַרגונען האָט ער זיך די אַלע מינוטן מיט איר. און אַז ער איז געווען אַליין, האָט ער שטענדיק איר נאַמען גערופן און ס'האַט קיינמאָל נישט גע-טראַפן. ער זאָל שלאָפן גיין אַן איר נאַמען אויף זיינע ליפן. און אַז ער איז געבליבן אַליין אויפן באַרג, האָט ער מיטן פנים צום צווייטן עק דאָרף, וווּ דיטאַ איז, זיך געווענדט און אין אַ געזאַנג זיך צעלאָזט:

העי ווינטן, איר ווינטן פון באַרג פון שאַבלול,
מיין האַרץ איז פאַרכישופט, מיט פייער געצונדן,
איינע איז דיטאַ, די שענסטע אויף וועלט,
זי האָט מיך באַצויבערט, אויף שטענדיק געבונדן...

און אויפן צווייטן עק דאָרף האָט דיטאַ געוויסט, אַז ס'איז נישט דער ווינט וואָס רוישט — נאָר סאַאיד איז עס וואָס גיסט זיין האַרץ אַזוי אויס...
און טעג נאָך טעג, וואָכן נאָך חדשים זענען געלאָפן און נאָך שטאַרקער און שטאַרקער צונויפגעבונדן זיי ביידן. ס'גאַנצע דאָרף, און דער גאַנצער באַרג זענען געוואָרן איין שטיק, אויף וועלכן זיי ביידע האָבן פריילעכע גע-שפאַנט און אויך געלאָזט זיך אין געלויף. און דער באַרג האָט אַ צווייטן צו זיך געצויגן און אַ דריטן, און זענען אַפגעווישט געוואָרן פאַר זיי אַלע גרענעצן און צוימען, פון גרויס גליק האָבן זיי געלאַכט און געוויינט. און זי פלעגט אירע שאַרפע וויסע ציין אין זיין לייב אַריינשטעקן, האָט ער דעם מינדסטן פיין פון דעם נישט געפילט. אים פלעגט דערפון ווערן וואַרעם אויף דער נשמה, און דער קלענסטער ריר פון אירס אַ

קליידל האָט ווי פון זיך אליין געגאַסן פרייד דורך די שפיץ פינגער.
— דו, דיטאַ, וועסט דאָך שטענדיק מיינע זיין, זאָג איין וואָרט, איין
וואָרט בלויז...

— יאָ, סאַאיד, יאָ!..

— גוט, דיטאַ, גוט. מער וויל איך נישט... מער דאַרף איך נישט... און
דאָס גליק האָט זיך פאַרשפּרייט איבערן גאַנצן באַרג. פּלאַנצונגען האָבן
זייערע צווייגן שטענדיק גרין געהאַלטן, בלומען האָבן זייערע קעפּ צום הימל
געצויגן און דער רעגן איז ווי אַ פּרישע טרויבן־זאַפט געווען.
— יאָ, מיינע ליבע, מעכטיק איז דער גאָט פון גליק, אָבער אַלמעכטיק
בלייבט דער גאָט פון אומגליק...

זענען די לעצטע ווערטער פון אַבו־דזשאַמיל געפאַלן ווי אַ שאַרפּער
בליץ אין מיטן הימל. האָבן אַלע טיף אָפּגעקרעכצט, געווישט זייערע שטערנס
און געטשוכעט זייערע לייבער אין די האַריקע אַבאַיעס. און ווען דער אַלטער
אַבו־דזשאַמיל האָט מיט אַמאַל פאַרטיפּט זיין בליק אין הויכן הימל, האָבן
אַלע זייערע קעפּ געהויבן און אינאיינעם צוגעזען, ווי עס ציט זיך און שניידט
זיך אויס מיט אַמאַל דאָ און דאַרט אַ שטיפּערישער שטערן און ווי פאַרחלומט
עס ליגט דער מילך וועג אויפן הימל צעשפּרייט.

— „יאָ, יאָ, אַלמעכטיק איז דער גאָט פון אומגליק — האָט דער אַלטער
נאָך אַלץ גערעדט, ווי צו זיך אליין קוקנדיק אויפן הימל.
— „פאַרוואָס זשע טייערער, אַבו־דזשאַמיל, רעדסטו פון אומגליק, ווען
ערשט האַסטו פון אַזוי פיל גליק גערעדט?“

— „צו שייַן איז היינט די נאַכט, ברידער, לאַמיר שלאָפן גיין און רו־יק
די נאַכט דינען. מאַרגן קומט אַ נייער טאָג און קוים האָב איך דאָס שטייגל
געעפנט, וועט דאָס פייגעלע שוין פריי פליען...“

האָבן אַלע פאַרשטאַנען, אַז ס'איז צופיל פאַרן אַלטן מיט איין מאָל
די גאַנצע געשיכטע צו דערציילן. צוליב זיין עלטער און חשיבות, אים מער
אַ וואָרט דערפון נישט געזאָגט. האָבן אַלע ווי איינער זייער תּפילה צו אַלאַז
און צו דער נאַכט אָפּגעגעבן, און פאַרטראַכטע, שטילשווייגנדיקע, געלאָזט
זיך אן די באַרגיקע שטיבלעך איבערצוגעבן זיך אינגאַנצן צו די טרוימען
פון דער נאַכט.

און עס ווייסט נישט דאָס באַרגיקע דאָרף שאַבלול פון נאָך אַזאַ נאַכט
 צו דערציילן, זשאַבעס האָבן געקוואַקעט, אייזלען האָבן הויך גערעוועט, פּערד
 אין די שטאַלן האָבן נישט אויפגעהערט צו הירזשען, הינער אין די שטייגן
 האָבן אויף די פּלאַנקעס די גאַנצע נאַכט פּלעצער געביטן, הינט האָבן
 מאַדנע געבילט, ביימער האָבן זיך געהוידעט, כאַטש דער ווינט האָט אין
 עק דאָרף זיך אָפּגעשטעלט, דער לבנה־מענטש האָט די גאַנצע נאַכט געלאַכט
 און נאָך מער צעברייטערט זיינע ליפּן, קינדער אויף די ראַגאַזשעס האָבן פון
 שלאָף מיט די פּיסלעך געוואַרפן און די מענער זענען געשווימען אין אַ ים
 פון שלעכטע חלומות. עס האָט קיין שלאָף נישט מער די נאַכט. עס איז סאַאיד
 און דיטאַ, וואָס שטייען אין מיטן פון יעדן שטוב, אויף די דעכער, און אויף
 אַלע שליאַכן פון די ברייטע פעלדער, אויפן שפיץ פון באַרג און אויפן הימל,
 און אויך דאָרטן וווּ ס'איז קיינמאַל קיין סוף נישטאַ. קיינער רופט זיי נישט,
 פאַרמאַכט זענען דאָך די אויגן און דאָך דורכזיכטיק אַזוי... זעט אַ דאָרף אַ
 גאַנצע דאָס פּאַרל אַ פּאַרטראַכטס, איינגעקלאַמערט איינער איבעם צווייטן.
 אמת, אמת, גערעכט איז דער אַלטער אַבו־דזשאַמיל, זיס איז איר שמייכל און
 עס וואַרעמט דאָס האַרץ... גלעטן זיינע פינגער אירע אויגן, אירע האַר,
 דריקט זי מער זיין האַנט צו, קוקט זי אים גלייך אין די אויגן, קוקט ער
 אויך און זיי צעלאַכן זיך ביידע, דאָס לאַכט גליק פון זיי אַרויס... און ער
 צערטלט און לאַשטשעט זי, נעמט איר קאַפּ צו זיך;

— „קום צו מיר דיטאַ, קום נאָך... נאָך!..“

— „גוט, גוט!..“

און אַלע הערן, ווי זיס איז איר קול און מיט וואָס פּאַראַ ציטער ער
 רעדט אָט דער סאַאיד, דער פּרייער!..

עס האָט דער מאַרגנשטערן שוין אַנגעזאָגט זיין אַנקום. דער פּרישער
 טוי האָט זיך אויסגעלייגט אויף דאָך און בוים און אויף יעדן בלעטל, אַט
 באַלד וועט דער האַן שוין דעם ערשטן קריי געבן, און סאַאיד מיט דיטאַן
 ליגן איינגעקלאַמערט איינער איבעם צווייטן, און... יא, מעכטיק איז דער גאַט
 פון גליק!.. מעכטיק...!

האָבן פייגעלעך זיך אַרויסגערוקט פון זייערע באַהאַלטענע נעסטן און מיט אַ פריילעכען צוויטשערן באַגעגנט דעם אַנקום פון אַ נייעם טאַג.

*

און אז דער אַלטער אַב־דזשאַמיל האָט זיך גלייך ביים זון זעצן געלאָזט צום זעלבן פּלאַץ וואָס נעכטן, האָט ער קיינעם קיין וואָרט נישט געזאָגט, נאָר געפילט האָט ער אונטער זיינע פלייצעס, ווי איינער נאָך איינעם גייען די געסט און דאָס גאַנצע דאָרף, שטילשווייגנדיק, קיינער לאָזט קיין פּיפּס פון מויל נישט אַרויס, די אויגן צו דער ערד אַראָפּגעלאָזט, ווער עס קייקלט אַ שנירל קרעלן צווישן די פינגער, קרעל נאָך קרעל, און ווער עס קייט אַ פּריש גרעזעלע אין מויל, האָבן אַלע געוואָרט, ביז דער אַלטער וועט דער ערשטער זיך זעצן און נאָכדעם האָבן זיך אַלע אַרום אים אויסגעזעצט, פאַר-טראַכטע און ערנסטע, ווי זיי וואָלטן דאָ געווען די שופּטים פון אַ גרויס געשעעניש און ווי דער גורל, פון ווער ווייסט וויפּל מענטשן, וואָלט אין זייערע הענט געלעגן.

דער אַלטער האָט אַ הוסט געגעבן, זיך פאַרהוסט אַ וויילע, אַז אַ פּלי-סיקייט האָט זיך אַזש געלאָזט פון זיינע אויגן. ער האָט צוגעשאַרט מיט אַ פינגער אַ ברענענדיקע, רויטע קויל צו דער נאַרגילע, פאַררויכערט, אַ שאַר געטאָן דאָס פייער מיט אַ שטעקעלע, און ווען ער האָט מיט אַן אימפעט דאָס זעלבע שטעקעלע אַ וואָרף געטאָן אין מיטן פייער, האָט ער אָנגעהויבן : — „נישט אומזיסט, מיינע ברידער, האָב איך זיך נעכטן אָפּגעשטעלט און נישט געוואָלט ווייטער דערציילן, שייך איז אַ בלום, ווען זי בלייט — נאָר שרעקלעך איז עס, ווען זי וועלקט! און אויב כּוועל היינט אָנפילן אייער האַרץ מיט צער און מיט פיין, זאָלט איר מיר פאַר אומגוט דאָס נישט נעמען. געדענקט אַן מיינע אַלטע יאָרן און האָט אויך אין זינען, אַז ס'איז נישטאָ קיין שלעכטס, וואָס זאָל קיין גוטס נישט געבן, און אַז אומגליק איז אויך אַ געבאַט פון גאָט... און אויב אייער האַרץ איז נאָך נישט פאַרטעמפט געוואָרן און אויב עס פליסט נאָך וואָרעם בלוט אין אייך, וועט איר ביים סוף פון דער געשיכטע, ווי איך און אַלע אַנדערע, פאַרערן דעם אַרעמען סאַאיד און זיין אַנדענק וועט אייך ברענגען טרייסט אין מינוטן פון יאוש און וועט היילן אייער האַרץ. אזוי אַלט ווי איך בין, שווער איך ביי אַלאַ, אַז נאָך מער

ווי אַ פרישער קוואַל צו די ליפן פון אַ דאַרשטיקן אין דער וויסטע, נאָך גרעסער ווי די פרייד פון געבורט פון אַ נייעם זון, איז די פאַרערונג פון סאַאידן און פון ווייסן פעלדז, וועמענס סוד איך וועל אייך איצט דערציילן : אַזוי ווי דאָס רויע טייכל, האָט זיך זייער ליבשאַפט געצויגן. קומט אַמאָל אַן אַ קליין כוואַליעלע, קייקלט זיך עס צו ביז צום ברעג, בלייבט נישט לאַנג, קוקט זיך אַרום און פאַרשווינדט צוריק פון וואַנען עס איז גע- קומען. אַמאָל בלאַזט אַ שטאַרקער ווינט, קומען די כוואַליעס איינע נאָך דער צווייטער, ווערט קאַלעמוטנע ביים ברעג פון טייך, דויערט עס אַבער אויך נישט לאַנג, און דאָס טייכל שפּיגלט זיך ווידער אַ רויעס אין דער שיין פון דער זון, נאָר ווי איז, ברידער מיינע, ווען אַ גרויסער שטורעם קומט מיט אַמאָל, אַ שטורעם, וואָס קאַכט און זידט, וואָס פאַרוואַנדלט דאָס גלאַטע טייכל אין אַ ווייסער שוים, וואָס רייסט מיט אַלע טייך-בלומען און שליידערט זיי אַרויס צעפליקטע ביים ברעג, און דער געלער זאַמד ווערט אַנגעפילט מיט שטיינער, וואָס עס ברענגט מיט זיך דער שטורעם פון טייך. קאַנסטו מער נישט לויפן ביים ברעג, דו זאָלסט דיינע אייגענע פיס נישט צעשמעכן פון די שפיציקע שטיינער...

און אַזוי, מיינע ברידער, איז אויך ביי זיי אַ שטורעם געקומען. דערפילט האָט סאַאיד, אַז נישט ווי נעכטן איז היינט איר קול, אַז אירע אויגן קוקן טיפער אַריין אין זיך און איר שמייכל רופט אים נישט מער. איר אַטעם איז איינגעהאַלטענער געוואָרן און בלויז אין מינוטן פון דעריבערונג ווערן זיי ביידע אויפגעברויזט, און ס'איז ווידער ווי געווען, אַבער קענסט אַ פויגל נישט אָפהאַקן זיינע פליגל און ער זאָל ווידער קענען ווי פריער הויך פליען... האָט זי סאַאידן אַליין דערציילט, דאָס וואָס ער האָט שוין געפילט : אַז נישט אַלע מאָל איז דער נאַס אויף אירע ליפן — אירער בלויז און אַז דער ריח פון אירע האָר איז אויך מיט אַן אַנדערנס אַטעם פאַרמישט... שוין לאַנג ווי זי האָט אַ צווייטנס האַרץ געפאַנגען, שוין לאַנג ווי ס'האָט אַ צוויי-טער מיט איר זיין גליק געטיילט. און אויב עס קומט אַ כוואַליעלע, גייט עס אַוועק און עס ווערט צוריק דער טייך אַ גלאַטער. אויך זי אַזוי. ער פלעגט קומען פאַר אַ ווייל און צוריק נישט געבליבן, ווידער איז זי געווען אַט די, וואָס מער ווי די ליבשאַפט פון סאַאידן ווייסט זי נישט און וויל נישט וויסן,

וידער האָט דער באַרג יום־טובדיק געפֿייערט, און אז סאַאיד, אַ פֿאַרטראַכ־
טער, האָט באַוויינט זיין ביטער גורל, וואָס דיטאַ קען נישט נאָר זיינע זיין,
האָט ער זיך געטרייסט מיט די גוטע טעג און נאָך מער, מיט אַ שטאַרקערן
ברען איר געצערטלט און אָנגעפֿילט זיין האַרץ מיטן לויב פֿון גאָר דער
וועלט.

איז אָבער אַ שטורעם געקומען, אַ שטורעם אַזאָ וואָס האָט אַלץ געריסן
מיט זיך, אַ שרעקלעכער שטורעם!.. נישטאַ מער דיטאַ...
און דעמאָלט, ווען סאַאיד ווי אַ ווילדער, אַ צעווייטקטער, אַ פֿאַרבענק־
טער לויפט אַרום איבערן באַרג און שרייט אַלץ העכער און העכער :

— דיטאַ!..

— דיטאַ!..

— דיטאַ!..

ווען עס פֿליסן אַרויס אַליין פֿון זיינע אויגן טרערן — ווייסט ער, אַז
איצט, פֿונקט איצט ליגט דיטאַ איינגעקלאַמערט אין יענעמס אַרעמס מיט
נישט זיין נאַס אויף אירע ליפֿן... קלאַפֿט האַסטיק סאַאידס האַרץ. ער פֿילט,
אַז דער הימל ליגט אויף זיין קאַפֿ, אַז די ערד ברייט און שטעכט אים אין
די פֿיס. וי מיט ברענענדיקע נאָדלען. דאָס האַרץ פֿלאַטערט, די ציין אין
מויל וואַרפֿן זיך, זיין פֿנים ווערט אויסגעקרימט, פֿאַרקניטשט, ער וואָלט
כאַטש קענען זיין האַרץ מיט האַס פֿאַרפֿילן — קען ער נישט... טוט אים נאָך
מער וויי... פֿילט ער, אַז עס קומט צו אַ סוף, ער קען זיך נישט באַפֿרייען.
אומגליק פֿון דער גאַנצער וועלט ליגט אין אים און וואָס?.. וואָס?..

צעשרייט ער זיך אויפֿן קול, ווי אַ ווילדע חיה, ווערט זיין געשריי אין
אַ ווינט פֿאַרוואַנדלט. ברענגט דער ווינט אַ שטורעם אויפֿן באַרג, פֿאַלן אויס־
געוואַרצלטע אַלע ביימער, לייגן הייזער זיך פֿלאַך, קייקלען זיך שטיינער
באַרג אַראָפֿ. איז נישטאַ מער סאַאיד... אויסגעמישט האָט ער זיך אינעם
קנויל פֿון שטורעם, אין אַ ווייסן, פֿאַרבענקטן פעלדז האָט ער זיך פֿאַר־
וואַנדלט און געקייקלט זיך באַרג אַראָפֿ ביז ער איז געבליבן אין טאָל אינעם
שאַטן פֿון איילבערט־בוים.

פֿוסט און פֿאַרלאָזן איז געוואָרן דאָס דאָרף שאַבלול. בייע הינט האָבן
געבילט אַן אויפהער, ווילדע שאַקאַלן האָבן זייער אָפענעם רופֿלאַץ אויף

אַראַבעסקן

אונדזער באַרג געמאַכט. לאַנג האָט אַזוי געדויערט, ביז פון דאָס ניי האַבן פלאַנצונגען אָנגעהויבן צוריק צו שפראַצן, הייזער זענען צוריק אויפגע־שטעלט געוואָרן, דאָס דאָרף קענט איר דאָך! דוכט זיך אַלץ ווי אַמאָל, אָבער ס'איז נישט דאָס, מיינע ברידער! נישטאָ מער איז סאַאיד, וואָס זינגט מיטן ווינט אין אַ פאַרנאַכט אויפן באַרג... יאָ, ברידער, מעכטיק איז דאָס גליק — אָבער אַלמעכטיק איז דער אומגליק!..

★

האַבן אַלע טיף אָפגעזיפצט. אַ וואָרט נישט געזאָגט — נאָר דערפילט האַבן אַלע מיט אַמאָל, אַז רייכער זענען זיי געוואָרן מיט אַ נייער תפילה, אַ תפילה צו דעם ווייסן פעלדן, אַ תפילה פון דער גרעסטער בענקשאַפט אין דער וועלט...!

א גאסט אין דארף

אין א פארוואַרפענעם אַראַבישן דאַרף, וואָס ליגט ביי דעם «וואַדי ערה»,
איז פאַרפאַרן אַ פּרעמדער. האָט זיך ס'גאַנצע דאַרף דערפרייט — ווי דער
שטייגער איז — און יעדער האָט געוואַלט דעם פּרעמדן פאַר זיין גאַסט
האַבן. האָט זיך עס אַנגעהייבן אַ שרייעניש און אַ דינגעניש:

— צו מיר וועט דער גאַסט פאַרפאַרן!

— ניין! צו מיר! צו מיר!..

מען פון אַלעמען האָבן זיך איבערן גאַסט געאַמפערט צוויי: אַ רייכער
און אַן אַרעמער. איז געבליבן ביי אַלעמען, אַז אַ סוף מוז דאָך נעמען דערצו.
דעם גאַסט קען מען דאָך נישט לאָזן שטיין. טאָ זאָל דער הייליקער קאַדי
מיט די זקנים פון דאַרף באַשטימען וועמען געהערט דער גאַסט.

האַט דער קאַדי מיט די זקנים זיך באַזעצט אונטער אַ פייגן-בוים, פאַ-
רויכערט נאַרגילעס, גערופן דעם רייכן מיט דעם אַרימען און זיי אַזוי געזאַגט:
— גלויביקע, ברענגט פאַר אונדז אייערע טענות, פאַרוואָס דער גאַסט
דאַרף דווקא זיין ביי אייך, און מיט דער הילף פון אַלאַאָ דעם גרויסן וועט
דער אמת ארויסשוועמען ווי בוימל אויפן וואַסער, און דער גאַסט וועט גיין
אַהין, ווהיין עס איז פון זיין ווילן באַשערט.
האַט אַנגעהויבן זיינע טענות דער רייכער אַזוי:

— גרויס איז מײן שײער,

צעפרוכפערט מײן פײ,

פול מײנע שפייכלערס,

אַ שטאַל פול מיט קײ.

— אַ יאַר — נאָר אַ ברכה

פון עופות אַ פראַכט

עס האָט אַ טאָך האַניק

די בין אויך געבראַכט.

אַר אַבעסקן

און גרינסן און פרוכטן
און זייד אָ אַ שיעור,
אַ שפע, אַ ברכה
וון כ'גיב זיך אַ ריר.

געבענטשט זאָל זיין אַלאַ
און מוכאַמעד זיין קנעכט,
מיין תפילה און דאַנק
קומט זיי דאָך מיט רעכט.

טאָ וועמען געהערט
אַט דער חשובער גאַסט ?
מיר וועט ער זיכער
נישט פאַלן צו לאַסט !..

האַבן דער קאָדי און די זקנים אויסגעהערט די טענות פונעם רייכן.
נאַכדעם האָבן זיי אים געבעטן זיך זעצן אין איינעם מיט זיי און צוהערן זיך
צו די טענות פון דעם אַרעמען. און צום אַרעמען האָט דער קאָדי געזאָגט :
— דערצייל, דערצייל, ברודער, זאָג פאַרוואָס דאַרף דווקא דער גאַסט
ביי דיר זיין ?

האַט אַנגעהויבן זיינע טענות דער אַרעמער אַזוי :

אַלץ איז פון אַלאַ,
אַפילו אויך לייד
דאָך איז מיין האַרץ
פול נאָך מיט פרייד.

נישט תבואות, נישט גרינסן
נישט שאַף און נישט פערד,
פון מיר איז דאָס ווייט
ווי הימל פון ערד.

אברהם בליי

מיינע אויגן האָבן געזען,
ווי דער גאַסט איז אַרויס,
מיין האַרץ האָט דערפילט גלייך
דעם גאַסט שוין אין הויז.

יאָרן דריי גאַנצע,
סיי טאָג און סיי נאַכט
פון פרעמדע מיין שוועל
זי ווערט אויסגעלאַכט.

ער האָט סיי תבואות, סיי גרינסן
בשפע זיין קעסט
טאָ קומט דערפאַר אויך
זיך פרייען מיט געסט ?

און ווען דער הייליקער קאָדי מיט די זקנים האָבן אויסגעהערט די
טענות פון דעם רייכן און פון דעם אַרעמען, האָבן זיי זיך מיישב געווען
און נאָך דעם אַזוי געפסקנט :

גערעכט איז דער אַרעמער
זיין מזל איז קנאַפּ
זאָל דער גאַסט ברענגען
אויך אים גליק אַ קאַפּ !..

און די שוועל פון אַרעמאַנס שטוב האָט אויפגעלעבט. דער גאַסט איז
צו אים אין שטוב אַריין און האָט מיט זיך אַ שייך פון גליק געבראַכט...

וואַדי ערה — אַ טייל וואָס פאַרבינדט דעם שרון פון דרום מיטן עמק־יזרעאל פון צפון.
קאָדי — אַן אַראַבישער שופט

די שעכערעזאדע פון זשאמוסין

1.

ביי די גרויסע בלאַטעס פון דער באַסע, וואָס ליגט אין טאָל ביי מלעבעס, האָבן פאַרשלאָגן זייערע שוואַרצע געצעלטן איבערן ווינטער בעדוואינער פון שבט כאַוואַנין, וועלכע פאַרנעמען זיך מיט האַדעווען די בערדלדיקע אַקסן. און ווייל דעם בערדלדיקן אַקס רופן זיי דזשאַמוס, האָבן זיי זייער נייעם דאָרף מיטן נאָמען דזשאַמוסין אָנגערופן.

די באַסע איז פול מיט ווייסע פרישע נאַרציסן. זענען די זשאַמוסינער יעדן טאָג געקראַכן ביזן האַלדז אין דער בלאַטע, געפליקט די ווייסע נאַר-ציסן, און די פרויען האָבן זיי אויפן מאַרק אין דער נאַענטער שטאָט גע-בראַכט, פאַרקויפט, כדי צו קענען פאַרן געלט איינקויפן פאַר זיך מעל און צוקער, טאַבאַק פאַר די מענער און אָפט מאָל אויך קאווע, כדי הנאה צו האָבן פון לעבן.

דעם גאַנצן טאָג זענען די דזשאַמוסינער געזעסן און געהיט זייערע דזשאַמוסן, געמאָלקן פון זייער פעטער מילך, געמאַכט ווייסן קעז, געווייקט אין סומסום-בוימל און פאַרקויפט אין שטאָט, דערביי זיך שטאַרק גערימט: — וואָלאַ, נישטאָ קיין בעסערער קעז ווי פון דזשאַמוסין!..

מיט גרויס מי און קענטעניש, מיט פאַרשיידענע קונצן און געשרייען פלעגן זיי יעדעס מאָל אַרויסנאַרן די דזשאַמוסן פון די בלאַטעס, כדי זיי צו מעלקן. קוים ליגן זיי אין בלאַטע און וואַרעמען זיך, לאָזן זיי נאָר זייער קאַפּ אינדרויסן, אַפילו די בערד אין בלאַטע איינגעטונקען. אַטעמען זיי טיף, אַז אַ פאַרע זעצט אַזש פון דער בלאַטע, און פון צופרידנקייט קרעכצן זיי אויפן קול.

אַז עס גיט אַ ברען די זון און זי לייגט זיך אויס אין דער באַסע, וועט מען קיין דזשאַמוס פון בלאַטע אַזוי גרינג נישט אַרויסנאַרן. ער ליגט און לאָזט זיך ווילגיין.

2.

מער פון אלעמען האט היינט געארבעט מיט זיינע דזשאמוסן, ארויס-
צונארן זיי פון דער בלאטע, סולימאן מיט די צעפ, מיט וועלכע ער שטאל-
צירט נישט נאָר אזוי פאַר זיך, נאָר פאַר אַלע מיידלעך פון דזשאמוסין.
דעם גאַנצן טאָג איז ער אַרומגעלאָפֿן אַרום דער בלאַטע. גערופן, געוואָרפֿן
שטיינער, געשראַקן זיי, און פאַר קיין פּאַל האָט זיך קיינער פון זיינע דזשא-
מוסן פון אַרט נישט גערירט. זיי האָבן אויסגעשטרעקט זייערע קעפּ, אָנ-
געשטרענגט די אויערן, אויסגעגלאַצט די אויגן און געשאַקלט מיט זייערע
פאַרבלאַטיקטע בערד.

ווי אַ ווילדער איז סולימאן דעם גאַנצן טאָג געווען. ער האָט גאַרנישט
געקענט פאַרשטיין, וואָס האָט אַזוינס געטראָפֿן מיט זיינע דזשאמוסן? אמת,
אַלעמען איז היינט אָנגעקומען שווער, נאָר דאָך האָט מען זיי אַרויסגענאַרט
און געמאַלקן, ווי יעדן טאָג. וואָס־זשע איז געשען מיט זיינע?
און אַט זעצט זיך שוין באַלד דער טאָג. די זון ליגט שוין העט ווייט
אויף די בערג און סולימאן איז שוין באַלד היינערק פון שרייען.
— לאַז אָפּ היינט, סולימאן, פאַרעקשנט איז אַ דזשאמוס. קוים איז ער
ביז איצט נישט אַרויס — וועסטו שוין היינט קיין איינעם פון זיי אינדרויסן
נישט זען!..

פאַרדריסט שוין אזוי נישט סולימאנען אויף די דזשאמוסן, נאָר די
שאַנד... געפילט האָט ער הינטער זיינע פלייצעס, ווי די דזשאמוסניער שמייכ-
לען איינער צום צווייטן:

— נישקשה, ער איז נאָך יונג סולימאן, ער וועט זיך נאָך אויסלערנען,
ווי אזוי אַרויסצונאַרן ווילדע דזשאמוסן פון דער באַסע...
האַט אים אַזש אין האַרצן געקלאַפֿט, ווען ער האָט דערזען אַ רויט פייער,
וואָס קומט פון די שפיץ־בערג. דאָס פאַרגייט די זון און עס שיללט זיך אויס
די לבנה. פאַרפאַלן. היינט וועט ער שוין זיינע דזשאמוסן פון דער באַסע
אינדרויסן נישט אַרויסקריגן...

פון ווייטנס, ערגעץ נאָענט ביים טייך ירקון, פון דאַרטן האָט זיך דער-
הערט דאָס רעווען פון די אייזלען, ווי אַן אָנזאָג פון אַנקומען פון דער

אין מויל. שפייט ער אויס און דרייט זיך איבער אויף דער אַנדערער זייט. איצט שלאָפט שוין סולימאַן אין אַ זיסן שלאָף. אינדרויסן איז די נאַכט געלעגן אַ קילע. די באַסע איז ווי מיט אַ דין הייטל פאַרצויגן געוואָרן. די דזשאַמוסינער כראַפּען און חלומען חלומות, און סולימאַן ליגט ביי זיך אין ביידל און גיט זיך איבער אינגאַנצן דער נאַכט. אים איז איצט אַזוי גוט!..

נישט ער ווייסט וואָס עס טוט זיך מיט אים. ער פילט נאָר, אַז אים איז גוט, אַז וואַרעם איז זיין האַרץ, אַז ער שוועבט ערגעץ אין אַ גרויסן „פאַ-ראַדיז“, אַז ער איז דער גליקלעכסטער מענטש אויף דער וועלט. דער הער-שער און באַהערשער פון אַלץ און פון אַלעמען, נישטאָ קיין גלייכער צו אים. זיין פנים ווערט באַדעקט מיט אַ צופרידענעם שמייכל. אים דרייען זיך דאָך אין קאָפּ נאָר די דזשאַמוסן, אָבער נישט מער מיט כעס אויף זיי נאָר מיט באַווונדערונג :

— נישט פון סולימאַנען וועלן די דזשאַמוסינער לאַכן. עס זענען איצט זיי, וואָס זענען צום אויסלאַכן...

4.

עס האָט זיך מיט אַמאָל ברייט אַן עפּן געטאָן זיין ביידל, און עס האָט אַזוי אַ שיינ געטאָן נאָך שטאַרקער פון דער זון. ער איז געלעגן אויף דער ערד. געעפנט זיינע אויגן. דערזען פאַר זיך אַ קליין לעמעלע מיט קליינינקע הערבערלעך, מיט אויגן צוויי שיינענדיקע. עס איז אויף די הינטערשטע צוויי פיסלעך נעבן אים געזעסן און שטאַרק געלאַכט. מיט אַ פאַדערשט פיסל זיין האַנט געגלעט, און סולימאַן הערט זיך צו ווי דאָס לעמעלע רעדט : — „סולימאַן, סולימאַן, דו גליקלעכער פון דזשאַמוסין. דו האָסט זיך דערוואַרט. איך בין דיין גורל. איך בין דיין שטאַלץ. כּבין געקומען צו דיר נישט צו טרייסטן, נאָר אַ פּריילעכן דיך אין לעבן צו פירן. זאָל דיר נישט אַרן וואָס די דזשאַמוסינער לאַכן פון דיר. זיי צופרידן, וואָס דייע דזשאַ-מוסן זענען היינט פון באַסע נישט אַרויס. אויף אַן אוצר אַ גרויסן ליגן זיי און קוים וואַלטן זיי אַרויס, וואַלטן די דזשאַמוסינער דעם אוצר דערזען, און אַ געשלעג אַ גרויס וואַלט אין דזשאַמוסין געווען. קום מיט מיר! קום וועלן

מיר דיר די דזשאַמוסן אַרויסרופן. גיין וועלן זיי מיט מיר, ווי הינדעלעך נעבן זייער מוטער, און דעם אוצר וועלן מיר נעמען. פאַרלאָזן וועלן מיר דזשאַמוסין נאָך פאַר זון־אויפגאַנג. און וואָס עס דערוואַרט דיך ווייטער, איז עס מער, ווי דו קענסט זיך פאַרשטעלן, מער, ווי דו האָסט אין דיין לעבן געזען אָדער געהערט. דיין וואַרט ווערט פאַר אַלעמען אַ באַפעל, גענוג אַ בליק דיינער און די זאך איז דיינע. גרויס, מעכטיק און רייך וועסטו ווערן, סולימאַן פון דזשאַמוסין. הייב זיך אויף! גיב אַ האַנט! פאַרליר נישט קיין צייט, און לאַמיר צוערשט צו די דזשאַמוסן גיין. אַרויסרופן זיי, צונעמען דעם אוצר מיט זיך און פאַרשווינדן פון דאַנען, אויף קיינמאַל מער נישט צוריק קומען, נאָך איידער דער מאַרגנשטערן וועט זיך באַווייזן. אַט נאָך דיר דאָס פייפל. גיב בלוין עטלעכע בלאָזן און איינס נאָכן צווייטן וועלן די דזשאַמוסן אַרויס פון דער בלאַטע. פאַרגעס נישט, סולימאַן, היט דאָס פייפל ווי דאָס שוואַרצאַפל פון אויג. מיט דעם ביסטו אַלץ און קענסט אַלץ — אַן דעם ביסטו גאַרנישט...”

דאָס לעמעלע האָט זיך צוריקגעשטעלט אויף אַלע פיר. צוגעוואַרט ביז וואַנען סולימאַן וועט זיינע צעפלעך פאַרפלעכטן, זיין אַבאָיע פאַרגאַרטלען. דערווייל האָט עס געשמאַק געכראַמטשעט פון די פרישע גרינע גרעזלעך, וואָס סולימאַן אַליין ווייסט נישט פון וואַנען זיי קומען און ווער ס'האַט זיי אָהער צו אים אין ביידל געבראַכט. נאָר אַט איז ער שוין פאַרטיק. דאָס פייפל איז געלעגן אין אַ ווינקל און געוואַרט אויף אים. סולימאַן האָט עס דערזען, ווי עס שיינט פון ווינקל אַרויס. האָט ער עס גענומען אין האַנט און דערפילט, אַז זיין גאַנצער קערפער ציטערט דערביי. עפעס אַן אַנדערער איז ער מיט אַמאָל געוואָרן. דעם כוח פון דער גאַנצער וועלט האָט ער אין זיך מיט איין מאָל דערפילט. דאָס לעמעלע איז אַרויס דאָס ערשטע פון ביידל און נאָך דעם אויך סולימאַן. געגאַנגען איז מען צו די בלאַטעס, וווּ עס זענען געלעגן זיינע דזשאַמוסן.

5.

— „סולימאַן, סולימאַן! האָסט ס'פייפל אין האַנט, שטיי נישט ליידיק, אַרבעט! רודער! געניס פון אַ פייפל, וואָס קען דיר נאָר גליק ברענגען...” —

האָט דאָס קליינע לעמעלע סולימאַנען געזאָגט און גערעדט האָט עס מיט אַזאַ קול, אַז אַ פרייד איז זיך צעגאַנגען אין יעדן אבר. איז סולימאַן אַ מינוט געבליבן שטיין אין דער פינצטערער נאַכט נעבן די בלאַטעס פון זיינע דזשאַמוסן. געשיינט האָבן בלויו די אויגן פון לעמעלע און, ווי נאָר ער האָט דאָס ווונדער־פייפל אין מויל גענומען און עטלעכע בלאַזן געטאָן, אַזוי איז דער גאַנצער פלאַץ אַרום זיינע דזשאַמוסן באַלויכטן געוואָרן מיט אַזאַ ליכט, וואָס ער האָט נאָך קיינמאַל אין זיין לעבן נישט געזען. איינציקווייז האָבן זיך די דזשאַמוסן פון דער בלאַטע אַרויסגערוקט. געקומען און זיך אַלע געשטעלט אַרום סולימאַנען. געקוקט אים גלייך אין די אויגן אַריין. און ווי נאָר דער לעצטער דזשאַמוס האָט זיך פון בלאַטע אַרויסגעשלעפט. איז אויף אַ ווילע פינצטער געוואָרן און עפעס אַן אַנדער זאָך האָט אַ שייך געטאָן פון דער בלאַטע, מיט אַזאַ שייך, וואָס האָט אים באַצויבערט און פאַרכישופט. דאָס האָט געשיינט אַזוי דער אוצר אין דער בלאַטע. אַ פאַרגאַפּטער, איז געשטאַנען סולימאַן און נישט געגלויבט זיינע אייגענע אויגן.

— „נו ריר זיך, איצט איז נישט קיין צייט צו טראַכטן! — האָט דאָס קליינע לעמעלע ווידער אונטערגעיאָגט — באַווונדער נישט, דו קענסט נאָך גרעסערע ווונדער באַווייזן!“...

האָט ער ווידער אַ כאַפּ געטאָן דאָס פייפל אין מויל און אַ פייף געטאָן. ער האָט נאָך נישט באַוויזן אַרויסצונעמען דאָס פייפל פון מויל, ווי עס האָבן זיך אויסגעשטעלט אין דער ריי ווייסע זעק פון צוקער מיט דראַטן פון אינווייניק. און פון זיך אַליין האָט זיך דער אוצר אַנגעהויבן אַנצופילן אין די זעק. דינאַרן אַן אַ סוף. אַליין האָבן זיך די אַנגעפילטע זעק אויס־געלייגט אויף די רוקנס פון די דזשאַמוסן און פאַרויס האָט זיך אַנגעהויבן דער גאַנג איבער דער גאַנצער ברייט פון דער באַסע, אַהין צו דער גרויסער שטאַט. און אַט איז מען שוין ביי די זאַמדן. מ'גייט און פון אַלע דערפער אויפן וועג, פון אַלע ווינקלעך, קומען אַרויס סטאַדעס מיט שאַף און רינדער, די בעסטע, „אַסילעס“, פערד פון גרעסטן יחוס און אַפּשטאַם, קי פון בירות און פון די בערג פון לבנון, שאַף פון דעם „חולה־טאַל“. אַלץ האָט זיך אַנגעשלאָסן און מיטגעגאַנגען מיט סולימאַנען — און דאָס קליינע לעמעלע

אין דער שפיץ. ביי די זאמדין האָט זיך סולימאַן אָפגעשטעלט און בלויז איין פּיף געגעבן איז גענוג געווען, אָז די גאַנצע גרויסע סטאַדע זאָל אָנ-הייבן צו גראָבן מיט די פּיס אַ גרויסע גרוב אין די טיפּענישן פון די זאַמדין, כדי צו באַהאַלטן די זעקלעך מיט די דינאַרן און נישט שלעפּן זיי מיט זיך אין דער שטאָט. אַליין פון זיך האָט זיך די גרוב נאָכדעם פאַרשאַטן און אַ שטיין אַ גרויסער איז אַוועקגעלייגט געוואָרן אויפן פּלאַץ פאַר אַ סימן, — און מ'איז ווייטער געגאַנגען. די סטאַדע איז אַלץ גרעסער און גרעסער גע-וואָרן. שאַקאַלן פון די היילן און פון די בערג אַרום האָבן פאַרגעסן אָן זייער מורא, מיט אַראַפּגעלאָזטע עקן געשטראָמט פון אַלע זייטן און אָנגעשלאָסן זיך צו דער סטאַדע. אַריין איז סולימאַן אינעם טויער פון דער שטאָט מיט אַ מחנה פון טוויזנטער דזשאַמוסן, קעמלען, אייזלען, שאַף, פּערד און שאַקאַלן. ער אַליין איז שוין איצט מיטן קליינעם לעמעלע געזעסן אין אַ גאַלדענע קאַרעטע אין צוועלף פּערד געשפּאַנט. און מיטן קלאַנג פון די גלעקער איז ער אַריין אין שטאָט.

גרויסע הייזער זענען געלעגן איבער אים. עס שטייט נישט מער אַ הויז אויף דער ערד, נאָר הענגט אין דער לופטן. פון אונטן פאַרט ער און אויבן איבער אים, די הייזער. עס עפענען זיך פענצטער פון די הייזער און מ'קוקט אַרויס. און אַט הערט ער אויסגעשרייען פון אַלע זייטן:

— סולימאַן! .. אַ, סולימאַן! .. סולימאַן! ..

פאַרנויגט ער זיך און שמייכלט און צעלאַכט זיך נאָכדעם אויף אַ קול. און אַלע ביימער שאַקלען זיך צו אים, און די סטאַדע האָט זיך צעלאָזט אין אַ גרויס געזאַנג. ער איז אַראַפּ פון דער קאַרעטע, געהאַלפן מיטזינגען. עס האָבן זיך צעוואַרעמט די בלוטן און די פּיס שלעפּן צו אַ טאַנץ. פון אויבן פלעסקען אַלע מענטשן צו. די סטאַדע זינגט, און ער אינמיטן לאָזט פריי זיינע פּיס און טאַנצט און טאַנצט און טאַנצט. אים איז גוט אויף דער נשמה. ער ווערט מיד, נאָר טאַנצט ווייטער, ביז ער דערזעט נעבן זיך אַ טישל פון ריינעם פּערלמוטער און אויף אים געטראַנקען און פון אַלדאַס גוטס. און אַ דזשאַמוס, אָנגעטאַן אין אַ רויטן טאַרבוש אויף די הערנער, גיסט פאַר אים אָן איין גלאַז נאָכן צווייטן. זיסע געטראַנקען אַזעלכע — אַזאַ טעם האָט ער נאָך אין זיין לעבן נישט געפּילט. ער שטילט זיין דאַרשט און טאַנצט ווידער.

אברהם בליי

און עס לאָזט זיך אַלץ אין אַ טאַנץ מיט אים די סטאַדע, די מענטשן פון די
הייזער, די ביימער, די בלומען און די גראָזן:
— האָ... האָ... האָפּ... האָפּ... האָפּ! נאָך... נאָך... זינגט...! האָ... האָפּ...!
שפּילט...! נאָך... נאָך... האָ... האָ... האָפּ...!

6.

— אַ סוליאַמאַן, דו ביסט קראַנק, וואָס דו וואַרפסט זיך אַזוי פון שלאָף?
צי אפשר אַ ניט־גוטער האָט זיך ביי דיר אין ביידל פאַרשטעקט? וואָס
שלאָפסטו נאָך אַזוי לאַנג, דער טאַג איז דאָך שוין העט... העט...!
האַט זיך סוליאַמאַן אויפגעכאַפט. דערזען, אַז ביי זיך אין ביידל ליגט ער
אויף דער ערד. מאַכט ער מיט די אויגן און אַטעמט שווער:
— וואַלאַ, וווּ בין איך עס איצט?
צעלאַכן זיך די דזשאַמוסינער און זאַגן:
— אין דזשאַמוסין ביסטו, סוליאַמאַן, און דיינע דזשאַמוסן ווייקן זיך נאָך
אַלץ אין דער באַסע, נישט אַרויסצונאַרן זיי, כאָ... כאָ... כאָ...

דזשאַמוס — אַ בויוואל — אַן אַקט מיט אַ באַרד וואָס האָט ליב צו ליגן אין בלאַטע.
באַסע — אַ בלאַטע
מלעבעס — אַזוי רופט זיך פתח־תקוה אין אַראַביש.
סומסום — סעזאַם
פאַראַדיס — אַ נאַמען פון אַ דאָרף
דינאַרן — גאַלדענע מטבעות
אַסילע — אַ פערד פון גרויס יחוס.
טאַרבוש — אַ רויט היטל (אַ פעסקע) פון טערקישע צייטן.

ז ע נ א

אין כפר נון אונטערן באַרג נעבי דעכי האָט זיך געלעבט רויק און גליק-
לעך דער רייכער עפענדי טופיק. זיינע טשערעדעס שאָף און ציגן זענען
געווען די גרעסטע אין דער גאַנצער געגנט, זיינע גערטנער אין דאָרף און
אַרום דאָרף זענען געווען די שענסטע. אַל-דאָס גוטס האָט ער פאַרמאַגט :
האַניק און מילך, תבואות אויף די פעלדער און די געשמאַקסטע פירות אויף
די ביימער. אַלע האָבן אים אָפגעגעבן גרויס כבוד, ווי עס פאַסט פאַר אַזאַ
עושר. צו זיין וואָרט האָט זיך יעדער צוגעהערט, זיינע אָן עצה איז געווען
אַ געזעץ און זיינער אַ וונק — אַ באַפעל. צוזאַמען מיט זיין רייכטום איז
אויך געשטיגן זיין נאָמען.

זעננאַ איז געווען זיין איין-און-איינציקע טאַכטער, וואָס ער האָט גע-
בראַכט אויף דער וועלט, און כאַטש לויט זיין פאַרמעגן האָט ער געקענט
זיך איינקויפן אַ סך אנדערע ווייבער צו האָבן פון זיי אַ זון, האָט ער דאָס
נישט געטאָן :

— עטלעכע ווייבער איז אַ קללה אין אַ שטוב, פלעגט ער שטענדיק זאַגן,
קיינ גוטס קומט דערפון נישט אַרויס. קנאה פאַרוואַרפט אירע נעצן אין דער
משפּחה. און עס וועבן זיך רכילות — און ווער ווייסט דען נישט, אַז רכילות
ברענגען נישט קיין פרייד.

האַט ער זיך טאַקע געהאַלטן ביי זיינעם און ביז היינטיקן טאַג איז ער
געבליבן אַ רעטעניש פאַר אַלע זיינע שכנים און גוטע פריינד. הגם גאַט האָט
זיי מיט רייכקייט נישט געבענטשט, אַרבעטן זיי זייער גאַנץ לעבן, שפאַרן
אַ טאַאָריפע צו אַ טאַאָריפע, כדי נאָך אַ ווייב זיך קענען איינקויפן.

און זעננאַ, אַט די שוואַרץ-חנעוודיקע מיידל מיט אַ שטענדיקן ליבלעכן
שמייכלעע אַרום די ראַנדן פון אירע ליפן, זי איז געווען די באַליבטסטע
באַשעפעניש, וואָס האָט ביי טופיק עפענדין אין האַרצן דעם בכבודסטן פלאַץ
פאַרנומען. ער פלעגט זיך ממש צעגיין פון נחת, זיצנדיק אויף דער ווע-

ראנדע פון זיין צוויי־שטאָקיקן הויז (דאָס איינציקע צוויי־שטאָקיקע הויז אין דאָרף) און צוצוקוקן ווי זעננאָ שפּילט זיך אין די גערטנער, אויף די פעלדזן ביי נעבי דעכי. אַזוי פלינג ווי אַ וועווערקע פלעגט זי שפּרינגען פון בוים צו בוים, פון קוסט צו קוסט, און אַט איז זי שוין אין הויף און מיט אַ געהויבענעם קאָפּ צום הימל רייט זי גאָר אויפן אַלטן באַראָן.

— ווער איז גליקלעכער פון מיר? און ווער קאָן דאָס אָפּשאַצן די ווערט פון אַזאַ טייער קינד? — האָט ער געטראַכט. — שיין און גרויס איז דיין וועלט, אַלאָ גרויסער, נאָר שענער פון אַלץ איז זעננאָ, מיין טאָכטער!... און אַזוי טראַכטנדיק האָט ער געפילט ווי עפעס אַ מאַדנע זיסקייט צעגייט זיך אים איבער די גלידער.

*

זענען טעג נאָך טעג פאַרלאָפן, וואַכן נאָך וואַכן פאַרביי, האָבן זיך די שאָף און ציגן געמערט און געפרוכפערט. זענען די טשערעדעס אַלץ גרעסער געוואָרן, האָבן פעלדער געגרינט, אַט ערשט די זומער־תבואה אָפּגעשניטן און שוין צעאַקערט און אויפן ווינטער פאַרזייט. זענען שיערס געוואָרן הע־כער און ברייטער און שפייכלערס גרעסער און פולער. און ווי דער צווייט פון די ביימער האָט זעננאָ געבליט און געוואַקסן, אירע באַקן זענען געווען רויט ווי די רייפּע פאַמידאָרן אין גאַרטן, אירע באַרוועסע פיס ברוין פון דער זון און פאַרהאַרטעוועט פון ערד און שטעכיקע גראָזן. און פונקט ווי די „דוראַ פראַנדזשיע“, אַזוי איז זי אויסגעוואַקסן מיט צוויי ברענענדיקע אויגן און מיט צוויי קליינע חן־גריבעלעך אין די באַקן, וואָס האָבן איר נאָך מער חן צוגעגעבן. האָט איר די מאַמע אַלץ נייע קליידלעך אויף קאַנווע אויסגע־נייט. און דאָס האָט איר אַזוי געפאַסט פונקט ווי די גרינע בלעטלעך אַרום אַ בליענדיקער רויז. זעננאָ איז אויך געוואָרן די באַלעבאַסטע פון הויף. אַלצדינג איז דורכגעגאַנגען דורך איר האַנט: זי האָט אויסגעטיילט עסן פאַר די דינסטן און פאַסטעכער, צוגענומען די מילך נאָכן מעלקן, איינגעטיילט זריעות פאַר די פעלדער, אַפילו צוגעזען אַז די שאָף און ציגן זאָלן נישט באַעוולט ווערן. און אַלץ מיט אַזאַ געניטער האַנט, אַז קיינער האָט זיך נישט געקענט אַפּווינדערן. האָבן אַלע שעפעלעך און ציגעלעך זי ליב געהאַט, שטענ־

דיק זיך געדרייט אַרום איר, זיך צוגעוויינט אַפילו צו אַלע אירע שטיפּערייען, דעם אַ גלעט און דעם אַ קיצל אָן זייט, דעם פאַר די הערנער אָנגעכאַפט און גערייזט זיך, אַ צווייטן ביים בערדל אַ צופּ געטאַן; נאָר זיי האָבן דאָס אַליך אָנגענומען פאַר גוט. אויך אַלע דינסטן פון הויף האָבן זי ליב געהאַט, און די פאַסטעכער, אַך, וואָלטן זיי נאָר געמעגט צוגיין נאָענט צו איר, גוט באַ-טראַכטן זי און כאַטש אַ פאַר ווערטער איבערוואָרפן! אָבער ווער ווייסט דען נישט, מיט וואָס דאָס קען זיך אויסלאָזן, און ווער וועט דען דאָס לעבן איינשטעלן?..

✱

צווישן טופיק עפענדיס פאַסטעכער איז געווען איינער מיטן נאָמען קראַאיים. אַ פשוטן פעלאַכס אַ זון פונעם דאָרף עיף-דאר. ער איז געווען אַ יונג אַ שיינער און אַ שטאַרקער. די ערד פלעגט אונטער אים ציטערן, ווען ער האָט זיך אויף אַ שקאַפע געזעצט, און אז אַ רויבער האָט אַמאָל געוואָגט פון טשערעדע אַ שעפעלע צו פאַרנאָרן איז געווען אַך און וויי צו אים. — קראַאיים האָט גוט געוויסט, ווי אזוי צו מאַכן פילן זיינע אייזערנע הענט, און האָט ער פאַרוואָרפן אַ „נאַבוט“ אין דער לופט, איז שוין דער שטעקן געלעגן אויסגעלייגט אויף יענעם קאַרק, אַ האַרעלע נישט פאַרפעלט. און שייין איז ער געווען און אויגן האָט ער געהאַט אַזעלכע, וואָס האָבן מענטשן צו זיך צוגעצויגן, און די ברוינע אָפענע ברוסט זיינע האָט געגלאַנצט ווי אַ שטיק געפוצטער קופער.

האַט קראַאיים געוואָרפן אַן אויג אויף זעננאָן, דער שיינער, און זי האָט אים צוריקגעענטפערט מיט אַ שמייכל. ווי שטרענג עס איז אַן אַראַבישער טאַכטער פאַרבאַטן צו ריידן און אַפילו אַן אויפגעדעקט פנים צו ווייזן פאַר אַ מאָן, האָבן זיי דאָך פון גרויס ליבשאַפט זיך דעם מנהג מתיר געווען און געפונען אַ וועג ווי אזוי צו טרעפן זיך, שענקען איינער דעם צווייטן פון זייער ליבשאַפט באַהאַלטענער הייט, אַז קיין פרעמד אויג זאָל זיי נישט זען, האָבן זיי זיך אין די נעכט געטראָפן, ווייט הינטערן דאָרף אויף די פעלדער, ביי די היילן פון נעבי דעכי און אין אַנדערע פלעצער. דאָרטן האָט מען זיך געקוושט, געליבט זיך און זיסע ווערטער איינער דעם צווייטן געזאָגט. ווי גוט עס איז געווען צו ליגן איינגעפלאַכטן אין די שטאַרקע וואַרעמע אַרעמס פון קראַאיים!..

אברהם בליי

און ווי גוט עס איז צו פילן דעם ריח פון זעננאָ, בעסער פון די ריחות פון פעלדער און פון די טייערסטע בשמים!..

נאָר לאַנג האָבן זיי אַזוי נישט געקענט בלייבן אינאיינעם, מען זאָל זיך אין שטוב נישט כאַפֿן און זייער גרויסער סוד זאָל נישט ווערן מיטאַמאָל צום גערייד אין שטוב און פון גאַנצן דאָרף. האָבן זיי געציילט יעדע רגע, וואָס זיי זענען געווען אינאיינעם, חלומות און פאַנטאַזיעס געהאַפֿטן אין זייערע נשמות און צעשיידט זיך ביי צו דער צווייטער באַגעגעניש. האָט זיך געמאַכט אַמאָל, אַ באַגעגעניש איז צו נישט געוואָרן, ווייל מ'האַט דאָך געהיט די טריט פון זעננאָ, פלעגט קראַאים אַרויסנעמען זיין פּיפל, אַוועקזעצן זיך ערגעץ אויף אַ פעלדז און אין דער טיפער נאַכט שפּילן, אויסשפּילן זיין בענקשאַפט :

איך וואָך אויף פון קריי פון האָן
און רוף אויס צו מיין געליבטער!..

האָבן זיך טענער צעשוועבט אין דער לופט פון טאָל, האָט זיי דער באַרג נעבי דעכי אויפגעכאַפט און איבערגעגעבן זיי דעם ווינטל, וואָס האָט זיי צו זעננאָן געבראַכט. האָט זי אין איר אַלקער גוט געפּילט, אַז פאַר איר שפּילט דאָס קראַאים אַזוי.

די באַגעגענישן זענען געוואָרן אַלץ אַפּטער, זייער ליבשאַפט פון איינעם צום צווייטן האָט זיך צעפלאַקערט, ווי די זון אין אַ קלאַרן פּרימאַרגן, און זיי האָבן זיך אַ שבועה געגעבן : שטענדיק זאָל די ליבשאַפט מיטגיין מיט זיי. טעמפּ זאָל ווערן די האַנט, וואָס וועט זייער גליק צעשטערן, און בלייבן זאָלן זיי איינס, ווען אַפּילו דער יחוס פון טאַטן, זיין רייכקייט און שטאַלץ וועלן זיך שטעלן ווי אַ וואַנט צווישן זיי.

האָט זיך ווער געקאַנט ריכטן, אַז אַזוי פּלוצלינג וועט קומען דאָס אומ-גליק ? זי האָט זיך מיט נייע מחשבות אַרומגעטראָגן : עפעס האָט איר דער טאַטע די לעצטע טעג אַנגעהויבן דערגיין מיט אויספרעגענישן : הלמאי איז זי אַזוי פאַרחלומט, פאַרוואָס זענען אירע אויגן אַזוי פאַרבּענקט ? — האָט זי גע-טראַכט, זי וועט אַפּוואַרטן, אַז דער טאַטע וועט זיין אין אַ גוטן געמיט, וועט זי אַנגעמען זיין גרויסע האַנט אין אירער און זאָגן : טאַטע, אַיאַ האָסט מיך

ליב? איאָ דו זאָגסט, אַז אַלצדינג ביסטו גרייט צו טאָן פאַר מיר, זאָג טאַטע, איאָ? — זאָג זשע מיר דאָס נאַכאַמאַל און איר וועל גליקלעך זיין! און דאָן וועט זי אים דערציילן, ווער קראַאִים איז אַזוינער, בעסער איז ער פון דעם שענסטן מלאַך, שענער ווי די לבנה אין אַ וויסער נאַכט, ליב האָט זי אים ווי איר אייגן האַרץ און אָן אים איז איר לעבן קיין טאַאַריפע נישט ווערט. און זי וועט קושן און גלעטן איר טאַטן, ווייך מאַכן זיין האַרץ, און אַז ער וועט זאָגן: יאָ. — אַלאַ, הייליקער, ווער וועט זיין גליקלעכער פון איר ... נאָר דאָס אַלץ זענען געווען שיינע מחשבות, מיט זיי איז זעננאַ איינגע-שלאָפן עטלעכע נעכט וואַרטנדיק, ווען מחשבות וועלן מעשים ווערן. נאָר זיי אַ בריה און רעכן אויס, אַז דערצו וועט אַפילו נישט קומען! גיי ווייס, אַז דער שונא לויערט אויף דיר אין דיין אייגענער שטוב, אַז דווקא זי, כאַלימע, איר געטרייסטע דינסט, האָט קנאה איר אויפגעפרעסן פון ליבשאַפט צו קראַאימען און ער האָט אַפילו נישט געווסט דערפון. און איינמאַל ווען כאַלימע האָט דערזען, אַז זעננאַ און קראַאִים לאָזן זיך אַוועק אין דער פינצטערניש פון נאַכט צווישן די פעלדער, האָט זי לאַנג נישט געוואַרט, דאָס בלוט האָט אין איר אויפגעקאַכט: „וואָס קריכט זי, די צעפעשטשעטע טאַכטער, צו אַ יונג נישט פון איר שטאַם, קאַרג איז איר די וועלט? און אויף מאַרגן פרי איז זי געקומען צו איר באַלעבאַסטע און דערציילט: זינדיק איז זעננאַ דיין טאַכטער, פאַר-פירט פון קראַאִים דעם פאַסטער, נאַכט נאָך נאַכט בלייבן זיי ביידע, ערגעץ אין דער טיפער תבואה אויף די פעלדער, און ווען די פעלדזן פון נעבי דעכי וואַלטן געקענט רעדן, וואַלטן זיי אַ סך סודות דערציילט...

איז די וויסטע בשורה דערגאַנגען צו טופיק עפענדיס אויערן, איז ער געוואָרן מלאַ חימה, צעפלאַנטערט זענען געוואָרן זיינע וואַנצעס, און אַ טיפער קנייטש האָט זיך באַוויזן ביי די ווינקעלעך פון זיין מויל. פון כעס האָט ער פאַרביסן מיט די צייך, און דאָ וועט שוין נישט העלפן דאָס בעטן פון זעננאַ. אַזאַ בושא! אַזאַ חרפה! און מיט וועמען, מיט אַ פאַסטער פון אַ נידעריקן שטאַם! האָט ער געקאַכט ווי אַ זודיקער קעסל, דער גאַנצער הויף איז גע-גאַנגען קאַפויר. האָבן אַלע פאַסטעכער און דינסטן אויסגעמיטן צו טרעפן זיך מיטן עפענדי, פנים אל פנים, ווייל איצט וועט ער שוין געפינען אויף וועמען צו בייזערן זיך און זיין כעס אויסלאָזן. און אַז קראַאִים איז פאַרנאַכט-

אברהם בליי

לעך מיט פייפל-געזאנג אריין אין הויף בראש פון דער טשערעדע האָט אים שוין טופיק אָפגעוואַרט און פון הויף פאַרטריבן און מיט אַזוינע ווערטער באַגלייט פונקט ווי מען פאַרטרייבט אַ קרעציקן הונט.

און זעננאָ? — גאַנצע טעג האָט זי נישט געגעסן און נישט געטרונקען. פאַרחלומט און פאַרוויינט איז זי מיט שטילע טריט היין און צוריק געגאַנגען אין איר שטוב, אין הויף, אויסגעמיטן האָט זי צו טרעפן זיך אויג אויף אויג מיט וועמען עס איז, אָפילו מיט איר אייגענעם טאַטן. און די ווייסע קאַץ האָט זיך געטוליעט און געדרייט מיט איר וואַרעמען קערפער צו אירע נאַקעטע פיס, פונקט ווי זי וואַלט געזאָגט: איך פאַרשטיי דיך, זעננאָ, איך פיל דיר מיט, נאָר זאָרג נישט!..

✱

וואָס איז געוואָרן מיט קראַאימען? — ער האָט אויך נישט געשוויגן, ווי האָט ער געקאָנט שווייגן און אונטערגעבן זיך דעם גורל. אַז זיין נשמה האָט געזאַטן ווי די כוואַליעס אין אַ שטורעמדיקן ים, אַז יעדע רגע האָבן זיך אין אים איבערגעוואָרפן צוויי געפילן: בענקשאַפט און בושא, וואָס האָבן נישט אַנדערש ווי נאָר נקמה פאַרלאַנגט... געדענקט האָט ער די שבועה וואָס זיי האָבן זיך געגעבן. און נאָך לאַנגער טראַכטעניש האָט ער ביי זיך אָפגעמאַכט, זאָל זיין וואָס עס זאָל נישט זיין, ער מוז זיין באַשערטע אַרויסנעמען, אַרויס-גנבענען און אינאיינעם מיט איר אַנטלויפן. און ווי נאָר די זון איז איינגע-שלאָפן און דער באַרג נעבי דעכי האָט זיך פאַרדעקט מיט אַ טונקל-גרױען צודעק, האָט קראַאים זיין שקאַפע געזאָטלט און מיט פאַמעלעכע געציילטע טריט צווישן די פעלדער אַריין. אַ וואַרעמער טוי האָט געשפּריצט פון די זאַנגען, און די לופט האָט געשמעקט מיטן ריח פון דער ערד. ער האָט אָפֿ-געלאָזט זיין שקאַפע, זי זאָל זיך אַליין אין פעלד פיטערן, האָט ער זיין פייפל פון בוזעם אַרויסגעשלעפּט און זיסע טענער האָבן זיך אין טאָל צעגאַסן:

אַ, ווי איד זיך אויף די וועגן,

מיין האַרץ איז מיט בענקשאַפט פאַרצויגן

ווער סוועט מיין ליבסטע מיר ברענגען

דעם גיב איך אָן אויג פון מיינע אויגן...

נאָך זיסער ווי דאָס געזאַנג פון אַ קאַנאַריקל זענען איצט געווען די טענער פון פאַסטעכס פייפל. האָבן זיך טייכן גאַנצע מיט בענקשאַפט צעגאַסן איבערן טאָל ביו זיי האָבן פאַרפליצט דאָס הויז פון טופיק עפענדי. ביימער זענען געבליבן פאַרכישופט, קיין ריר זיך נישט געגעבן. אַלץ האָט זיך צו־געהערט צום געזאַנג. און זענאַ האָט אַליין נישט געוויסט וווּ זי געפינט זיך. ווי אַ ברוסט־שנירל האָט זיך איר האַרץ געצויגן, אירע פאַרחלומטע אויגן האָבן זיך אַליין פון זיך צוגעמאַכט, זי האָט זיך, ווי איינע וואָס פאַרלירט מיט אַמאָל איר גלייכוואָג, פאַרלייגט איר קאָפּ אויף אייגענער האַנט, אַנגע־שפאַרט זיך אָן די ווענטלעך פון שטול און געלאָזט די געדאַנקען פליען דורך אַלע שפאַרונקעס פון שטוב. האָט זי געוואָרט ביז אין שטוב און אין הויף איז שטיל געוואָרן, אַלץ איז געשלאָפּן, פאַסטעכער אין די שטאַלן זענען געשמאַק געשלאָפּן, שעפעלעך האָבן געפּליוסקעט מיט די נעזער, פונקט ווי זיי וואָלטן פון אַ קאַטער געליטן, און זי האָט געוואָרט.

— צי... צי... צי... האָט זיך פּלוצלינג פון גאַר נאָענט, דוכט זיך פון אונטערן פענסטער דערהערט. אַ ציטער איז איר דורכן לייב אַדורך. איין מינוט איז זי געבליבן ווי פאַרגליווערט, נאָר באַלד האָט זי זיך געכאַפּט, אַז דאָס האָט אַוודאי ער, קראַאים, גערופּן, מן־הסתם אויף אַלע פיר דער־פּויעזע אַהער. און גנביש, זי זאָל אויף זיך קיין חשד נישט וואַרפּן, האָט זי זיך אַרויסגעשלייכט פון שטוב און מיט גאַר שטילע טריט, אויף די שפיץ פּינגער, געלאָזט זיך אויף יענער זייט הויז, פון וואַנען דער רוף איז געקומען.

איינגעקלאַמערט איינער אינעם צווייטן, איז מען געזעסן מיט קלאַפּן־דיקע הערצער און דער קלענסטער שאַרף האָט אַ ציטער געבראַכט.

— אונדזער שבועה, זענאַ, געדענקסטו? שווער איז מיר יעדע רגע אָן דיר, מיין האַרץ צעגייט פון בענקשאַפט...

האָבן ווערטער טרערן געבראַכט, האָט זי זיך מער איינגעטזליעט אין אים און באַנעצט זיין ברוסט מיט אירע וואַרעמע טרערן. און ער האָט איר קאָפּ געקושט, איינגענורעט זיינע ליפּן צווישן די האַר פון איר קאָפּ און מיט וואַרעמען אַטעם זיי באַנעצט.

זיי גרייט, זענאַ, כ'בין דיר איצט געקומען זאַגן, אַז דאַרפסט זיך ריכטן,

אז א ליאדע נאכט זאל איך קומען דיך פון דאנען ארויסגנבענען. ביסטו גרייט, ליבסטע ?

— אפילו אין עק וועלט, קראאים, וועט מיך נאָר דיין האַנט פירן, וועלן מיינע פיס שוין פון זיך אליין גיין...

שווער איז געווען דאָס געזעגענען זיך. נאָך אַמאָל און נאָך אַמאָל האָט מען זיך געדריקט, ביז אַ קליין ווינטעלע האָט אויך זעננאָן אין שטוב גע-שיקט. קראאים איז זיך אויף אַלע פיר, ווי אַ זשאַבע, געפויעט ביז ער איז צוריק אין מיטן פעלד געווען און זיין שקאַפע אָפגעזוכט.

— אַנגעפרעסן האָסטו זיך מיט פרישן ווייץ, זע מ'זאל דיך נישט כאַפן. גלייכער און געזינטער וועט זיין פאַר אונדז ביידן, מיר זאָלן זיך וואָס גיכער פון דאָנען אָפטראַגן, — האָט ער אַ זאַג געטאָן צו דער שקאַפע און נישט פאַרפעלט צוצולייגן זיין באַק צו איר קאַפּ, אַ לאַשטשע טאָן, נאָך אַלץ טראַכטנדיק, אַז זעננאָן איז לעבן אים, — און מיט אַ האַרץ פול מיט האַפּע-נונגען האָט ער פלינגק ווי אַן אַדלער זיך אַ זעץ געטאָן אויפן רוקן פון דער שקאַפע, אַ קיצל געטאָן מיטן פוס אין בויך, און זי האָט געהייבן פיס. עס האָט גאָר נישט לאַנג געדויערט, איז ער שוין ווידער געווען ביי זיך אין דאָרף.

גאַנצע נעכט זענען זיי נישט געשלאָפן. זי איז געלעגן ביי זיך אין בעט אין פאַטערס הויז, און דער קאַפּ פול מיט מחשבות. געכאַפט אַ קוק אויפן טיר פון צווייטן אַלקער, וווּ דער פאַטער שלאָפט, און אַ טראַכט געטאָן, אַז עס איז גאָר נישט אַזוי גרינג צו פאַרלאָזן דעם טאַטן מיט דער מאַמען... אַבער קראאים. קראאים !

און ער, קראאים, האָט די גאַנצע צייט געטראַכט און געשפינט פלענער : ווי אַזוי וועט ער זי גנבענען ? ווהיין וועט ער זי נעמען ? און וווּ וועלן זיי בלייבן ? געטראַכט און געטראַכט און צו קיין אַנדער אויסוועג זיך נישט דערטראַכט, ווי נאָר זי צו זיך אין דאָרף ברענגען, צום שייך. אין זיין רשות וועט ער זי איבערגעבן, ערשט נאָכדעם וועט ער מענטשן שיקן צו איר טאַטן, זאָלן זיי אים מיט גוטן איינרעדן און וועט ער מיט גוטן נישט וועלן, וועט מען כוחות מעסטן, און ווער ס'וועט שטאַרקער זיין וועט מען שפעטער זען... האָט קראאים אָפגעוואַרט, ביז וואַנען די נעכט וועלן זיין פינצטערע, און

ווען אין איינער פון די סוף חודש נעכט האָט ער זיך דערוווסט, אָז טופּיק
עפענדי וועט זיך שפעט אין דער נאַכט פאַרזאַמען אין דער נאַענטער שטאָט
נצרת, האָט אים אַ שטאַרקער קלאַפּ אין האַרצן געגעבן, עס האָט אים אָנגע-
הויבן צו שווינדלען אין די אויגן און אין איין רגע האָט ער ביי זיך אָפּגע-
מאַכט : היינט, היינט ביינאַכט מוז דאָס געשען !

האָט ער זיין שקאַפע פון שטאַל אַרויסגעפירט, איר ליבלעך אַ גלעט
געטאַן אַרום האַלדז און צו איר געזאָגט : זע שוועסטערקע, זיי גרייט היינט,
העלף צו און לאַמיר מיין באַשערטע אַרויסקריגן. האָט די ווערטער די ווייסע
שקאַפע אויסגעהערט און זי האָט מיט אַ פּאָדערשטן פּוס אַ שאַר געטאַן אין
די ערד, דעם קאַפּ האָט זי אַ שאַקל געטאַן, ווי דאָס וואַלט זי געענטפערט :
פאַרלאָז זיך אויף מיר, קראַאים, מיט אַזאַ העלד ווי דו, קראַאים, אויף מיין
רוקן וועלן מיר ביידע נישט פאַרשעמט ווערן !..

מיט גאָר אַנדערע וועגן איז קראַאים דאָס מאַל געריטן צו כפר נון.
ער איז געקומען צום באַרג, האָט ער ווי דער שטייגער איז, אָפּגעלאָזט די
שקאַפע פריי, אַליין האָט ער אַ פייער צעלייגט, און דאָס איז געווען דער
ערשטער סימן פאַר זעננאַן : היינט וועט דאָס גרויסע געשען... און וועמען
וועט דאָס איינפאַלן, אַז דאָס פייערל ביים באַרג האָט קראַאים צעלייגט,
זיכער איז דאָך, אַז אַלע וועלן טראַכטן : וואַנדערער מיט זייערע קאַראַוואַנען
גייען פון ווייטן וועג, האָבן זיי זיך אָפּגעשטעלט אַפּרוען און אפשר אַ נאַכט
דורכשלאָפּן ביים באַרג. דאָס פייערל האָט זיך צעפלאַקערט. שטעכערס האָבן
געקנאַקט און געוואַרפּן פון זיך פּונקען. דער רויך האָט זיך אויפּגעהויבן
אין דער הייך און איז פאַרשוונדן צווישן טאַל און בערג. קראַאים האָט מיט
שטילע טריט געלאָזט זיך דורך די פעלדער צו כפר נון, און ווען ער איז
געקומען נאַענט צום שטוב פון זעננאַ, האָט ער זיך ווי אַלע מאַל אויף דער
ערד אויסגעצויגן און אויף אַלע פיר געפּויעט, אַזוי איז ער דערקראַכן ביז
צום שטוב. ער האָט שוין געוויסט, אַז זעננאַ וועט אויף אים אין דרויסן
וואַרטן, זיי האָבן דאָך אָפּגעמאַכט : „וועסטו אַ פייערל ביים באַרג זען, קום
אַרויס און וואַרט, ווייל געקומען איז דיין געליבטער“. און זי האָט וואַרט
געהאַלטן. עס האָט נישט געדויערט קיין עטלעכע מינוטן, זינט זי האָט זיך
פון איר פאַטערס שטוב אַרויסגעשלייכט, איז שוין קראַאים אויף זיינע פיס

געווען. און נישט ריינדנדיק קיין וואָרט, האָט ער זי אַ כאָפּ געטאַן פאַר אירע לענדן און נישט געבליבן מיט איר צווישן די פעלדער. אַוודאי האָט די ווייסע שקאַפּע געוויסט, וואָס זי האָט צו טאָן, זי איז אַנטקעגן געקומען, אָפּגעשטעלט זיך און צוגעקוקט זיך מיט וואָס פאַר אַן אויפּרעגונג און ליבשאַפט קראַאים האָט זענאַן צוערשט אויפּגעזעצט און נאַכדעם אַליין אַרויף אויף איר רוקן. אַזוי ווי אַ גרויסער פּויגל איז די ווייסע שקאַפּע געפּלויגן, זי האָט געפּילט, אַן שטייפּער און שטייפּער ווערן זייערע פּיס צוגעפּאַסט צו איר רוקן, וואָ-רעמקייט פּון דריי קערפּערס האָט זיך צוזאַמענגעגאַסן און טראַפּנס שווייס האָבן זיך אויף די וועגן פאַרזייט. און נאָך איידער זיי האָבן צייט געהאַט אַ וואָרט איבערבייטן, האָט שוין די שטאַלצע ווייסע שקאַפּע זיי געבראַכט צום ערשטן טויער פּון דאָרף עין דאר. די נאַכט איז געווען פאַרהילט אין אַ שטילן שלאָף. דאָס דאָרף עין דאר איז געשלאָפּן און געהלומט פּון אַ גוטן שניט, אַ פעטן שייער, און פּון נאָך אַזעלכע זאַכן. די גרויסע הינט האָבן געלאָזט הערן זייער האַווקען איבערן דאָרף, ווי נאָר זיי האָבן איינער דעם אַנדערן איבערגעגעבן, אַז קראַאים איז עס דער, וואָס איז אין אַ שפּעטער נאַכט געקומען, זענען זיי איינער נאָכן צווייטן שטיל געוואָרן. זענאַן איז געבליבן שטיין אין דרויסן פּון שטאַל אַ צעטומלטע, זי האָט זיך נאָך אַלץ נישט באַ-רויקט און האָט נישט געוויסט אַפּילו אָפּצוגעבן זיך אַ חשבון ווי זי גע-פינט זיך.

נאָר וואָס וועט איצט זיין? שפּעט איז דאָך אין דער נאַכט, און ראַפּאַ בעק, דער שייך פּון דאָרף שלאָפּט שוין פּון לאַנג. ווי וועט אים קראַאים איצט וועקן? האָט מען זיך דערווייל אין דער שטיל אַוועקגעזעצט אין אַ ווינקל פּון שטאַל, שטאַרק געקושט זיך און געהאַלדזט. איז מען אַזוי געזעסן, ביז דער האָן האָט זיין ערשטן קריי געטאַן, און ערשט דאַן האָט מען זיך געכאַפּט, אַז לאַנג זיצן אַזוי טאָר מען נישט און מ'איז צום שטוב פּון שייך געגאַנגען.

— ווער איז דער וואָס קלאַפּט ביי מיר אין מיטן דער נאַכט?

— שייך דו גרויסער, דאָס בין איך, קראַאים.

— וואָס ווילסטו קראַאים, זון פּון מיין דאָרף, אין מיטן דער נאַכט?

— אין דיין שוץ גייטיק איך זיך, אַן דיר, גרויסער שייך, איז מיין לעבן

אין אַ סכּנה !..

— דער שייך פון דיין דאָרף, קראַאים, וועט שטענדיק אונטער זיין שוץ
נעמען און העלפן איינעם פון זיינע גלויביקע, קום מיין ברודער, קום אַריין,
דערצייל, ווער האָט דיר שלעכטס געטאָן?

האַט קראַאים זעננאָן אין דרויסן געלאָזט (ווי דער שטייגער איז) —
זאָל זי צוואַרטן, ביז ער וועט אַלץ זיין שייך דערקלערן — און ער איז אַריין
אין זיין שייכס שטוב. האָט מען פריער איינער דעם צווייטן אויסגעפרעגט
וואָס מאַכט די פאַמיליע, כּוּדאַבע און אַנדערע זאַכן און ערשט נאָכדעם, ווי
מען האָט פון נאַרגילעס גערויכערט, האָט דער שייך ראַפּאַ בעק אַ זאָג געטאָן:
— דערצייל ברודער, דערצייל אַלץ, באַהאַלט נישט פון מיר קיין סוד,

ווייל וויל איז דעם, וואָס האָט פאַרן אמת נישט קיין מורא!
האַט קראַאים זיך געדרייט אַהין און אַהער מיט האַלבע ווערטער זיך
מתוודה געווען פאַר זיין שייך:

— אַרנטלעך און איבערגעגעבן האָב איך געדינט ביי טופיק עפענדי פון
כּפּר נון, זיינע טשערעדעס געפיטערט, יעדן ציגעלע און שעפעלע אויפן אויג
געהאַט, נישט איינמאַל דאָס לעבן איינגעשטעלט אַפּצוהיטן דאָס גוטס פון
טופיק עפענדי, ווייל נישט פאַרשעמען האָב איך געוואַלט דעם גוטן נאַמען
פון אונדזער דאָרף. איז ביי טופיק עפענדי אַ טאַכטער געוואַקסן, אַ שיינע
און אַ גוטע און צו איר שיינקייט און גוטסקייט איז גאָר קיין גרענעץ נישטאָ.
איז דאָס זיכער געווען דער ווונטש פון אַללאַ, און אין דער זעלבער צייט
האַבן מיר ביידע איינער אויפן צווייטן אָן אויג געוואַרפן. האָבן מיר זיך ביידע
אַ שבועה געגעבן, אַז שטענדיק זאָלן מיר אינאיינעם זיין, געשוואַרן האָבן מיר
ביי אַללאַ דעם גרויסן און מוכאַמעד דעם הייליקן. האָט זיך דערפון דערוויסט
טופיק עפענדי און זיין כּעס און צאַרן אויסגעגאַסן אויף אונדז. האָט ער מיך
ווי אַ הונט פאַרטריבן און זי האָט ער אין שטוב פאַרשפאַרט. האָב איך טעג
און נעכט נישט געקענט רוען, אויף שטיקלעך איז מיין האַרץ צעריסן געוואָרן
פון גרויס בענקשאַפט נאָך איר, און אויך זי ווי איך. אַ גוטע איז זי און
ריין ווי אַ ווייסע טויב. האָב איך מער נישט געקאַנט אַריבערטראָגן מיין
בענקשאַפט און היינט ביינאַכט האָב איך מיט איר גוטן ווילן פון איר טאַטנס
שטוב זי געגנבעט און אַהער געבראַכט. אין דיין רשות, מיין שייך, גיב איך
זי איצט איבער, ביז די שלעכטע ווינטן וועלן פאַרביילויפן, ביז עס וועט

ווייכער ווערן דאָס האַרץ פון טופיק עפענדי, ביז צו מיין טויט וועט אַ שטענ-
דיקע ברכה צו אַלאַ און צו דיר זיין אויף מיינע ליפן. העלף מיר, גוטער
און געטרייער שייך...

— און וווּ איז דאָס מיידל, קראַאִים?

— אַט דאָ, אין הויף ביי דיר, אין דרויסן ביים שטאַל שטייט זי און
וואַרט ביז כוועל צוריק קומען.

האַט דער שייך אויסגעהערט די געשיכטע, זיין פנים איז פאַרצויגן גע-
וואָרן מיט טרויער, פאַרקנייטשט האָט ער זיין שטערן, קענטיק אַז עפעס אַ
שווערע משא דריקט אויף זיין האַרצן. מ'דאַרף קיין גרויסער חכם נישט זיין,
כדי צו פאַרשטיין וואָס מינעט זיך אַזוי דער שייך. וועמען גלוסט זיך דאָס אַנ-
הויבן מיטן רייכן עפענדי, וואָס אַלעמען האָט ער אויף זיין זייט, און וועמען
ווילט זיך דאָס אין שניט צייט צו פאַרוואַנדלען דאָס גאַנצע דאַרף אין אַ
קאָד־קעסל? און ווער ווייסט דען נישט, אַז טופיק עפענדי איז נישט פון די
פאַרשווייגער? ער וועט דאָך נישט בלייבן זיצן פאַרלייגט די הענט! נאָר גיי
מאָך עפעס, אַ שייך איז ער דאָך, און אַ שייך מוז העלפן אַ מענטשן פון זיין
דאַרף, און ווען איינער קומט און זאָגט: „אין דיין רשות גיב איך זי איבער“,
— איז דער קיין שייך נישט, וואָס וועט זיך אַפּזאָגן... האָט ראַפּאָ בעק אַ צי
געטאָן ביים ציביק פון זיין נאַרגילע, אַ רגע אַ טראַכט געטאָן און זיך צו אַ
טיר פון אַלקער געלאָזט, אַנגעקלאַפט און אַריינגעשריען:

— כאַמסטוראַ, מאָך ריין אַ בעט פאַר אַ טאַכטער פון כפר נון, אין דיינע
הענט לאָז איך זי איבער, פון דיר וועל איך זי פאַרלאַנגען, מיט דיין לעבן
וועסטו באַצאָלן, אויב עפעס שלעכטס וועט צו איר געשען אין מיין שטוב,
אויף מיין ערבות לאָזט מען זי איבער. געדענק זשע, כאַמאַסטוראַ!
נאַכדעם האָט ער ברידערלעך אַרויפגעלייגט זיין האַנט אויף קראַאימס
אַקסל, און אַ זאָג געטאָן:

— מיט דער הילף פון אַלאַ וועט אַלצדינק גוט זיין, מיין ברודער,
ברענג אַהער דיין באַשערטע, זיי רויק און זאָל דיין וועג מיט גליק זיין.

✱

און וואָס מיט זעננאָן האָט דערווייל געטראַפן, זאָלט איר שוין בעסער
נישט פרעגן. אַן אומרויקע און פאַרלאָרענע איז זי געבליבן זיצן אין ווינקל פון

אַ שטאַל אין אַ פּרעמדן דאַרף אין מיטן נאַכט. יעדע רגע האָט זיך איר געדוכט
איז אַ יאַר. הינט האָבן דערשמעקט אַ פּרעמדן אין זייער דאַרף און האָבן
דעם שטאַל שיער אויף שטיקלעך נישט פּונאַנדערגעטראָגן. זי איז געזעסן און
האַט געפילט, אַז איר קאַפּ טראָגט זי אין דער לופטן, נמאס איז איר מיט
אַמאָל געוואָרן דאָס גאַנצע שפּיל, אַט, דוכט זיך, איז זי שוין גרייט צוריק
אין איר דאַרף צו לויפן, די בענקשאַפט נאָך דער אייגענער היים איז שטאַרק,
נאָכן טאַטן און נאָך דער מאַמען, נאָך די לאַסקעס און חנדלעך פון אייגענע...
אַבער קראַאימס איינמאָל צודריקן צום האַרצן...

האַבן מחשבות זיך געפלאַנטערט. האָט זי דערפילט אַז עס ווערט איר
פאַרגליווערט אבר נאָך אבר, צו שוואַך איז זי געוואָרן פון דעם געראַנגל
און ווי עפעס אַ באַהאַלטענער קול האָט זיך צו אירע אויערן פאַרקליבן:
זעננאָ, זעננאָ, טאַכטער פון גרויסן יחוס, מיט וועמען פאַרבינדסטו דיין
גורל, מיט אַ פאַסטער פון נידעריקן שטאַם? געדענק זשע, אַז דער גוטער
ריח פון דער שענסטער בלום וועפט אויס, ווען די בלעטלעך טריקענען איין,
אויך ליבשאַפט איז אַזוי, און וואָס וועט פון דיר, שיינקייט פון נעבי דעכי,
שפעטער ווערן?

אַ דערשראָקענע ענטפערט זי אַפּ דעם אומבאַווסטן קול:

— ניין, נישט אמת, אייביק וועט דאָך וואַרעמען די ליבשאַפט און איי-
בערגעבנקייט פון קראַאים, אייביק איז זיין פייער און וועט קיינמאָל נישט
אויסגיין...

און אַזוי טראַכטנדיק האָט זי גאָר נישט געפילט ווי גיך עס האָט זיך אַ
פּראַל געטאָן דער טויער פון שטאַל און אַ מענגע רייטער פון כּפר נון האָבן
זי אַ נעם געטאָן ביי די לענדן און פאַרשוונדן מיט איר. געהיט אירע טריט
האַט כּאַלימע די דינסט, זי איז נעכט נישט געשלאָפּן, אַן אויג נישט צו-
געמאַכט און ס'האַט לאַנג נישט גענומען פון זעננאָס אַנטלויפן מיט קראַאים,
האַט שוין טופּיק עפענדי געוואוסט וועגן דעם. אויף גיך האָט ער זיינע
רייטער אויף די פּיס געשטעלט און אַ באַפעל:

— לעבעדיק אַדער טויט, אַהער זאָלט איר זי ברענגען!

האַבן זיי שטיקער רוע פלייש פאַר די הינט פון עין דאר געוואָרפן,
צוצומאַכן זייערע פּיסקעס, זיי זאָלן נישט מאַכן קיין טומל. וועט זיך איינגעבן

אין דער שטיל דורכפירן — איז גוט. ווען נישט — זענען ביקסן געאווילטע
און מעסערס געשארפטע פאראן. האָבן זיי זי אַ כאַפּ געטאָן און מיט גרויס
שמחה אַוועק אין כּפּר נון.

און ווען זי איז, אַ פּאַרחהלשטע געזעסן אויף אַ שקאַפע געטראָגן פון
ווינט, האָט זי אויסגעאַטעמט די בענקשאַפט און ווייטיק פון דער גאַנצער
וועלט.

✱

און ווען קראַאים איז אַ גליקלעכער אַרויס פון שייכס שטוב זיין גע-
ליבטע אַריינצורופן האָט ער גלייך דערפילט זיין בראַך. ווי אַ ווילדער איז
ער געלאָפּן פון שטאַל צו שטאַל, אין די הויפּן און אין די גערטנער און
אויפּן שייער גערופן אויף אַ קול :

זײַנ־נײַאָ! ... זײַנ־נײַאָ! ...

ווי ביסטו, מיין ליבסטע? ווי ביסטו. זעננאָ, רוף זיך אָפּ, עס רופּט דיך

דיין געליבטער ..!

זײַנ־נײַאָ! ... זײַנ־נײַאָ! ...

און קיינער האָט נישט געענטפּערט. זיינע קולות האָבן זיך צעטראָגן
איבערן גאַנצן דאָרף. די הינט האָבן זיך צעלאָזט אין אַ האַווקעניש. שאַקאַלן
אויף די פעלדער האָבן געוויינט אַ ביטער געוויין. איין אייזל נאָכן צווייטן
האָט זיך צערעוועט. און די יללה האָט זיך אויסגעמישט אינאיינעם מיט די
ווילדע קולות פון קראַאים :

זײַנ־נײַאָ! ... זײַנ־נײַאָ! ...

✱

און אַ קריג אַ גרויסער האָט זיך צעפלאַקערט צווישן ביידע דערפּער.
טופּיק עפּענדי האָט אַלע זיינע מענטשן אויפּגעהעצט קעגן דעם דאָרף עין
דאר און דאָס זעלבע האָט אויך דער שייך ראַפּאַ בעק געטאָן. האָט מען
איינער ביים צווייטן געגנבעט, האָט מען פעלדער גאַנצע צעטראָטן און אויס-
געשאַטן די קערנער פון די זאַנגען. פּאַרגאַסן זענען געוואָרן גרינע גראַזן מיט
שאַרפּן סם. און נאָך ערגער איז געוואָרן דער קריג צווישן מענטש און
מענטש. ניט איין טויטן האָט מען געבראַכט אַמאַל פון דעם און אַמאַל פון
צווייטן דאָרף. משפּחות גאַנצע האָבן אויף שטענדיק נקמה געשווירן. און

נאָך שטאַרקער איז צעפלאַקערט געוואָרן דער קריג ווען צוויי פעלאַכן פון דאַרף עין דאר האָבן איינמאַל אין אַ פאַרנאַכט צוריק פון פעלד אומגעקערט זיך און אַ צעשטאַכענעם אין בויך און אין קאָפּ האָבן זיי געבראַכט קראַאימען. אין אַ רינױע, וואָס האָט זיך געצויגן ביים גרענעץ פון זייערע פעלדער, האָבן זיי אים אַ טױטן געפונען. דאָס גאַנצע דאַרף האָט אויפגעברויזט. פרויען האָבן אין בלעכן געקלאַפט און געשריען, מיט אַ פינגער איבערן מויל געפירט האָבן זיי גערופן: לאַ... לאַ... לאַ... קומט אַרויס, גבורים פון דאַרף, קומט אַרויס, ווייל דאָס בלוט פון אייער ברודער רופט!..

האַט דאָס גאַנצע דאַרף פון קליין ביז גרויס, ווייב און קינד געלאָזט זיך מיט גרויס אימפעט צו כפר נון און דער גרויסער קריג האָט זיך צע־פלאַקערט. מענטשן פון ביידע זייטן זענען געפאַלן. האָט די ערד איינגעזאַפט אין זיך רױטע וואַרעמע בלוט, און פאַרטאַג, ווען דער מאַרגנשטערן איז ביסלעכווייז פאַרשווונדן פון הימל און די זון האָט זיך גענומען אַרויסרוקן פון איר נאַכטיקן שלאָף, האָט זי צוגעזען, ווי עס ווערן טױטע קערפערס גע־שלעפט אין ביידע דערפער. האָט זי אויך דערהערט דאָס געשריי פון דאַרף עין דאר:

קינדער און קינדס־קינדער וועלן געדענקען, אַז ערגער פון אַ שלאַנג איז אַ מענטש פון כפר נון, אַז מיט אַ שמחה אַ גרויסער וועט מען אַפּצאַלן יעדן איינעם וואָס וועט אַ קאָפּ פון כפר נון ברענגען. דאָס זעלבע האָט זיך אויך אין כפר נון געהערט...

נעבי דעכי — אַ נאַמען פון אַ באַרג.

בעלעד — שטאָט.

פעלאַך — אַ פּױער, ערד אַרבעטער.

דוראַ פּראַנדזשאַ — קערנער אַזעלכע.

בעק — אַ טױטל, אַן איבערבלייבעניש נאָך פון טערקס צייטן.

אַ קני פל

אין קאלקיליע, נעבן די בערג פון שומרון, אינעם דאָרף פון די „שאַב־באַב“, רייטער און סתם ווילע יונגען, זענען זיך די מענער געזעסן אויף דער „מיזבעלע“ און געוואָרט מיט גרויס אומגעדולד, ביז ס'וועט צוריקקומען פון דער שטאָט טול כרם דער שייך האַדזש אַבו יוסוף. פון אים וועט מען זיך זיכער דערוויסן אַלע נייעסן פון דער גאַנצער וועלט, און אַוודאי פון דער געגנט.

און אַט באַווייזט זיך דער שייך פון דערווייטנס. אַ שטאַלצער זיצט ער זיך, רייטנדיק אויף זיין „אַסילע“. זי, די אַסילע, איז שוין פון לאַנג באַרימט אין דער גאַנצער געגנט און לויט איר שפּאַנען און פאַרריסענעם קאַפּ, איז קענטיק, אַז זי וויסט איר ווערט.

איז צום שייך צוגעלאָפּן איינער פון די שאַבאַב, צוגענומען פון אים די אַסילע, כדי אַפּצופירן זי אין שטאַל און די איבעריקע האָבן דעם שייך אַרומגערינגלט אויף דער מיזבעלע.

נאָכן באַגריסן זיך מיט אַלע פאַר אַמאַל און מיט יעדן באַזונדער, האָט ער זיך נאָכגעפרעגט אויף די פאַמיליעס, חודאַבע און אַנדערע זאַכן. דערנאָך אַנגעהויבן צו דערציילן אַלע נייעסן: אין לוד וועט אינגיכן אַ גרויסער מאַרק זיין, אין דזשעדידע וועט זיין אַ גרויסע „פאַנטאַזיע“ און מען דאָרף זען, אַז די שאַבאַב פון דאָרף זאַל ווייטער בלייבן דער אויבן־אָן פון דער גאַנצער געגנט. אַזוי איז מען געזעסן און גערעדט פון קליינע און גרויסע זאַכן, ביז פון דערווייטנס, פון צווישן די בערג, האָט זיך אַנגעהויבן צו באַווייזן פריער אַ קליין פייערל און דערנאָך האָט זיך עס גענומען פאַרשפּרייטן איבערן גאַנצן הימל און לאַנגזאַם, לאַנגזאַם, אַזוי ווי פון הינטער די בערג, האָט זיך גענומען אויסשניידן די לבנה.

פון דער נאָענט הערט זיך דאָס וויינען פון שאַקאַלן. זייער וויינען פאַר־כאַפט ביי דער נשמה און רופט אַרויס רחמנות. פאַלש זענען זיי און פאַלש

איז זייער וויינען! מען דאַרף פאַרמאַכן די הינער-שטייגן. וואָרעם אַזוי וויי-
נענדיק, ביטער וויינענדיק, קענען די שאַקאַלן אַוועקפטרן מיט זייערע לאַנגע
מיילער עטלעכע פעטע, געשמאַקע הינער...

און דער שייך זיצט מיט די לייט פונעם דאַרף און שמועסט. פון דער-
ווייטנס אויפן שייער שפרינגט אַרום געפענטעט אַן אייזל. דער ברוינער
קאַפּ שוואַרצט זיך פון דערווייטנס. די מיידלעך קערן זיך אום מיט די
וואַסער-קרונגן אויפן קאַפּ פון דעם געמויערטן ברונעם. זיי גייען אַרום און
אַרום נישט צו פאַרבייגיין די מענער און דער „מיזבעלע“, נישט צו וואַרפן
זיך אין די אויגן פון פרעמדע מענער, ווי עס פאַסט פאַר אַראַבישע טעכטער.
פון די שטאַלן הערט זיך דאָס פאַרנאַכטיקע מעקען פון די נאָר וואָס צוריק-
געקומענע שאַף פון דער פאַשע. די ווייבער ברענגען פרישע גראָן פאַר די
בהמות און שאַף — און גלייך דערהערט זיך דאָס בוטשקען פון די קעלבלעך
אַרום די אייטערס און נאָכדעם דאָס געשפּריץ פון דער מילך אין די צעבערס:
און דאָ רופט זיך אָן דער אַלטער דערוויש:

— אָט וועל איך אייך דערציילן אַ מעשה. האַרעכט זיך גוט צו, עס איז
ווערט צו הערן!

אַלע בלייבן מיט אַ מאָל שטיל. מ'פאַררויכערט. ווער ס'פאַרדרייט אַ
ציגאַר טוטין און ווער עס בולבעט אין דער נאַרגילע. פאַרלייגט אַ פּוס
איבער אַ פּוס, זיצן אַלע גרייט צו הערן די מעשה. און וויסן ווייסט יעדער
איינער, אַז די מעשה איז אַ שרעקלעכע, ווייל דער אַלטער דערוויש איז שוין
באַווסט מיט זיינע פּחדיםדיקע מעשיות.

ער אַליין, דער אַלטער דערוויש, מיט אַ שוואַרץ פאַרברענט פנים, מיט
אַ גוריער באַרד און וואַנצעס, מיט אַ שאַרפן אַריינדינגענדיקן קוק, הוסט
זיך אויס, רייבט צענויף צווישן די הענט דעם שוואַרצלעכן טאַבאַק, פאַרקעט
זיך אַ רגע אַרום דער האַלב-פאַרלאַשענער קויל איבער דער גרויסער פּלאַש
פון דער נאַרגילע, טוט אַ צי ביים ציבעק, אַז דאָס וואַסער בולבעט אויף —
הויבט ער אָן:

— „קונט פּול מעדיגע מעקאַ“ און דאַרטן אין מעדיגע זענען פאַראַן
הייער הויכע, וואָס זייער שפּיץ דערגרייכט ביז... ביז צום הימל! גרויסע,
אייזערנע וועגענער אויף פיר רעדער לויפן דאַרטן אַרום אַליין אָן פּערד און

אן אייזלען אויף די גאסן און מענטשן זיצן אין זיי און רעדן, רויכערן, אַזוי ווי עס גייט זיי גאַר נישט אָן, וואָלאַ איל אַזים! שאַבאַב זענען דאָרטן דאָ אפּשר... אפּשר טויזנט!..

דער מאַרק איז גרויס, גרויס. מ'קען פאַרפאַלן ווערן און קיינמאַל נישט טרעפּן צוריק. מען מוז זיך אַ גרויסן סימן מאַכן צוריקצוקומען אויפן זעלבן פּלאַץ. און פּול איז דער מאַרק מיט כל טוב!

און אַט שטיי איד אַזוי אין מאַרק און מיין אויג קען זיך נישט צוגעווייזן און אַנזעטיקן מיט אַלץ וואָס מען זעט דאָרטן. מיט אַמאַל באַווייזט זיך די כּישוף מאַכערין פּון מעדינע, יאָ באַ יע! האָט זי שוין איינמאַל באַוויזן ווּנדער!

וואָלאַ איל אַזים! זי האָט אַכאַפּ געטאַן אַ חאַיע (אַ שלאַנג) אין האַנט און די חאַיע האָט זי אַפּילו אַ ריר נישט געטאַן. זי איז געלעגן כּי איר אין האַנט און זיך געטרייסלט פּון שרעק, דערנאָך האָט זי געגעבן אַ געשריי אויף אַ "דעבע" און זי האָט זיך גלייך צו אירע פּיס געלייגט ווי אַ שעפעלע, אויס מורא פאַר איר, וואָלאַ איל אַזים!..

זי האָט גענומען דינע פאַפּיר און אַריינגעלייגט אין אַ פּלאַקערדיק פּיער און נאָכדעם דאָס צוריק אַרויסגענומען ריין און ווייס, פּונקט ווי עס וואָלט גאָר אין פּיער נישט געווען.

אום נימער האָט זי געהייסן, און געציטערט האָט פאַר איר די גאַנצע סביבה. איר נאָמען איז געווען באַווסט אין דער געגנט און גרויסע שטחים ווייטער.

ויהי היום, האָט זיך באַוויזן אין מעדינע אַ צווייטע כּישוף מאַכערין, ראַזאלי האָט זי געהייסן, און אויך זי האָט גענומען באַווייזן איר כּוח און אירע ווּנדער אויפן מאַרק; זי האָט געשפּאַלטן מיטן קלענסטן פינגער פּון דער לינקער האַנט אַ גרויסן "בטיח" (וואַסער מעלאָן) און אַרויסגעשלעפט פּון אים דריי קליינע פּייגעלעך, שייניקע, פּון אַלע קאָלירן, די פּייגעלעך זענען געבליבן שטיין כּי איר אויף דער האַנט, און אַנגעהויבן צו זינגען אַזוי שוין און אַזוי זיס, אַז אַלע זענען ממש פאַרשיכורט געוואָרן.

דערנאָך האָט זי באַוויזן ווי אַ יונג לאַשיקל שטייט, ווי לאַנג זי וויל נאָר, אויף איין פּוס און האַלט אין איין עסק, און נאָך אַזוינע ווּנדער!

האַט די זאך שטאַרק פאַרדראַסן אום נימערן און זי האָט געוואַרט אויף אַ שעת הכּושר צו טרעפּן זיך מיט איר אין באַד און אַדורכרעדן די זאך מיט איר.

— „אַ סוף מוז דאָס נעמען“! — האָט אום נימער זיך אָפּגערופּן צו ראַזאַלין. מיר ביידע קענען דאָך דאָ נישט בלייבן אין איין און דער זעל-בער צייט, איינע פון אונדז מוז אַוועק פון מעדינע. ווייסטו וואָס? „אַנאַ בעאוגוד אוגדי הו אי לי בעהולאַ“. קניפסטו אויף דאָס קניפל, בלייבסטו דאָ. ווען נישט — מוזטו גלייך פאַרלאָזן דאָס פּלאַץ!

ראַזאַלי האָט צו דעם מסכים געווען. אום נימער האָט זי פאַרלאָזט און ס'איז געבליבן, אַז גלייך הייבט זי אָן צו פאַרבינדן דאָס קניפל.

אַז אום נימער איז אַרויס פון באַד האָט זי גלייך אָנגעהויבן צו טראַכטן וועגן דעם פּלאַן פונעם קניפל. מיט איין גלעט איבער איר פנים און קליידער האָט זיך אַלץ אין אַ רגע געביטן. סיי איר פנים און סיי אירע קליידער. מיט אַמאָל איז געבליבן שטיין אין מיטן גאַס אַ שיינע יונגע פרוי אין פּרעכטיקע מלבושים און געלאָזט האָט זי זיך גיין פון גאַס צו גאַס ביז זי איז צוגעקומען צום גרעסטן צירונגס-געשעפט. זי איז אַריין אינעווייניק און געהייסן זיך ווייזן אַ זייגער און אַ גאַלדענע קייט. וויפל דער גאַלד-הענדלער האָט נישט איבערגעוואָרפּן פאַר איר זייגערס און קייטן, האָט זי אַלץ געבעטן בעסערע און שענערע. ביז צום סוף האָט זי אויסגעקליבן אַ זייגער און קייט, באַצאָלט וויפל ער האָט געבעטן און איז אַרויס פון קלייט מיט דער נייער איינגעהאַנדלטער סחורה.

דערנאָך איז זי אַוועק צו זיך אין שטוב, נאָך אַמאָל אַ גלעט געטאַן מיטן האַנט איבערן פנים און אירע קליידער און אין איין מינוט איז זי שוין געוואָרן אַן אַנדערע, אַן אַרעמע עלנטע און מידע פרוי, וועלכע קומט פון אַ ווייטן וועג.

די קייט און זייגער האָט זי ביי זיך אין בוזעם באַהאַלטן און געלאָזט זיך אין גאַס אַרויס. זי איז געגאַנגען און געגאַנגען, ביז זי איז צוגעקומען צום הויז, וווּ עס האָט געווינט דער גאַלד-הענדלער, ביי וועמען זי האָט געקויפט די קייט און זייגער. אַ מינוט האָט זי זיך פאַרטראַכט און ווייל זי האָט זיכער געוויסט, אַז דער מאַן איז איצט אין הויז נישטאַ, איז זי אַריין

גלייך אין שטוב. זי האָט געבעטן די פרוי פון גאַלד־הענדלער, זי זאָל אויף איר רחמנות האָבן און געבן איר אַ פּלאַץ, וווּ זי זאָל קענען זיך אָפרוען נאָכן דורכגיין גאַר אַ ווייטן און לאַנגן וועג.

די הויז־פרוי האָט זי אַריינגעפירט צו זיך אין אַלקער און אום נימער האָט זיך כלומרשט צוגעשפּאַרט כדי אָפּצורוען, וויסנדיק גוט, וואָס זי האָט צו טאָן. און טאַקע ווי נאָר די פרוי פון הויז איז אַרויסגעגאַנגען פון אַלקער, נישט צו שטערן איר רוח, איז זי ווידער געווען אויף די פיס, אַנגעהויבן זיך אַרומקוקן און זי האָט דערזען די טיר פון דעם בעל הבית'ס אַלקער. נישט לאַנג געטראַכט, האָט זי געגעבן אַן עפּן אויף די טיר, אַריינגעשפּרונגען פלינק ווי אַ פּלעדערמייז, גלייך אַ שפּרונג געטאָן צום בעט, אויפּגעהויבן די קישנס, אַרונטערגעלייגט די קייט און זייגער אונטער זיי און איז גלייך נעלם געוואָרן. וואָלאַ איל אַזים!

דער בעל הבית איז אין אַוונט געקומען אַ היים פון געשעפט, אָפּגעזאַגט אַ תפילה צו אַללאַ, אָפּגעגעסן, און אַוועק צו זיך אין אַלקער זיך לייגן שלאָפּן. נאָר עפעס ווי מיט גוואַלד, צי דער כוח פון אום נימער האָט אויף אים געווירקט, און ווי באַפּוילן אויסצוציען זיין האַנט אונטערן קישן. און דאָ האָט ער אַרויסגעשלעפט פון דאָרטן די קייט און זייגער.

יאַ באַ יע! וואָס דאָרטן האָט זיך געטאָן! באַלד האָט ער זיך צום ווייב גענומען. מיט גוטן און מיט בייזן האָט ער פון איר געפּאָדערט, זי זאָל דער־צוילן ווער איז דער מאַן, וואָס איז דאָ געווען און זי, די אומשולדיקע, „מסכּין“, האַלט זיך ביי אירס, אַז זי ווייסט נישט פון וואָס צו זאָגן, און כאַטש זי האָט זיך דערמאַנט אין דער פרוי, וועלכע איז ביי איר אין אַלקער געווען, האָט זי אַפּילו אויך דאָס מורא געהאַט צו זאָגן. ווער ווייסט, אפשר וועט ער זי חושד זיין, אַז זי וויל אים פּאַררעדן די ציין. האָט זי געזאָגט, אַז נישט אַ מאַן, נאָר אַ פרוי איז דאָ געווען.

ער איז אַוועק צום קאָדי פון מעדינע, אויסדערצייילט אים אַלצדינג און אַנגעקלאַגט זיין ווייב, און יענער האָט גלייך געגעבן אַ באַפעל די חצופה אַריינצען אין תפּיסה. וואָלאַ איל אַזים!..

אַלע, וועלכע האָבן עס אויסגעהערט האָבן מיט אַמאָל אַ קרעכץ געגעבן, די נאַרגילעס האָבן שטאַרקער גענומען בולבען, אַ קרעמען אויף אַ קרעמען

האַט גענומען לאָזן פון זיך פונקען פייער, פון דערווייטנס האָט זיך געהערט דאָס רעווען פון אַן אייזל. פאַרשאַלטענער אייזל! זיי האָבן שוין געוואָלט וויסן דעם סוף פון דער מעשה, ווי אַזוי האָט זיך דאָס קניפל אויפגעקניפט און ווי אַזוי איז די אומשולדיקע פרוי ניצול געוואָרן פון שלעכטס!

דער אַלטער דערוויש האָט זיך אָפגעווישט דעם שווייס פון שטערן, אַ רייב געטאָן אַ האַנט אָן אַ האַנט, אַ גלעט געטאָן די וואַנצעס מיט די שפיץ פּינגער, אַ גרויסן שפּיי געטאָן און ווייטער דערציילט:

— באַאָדען, איז געקומען אום נימער צו ראַזאַלין און האָט צו איר אַזוי געזאָגט: אָסמאיע יעחטי אַנא חאַלאַסעט. ווייזשבי וואַרינאַ שאַטאַרטאַק. די פרוי זיצט אין תּפּיסה און זי מוז מען באַפּרייען, זי איז אומשולדיק, ווי אַ ווייסע טויב, און דו מוזט איר אומשולד באַווייזן סיי פאַר איר מאַן, סיי פאַרן קאַדי, און מאַכן, אַז אַלץ זאָל זיין ווי פּריער. וועסטו ראַזאַלי, דאָס קניפל אויפּקניפּן, בלייבסטו אין מעדינע און איך וועל פאַרלאָזן. און קוים נישט, מוזטו פאַרלאָזן. און צייט גיב איך דיר דערצו גאַנצע צוויי וואַכן. אַזוי האָט אום נימער אירס אָפּגעזאָגט און איז גלייך געלם געוואָרן. גרויס און קליין האָט פון עפעס אַנדערש נישט גערעדט, ווי נאָר פון דער בגידה פון יענער פרוי, וואָס זיצט לויטן קאַדיס באַפעל אין תּפּיסה.

און ראַזאַלי האָט דערווייל זיך גענומען צו דער אַרבעט אויפצוקניפּן דעם קנופּ, וואָס אום נימער האָט פאַרקניפט. זי האָט געשלונגען אייזן, גע- ברענט דאָס לייב מיט פייער, געעפנט גריבלעך אויף די בערג, געוואָרפן שטיינדלעך אין ברונעם און נאָך אַזוינע זאַכן, וואָס לויט זייערע סימנים האָט זי באַדאַרפט דערגיין צום אָנהייב פונעם קניפל, כדי עס פונאַנדערצוקניפּן, נאָר פאַרפאַלן, עס האָט נישט געהאַלפּן: צו שטאַרק איז דאָס קניפל געווען פאַרבונדן!

פאַרטראַכט און פאַרצאַרנט איז ראַזאַלי אַרומגעגאַנגען. אַט ענדיקן זיך שוין באַלד די צוויי וואַכן, און זי האָט נאָך אַפּילו קיין אָנהייב נישט. ביז צום סוף איז זי אַוועק צו אים נימער און האָט צו איר אַזוי געזאָגט:

— חאַלאַס! איך גיב זיך אונטער! קניפּ אויף דאָס קניפל, באַפּריי די פרוי פון תּפּיסה, מאַך אַלץ ווי ס'איז געווען און דעמאַלט וועל איך די מעדינע פאַרלאָזן!..

אום נימער איז אוועק צו זיך א היים, זיך איבערגעטאן פאר אן אל-טיטשקער פרוי, און מיט א גרויסן שטעקן אין האנט האט זי זיך געלאזט גיין אהין צו דער תפיסה, ווו עס איז נעבעך געזעסן די אומשולדיקע. ביים טויער איז געשטאנען א וועכטער מיט א ביקס אין האנט, קיינעם נישט אריינגעלאזן און קיינעם נישט ארויסגעלאזן.

— די אלטע מוטער פון דער פרוי בין איך — האט אום נימער צו אים געזאגט — לאז מיך אריין זיך בלויז צו זען זיך מיט איר! ביי די ווערטער האט זי דעם וועכטער פארבלענדט — און ער האט פאר איר געעפנט דעם טויער.

אן אנטוישטע און צעבראכענע, האט אום נימער די פרוי דארטן גע-טראפן. נאך אז זי האט איר אנגעהויבן אלץ צו דערציילן, איז זי שוין פריילעכער געווארן און זיך אויפמערקזאם צוגעהערט צו אום נימערס פלענער.

איינס צוויי האט זיך אום נימער מיט איר געביטן די קליידער. זי האט א מאך געטאן איבער איר פנים מיטן האנט און איר פנים איז גלייך געווארן צעקנייטשט ממש ווי אום נימערס פנים ווען זי איז אהער אריין. אום נימער איז געבליבן אין דער פרויס קליידער און צו איר אזוי געזאגט :

— „דו, מיין טאכטער, גיי גלייך ארויס פון דאנען. דער וועכטער וועט דיך אדורכלאזן, מיינענדיק, אז דאס בין איך. ווארט אויף מיר אין דרויסן און איך וועל שוין אלץ ענדיקן, ווי עס באדארף צו זיך.“ מיט די ווערטער האט זי איר געעפנט די טיר פון דעם צעל, ווו זי איז געזעסן, און יענע איז אדורך דעם וועכטער אן וועלכן עס איז חשד. אין עטלעכע מינוט ארום איז אום נימער אליין צוגעקומען צום טויער, פארבלענדט דעם וועכטער די אויגן ביז ער איז איינגעשלאפן, און זי איז דערוויל ארויס אין דרויסן, ווו זי האט זיך שוין געטראפן מיט דער פרוי, איר פריערדיקן קרבן, וואלא איל אזים!

זי האט גענומען זי צו זיך אין הויז, צוריק פארוואנדלט זי אין איר אייגן געשטאלט, אין אירע אייגענע קליידער, זי, ווידער, האט זיך נאך אמאל אויסגעפוצט אין יענע שיינע קליידער, וואס זי האט געטראגן, ווען זי האט דעם זיגער און קייט געקויפט, און ביידע האבן זיך געלאזט גיין צו איר

מאָן אויפצודעקן אים דעם אמת און אומצוקערן דאָס פרידלעך לעבן צווישן
מאָן און פרוי ווי פריער.

איבערראַשט איז געוואָרן דער גאַלד־הענדלער, ווען ער האָט פלוצלינג
דערזען ביי זיך אין שטוב זיין ווייב די „פאַלשעניצע“. געוואַלט האָט ער
גלייך באַפאַלן זי, אום נימער האָט אים, אָבער, גלייך באַרויקט און אָנגעהויבן
אים דערציילן די גאַנצע געשיכטע.

ער האָט זי גלייך דערקענט, און געגלייבט אין דער גאַנצער מעשה.
זיין פרוי, דער אומשולדיקער, האָט ער מוחל געווען און גענומען זי צוריק
צו זיך אין שטוב אַריין.

אום נימער האָט דאָס קניפל אויפגעקניפט און ראַזאַלי האָט מיט גרויס
בושה און נאָך גרעסערן ווייטיק געמוזט פאַרלאָזן מעדינע.

אום נימערס נאָמען איז נאָך באַרימטער געוואָרן אין מעדינע און אין
דער גאַנצער געגנט.

— וואָלאַ איל אַזים!

האַבן אַלע מיט אַמאָל אויסגעשריגן. אויפגעהויבן זיך איינער נאָכן
צווייטן פון דער מיזבעלע און געגאַנגען שלאָפן, כדי צו קענען פרי אויפ־
שטיין צו דער פעלד־אַרבעט. שוין צייט די תבואה פונעם שייער צוצונעמען,
ווייל באַלד וועט דער רעגן קומען.

מיזבעלע — אַ פּלאַץ ווי מ'קלייבט דאָס מיסט.

יאַ באַ יע — אוי טאַטע מיינער!

וואָלאַ איל אַזים — ביים מעכטיקן גאָט!

אַ חייע — אַ שלאַנג.

אום נימער — די מוטער פון טיגער.

ראַזאַל — [אן הערש] אַ נאָמען.

אַנאַ ביאָוד אַגעד, הו הילי בעחילו. — איך וועל פאַרקניפן אַ קניפל, ס'הייסט כ'וועל

עפעס אַפּטאַן אַ זאָך, פאַרקאָכן אַ קאַשע און ווער ס'וועט אויפקניפן דאָס קניפל,

דער וועט בלייבן אין דער מעדינע.

מסכינע — אומגילקלעכע.

באַאָרען — שפעטער.

אַסמאַי אַחתי — הער מ'ין שוועסטער.

אַנאַ האַלאַסט — כ'האָב געענדיקט.

וואַזשבי וואַרינאַ שאַטאַרטוק — איצט באַווייז דיין גבורה.

דערוויש — אַ נזיר, וועלכער פרעדיקט רעליגיע.

די כישוף-פאָס

דאָרטן, העט ווייט פון דאָנען, דאָרטן שטראַלט זיך די זון אַרויס און פאַרשפרייט אירע שטראַלן איבער גאַר דער וועלט. דאָרטן איז דער הימל שטענדיק לויטער. איבער די גרויע בערג שוועבט זיך אַרום אַ קליין ווינטעלע און טראַגט איבער די סודות פון הימל צו בערג און פון די בערג צו דער ערד. ווייסט נישט קיינער וואָס די סודות זענען, זעט מען גאַר ווי די זון האַלט ביים פאַרגיין און שלאָפן גיין; זעט מען אַז די גרויסע בערג הילן זיך איין אויף אַ העלפט מיט אַ טונקעלן שאַטן; עפנט זיך דער הימל און עס באַווייזן זיך פּרעכטיקע קאַלירן. אַזוי פּרעכטיק! ווען מען זעט אַ הימל פון אַזעלכע קאַלירן, ווערט דאָס האַרץ פאַרפולט מיט אַ בענקשאַפט, קענט איר מער די אויגן פון הימל נישט אַרונטערנעמען. קוקט איר, שווייגט און טראַכט:

— אַך, ווי איך וויל וויסן, וואָס עס טוט זיך דאָרטן אויבן אין אַזאַ שיינעם און רייצעדיקן הימל!
צי האָט איר אַמאָל אַריינגעקוקט אין דער טיפעניש פון הימל?

✱

הויכע זאַנגען אויף די פעלדער האָבן זייערע קעפּ געבויגן. פרי, זייער פרי גייען זיי שלאָפן. באַהאַלטן די קערנדלעך, עס זאַל זיי פונעם טוי נישט קאַלט זיין...

צו פוסנס פון די בערג ליגן זיך אויסגעשפרייט אַראַבישע דערפער מיט שטיבלעך, אַליין געמאַכטע פון ליים און שטרוי, דרייען זיך דאָרטן סטעזשקעס אויף רעכטס און אויף לינקס. ווייזן די הויכע טייטלביימער אַז דאָ, נישט ווייט, לעבט זיך אַ שבט פון גאַר, גאַר די אַלטע צייטן. לעבט זיך דער שבט אין איינעם מיט די שאַף און רינדער, קעמלען און אַנדערע שטוב חיות. הערט מען ווי עס לויפן שעפעלעך און ציגעלעך פון דעם נאָענטן ברונעם. פריילעך און לעבעדיק לויפן זיי אין די שטאַלן צו עסן

דאָס פרישע צוגעגרייטע גראַז, און ווען מען איז נענטער צום דאָרף הערט מען ווי עס בוטשקען קעלבלעך אין די אייטערס פון זייערע מאַמעס און מען הערט אויך ווי עס שפּריצט די מילך אין די צעבערס.

שאַקאַלן לאָזן הערן זייער געוויין. וויינען זיי אַזוי בעטנדיק, רחמנות־דיק — זיי ווילן עסן. נישטאָ מער קיין טרויבן אין די ווינגערטנער, נישטאָ מער קיין רויטע און זיסע וואַסער מעלאַנען אויף די מיקשעס און די עופות זענען אַלע אין פאַרמאכטע שטייגן פאַרשפאַרט. וויינען זיי, די שאַקאַלן, זיי ווילן עסן. הערט מען זייער געוויין, איז מען גרייט זיי אַלץ אַוועקגעבן, אַבי זיי זאָלן נישט וויינען. אָבער פאַלש זענען זיי און פאַלש איז זייער געוויין. אויף יענע זאַמדיקע וועגן, קען מען אויך זען אַ מאַל, ווי עס פּויעזט אַ שלאַנג אויף איר בויך און לאַזט איבער הינטער זיך סימנים אויפן זאַמד. זעט מען אויך טריט פון ווילדע חיות, פון אַזעלכע חיות וואָס מען האָט קיינמאָל זיי נישט געזען און מ'ווייסט פון זיי בלויז פון די מעשיות, וועלכע מען האָט געהערט דערציילן. און ווען עס גייט פון דערווייטנס אַ קאַראַוואַן מיט קעמלען, הערט מען יעדן קלונג פון די גלעקלעך ווייט ווייט, ווייל די לופט אַרום איז פריי.

✱

אין איינעם פון די פאַרנאַכטן זענען פינף אַראַבישע וואַנדערער, בעדו־אינישע אָנגעקומען מיט זייערע קעמלען און קליינע אייזלען צום ברעג פון באַרג, וואָס ליגט ביי מידזשדאַל. האָבן זיי מיט אַמאָל דערזען אַ גרויסן פּאַס מיט אייזערנע רייפן אַרום און אַרום און פּול איז דער פּאַס מיט וואַסער.

פון וואַנען האָט זיך דאָ אַ פּאַס גענומען?

קיינער ווייסט נישט.

דאָרף מען זיך אָפּשטעלן.

צעלייגן זיך די קעמלען אויף אַלע פיר, קיינען זיי אַ שטרויעלע און דרייען אָן אויפהער מיטן מויל היז און צוריק, פונקט ווי אַ קליין מילכל. די בעדואינער מיט די ברויך־פאַרברענטע פנימער, האָבן זיך די ביינער אויסגעלייכט. פאַרייכערט ווער אַ ציגאַר און ווער אַ ציבעק און אַלע זענען אַרום דער פּאַס. עס ווילט זיך אַ קוק טאָן וואָס איז עס פאַרט פאַר אַ פּאַס אין מיטן וועג צווישן באַרג און וויסטעניש?..

— אַ, אַללאַ, דו גרויסער גאַט פון די גלויביקע! גרויס ביסטו און גרויס זענען דייע ווונדער און צייכנס! זיי האָבן איינציקווייז אַריינגעקוקט אין פאַס און דערזען אין דעם וואַסער אַזעלכע שרעקלעכע זאַכן. אַ, אַללאַ, אַ, אַללאַ!..

זייערע פנימער זענען געוואָרן פול מיט טרויער און זאַרג און די קני האָבן זיך געבויגן צו דער ערד. און אַ הייסע תפילה צו גאַט האָבן זיי געזאָגט: — וואָס האַסטו געזען אין פאַס — האַט דער אַלטער אַבדול מיט שרעק אַ פּרעג געטאָן אַבו־ראַשידן.

— אַ, אַללאַ, אַ, אַללאַ!

דאָס איז געווען דער רול. יא, אין דעם פאַס האָב איך אים געזען. אַ שרעק! אַט דער רול וואָס שלינגט געשפּאַנטע אַקסן אין מיטן פעלד ביים אַקערן. עס שפּאַלט זיך מיט אַמאָל די ערד און עס זינקען איין אין דער טיפעניש פון דער ערד די אַקסן מיטן גאַנצן געשפּאַן און קיינמאָל, קיינמאָל דערזעט מען זיי נישט אויף דער ליכטיקער וועלט. אַ, אַללאַ, זינדיק בין איך!.. — און איך, האַט געזאָגט דער באַבערדלטער יאַסין, — איך האָב גאַר אַנדערש געזען. איך האָב געזען אַ מחנה רייטער מיט בויגנס אויף זייערע פלייצעס, רייטן זיי איבער בערג און טאָלן, פונקען פייער שפּריצן אונטער די פיס פון די פּערד. אַ קריג אַ גרויסע, ברידער, וועט זיין, אַ אַללאַ, אַ אַללאַ! אַ קריג וועט זיין!

— יא, אַ גרויס אומגליק קומט אויף אונדזער לאַנד, נאָך גרעסער וועט זיין דאָס אומגליק פון דעם היישעריק, וואָס וועט אַ תל מאַכן פון אַלע פעלד-דער און גערטנער... איך האָב אַליין געזען אינעם פאַס ווי עפּאַריט האַט געשטשירעט מיט די ציין. אונדזער סוף איז נאָענט! — אַזוי האַט געזאָגט מאַכמעד, דער יינגסטער פון אַלע. ער האַט געהאַלטן אין האַנט די שנירל מיט קרעלן און שטאַרק, שטאַרק געדריקט זיי צווישן די פינגער.

— ווי שרעקלעך! ווי שרעקלעך! אַ אַללאַ, דו גרויסער און איינציקער באַשיצער פון די גלויביקע, — האַט אויסגערופן אַבו כאַנטאַר, אַט דער וואָס האַט איין אויג און דריי פינגער אויף דער לינקער האַנט — איך האָב געזען אַ שוואַרצן דזשאַמוס מיט אַ לאַנגער באַרד. אויפן רוקן זיינעם, אין אַ ביידל זענען זיך געזעסן אַכט שטאַרקע, הויכע מענטשן, אַזעלכע משונהדיקע מענטשן

מיט רויע פּעדערן אויף זייערע קעפּ. שלאַנגען זענען זיך רויק געלעגן ביי זייערע פּיס און געדרימלט, און אונטן, הינטערן ביידל האָבן קליינינקע הינד-דעלעך מיט פּוכיקע פּעדערלעך, געלייגט אַזעלכע גרויסע אייער, יעדע איי גרויס ווי אַ קאַווענע. אַ אַלאַ! אַ אַלאַ!

און דער אַלטער אַבדול ?

דער אַלטער האָט אינעם פּאַס געזען: ברייטע וועגן. גייען גרויסע סטאַדעס שאַף און רינדער מיט פּולע אייטערס מיט מילך. גיסט זיך די מילך אויף אַלע וועגן און שליאַכן, בלייבט נישט קיין איינציקער טראַפּן אין די אייטערס. און יונגע קעבלעך ליגן הונגעריקע און קראַנקע. זעט ער ווי קנאַספּן אויף די פּעלדער צינדן זיך אָן פּון זיך אַליין און אַ שוואַרצער רויך פּאַרשפּרייט זיך איבערן הימל. הערט ער ווי קליינע קינדער וויינען און בעטן.

עסן! .. עסן! .. עסן! ..

און קיין עסן איז נישטאָ! אַ אַלאַ! אַ אַלאַ!

ווערט דער הימל רויטער און רויטער. שטיקער פייער ליגן אויסגע-שפּרייט דאָרטן אויבן. פּאַרוקן זיך בערג ווייטער און ווייטער. זשומען קליינע פּליגעלעך אין די אויערן:

נאַכט... נאַכט... נאַכט...

בל... בל... בל... לאַזן קעמלען זייער קול הערן. צערעווען זיך די אייזלען אין אַ גרויס רעוועניש. ווייסט נישט קיינער וואָס איז געשען דאָ אין דעם שיינעם טאַל!

ליגן פינף בעדוואינער אויף די קני, בייגן זיך צו דער מוטער ערד און בעטן אַ גרויס געבעט צו אַלאַ זייער גאָט, ער זאָל זיי מוחל זיין זייערע זינד און פּון אומגליק זיי אויסהיטן! ..

מיקשה — אַ ספּעציעלער גאָרטן פאַר אוגערקעס, מעלאַנען אַדער וואַסער מעלאַנען.

רול — אַ שד אַזאַ.

עפּאַריט — אַ שד אַזאַ.

דושאַמוס — אַ ביוואַל.

פארשאלטענע חלומות

ווען זקנים קומען און זאגן, אז אלץ וואָס קומט פאַר אין דער וואַר, קען מען נאָך בייקומען; שלעכט איז אָבער מיט זאָכן, וואָס קומען פאַר אין חלום, אז דאָ וועט שוין גאַרנישט העלפֿן, — דאָרף מען זיי גלויבן. דערויף האָבן זיי דאָך מער געלעבט אויף דער וועלט און באַוווּזן מער צו באַנעמען די וועגן פֿון אַלאַ דעם גרויסן און פאַרטיפֿן זיך מער אין זיינע מעשים. אלץ איז דאָך פֿון אַלאַ !..

אַזוי האָט זיך געטראַכט סאַאיד אַרייני, זיצנדיק איינגעשפאַרט אין פינסטערן קאַרצער, הענט און פיס מיט אייזערנע קייטן געבונדן. פאַרפאַלן ! אַזוי איז עס געווען און אַזוי וועט עס שוין בלייבן... אלץ איז דאָך פֿון אַלאַ !.. סאַאיד אַרייני איז דער גרעסטער גיבור און בעסטער רייטער פֿון דאָרף זאַרנוקי. געוויס אויך אַ דאָנק זיין ברוינער אַסילע, וועלכע איז פֿונקט ווי ער אַזוי באַרימט איבער דעם גאַנצן געגנט און אַפילו איבער יענער זייט פֿון די בערג. אַלע מעלות וואָס מיט זיי איז סאַאיד פֿון אַלאַ געבענטשט, פאַרמאָגט אויך די ברוינע: געזונט, פלינק, קלוג, און וואָס דען נישט ?

נאָך פֿון קליינערהייט אָן האָט סאַאיד אַרייני אַרויסגעוווּזן זיין גבורה, אַליין זיך אַנטקעגנגעשטעלט אַלע ווילדע חיות אין פעלד וואָס האָבן גע-וואָגט אין זיין טשערעדע צו באַוווּזן זיך און תמיד זיי באַזיגט. וואָס עלטער סאַאיד איז געוואָרן, אַלץ מער האָט זיך אַרויסגעוווּזן זיין גבורה סיי אין קריג פֿון דאָרף מיט דאָרף, שבט מיט שבט, סיי אויף געיעג. אומעטום האָט זיך געלאָזט פֿילן זיין שאַרפֿער קוק און שטאַרקע האַנט. און וויי איז געווען דעם וואַנדערנדיקן בעדוואינער, וועמען עס האָט זיך פאַרגלוסט בלויז אַ שפּאַס צו טאָן מיט סאַאידן. נישט געווען איז די „פאַנטאַזיע“ אין דער געגנט, וווּ סאַאיד מיט זיין אַסילע זאָלן זיך נישט באַוווּזן און צונישט מאַכן די גרעסטע „שאַבאַב“, ווייל תמיד איז ער געווען אין דער שפּיץ. האָט זיך, פֿון איין זייט, געשטאַרקט די קנאה צו סאַאידן און זיין אַסילע און פֿון דער

צווייטער זייט, דער אָפּשיי און כבוד, ווי עס פּאַסט פּאַראַ אַזאַ גיבור. וואָלט קיין גליקלעכער מענטש ווי סאַאיד גאַר נישט געווען, ווען... נישט אַט די פּאַרשאַלטענע חלומות, וואָס קיינער וויסט נישט פון וואַנען זיי קומען. זיי קומען צו דיר ביינאַכט אין מיטן דעם זיסטן שלאָף און רייסן דיר דיין נשמה שטיקערווייז. פּאַרשאַלטן זאָלן זיי זיין אַט די חלומות!..

נישט איין נאַכט פּלעגט סאַאיד נישט דערשאַלאָפּן, ווייל אַט די שלעכטע חלומות האָבן געשטערט זיין רו. ער שלאָפט, דוכט זיך, אַזוי גוט, און דאָ מיט אַמאַל: אַט איז עס! אַט איז געקומען אַ פּרעמדער פון אַ צווייטן דאָרף, צי גאַר פון דער וויסטעניש, גנבעט זיך אין אַ פינסטערער נאַכט צו אים אין שטאַל אַריין און אַזוי גלעטנדיק די זיידענע פעל פון זיין ברוינער, שטופּט איר אין מויל אַריין צוקער פּאַרגאַסן מיט סם. האָ!.. האָ!.. האָ!.. אַ דער- ציטערטער ווערט סאַאיד. קיין איין מינוט נישט פּאַרלאָרן. צעשוּבערט, אַן אַ גאַרטל אַרום די לענדן, כאַפט ער דעם קינדזשאַל און גלייך אין שטאַל, גרייט צום קאַמף אויף לעבן און טויט.

נאָר אַז אַלץ האָט זיך אַרויסגעוויזן פּאַלש, האָט סאַאיד אָפּגעווישט מיטן אַרבל דעם שווייס אויפן פנים, און אַ שפיי געטאַן! טפּוּ! ווידער אַמאַל אַ פּאַרשאַלטענער חלום! — נישט גוט — פּלעגט ער צו זיך אַליין רעדן. — אַז שלעכטע חלומות קריכן דיר אין קאַפּ אַריין, דאָס איז שוין גאַר קיין גוטער סימן נישט. לויפט ער וואַשן זיינע פיס מיט קאַלטן וואַסער, כאַפט אַ קוק אויפן אויסגעשטערנטן הימל, קניט צו דרערד און שיקט אַ געבעט צו אַללאַ: — אַללאַ, אַ אַללאַ! הער אויס דאָס געבעט פון דיין קנעכט! פּאַרטרייב די שלעכטע רוחות וואָס קומען צו מיר ביינאַכט! און האָב איד קעגן דיר, אַללאַ, אַ אַללאַ, אַדער קעגן דעם הייליקן נביא מוכאַמעד, געזינדיקט, — שטראַף מיך אַליין, אַבער ניט זי, די אומשולדיקע ברוינע!..

נאָך אַזאַ נאַכט איז ער שוין דעם גאַנצן טאַג נישט געווען ביי זיך אין די הענט. דער חלום פון דער נאַכט האָט אים נישט צו רו געלאָזט בייטאַג. אַלע וויילע פּלעגט ער לויפן אַ קוק טאַג, צי האָט חלילה נישט געטראַפּן עפעס מיט זיין אַסילע.

דאָס דאָרף לעבט אויס זיין טאַג, אַ טאַג פון אַרבעט, שאַפן און האַנדל. אינאַיינעם מיט ווייב און קינד, קעמל און אייזל, ווערן פעלדער געאַקערט

און געזיט, גערטנער געוואַסערט, טשערעדעס אין טאָל און אויף באַרג.
אַלץ שאַפט און זוכט דאָס לעבן וואָס זיסער און וואָס שענער צו מאַכן, און
ווען מ'איז געזעסן אונטערן שאַטן פון אַן איילבערט, צוגעביסן עפעס נאָך אַ
האַלבן טאָג אַרבעט אין פעלד און סאַאיד האָט דערציילט וועגן זיינע פאַר-
שאַלטענע חלומות ביינאַכט, האָט זיך איבערן הימל אַ שוואַרצער נעפל אין
מיטן העלן טאָג פאַרצויגן: דאָס גאַנצע דאָרף האָט זיך שוין מער געזאָרגט
פאַרן גורל פון זייער גיבור ווי ער אַליין האָט דערפון געוואוסט!

— ניין, ברודער, נישט גוט! — האָט איינער פון די זקנים געזאָגט
און דערביי צוגעשאַקלט מיטן קאַפּ. נישט גוט!.. נישט גוט!..

— געוויס איז דאָס אַ שלעכטער סימן!

— ערגעץ וווּ ליגט דאָך אַ זינד באַגראָבן — האָט שוין אַ דריטער גע-
זאָגט — מ'דאַרף צו אַלאַן תפילה טאָן, זאָל ער מוחל זיין, — אַלץ איז דאָך
אין זיינע הענט!..

האָט מען די דינע פּיטעס מיט די גרינסן איינגעוויקלטע אין טיכלעך,
אויפן זאַמד אונטערן בוים געלייגט און אַלע האָבן זיך אויף דער ערד צעלייגט
און אינאיינעם אַ שטילע תפילה צו אַלאַ געשיקט:

— באַשיץ אַלאַ, אַ, אַלאַ, די קרוין פון אונדזער דאָרף! היט אָפּ דאָס
גאַלד וואָס שיינט ביי אונדז. פאַרגיב דינע זינדיקע, אַלאַ, אַ, אַלאַ!..

— דו וואַלסט גאָר אַ ווייב זיך באַדאַרפט איינשאַפן — האָט שוין דער
עלטסטער נאָכדעם מיושבדיק זיך אָפּגערופן — נישט גוט איז, אַזאַ איינער
ווי דו זאָל אַליין זיין, גלייכער זאָלסט האָבן אַ ווייב אָדער צוויי, און דו
וועסט ברענגען אויף אַלאַס וועלט זיך שטאַרקע, אין וועמעס אָדערן עס
וועט פליסן דיין גבוריש בלוט. שוין צייט, סאַאיד, שוין צייט!

— ריכטיק! — ריכטיק! — האָבן אַלע צוגעגעבן.

און סאַאיד האָט זיך פאַרטראַכט.

✱

סעלמע האָט זי געהייסן, די שענסטע מיידל פון דאָרף. פריש און מונטער
איז זי געווען ווי אַ יונג לאַשיקל לעבן דער שקאַפע. מיט שוואַרץ-ברוינע
אויגן, זיידענע הערעלעך אַרום די ברעמען, קיילעכדיקע, שטענדיק פאַר-
רויטלטע באַקן און צוויי בריסט געטאַקטע, וואָס האָבן יעדן בחור גערייצט

און צעמישט זיינע בלוטן. און געזונגען האָט סעלמע שענער ווי דאָס שפּיל פון פּייפּל. זענען געווען אַ סך בחורים וועמענס הערצער האָבן געברענט און געגאַרט נאָך איר, און צווישן זיי אַלעמען איז אויך געווען דער רייכער עפענדי שורבאַדזשי.

שורבאַדזשי איז געווען אַ שררה. ווער קאָן דאָס אָפּשאַצן זיין רייכקייט, פעלדער און גערטנער, קעמלען, שאָף און רינדער און ווייבער פון די שענ־סטע און פון די בעסטע. שורבאַדזשי האָט שטענדיק געלויערט אויף יעדער שיינער מיידל, אַלע מיטלען פּלעגט ער אָנווענדן, כדי די מיידל פאַר זיך איינצושאַפּן. סיי אַליין און סיי דורך זיינע מענטשן פּלעגט ער שוין נעצן פאַרוואַרפּן, כדי — ווי ער פּלעגט זיך רימען — דאָס פּייגעלע אין זיין שטייגל אַריינצוכאַפּן. אַ פאַרמעגן האָט ער אויסגעגעבן אויף איינצוקויפּן זיך די אַלע ווייבער, וואָס האָבן זיך אַלץ געמערט און געמערט ביי אים אין הויף. און די שיינע סעלמע איז אים שטאַרק געפעלן געוואָרן און ער האָט זיך פאַרלייגט. זי זאָל זיין ווייב זיין.

— זאָג, ראַכמאַן, וויפּל דאַרף איך דיר אויסצייילן גאַלדענע, אַז סעלמע זאָל מיינע זיין — האָט שורבאַדזשי איין מאָל אַ זאָג געטאָן צו איר פּאַטער און דערביי צוגעשמייכלט אונטער די וואַנצעס. — און דו ווייסט דאָך, ראַכ־מאַן, אין וואָס פאַר אַ הענט זי וועט אַריינפאַלן, קען איר נאָך ערגעץ אַנדערש בעסער זיין, ווי ביי מיר? — אַז מילך, פּלייש און האַניק, און די בעסטע גרינסן און פּרוכטן — ביז אַהער, אַ... און וועל איך דען נישט וויסן, ווי אָפּ־צושאַצן אַזאַ שייך לאַשיקל ווי סעלמע? די ערשטע וועט זי דאָך זיין ביי מיר. זאָג, ראַכמאַן, זאָג אַ וואָרט, וויפּיל? און ווידער אַמאָל האָט ער אַ שמיכל געטאָן אונטער זיינע וואַנצעס.

— יאָ עפענדי, איך וועל זיך נאָך באַטראַכטן און מיט דער הילף פון אַלאַ וועט אַלצדינג רעכט זיין, איך וועל דיר שוין צו וויסן געבן — האָט דער אַלטער פּאַטער געזאָגט און אַליין נאָך נישט געוויסט, וואָס עס שטייט אים פאַר אַזוינס. ער האָט אָפּגעשטופּט די קנייה דערפאַר, ווייל ער האָט מורא געהאַט, טאַמער וועט ער זיך אַליין אָפּנאַרן, אפשר וועט ער ביי דעם רייכן פאַלשעניק מער אַרויסקריגן, וויפּיל ער וועט אים איצט אַנבאַטן, און בעלנים זענען דאָך דאָ!

נאָר די שיינע סעלמע האָט שוין געהיט איר טאַטנס טריט. זי האָט אונטערגעהערט דאָס געשפרעך פון איר טאַטן מיט שורבאַדזשי עפענדי און האָט זיך צעוויינט אין אַ גרויס געוויין.

— וואָס איז דאָס פאַר אַ וויינען אויף דיר, דו צעלאָזענע קאַטשקע, — האָט איר אַ פּרעג געטאַן דער ברודער מאַכמוד.

— שורבאַדזשי... אַט דער אַלטער מנווול... קויפט מיך פאַר אַ ווייב ביים אַלטן טאַטן... — האָט זי מיט אַ געוויין קוים געקענט דערציילן.

— נישט ביי זיין לעבן וועט ער דיך האָבן פאַר אַ ווייב, אַט דער הונט, סיידן מיין טויט אָדער זיינס! און דער אַלטער טאַטע מיינט, אַז מיט געלט וועט ער דיך ביי מיר אויסקויפן!..

די נאַרעשע סעלמע האָט גאַרנישט פאַרשטאַנען, אַז נישט איר טובה מיינט עס דער ברודער, אַז שוין לאַנג ווי אַלע יינגלעך פון דאָרף זענען אים מקנא און צווישן זיך רעדט מען, אַז אַ גליקלעכער איז מאַכמוד, ווייל מיט אַזאַ שיינער שוועסטער ווי סעלמע, וועט ער דעם שענסטן בייט קענען מאַכן און אַ שיינקייט פאַר אַ ווייב זיך איינשאַפן אַן געלט, אַן אַ טאַאַריפע אַפילו.

נאָר ווי עס זאָל נישט זיין, אויך מאַכמוד האָט פאַרויס נישט געזען, וואָס פאַר אַן אומגליק עס לויערט אויף אים, ווייל אויב ער האָט געקענט אַזוי ריידן, ווען דער רייכער שורבאַדזשי איז געשטאַנען אין וועג, איז עס שוין גאָר אַנדערש, ווען סאַאיד אַרייני, דער גיבור פון דאָרף איז דאָ אין מיטן. קעגן גיבור פון דאָרף איז שוין שווער זיך צו שטעלן.

פאַרשאַלטענע חלומות! עפעס האָט זיך אים אין קאַפּ נאָך ביי נאַכט אַריינגעגבעט אַ וואַרעם אַזאַ, וואָס האָט אים נישט רוען געלאָזט און ווער ווייס וואָס עס איז.

פונקט ווי אַלע מיידלעך פון דאָרף, אַזוי אויך סעלמע, האָט איין ווונטש ביי זיך אין האַרצן געטראָגן: צו ווערן די ווייב פון דעם גרויסן גיבור סאַאיד אַרייני. און הגם ער האָט קיינמאַל אַ מיידל אַפילו אַ שמייכל נישט צוגעוואָרפן, האָט דאָך יעדע ביי זיך געטראַכט, אַז ס'וועט קומען איר צייט און זי וועט עס זיין די באַשערטע. נאָר מער פון אַלעמען איז אין דעם זיכער געווען סעלמע. זי האָט שוין דערפאַר טאַקע לאַנג, לאַנג אַנגעהויבן צו קוקן

אויף סאאיִדן ווי אויף איר מאַן. שטענדיק האָט זי נאָר געטראַכט פון אים. און אַז עס האָט זיך געמאַכט, אַז סאאיִד איז פאַרבייגעגאַנגען און נישט בכוונה אַנגעשלאָגן אַקסל צו אַקסל, פלעגט זי רויט ווערן און אויפגערירט ווערן פון גליק, דאָס גאַנצע בלוט איז איר אַריין אין קאַפּ און דריבנע שווייס־טראָפּן האָבן זיך באַוווּזן אויף איר פנים.

האָט גענומען עטלעכע טעג און סאאיִד אַרייני האָט צוגעבונדן זיין ברוי־נער אין הויף פון ראַכמאַן, סעלמעס פּאַטער. ס'אַראַ געפילדער עס איז גע־וואָרן. אַלע עופות אין הויף זענען זיך צעלאָפּן און אויפגעהויבן אַ קוואַקעריי, די הינט האָבן זיך אויפגעכאַפט פון זייער דרעמל און זיך צעהאַווקעט. אַ שטויב האָט זיך געטראָגן אין דער לופטן. אַלץ האָט זיך אַ ריר געטאַן. און נאָכדעם, ווי סאאיִד האָט מיטן אַלטן וועגן פאַרשידענע זאַכן גע־רעדט, האָט ער ענדלעך מיט אַ פעסטן מויל אַרויסגעזאָגט:

— די צייט איז שוין געקומען, אַז די שיינע סעלמע, זאָל צו מיר געהערן, עס איז נישט בלויז מיין ווונטש, נאָר אויך דער ווונטש פון אַלאַ דעם גרויסן!

האָט דער שטרענגער אַלטער אַנגעכמורעט זיינע געדיכט באַברעמטע אויגן, אַ קלאַפּ געטאַן סאאיִדן אויפן פלייצע און אַ זאָג געטאַן: אַנגעלייגט ביסטו ביי מיר, דו גרויסער גיבור פון דאַרף, לאַמיק דיר מכבד זיין מיט אַ גוטער קאַווע, לאַמיק הערן, וואָס פאַר אַ נייעס האָסטו צו דער־ציילן, און דערביי האָט דער אַלטער אַ שמייכל געטאַן, אַזאַ ביטער שמייכלעלע און ווי דרך אגב געזאָגט: — מיין ליבער, צי האָסטו דען אַזוי פיל געלט די שיינע סעלמע צו קויפן? און וויסטו דען נישט, אַז שורבאַדזשי עפענדי ציילט אויס גאַלדענע, וויפל איך אַליין וועל נאָר אַרויסזאָגן? איז סאאיִד אויפגעשפרונגען פון כעס און אַ זאָג געטאַן:

— קאַרג איז אים די וועלט אַט דעם הינטישן זון, ער וויל די גאַנצע וועלט פאַרכאַפּן. זאָג, אַלטער, וואָס איז דער פרייז?

האָט דער אַלטער ראַכמאַן ווידער אַ שמייכלעל געטאַן, אַריינגעכאַפט סאאיִדס האַנט אין זייער, אַ קלאַפּ געטאַן און אַרויסגעזאָגט מיט שטאַלץ: — פאַר דיר, ליבער, בלויז פינף הונדערט גאַלדענע. שורבאַדזשי וואַלט צען מאָל אַזויפיל אויסגעציילט!

— פינף הונדערט? און ווו וועל איך עס נעמען?
 — גערעכט, גערעכט, ליבינקער סאאיד, און דארפסט זיך גארנישט
 זארגן. אזא גרויסער גיבור ווי דו, וועסט צו יעדער צייט א שענערע ווי
 סעלמע נאך קריגן. און זי, זאל זי שוין צו שורבאדזשין גיין!
 — ניין, כ'וועל נישט גיין, כ'וועל נישט גיין — האט זיך אריינגעריסן
 אין שטוב א פארצווייפלטע סעלמע, וואס האט די גאנצע צייט אונטערגעהערט
 דעם געשפרעך.

— צי... צי... שא! איך בין דיין טאטע און איך האב צו זאגן! יאלא
 אימשי, גיי פון דאנען, דו זינדיקע, ווייסטו נישט, אז עס איז נישט קיין
 פלאץ פאר אן אראבישער טאכטער דארטן, ווו א פרעמדער מאנסביל איז דא?
 האט זי זיך מיט גרויס געוויין און יאמער ארויסגעשלייכט פון שטוב,
 א קלאפ געטאן מיטן טיר הינטער זיך און ערשט אין הויף האט זיך די
 יללה פארשטאקט. מיט אמאל האט זיך אלץ אין הויף צערעוועט און שטיל
 איז געבליבן בלויז דאן, ווען עס האט זיך אויסגעדוכט, אז דער אלטער עפנט
 די טיר און וועט אין הויף ארויס.

פארשאלטענע חלומות! — האט סעלמע ביי זיך געטראכט — א גאנצע
 נאכט האט עפעס ווי מיט א ברענענדיקן אייזן געבראטן איר הארץ...
 אז סאאיד האט דערזען, ווי עס שטעלט זיך איין אזוי פאר אים זיין בא-
 שערטע, האט אויפגעהערט דאס בלוט צו קאכן אין אים. ער האט מיט אמאל
 דערפילט עפעס אזוינס וואס ער האט קיינמאל ביז איצט נישט געפילט.
 א זיסקייט אזא האט זיך צעגאסן אין אים, און א בענקשאפט האט אים בא-
 הערשט. סעלמע!.. סעלמע!.. האלב פארמאכט די אויגן האט ער שוין וועגן
 גארנישט געטראכט, נאר וועגן איר, וועגן סעלמען, ווי אזוי ער וועט זייער
 משפחה-נעסט בויען. וועט ער זי ארומנעמען און צודריקן צו זיך. וועט זיין
 אזוי גוט! אירע זיידענע האר וועט ער צעפלעכטן, זי וועט זיצן ביי אים אויף
 די קני, און ס'וועט זיין אזוי ווארעם!..

— און אויב כ'האב נישט דאס גאנצע געלט פאר איין מאל, וועל איך
 דאס איבעריקע אויסצאלן. דריי הונדערט גאלדענע האב איך אפגעשפארט,
 גיב א האנט, אלטער, און זאל דער ווינטש פון אללא מקוים ווערן.
 האט דער אלטער א זיפך געטאן און אויסגעשטרעקט זיין האנט:

אַראַבעסקן

— נו, זאַל זיין ווי דו זאָגסט, סאַאיד, גיב אַ האַנט!

— נאַ!.. נאַ!.. נאַ!..

און ביידע זענען געפאלן איינער דעם צווייטן אויפן ברוסט, געקושט זיך אין די וואַנצעס און גוט־ברודעריש געשמועסט:

— געדענק זשע, סאַאיד ליבער, חוב איז חוב!

אין דרויסן האָט די זון זיך גענומען זעצן. קליינע פּוכקינקע הינדעלעך האָבן זיך גערקט אונטער די פעדערן פון זייער מוטער דער קוואַקע און דערמיט אַנגעזאָגט אַלעמען אין הויף, אַז מ'דאַרף זיך גרייטן צו דער פינצ־טערער נאַכט.

און ווען סאַאיד אַרייני האָט אַ באַנייטער פאַרלאָזט די שטוב פון אַלטן, האָט ראַכמאַן אַ טראַכט געטאַן:

— פאַרשאַלטענע חלומות! נישט באַשערט! אַליין פון האַנט ס'גליק מיט שורבאָדזשין אַרויסגעלאָזט. אַ גאַנצע נאַכט האָבן ווילדע אויגן אים אין פנים געקוקט, גערייצט זיך מיט אים און אויסגעלאַכט. פאַרשאַלטענע חלומות!

און אַז דאָס דאַרף זאַרנוקי האָט זיך דערוווסט וועגן גרויסן שידוך, איז צו דער שמחה גאַר קיין גרענעץ נישט געווען. דאָס גאַנצע דאַרף האָט זיך געגרייט צום גרויסן חתונה־יום־טוב. פון די בעסטע זיסע זאַכן האָט מען געבאַקן. רייז האָט מען געטריקנט און קאַווע געמאַלן, די שענסטע מתנות האָט מען געבראַכט און מען האָט געהויליעט ביזן ווייסן טאַג אַריין. ס'איז גאַרנישט צו באַשרייבן ס'גליק פון דעם יונגן פאַרל סאַאיד און סעלמע!

✱

סאַאיד אַרייני האָט זיין שטוב געבויט אויפן שפיץ פון באַרג. אין איינעם מיט סעלמען האָט ער צוגעזען, אַז אַלץ זאַל זיין ווי עס באַדאַרף צו זיין, די זון זאַל וואַרעמען און דער שאַטן קילן. האָט ער אויך אָן זיין ברוינער נישט פאַרגעסן!

— אַט דאָ איז פאַר מיר און סעלמע דער שענסטער און דאָ איז פאַר דיר, ברוינע די שענסטע.

און איילבערטן און פייגן און באַקסער־ביימער זענען איינגעפלאַנצט

געוואָרן, אַלץ מיט דער גרעסטער פינקטלעכקייט ווי עס פאַסט פאַרן גרעסטן גיבור פון דאָרף. די שיינע סעלמע פלעגט שעהן לאַנג זיצן איינגעקלאַמערט אין די אַרעמס פון סאַאיד, איר מאַן. פריי צעעפנט איר האַרץ פאַר אים, אויסדערציילט אים אירע מיידלשע סודות, אַז שוין יאָרן לאַנג, ווי איר האַרץ האָט זי אים געשענקט. און ער ווי פאַרשיכורט איז ער געווען: די אויגן האַלב צוגעמאַכט, די הענט גלעטן איר קערפער און זי אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער זיך געטוליעט צו אים. צוויי הערצער האָבן זיך פאַראייניקט אין גליקלעכער ליבע...

און נאָר די ברוינע האָט געפילט, אַז נישט ווי נעכטן איז צו איר היינט סאַאיד. און ווען סאַאיד, אַ פאַרפלאַמטער, איז צו איר אין שטאַל געקומען, האָט ער שוין אַליין צו איר געזאָגט:

— צו וואָס די זאָרג, דו נאַרישע? וואָס דיינס איז דיינס און וואָס אירס איז אירס. — דערביי האָט ער זי אַ גלעט געטאָן אונטערן האַלדז און דאָס האָט געהייסן: גליקלעך! גליקלעך בין איך!

און צוויי זין האָט סעלמע סאַאידען אויף אַללאַס וועלט געבראַכט. זין אַזעלכע, וואָס זענען אַ שיינדל פאַר גאַט און פאַר לייט: דעם טאַטנס בלוט און דער מאַמעס מילך. האָבן זיך אויך געמערקט און געפרוכפערט די קעמ־לען, שאָף און רינדער. עופות האָבן אויסגעברייט פּוכקענקע הינדעלעך פון די אייער. טויבן אויפן דאָך האָבן וואָס אַ טאַג אַלץ מער נעסטן געבויט, און אַפילו די ברוינע אַסילע האָט אין אַ לבנה־נאַכט אויפן אויסגעבעטן שטרוי אַ לאַשיקל פון איר בויך אַרויסגעבראַכט, אַ לאַשיקל פון גרעסטן יחוס. דאָס בלוט פון דער ברוינער מיט בלוט פון אַ כאַלעבער אַגער געמישט.

✱

נאָר גליק איז נישט אַ זאָך, וואָס שטענדיק קאָן מען עס איינהאַלטן. עס גליטשט זיך אַמאָל אַרויס פון די הענט און מען פילט גאָר נישט. זקנים ווייסן דאָך צו דערציילן, אַז אויך אין אייגענער היים, אין אייגענעם נעסט בלאַזט אַמאָל אַ שלעכט ווינטל אַריין. און שווער איז צו וויסן, וואָס איז עס. צי איז עס אַ באַגער נאָך אַ נייער ווייב, צי איז דאָס סתם אַזוי אַ שפיצל פון שלעכטע רוחות. נאָר ווען דאָס האַרץ הייבט אָן צו נאַגן, און צונויפגעקלעמטע ציין סטאַרטשען אַרויס פון די באַקן — ווייסט מען נישט צי איז דאָס אַ כעס

אזאָ צי עפעס אַנדערש. און אַפילו סעלמע האָט זיך נישט געקענט קלאָר מאַכן. אַ ווייב אַ געטרייע איז זי אים דאָך פונעם ערשטן טאָג אָן. דער גאַנצער ברען פון איר הייסן קערפער — זיינער איז ער דאָך! און אַלץ בליט דאָך אויפן באַרג, אַלץ שיינט דאָך, טאָ וואָס־זשע איז דאָס מיט אַמאָל געוואָרן מיט סאַאידן? — סיידין גראָזן נישט גוטע אויפן פעלד האָבן זיין נשמה פאַרסמט. ווער ווייסט? אַלץ איז דאָך פון אַללאַ!

✱

און דער רייכער שורבאַדזשי האָט נאָך אַלץ זיין האַפענונג נישט אויפגע־געבן. אַריין איז אים די שיינע סעלמע טיף אין די ביינער, זייער גליק האָט אים אין אַ מרה שחורה אַריינגעבראַכט!
— הינטישע בלוט! אַ קראַמף אים אין די ביינער! נישט שוין זשע וועט אים אַט דער סאַאיד טאַקע באַזיגן, אים דעם רייכסטן עפענדי פון דאָרף? און צי וועט ער זיך אונטערגעבן? פאַסט עס פאַר אַזאָ רייכן עפענדי אונטער־צוגעבן זיך און זיצן מיט פאַרלייגטע הענט? — ניין! ניין!
אַט די פאַרשאַלטענע חלומות! די גאַנצע נאַכט האָט ער אַ שאַרף מעסער אויפן האַלדז געפילט. פאַרשאַלטענע חלומות!
האַט ער באַפוילן איינצושפאַנען אַ שיינעם געשפאַן און איז אויפן מאַרק קיין לוד געפאַרן.

דער גרויסער מאַרק אין לוד האָט זיך אַנגעהויבן שוין פון אָנהייב נאַכט. פון נאַענטע און פון ווייטע דערפער האָבן פעלאַכן און בעדואינער געשטראָמט צום גרויסן מאַרק־פלאַץ אויסבייטן אַ קעמל, כדי אַ ווייב צו קויפן. פאַרקויפן אַ מעלקעדיק קיעלע, כדי זריעה צוצוגרייטן פאַרן ווינטער און נאָך אַזוינע זאַכן. אויסגעפוצטע, געוואַשענע, געקעמטע מיט גלעקלעך און קרעלן אַרום די העלדזער שטייען די בהמות, אייזלען און קעמלען, גרייט אַריבערצוגיין פון האַנט צו האַנט. שטאַטישע אַראַבער מיט לאַגלען, פולע אייז־קאַלטע רויטע וואַסער, זינגען און קלינגען צו מיט קופערנע שיסעלעך אין די הענט:
בוזא יאָ בוזא!

רייטער פרוּוון אויס אַ פערדל, צי וועט עס טויגן אין שפּאַן, צי וועט עס שלעפן דעם אַקער. אַראַבישע מיידלעך און ווייבער זיצן אויסגעזעצט אויף דר'ערד און אַרום זיי גרינסן און פרוכטן מכל המינים, זייער מילך און גע־

טריקנטע קעז. דער גאנצער מאַרק הודושעט און קאַכט, מ'קלאַפט איינער דעם צווייטן אין האַנט, מען דינגט זיך, מ'שרייט, מ'קושט זיך איינער דעם צווייטן אין די וואַנצעס און מ'מאַכט געשעפט. האַנדל איז אין פולן ברעז...

און ווען שורבאדזשי עפענדי האָט דעם אַלטן ראַכמאַן דערזען, ווי ער שטייט מיט אַן אייזל צום פאַרקויפן, האָט עד נישט לאַנג געטראַכט און אַזוי גוט-ברודעריש, מיט זיסע ריידעלעך אין זיין מויל, געזאָגט צו אים.

— געבענטשט זאָל זיין ראַכמאַן דער גלויביקער. וואָס מאַכסטו ? און וואָס מאַכט דיין קעמל ? און ווי זעט עס אויס מיטן שניט היי יאָר.

— געלויבט איז אַלאַ דער גרויסער. נישטאַ זיך אויף אים צו באַקלאַנגן.

און וואָס מאַכט עפעס שורבאדזשי עפענדי ?

— אַט געלויבט איז אַלאַ. און וואָס זשע מאַכט עפעס דיין לאַשיקל ?

אַט די סעלמע מיט איר מאַן דעם גיבור ? און דער גיבור ! דו, אַלטער נאָר, ער האָט דיך גאָר אויסגענאַרט, איך וואַלט דיר טויזנט גאַלדענע געווען אויסגעציילט. ביי היינטיקן טאָג איז מיין וואָרט נאָך אַ וואָרט. און ער, אַט דער גיבור, האָט דיך אויסגעלאַכט און דעם חוב ביז היינטיקן טאָג נישט באַצאָלט. זעסטו שוין וווּ פאַלשקייט שטעקט. און דו, ראַכמאַן, וואַלסט דאָך נאָך מיט געלט אַ יונג ווייב זיך געקענט איינקויפן, זי זאָל דיר אויסוואַרעמען די ביינער אויף דער עלטער. נישט גוט, נישט גוט איז אַן אַלטן פאַטער אַפצונאַרן.

האַבן דעם עפענדיס רייד צום האַרצן פון אַלטן געטראַפן. שוין לאַנג ווי ער טראַגט זיך אַרום מיט אַ פאַרדרוס קעגן זיין איידעם, אַט דעם הונט, וואָס האָט אים אויסגענאַרט. נאָר גיי טו עפעס, אַז איינגעקלעפט זענען זיי געוואָרן איינער אין צווייטן און וועסט זיי נישט צעשיידן נישט מיט גוטן און מיט בייזן אַוודאי נישט.

נאָר ווען דער אַלטער ראַכמאַן האָט סאַאידן געטראַפן אין פעלד, אויג אויף אויג, האָט ער אים פריער עפעס געזאָגט מיט גוטן און דערנאָך מיט בייזן, קיינער האָט גאָרנישט געהערט, נאָר איין זאָך ווייסט ס'גאַנצע דאָרף, אַז סאַאיד האָט אין כעס צום אַלטן געזאָגט :

— קענסט זיך די מציאה צוריקנעמען פאַרן חוב און מאַך מיך נישט

גליקלעך...

דאָ האָט שוין גאַרנישט געהאַלפּן. טיף באַליידיקט האָט ער די שיינע סעלמע. עס האָט נישט געהאַלפּן דאָס בעטן זיך פון סאַאידן, אַז ער גאַרנישט געמיינט, אַז פון כּעס האָבן זיך די ווערטער אַליין פון זיין מויל אַרויסגע- גליטשט. סעלמע האָט מיט זיך איר טאַטן דעם אַלטן חוב אָפּגעצאַלט. זי האָט איר שטוב פאַרלאָזט און איז צו איר טאַטן אַוועק און דער אַלטער ראַכמאַן האָט זיך אַזוי דערפרייט, נאָך קיינמאַל נישט האָט ער סעלמען אַזוי ליב געהאַט ווי איצט. ער האָט זי אַרומגעכאַפט, אַ קוש געטאַן אין שטערן און שוין דערפילט אַז די נייע ווייב וועט אים אויף דער עלטער די ביינער דער- וואַרעמען. סעלמע אַליין האָט מיט אַמאַל פאַרלאָרן דעם גלאַנץ פון אירע אויגן. זי האָט זיך אַליין נישט געקענט אָפּגעבן קיין חשבון, וואָס אַזוינס האָט זי געטאַן און צו וואָס וועט עס ברענגען.

און סאַאיד ?

ער איז שיער נישט פון זינען אַראָפּ. ער האָט גאַר נישט געקענט פאַרויס- זען דעם סוף פון אַזאַ זאַך. און אפשר איז דאָס גאַר אַ שפּיצל אַזאַ ? — ער האָט גאַרנישט געפילט אַז מען שפּילט דאָ מיט פּייער, אַז נישט קיין שפּיצל איז דאָס, נאָר אַ גרויסער ווייטיק וואָס ווערט אַלץ שטאַרקער און שטאַרקער. פאַרפאַלן ! עס קאַן שוין גאַרנישט העלפּן...

וואָס זשע ווידער אַט די פאַרשאַלטענע חלומות ?

און אין הויף ביי שורבאַדזשי עפענדי קאַכט זיך. מ'קערט און מ'ראַמט. טרוקענע גראָזן ווערן מיט פּריש וואַסער באַגאַסן. שטיינער אין הויף מיט ווייסן קאַלך געפאַרבט. די יינגסטע שעפעלעך פון טשערעדע פאַר דער סעודה אויסגעקליבן. רייז ווערט געקאַכט און מיט זיסע ראָזשינקעס פאַרמישט. אַלע שייכן פון געגנט זענען איינגעלאָדן. אַלץ גרייט זיך צו דער גרויסער סעודה, וואָס שורבאַדזשי עפענדי גרייט צו לכבוד זיין נייער ווייב, דער שיינער סעלמע. ער אַליין איז אַוועק אין דער נאָענטער שטאַט ראַמלע איינצוקויפּן פאַר דער שיינער סעלמע דאָס בעסטע זידן-טיכל און אַ שנירל פּערל. די ווייבער אין הויף האָבן שטילערהייט צווישן זיך געבורטשעט, נישט פאַרגונען האָבן זיי אַזוי פיל גליק אַט דער צעפּיעשטשעטער סעלמען און געוויסט האָבן זיי גוט, אַז שורבאַדזשי וועט מיט זיי אַפילו קיין וואַרט נישט אויסריידן. אַבער אַ טעות האָבן זיי אַלע געהאַט. קיינער ווייס נישט, וואָס עס וועבט

זיך אַרום אים און די שמחה איז טאַקע גרויס, ס'איז אַבער נישט קיין ראיה, אַז דער סוף וועט אַ גוטער זיין. אַלץ איז דאָך פון אַללאַ!..

סעלמעס האַרץ האָט געזאָגט, ווי אַ זודיקער קעסל. און ווען די געסט האָבן אין שפּעטער נאַכט געקייטלט איינער צום צווייטן נאָך געטאַנצט אין הויף, ווען שווערדן האָבן געבליאַסקעט און געפאַכעט אין דער לופטן, האָט זיך סעלמע געראַנגלט מיט איר נייעם מאַן, מיט שורבאַרדזשין אין פאַרמאַכטן אַלקער. ניין, זי וועט אים צו זיך נישט צולאָזן און מעג ער אירע קליידער פון איר רייסן, וועט אים גאַרנישט העלפן. איינגעקלעמט האָט זי אירע בעגל ביי אים אין פנים און ווי אַ ווילדע קאַץ האָט זי אים צעדראַפעט און צעביסן. עס האָט גאַרנישט געהאַלפן. אַוודאי, נישט אין דער ערשטער נאַכט פון דער חתונה וועט שורבאַרדזשי זיין יונג ווייבל שלאָגן. אַבער ער וועט זי שוין איינ-ברעכן. ווילדער לאַשיק — האָט ער ביי זיך געטראַכט.

און ווען די נאַכט האָט אָפּגעטראַטן איר פלאַץ פאַרן מאַרגן און סעלמע אַ פאַרחלשטע איז געלעגן אין אַ טיפן שלאָף אויף אַ ראַגאַזשע ביי דער טיר — האָט זי אַוודאי גאַרנישט געוויסט פון דעם, וואָס עס האָט איבערגעלעבט סאַאיד אַרייני, איר געוועזענער מאַן און פאַטער פון אירע צוויי זין. און נישט נאָר זי, נאָר קיינער פון די אַלע, וואָס האָבן ביי דעם יום-טוב געהוילעט, האָט אַפילו נישט אַ טראַכט געטאַן, וואָס אַ שטייגער קאָן טאָן סאַאיד אין אַזאַ פאַרשאַלטענער נאַכט?

און וואָס האָט ער געטאַן?

פאַרלאָזט זיין שטוב און ווירטשאַפט אויף גאַטס באַראַט און אַליין אויף דער ברוינער אַסילע זיך אויף די וועגן געלאָזט. אויסגערייניקט זיין בראַוו-נינג, אים אַנגעלאַדן, אויגן אַנגעשאַרפט, אויערן אויסגעשפיצט, פינגער בייסן און רייצן. זאָל ער זיך נאָר ווייזן אַט די הינטישע פעל!

און ווען אין אַ פאַרנאַכט האָט זיך שורבאַרדזשי אַריינגעלאָזט צו זיך אין באַיאַרע, האָט סאַאיד אויפגעברויזט. אַ וויסער שוים האָט זיך באַוויזן אַרום זיינע ליפן. אַ דריק געטאַן דער ברוינערס בויך מיטן פוס און גלייך אַוועק-געריטן צו דער באַיאַרע אָפּצוצאָלן דעם נייעם חוב. וואָס גייען אים אָן די דראַטן, וועלכע ער דאַרף דורכקריכן כדי אַריינצוקומען אינעווייניק. און אַז ער וועט זיך צעשטעכן — איז וואָס? — די ווונד אין האַרצן איז גרעסער!

— האָ! וואָס? וואָס ווילסטו סאַאיד?

— אַ חוב געקומען אַפּצאַלן, דו, הינטישע פעל...

— אַ חוב? אַזוי? כאַ כאַ כאַ... דו ביסט מיר אַבער גאַרנישט שולדיק,

סאַאיד. און אויב דו ווילסט, קען איך דיר נאָך צוגעבן עטלעכע גאַלדענע

אין צוגאַב פאַר סעלמען. אַ ווילע איז זי און איז דאָס ווערט...

— האָ... האָ... האָ... סעלמע... אַ צוגאַב... גיב... נאָ... נאָ... נאָ...

און פינף שאַסן איינס נאָכן אַנדערן האָבן צעלעכערט דעם רייכן עפענדי

שורבאַדזשי. מיטן פנים צו דער ערד איז שורבאַדזשי געבליבן ליגן, און סאַאיד

אַ באַרויקטער, אַן אַפּגעקילטער, האָט געאייילט צו זיין ברוינער, אַפּצוטראַגן

זיך פון דאַנען און אַפּצוווישן אַלע שפורן פון גרויסן מאַרד. אַוועק איז ער

צוריק צו זיך, פאַרטאָן זיך שטאַרק אין זיין ווירטשאַפט. און ווען דאָס גאַנצע

דאָרף האָט זיך דערוווסט פון אומגליק און אַלע זענען זיך צונויפגעלאָפּן אין

באַיאַרע אַנצוקוקן דעם קרבן און אין דאָרף אים ברענגען, איז די איינציקע,

וואָס איז געבליבן אין שטוב, געווען סעלמע. איר איז גאַרנישט איינגעפאַלן,

אַז סאַאיד איז געווען דער, וואָס האָט דעם חשבון געמאַכט, און טיף אין

האַרצן האָט עס איר שטאַרק געפרייט: פטור געוואָרן פון אַ צרה. ליבערשט

אינגאַנצן אַן אַ מאַן בלייבן, איידער אַריבערטראַגן די זיסע ריידעלעך און

ליבשאַפט פון דעם פאַרהאַסטן שורבאַדזשי...

און ווען דער מוכטאַר פון דאָרף האָט געלאָזט וויסן דער מאַכט אין שטאָט

וועגן מאַרד, וואָס קיינער ווייס נישט ווי אַזוי און פאַרוואָס דאָס האָט געטראַפּן,

האָט זיך די מאַכט געלייגט אין דער לענג און אין דער ברייט אויסצוגעפינען

דעם מערדער. זי האָט סאַאידן פון אויג נישט אַפּגעלאָזט, וויסנדיק, אַז פון

שטענדיק אַן איז ווייט געווען דער שלום צווישן אים און דעם עפענדי, האָט

מען טריט־קענער געבראַכט און מ'האָט געזוכט און געזוכט, ביז מ'האָט איין

פּאָדעם פון אַן אַבאַיע אויף די דראַטן פון פאַרקאָן געפונען. דאָ איז שוין

דער סוד קלאַר געוואָרן, און אַז מ'דאָרף, קומט דער אומגליק אין שטוב

אַריין בלויז דורך איין פּאָדעם פון דער אייגענער אַבאַיע. געלערנטע האָבן

אויסגעפונען, אַז דער פּאָדעם איז פון סאַאידס אַבאַיע. נאָכדעם האָט מען

אויך גיפּס געגאַסן אין די טריט פון פערד ביים פלויט און צוגעפאַסט צו

די טריט פון דער ברוינער. אַלץ האָט געשטימט ביז אַ האַר. אַפילו די אייגענע

ברוינע האָט אויך פאַרראַטן. פאַרפּאַלן! נישט אַללאַ איז דער, פאַר וועמען וועסט עפעס באַהאַלטן. און סאַאיד איז לויטן באַפעל פון קאַדי און דער מאַכט אין אַ פינסטערן קאַרצער אַריינגעוואָרפן געוואָרן. עס האָט מער נישט גע- האַלפן דאָס וויינען און קלאַגן פון סעלמען:

— איך בין די שולדיקע, נישט ער... איך האָב געבראַכט דערצו... אין קאַרצער האָט סאַאיד שוין געפילט, אַז זיין סוף איז נאַענט. און מחשבות נאָך מחשבות האָבן זיך געפלאַנטערט אין זיין קאַפּ! אַט צו וואָס עס קען ברענגען אַ פאַרשאַלטענער חלום און ווי אַזוי איז דאָס אַלץ מיט אַמאָל אַזוי גיך גע- שען? צי שוין זשע איז עמעצער, וואָס קיינער זעט אים נישט, געשטאַנען ביי דער זייט און צוגעאיילט: גיכער, גיכער...? און אויבן אויפן שפיץ באַרג שטייט אַ שטיבל מיט ביימער פאַרפלאַנצט אַרום און אַרום... צוויי זין לויפן אַרום אויף די פעלדער. סעלמע... סעלמע... סעלמע...

און אַז זקנים זאָגן, אַז אַלץ, וואָס איז אויף דער וואַר קאָן מען נאָך בייקומען — שלעכט איז אַבער מיט זאַכן, וואָס קומען פאַר אין חלום, דאָ וועט שוין גאַרנישט העלפן, דאָרף מען זיי גלויבן. דערויף האָבן זיי מער געלעבט אויף דער וועלט און באַוויזן מער צו באַנעמען די וועגן פון אַללאַ דעם גרויסן און פאַרטיפּן זיך מער אין זיינע מעשים. פאַרשאַלטענע חלומות! נאָך ערגער פון „עפּאַריט“ און „איבליס“ זיינען זיי. אַלץ איז פון אַללאַ!..

שאַבאַב — חברה לייט, שטאַרקע יונגען.

עפענדי — גוט באַזיצער.

מוכטאַר — עלטסטער פון דאָרף וועלכער איז דער פאַרשטייער פון דאָרף פאַר דער מאַכט.

קאַדי — אַן אַראַבישער שופּט

עפּאַריט }
איבליס } נעמען פון שדים.

פּאַנטאַזיע — הוליאַנקע.

יאַלאַ עמשי — אַוועק פון דאַנען.

באַיאַרע — פּרדס.

קאוואלעריא. רוסטיקאנא

שלאַפּן, שלאַפּסטו ווי אַ לעמעלע,
דאָס נאָס אויף דיינע ליפּן איז זיס,
וואָלט איך זיך נישט געשעמט פאַר פרעמדע,
לויף איך און קוש דיך געוויס...

אַזוי האָט זיך געזונגען דער יונגער פּאַסטוך מוסא יאַסין פון דזשימזע.
זיין קול האָט געטריילט און געקייקלט זיך איבערן גאַנצן טאָל, ווייט פון זיינע
שאַף און רינדער.

ניי זענען זיינע לידער, ניי זענען די שליאַכן, אויף וועלכע ער פירט
זיינע שאַף און שעהנווייז דויערט זיין צעזונגענער גאַנג צום קוואַל.
מוסא יאַסין איז נאָך נישט אַלט גענוג צו האָבן אַפּגעשפּאַרט געלט
אויף אַן אייגן ווייב; ער איז קוים זיבעצן יאָר אַלט, און ס'האָט אים געצויגן
מער צום באַרג און צו טאָל איידער צו אַרבעט אויפן פעלד. אים איז געפעלן
זיין אַ פּאַסטעך ביים רייכן ביטאַר עפענדי.

ווי גוט עס איז אינעם טיפּן טאָל! מיט אַ פייפל אין מויל האָט ער
זיך אומגעפירט מיט די שאַף און רינדער, אין טאָל און אויף באַרג. האָט
ערגעץ געגרינט אַ שטיקל ערד, האָט שוין מוסא יאַסין צוגעזען, די סטאַדע
זאָל כראַמטשען, זעטיקן זיך און אַנפילן אייטערס מיט מילך. מיט גרויס
הנאה פלעגט ער זיך אַוועקלייגן אויפן פרייען פעלד, ליגן כל זמן דאָס גרינע
גראַז איז אויף דער ערד צו זען, און אַריינקוקן טיף, טיף אין הימל. אין
די וואַלקנס דערזעט ער אַ וועלט אַ נייע; דערפער גאַנצע. און דאָרטן אַ
געצעלט פון ווייסן לייזונט, וווּ פעלעכלעך פון מדבר־חיות זענען אויסגע-
שפּרייט אויף וואַנט און אויף דיל, און אין יענעם געצעלט געפינט זיך זי,
מאחבובא. די שענסטע בעסטע מיידל פון דער וועלט.

טראַגט עס אים פון דער ערד. לאַזט ער איבער שאַף און רינדער און
לויפט איבערן טאָל, אַהין, אַהין וווּ מאַחבובאַ זיין באַשערטע.

אברהם בליי

כאפט ער זיין פייפל אריין אין מויל און שפילט אויס :

מאחבובא, האסט מיך געפאנגען,
ווי אַ בין אין אַ בינשטאָק,
נאָר כ'האַב נישט קיין פליגל צו פליען,
איך וועל באַטראַכטן די שטערן ביינאַכט
און טרוימען פון דיר.

דערהערן די שעפעלעך דאָס זיסע געזאַנג, לייגן זיי זיך אויס און הערן צו.
און מיט אַמאָל שפּרינגט ער אויף און דערמאָנט זיך, אַז אפשר איז גערעכט
דער אַלטער מאַכמוד, וואָס זאָגט, אַז דער וואָס האָט גליק נאָר אין טרוים —
דער האָט אומגליק...
טרייבט ער די טשערעדע טיפּער און טיפּער אינעם טאָל און אַליין
שפּרייזט ער פאַרויס, פאַרטראַכט און פאַרזאָרגט.

*

מאחבובאן האָט מוסא יאַסין ליב געהאַט מיטן גאַנצן ברען פון האַרצן.
ער ווייסט עס וויל, אַז די שענסטע מיידל פון דאָרף לאַכט זיך אויס פון
אים, וויל נישט ווערן זיינע, איר ציט גאָר צו חברה „שאַפּאַב“. נאָר נאָך
פון קליינערהייט אָן האָט ער אין דער שטיל געקושט אירע טריט, און האָט
זי נאָר איין מאָל איר מויל געעפנט אַ שמייכל צו טאָן און עס האָבן אַ
בלישטש געטאָן צוויי שערענגעס ווייסע ציין, האָט מוסא יאַסין מיט אַמאָל
דערוען ווי בריליאַנטן גלאַנצן, עס האָט אים געשווינדלט אין די אויגן און
אַ ציטער האָט אַרומגעכפּט זיין גאַנצן גוף.

— מאַחבובאַ, דו ביסט ווי די שענסטע רויז אין גאָרטן.

— און דו מוסא יאַסין, ביסט ווי אַ דאָרן אַ וויסטער.

— נישט שיין אזוי צו רעדן, מאַחבובאַ, אַ זינד, אַ זינד פאַר אַללאַ!

און אַז איך וועל גענוג געלט אַפּשפּאַרן, וועל איך קומען מיט מתנות פיל
צו דיין טאַטן, באַצאָלן פאַר דיר דעם פולן מקח. און זיין וועסטו ביי מיר
דאָס שוואַרצעפּל פון מיין אויג, מאַחבובאַ!..

— משוגענער! — האָט זיך מאַחבובאַ אויסגעלאַכט — זאַלסט נישט

אַראַבעסקן

דערוועגן זיך, דו הינטישער זון, פיינט האָב איך דיר ווי אַ שפּיך, לויף דיין
וועג און פאַרגעס... כאַ כאַ כאַ...

איז מוסאָ יאַסין אַוועקגעגאַנגען צעווייטיקט, ווי שאַרפע מעסערס וואַלטן
זיין לייב געשניטן, און ערגעץ אין אים האָט זיך אַ בענקשאַפט באַזעצט און
פאַרנומען אים אינגאַנצן: מאַחבובאַ!

✱

ווען דאָס דאָרף האָט זיך דערוואַסט, אַז מוסאָ יאַסין, ביטאַר עפענדיס
פאַסטוך, האָט שוין איינגעצאָלט דעם פאַטער אירן דאָס גאַנצע געלט פאַר
מאַחבובאַן, האָט מען זיך גענומען גרייטן צו דער חתונה, ווי דער שטייגער
איז, און יעדער האָט אים זיין פריינדשאַפט אַרויסגעוויזן. אָבער קיינער האָט
נישט געוואַסט, וואָס פאַראַ שטורעם די בשורה האָט געבראַכט מאַחבובאַן
אַליין. קיינער האָט נישט געוואַסט, ווי גרויס איז דער ווייטיק: מיט אַט דעם
„גיבור“, וואָס קען אַפילו אַ פייגעלע פון בוים נישט אַראַפּשיסן, וועט זי
דאַרפן חתונה האָבן? זיין ווייב ווערן אויף שטענדיק? מיט אים, מיט דעם
וואָס מער ווי מיט שאַף און רינדער אַרומפירן זיך ווייסט ער נישט? און
וואָס וועט זיין מיט אַבו-כאַליבן? איז שוין אַלץ מיט אים געענדיקט? ניין!
ס'קאָן נישט זיין!.. ניין!.. אָבער דאָס פּלוזימדיקע רעווען פון אַן אייזל
אין הויף און די קלעפּ, וואָס ער האָט אַריינגעכאַפט פון איר טאַטנס קורבאַטש,
האָבן איר דערמאַנט, אַז אַן אַראַבישע טאַכטער איז זי, אַז אַזוי איז געוויס
פון אַללאַ באַשערט און זי וועט נישט ווערן ס'געלעכטער פון גאַנצן
דאָרף! האָט זי אין דער שטיל געוויינט, באַוויינט איר ביטער מזל און
געהאַפט, אַז אַללאַ דער גרויסער און מוכאַמעד וועלן איר ביי דער זייט
שטיין און שלעכטע שעהן אויף גוטע טעג פאַרבייטן. פאַרפאַלן, אַלץ איז
פון אַללאַ!

✱

און די סטאַדע שאַף האָט ווידער דערפילט אַ האַנט אַ צאַרטע, ווידער
האָט מוסאָ יאַסין זיי געגלעט און מיט זיי אין די טיפענישן פון טאַל זיך
געלאָזט. און אַז פאַרשייטע ציגן האָבן זיך אַליין אויפן באַרג געלאָזט אַ ווילדן
באַקסער צו פאַרוזוכן, האָט מוסאָ יאַסין אַ האַרציקן שמייכל געטאַן, ווי ער
וואַלט זאָגן:

— „היט אייערע ביינער, איר ווילדע ציגן, אַ גנב איז דער באַרג, און ווער וויסט ווער עס לויערט אויף אייך הינטערן פעלדז?“

און מוסאָ יאָסין האָט פון גליק געשיינט, פריי צעעפנט זיין ברוסט און די וואַרעמקייט פון דער זון האָט אַליץ מער געוואַרעמט און געוואַרעמט, און די זיסקייט פון האַרצן צעגליט: מיינע איז זי מאַחבובאַ!

טיפער זענען געוואָרן זיינע טריט אין דעם אַנגעגליטן זאָמד. ער האָט מיט אַמאָל אין זיך דערפילט דעם כח פון אַ גיבור, אַפילו מיט די „שאַבאַב“ וואָלט ער זיך איצט פאַרמאַסטן! און האָט די נאַכט אַ שעפעלע מיט אַ ניי לעמעלע באַגליקט אויף אַלאַס וועלט, איז מוסאָ יאָסין זיכער געווען, אַז דאָס האָט פאַר אים די לבנה אַ געשאַנק געשיקט, אַ צושטייער צו זיין גליק. האָט ער דאָס יונגע לעמעלע אין זיין בוועם געלייגט, ס'זאָל אים וואַרעם זיין. געגלעט עס איבערן פייכטן, זיידן פעלעכל און מיטן נאָמען מאַחבובאַ גע־רופן. איז יעדער טאָג אַ יאָר געווען און יעדער נאַכט אַ יובל, און מיט גרויס אומגעדולד האָט ער געוואַרט אויפן גליקלעכן טאָג, ווען זי וועט שוין טאַקע זיינע ווערן, ווען די גרויסע „פאַנטאַזיע“ פון דער חתונה וועט פאַרקומען, ווען געזאַנג און טאַנץ פון גאַנצן דאָרף וועט זיך אויסמישן און פאַרשפרייטן פרייד פאַר אים, פאַר איר, פאַר אַלעמען...

זענען בלויז עטלעכע וואָכן אַריבער נאָך דער חתונה, און מוסאָ יאָסין האָט געשיינט. געטרונקען האָט ער בעכערס פול מיט גליק, מאַחבובאַס אויגן זענען פאַר אים שטענדיק שוין פאַרויס געגאַנגען און האָט ער פאַרלאָזט ס'געצעלט כדי אויף פאַשע צו גיין, האָט אים אַ שטאַרקע בענקשאַפט גע־יאָגט, נאָך און נאָך איר וואַרעמען קערפער צו פילן, איינאַטעמען וואָס מער פון איר אַטעם, גלעטן איר קערפער און שטאַרק, שטאַרק צו זיך צודריקן...

און וואָס האָט ער געוויסט, וואָס הינטער זיין פלייצע טוט זיך? אַז גע־שפאַנט האָט ער פעסט מיט אַ געהויבענעם קאַפּ, געטראָגן ביי זיך אין האַרצן אַליץ וואָס איז אים ליב, און וואָס וויסט אַ יונגער פאַסטעך פון דעם, וואָס שכנים מורמלען צווישן זיך און טייטלען אויף אים מיט די פינגער? צי האָט ער דען עמעצן שלעכטס געטאַן? מיט אייגן פאַרהאַרעוועטע געלט האָט ער דאָך זיין מאַחבובאַן געקויפט!

נאָר נישט פאַרן דאָרף וועלן סודות פאַרבאָרגן בלייבן. ס'גאַנצע דאָרף

אַר אַבעסקן

פון קליין ביז גרויס האָט שוין גערעדט פריער אין דער שטיל און נאָכדעם אויפן קול, אַז זינדיק איז זי מאַחבובאַ די פאַלשעניצע, אַז נאַכט איין, נאַכט אויס, וי נאָר מוסאַ יאַסין גייט אַוועק אויף דער פאַשע מיט די שאַף און רינדער אין טאַל, קומט שטילערהייט אַריין צו איר אין געצעלט אַבו כאַליב דער אויסוואַרף און ערשט איידער דער מאַרגן־שטערן באַווייזט זיך אין הימל, פאַרלאַזט ער ס'געצעלט און גייט זיין וועג, ווי נישט געווען.

— וואָס אַזוי פרי אויפגעשטאַנען אַבו־כאַליב? און וואָס עפעס טוסטו אַזוי פרי ביי אונדז אין ווינקל? — האָט אים אַ שכן איינמאַל געפרעגט.

— אַ קעלבל ברודער, איז פון שטאַל אַרויס, איך זוך און זוך נישטאַ! סיידין אַ באַרגיקער האָט פאַרנומען!

— און אפשר שטייט גאָר דאָס קעלבל ביי דיר אין שטאַל? עס קען דאָך געמאַלט זיין, אַז דער באַרגיקער האָט עס שוין צוריקגעבראַכט? כאַ, כאַ כאַ...

און אַז דאָס דאָרף האָט שוין אַפן גערעדט וועגן דער פאַלשעניצע מאַחבובאַ, וועט זיך שוין געפֿינען אַ דערבאַרעמדיקע גלויביקע נשמה, וואָס וועט וועלן די זינד פון דאָרף אויסוואַרצלען און מוסאַ יאַסינען די שלעכטע נייעס דערטראַגן.

— נאָר אַ ליגן איז עס! אַ מיאוס לעבן ווילט איר מאַכן צווישן מיר און מאַחבובאַן. נישט פאַרגינערס זענט איר! פאַר אייגענער האַרעוואַניע האָב איך זי געקויפט און זי איז אַ הייליקע. אומשולדיק איז זי ווי אַ ווייסע טויב. נישט אמת! נישט אמת, וואָס איר דערציילט!..

אַבער טיף אין האַרצן האָט זיך אַ קליין ווערעמל פאַרקליבן, און האָט געטאַטשעט און געטאַטשעט, קאַלט איז אים געוואָרן, אַראַפּגעלאַזט זענען מאַחבובאַס אויגן. גיך פירט זי אויס יעדן פאַרלאַנג פון איר מאַן. אַזוי גוט איז זי מיט אַמאַל צו אים געוואָרן, און רעדט ער נאָר אויס אַ העכער וואָרט, אַזוי ווערט זי אַ דערציטערטע. און האָט ער אַ ניס געטאַן, האָט זי זיך אַ צאַפּל געטאַן, ווי אַ גיפטיקע שלאַנג, וואַלט איר אַ ביס געטאַן.

— ביסטו אפשר קראַנק, מאַחבובאַ?

— ניין יאַסין, גאַרנישט... גאַרנישט...

— לאַז דיר נישט פאַרדריסן, וואָס בייזע צינגער רעדן, נישט־פאַרגי-

נערס זענען זיי און איך וועל זיי שוין באווייזן ווער מוסא-יאסין איז אַזוינער!
האַט מאַחבובאַ נאָך מער אירע אויגן צו דער ערד אַראַפּעגלאַזט און
געבליבן שטיין אַ פאַרגליווערטע און אַ פאַרוואַרטע.

✱

די נאַכט איז אַ ווינטערדיקע. אַ בליץ נאָך אַ בליץ גיט אַ שנייד אין הימל,
דריקן זיך די שאַף איינע צו דער צווייטער און מוסא-יאסין שטייט אַנגע-
שפּאַרט אַן אַ פעלדז, איינגענורעט אין זיין אַבאַיע. נאָר אַ שפיץ נאָן זעט
זיך אַרויס. הילכט אַפּ איין דונער נאָכן צווייטן און מיט אַמאַל האָט אַ גאַס-
רעגן אַ פּליוך געטאָן פון הימל און אַ שטורעם געבראַכט אין טאָל. ליגן די
שעפעלעך און קרעכצן: מע... מע... און יאָסין שטייט אַ צעווייקטער און
טראַכט, אַז נאָך, נאָך אַ ביסל וועט אַ סוף נעמען צו דער נאַכט, אַ צווייטער
פּאַסטעך וועט אים היינט קומען צו פאַרבייטן און איבערראַשן וועט ער זיין
ליבסטע מאַחבובאַ. קומען וועט ער פרי, איינוואַשן זיך, אַנטאָן די נייע קליי-
דער און לכבוד פּרייטיק אין מעטשעט גיין, אַפּואַגן אַ תּפילה צו אַללאַ, באַ-
דאַנקען אים פאַר זיין גוטסקייט און נאַכדעם וועט ער לאַנג מיט מאַחבובאַן
זיצן, העלפן איר ביי דער אַרבעט, אַ יום טוב וועט היינט זיין און מעג דער
רעגן גיסן, און מעג דער בליץ זיך בליצן און דער דונער דונערן. די נאַכט
וועט גיך פאַריבער און טרוים וועט וואַרן זיין.

אַבער דער, וואָס האָט גליק נאָר אין טרוים — דער האָט אומגליק —
האַט דער אַלטער מאַכמוד געזאָגט...

✱

דזשימוזע איז נאָך געשלאָפּן אַ זיסן שלאָף. נאַכט איז געלעגן אויסגע-
שפּרייט איבער באַרג, טאָל און דאָרף, מער ווי דאָס ווייטע רעווען פון אַן
איזול אַדער אַ קרעכץ פון אַ קעמל האָט זיך נישט געהערט. ווייט איז נאָך
צום מאַרגן-שטערן.

און איינער אַליין האָט געשפּרייזט דער פון רעגן אויסגעווייקטער מוסא
יאָסין. שנעל זענען געווען זיינע טריט. זיינע באַרוועסע פאַרהאַרטעוועטע
פיס האָבן געטאַפּטשעט פון לושע צו לושע, געקנאַטן האָט ער די וואַרעמע
בלאָטע און געאיילט אַהין, צו זיין געצעלט, צו זיין מאַחבובאַן, דאָרטן וווּ
טרוים איז שטענדיק גליק, וווּ ס'איז אַזוי גוט און וואַרעם... און אַט איז ער

אַראַבעסקן

שוין ביים שוועל פון געצעלט. נאָר... ווער זענען עס די שדים, וואָס קריכן אים אין פנים און שטשירען מיט די ציין? וואָס לאַכט פון אים דער אַלטער מאַכמוד? איז עס טרוים אַדער וואָר? וואָס איז אים מיט אמאָל אַזוי קאַלט געוואָרן אין די פיס? וואָס אַזויפיל היץ אינעם פנים? וואָס ציטערט אַזוי די האַנט? האָ? וואָס?..

✱

— — יאָ ברידער, אַזוי איז עס געווען! — האָט נאָכדעם מוסאַ יאַסין פאַר די היטער פון קאַרצער דערציילט — דאָס שאַרפע מעסער איז אַליין אין האַנט געקומען, און וואָס ווייס איך פון וועמענס בלוט ס'מעסער איז רויט געוואָרן, פון מאַחבובאַס דער פאַלשעניצע, צי פון דעם הונטס אַבו־כאַליב? אויסגעמישט האָבן זיך זייערע בלוטן. אַלץ איינס הינטישע בלוט! הינטישע...

— פאַרפאַלן! אַלץ איז פון אַלאַ! און גערעכט איז אויך דער אַלטער מאַכמוד, וואָס זאָגט:

— ״ווער עס האָט גליק נאָר אין טרוים — דער האָט אומגליק אין וואָר״...

ביטאָר עפענדי — ביטאָר דער גוט־באַזיצער.
שאַבאַב — יונגען (חברה לייט).

זאָאָריפע און דער רול

אינעם דאָרף „פאַראַדיז“, נאָענט צום ברעג ים פון טאַנטוראַ, האָט גע- לעבט מיט אירע עלטערן זאָאָריפע, דאָס שענסטע מיידל פון דאָרף. ווי אַלע אירע חברטעס, האָט זי זיך פאַרנומען דעם גאַנצן טאָג מיט שאָף און רינדער אויך געאַרבעט אין די גערטנער, און אין די פעלדער, ווען די ווייץ איז געוואָרן געל און די פירות צייטיק.

יעדן אָונט ווען די מיידלעך טרעפן זיך ביים ברונעם, ווער מיט די שאָף און רינדער און ווער מיט אַ קרוג וואַסער אויפן קאַפּ, פלעגן די יונגע „שאַ- באַב“ אויך אַרויסקומען אַהין, כדי צו פאַרברענגען מיט זיי... דאָס איז דאָך געווען דער איינציקער פלאַץ וווּ מען האָט געקענט זיך פריי באַגעגענען, אומגעשטערט פון די עלטערן און זקנים פון דאָרף.

איבערהויפט פלעגן די „שאַבאַב“ שענקען ליבע און אַכטונג זאָאָריפען, וועמענס שוואַרצע אויגן האָבן געברענט ווי אַ פייער, איר קאַפּ און נאָז מיט די שענסטע עלטסטע מטבעות באַהאַנגען, די נעגל תמיד רויט געפאַרבט און אַרום די קנעכל פון די פיס צוויי שיינע און קלינגענדיקע רינגען.

לאַנג, לאַנג, כמעט ביז זון אונטערגאַנג, פלעגט מען אַזוי ביים ברונעם פאַרברענגען, דורכוואַרפן זיך מיט שיינע ווערטער און דערציילן מעשיות פון גבורות וואָס האָבן פאַסירט אָדער באַדאַרפט פאַסירן, לויט זייער אויסרע- כענונג און דמיון. און צעשטערט פלעגט ווערן דאָס פאַרברענגען צוזאַמען, ווען פון דערווייטנס האָט מען באַמערקט עמעצן פון די זקנים אויפן וועג צום ברונעם. יעדערער פלעגט פאַרשווינדן אין זיין ווינקל, ווי ס'וואַלט דאָ גאַרנישט פאַסירט. און אַפילו די שעפעלעך און ציגעלעך ביים ברונעם, האָבן ווי דערפילט, אַז עפעס נישט געוויינלעכעס טוט זיך אַרום זיי. ביי די מיידלעך ווידער האָבן זיך פאַרשיידענע געפילן געמישט: ליבע, גאַווה און קנאה. די קנאה פון די מיידלעך איז געווען צו זאָאָריפען און איז געשטיגן פון טאָג צו טאָג. איבערהויפט זינט דער צייט, ווען זאָאָריפע האָט געלאָזט פילן,

אַראַבעסקן

אַז זי שטאַלצירט מיט דער ליבע פון די „שאַבאַב“ צו איר. דאָס האָט געבראַכט דערצו, אַז די קנאה האָט זיך געשטאַרקט וואָס ווייטער אַלץ מער און איז פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ שנאה און דאָס האָט צו נקמה געפירט.

און אזוי האָבן די מיידלעך אָנגעהויבן וואָס אָפטער צו ריידן וועגן זאַץ־ריפעס חוצפה, און כמעט אין איין און אין דער זעלבער צייט האָבן זיי אַלע אָפגערעדט צו ווייזן איר איין מאָל פאַר אַלע מאָל, אַז נישט תמיד וועט זי זיין די הערשערין איבער דער יוגנט אין דאָרף.

✱

טעג און וואָכן זענען פאַרביי. דער ווילן אָנצולערנען זי האָט געדריקט אויף די הערצער פון די מיידלעך און וואָס אַ טאָג, אַלץ נעענטער איז געוואָרן צום גרויסן הייליקן יום טוב נעבי מוסאָ. אַלע דערפער האָבן זיך גענומען גרייטן צום גרויסן טאָג. די קעמלעך האָט מען אויסגעפּוצט מיט נייע מעשענע גלעקלעך אַרום די העלדזער, וואָס שפיגלען קעגן דער זון, מיט רויטע „טאַרבושן“ אויף יעדן האָרב; זעקלעך זענען אָנגעפילט געוואָרן מיט כל טוב אויפן וועג ביז צום קבר פון גרויסן נביא און אויך אויף דאָרטן אויפן פּלאַץ. טויזנטער, אַ וועלט אַ גאַנצע נעמען זיך צענויף און לאָזן זיך ווילן גיין אויפן גרויסן שטייגער. די ביקסן און שווערדן גוט גערייִניקטע און געאייילטע. די אַסילעס שטייען מיט געהויבענע קעפּ, די זאָטלעך און די פּאַסקעס מיט גוטן וואָקס געשמירט. אַלץ איז גרייט צום באַפעל פון אָנפירער זיך לאָזן אויפן וועג צו דער גרויסער „פּאַנטאַזיע“. און מיט אומגעדולד האָבן די מענטשן פון די דערפער, גרויס און קליין, געוואַרט אויפן הייליקן יום טוב.

און פאַר יונגוואַראָג האָט דער טאָג גאָר אָנאַנדער חשיבות געהאַט. נאָר דער, וואָס האָט אַ ליבנדיק בענקענדיק האַרץ, קען פילן, וואָס עס לעבן דורך די מיידלעך און יינגלעך דאָרטן אַרום דעם קבר, ווען זיי באַגעגענענען זיך און וואַרפן זיך דורך, ווער מיט אַ וואָרט און ווער מיט אַ קוק, אַזוי, אַז עס בלייבט אַן אַנדענקונג אויף יאָרן לאַנג. און אויך דער דאָרף „פּאַראַדיז“ האָט זיך גענומען גרייטן צום גרויסן טאָג.

★

און געפילט האָבן אַלע מיידלעך פון דאָרף, אַז פאַרשטערט וועט פאַר זיי זיין דער גרויסער יום טוב, אויב זי, זאַאַריפע, וועט דאָרטן זיין. זיי אַלע האָבן געפילט, אַז כאַטש זי איז נישט פיל שענער פון זיי, פאַרמאָגט זי, אַבער, אַזאַ קראַפט, וואָס ציט צו זיך אַלעמען.

אין די לעצטע אַוונטן פאַר דעם יום טוב, ווען זיי פלעגן זיך טרעפן ביים ברונעם, האָט יעדערע פון זיי געשטיקט אין זיך די פאַרשווערונג קעגן זאַאַריפען. געוויסט האָבן זיי אַלע וויל, אַז דאָרטן וווּ זאַאַריפע וועט זיין, וועט קיינער פון די שאַבאַב מיט זיי אַפילו קיין וואָרט נישט אויסרעדן. און דאָס האָט נאָך מער פאַרשטאַרקט דאָס געפיל פון נקמה, וואָס איז טיף ביי זיי אין האַרצן געלעגן. און די שעפעלעך! פון קיין שנאה און נקמה האָבן זיי קיינמאַל נישט געוויסט, נאָר אויך זיי האָבן דערפון איצט געליטן. פאַר-לאַזט זענען זיי געוואָרן ביים ברונעם, די צייט וואָס זייערע פאַסטושיקעס פלעגן אַוועקגעבן אויף גלעטן און לאַסטשען זיי, האָבן זיי איצט פאַרביטן און פאַרנומען זיך מיט שלעכטע מחשבות. אַזוי ווי יתומים, וואָס קיינער קוקט זיך אויף זיי נישט אום, האָבן זיי זיך געפילט. אַפילו די שטעכערס און קליעשטשעס האָט קיינער ביי זיי נישט אַרויסגענומען פון צווישן דער וואַל.

און די צייט שטייט נישט. נאָך אַ טאָג איז פאַרביי און אַלץ נעענטער צום גרויסן טאָג, אַלץ שטאַרקער דאָס געפיל פון קנאה און אַלץ ברענענדיקער דאָס געפיל פון נקמה.

און זי, די אומשולדיקע זאַאַריפע, האָט פון גאַרנישט געוויסט. גע-מערקט האָט זי יא, אַז אירע חברטעס האָבן גאַר אַנדערש אַנגעהויבן מיט איר צו רעדן. נאָר אַז דאָ איז פאַר איר אַ נעץ פאַרשפרייט, איז איר אַפילו אויפן זינען ניט אַרויף...

און אַט זענען בלויז פיר טעג געבליבן צום יום טוב. דאָס גאַנצע דאָרף האָט שוין צוגעגרייט פון כל טוב, דער ריח פון "תאבון" האָט זיך געפילט אויף מיילן ווייט איבער אַלע פעלדער און וויסטעס און געלאַזט וויסן, אַז דאָ באַקט מען גוטע זאַכן פאַר "נעבי מוסאָ".

די קעמלען געשאַרן און באַפוצט מיט נייע גלעקער און טאַרבושן,

שווערדן געפוצט און גערייניקט. אַלץ אין דאַרף קאַכט און רודערט. נאָר די זקנים און קינדער. וואָס על פי רוב בלייבן זיי איבער אָפצוהיטן דאָס דאַרף, האָבן מיט טרויער צוגעקוקט ווי אַלץ גרייט זיך און איז מונטער. און דערמאָנט האָבן זיך די זקנים אין יענע אַלטע צייטן ווען זיי זענען געווען די אָנפירער פון דער „זאַראַ נעבי מוסאַ“, ווען אַלץ איז געגאַנגען אונטער זייער קאַמאַנדע. אַך יענע צייטן! און איצט?..

*

צוויי טעג פאַרן פאַרלאָזן דאָס דאַרף צו „נעבי מוסאַ“ איז רייף געוואָרן דער באַשלוס פון די מיידלעך דורכצופירן זייער פלאַן פון נקמה. יענעם אָונט ביים ברונעם האָט זאַאָריפע ווי נישט געפילט, אַז אַ נעץ איז דאָ פאַרשפרייט פאַר איר אין וועלכער זי וועט זיך שטאַרק פאַרפלאַנטערן. — פאַרטאַג וועלן מיר אַלע גיין צו די זאַרווי בימער אָנצורייסן פולע קאַשיקעס און דאַרטן ביים קבר פון הייליקן נביא וועלן מיר „קאַיעפען“, אַזוי ווי עס קענען די מיידלעך פון פאַראַדיז! האָבן די מיידלעך זיך ביים ברונעם גערעדט — און דו זאַאָריפע, גייסטו מיט? — האָט זיך אָנגערופן פאַטמע. איינע פון די שענסטע מיידלעך, וועלכע האָט מער פון אַלעמען געהאַלטן זאַאָריפען פאַר איר קאַנקורענטין — אַוודאי, אַוודאי וועל איך גיין! האָט זאַאָריפע אומשולדיק געענטפערט.

פאַרטאַג, ווען די זון איז נאָך געשלאָפן און די לבנה האָט שוין געהאַלטן ביים אויפגיין, האָבן אַלע מיידלעך פון דאַרף מיט קאַשיקעס אין די הענט אַרויסגעלאָזט זיך אויף דער ווייטער שטרעקע צו די זאַרווי בימער. די פייגעלעך האָבן געפישטשעט און געטראָגן אין די פיסקלעך קערנדלעך פאַר די קלייניגקע פייגעלעך אין די נעסטן, אַלץ איז פריש געווען און די לופט האָט נאָך מיט טוי געשמעקט.

שטיל, שווייגנדיק, נישט ריידנדיק איינע צו דער צווייטער קיין וואָרט האָבן די מיידלעך מיט די באַרוועסע פיס געשאַפנט איבער גרודעס ערד, שטעכערס און זאַמד. קענטיק, אַז אַלע פון זיי, חוץ זאַאָריפען, האָבן געוואָסט, וואָס דאָס שטילשווייגן באַדייט... און ענדלעך זענען זיי אָנגעקומען צום פלאַץ. די בימער זענען געווען פול מיט פרוכט, אָבער צו הויך זענען זיי געווען. דערלאַנגען צו די זאַרווי מיט דער האַנט איז געווען אוממעגלעך. האָבן זיי

באַשלאָסן, אַז איינע פון זיי מוז אַרױפקלעטערן אױפן בוים און טרײסלען, און די איבעריקע וועלן אױך איר קאַשיק אַנפילן.

אַלע מיט אַמאַל האָבן אַרױסגעזאַגט זײער פאַרלאַנג צו קלעטערן אױפן בוים, נאָר ווען זאַאַריפע האָט זיך אַרױסגעכאַפט, אַז אױך זי וויל קלעטערן אױפן בוים, האָבן זיי גלייך מסכים געווען און געלאָזט זי אַרױפקלעטערן. זי האָט זיי איבערגעלאָזט איר קאַשיק און אַנגעזאַגט, מ'זאַל אים אַנפילן פונקט ווי זײערע. זי האָט געטרייסלט און געטרייסלט, און די זאַרורי איז געפלוּיגן אױף רעכטס און אױף לינקס. דער ווינט, פון זײן זײט, האָט צו- געהאַלפן צו טרײסלען. מיט גרויס פלינקייט האָבן די פאַראַדיזער מיידלעך די פרוכט געקליבן פון דער ערד און געלייגט אין די קאַשיקעס. און זי, זאַאַריפע, האָט לחלוטין נישט געפילט און נישט געזען, אַז אַנשטאַט זאַרורי ווערן אין איר קאַשיק שטיינער געלייגט.

נאָכן אַנפילן אַלע קאַשיקעס, האָבן זיי זאַאַריפעס קאַשיק פון אױבן מיט פרוכט באַדעקט, זי זאַל נישט זען די שטיינער. און זי האָט טאַקע באמת פון גאַרנישט געוואוסט. עטלעכע שעה זענען זיי אַלע געבליבן זיצן אונטערן בוים אױפצוועסן די "פייטעס" מיט די גרינסן, וואָס זיי האָבן מיטגע- בראַכט פון דער היים און דערביי האָט מען גערעדט פון דעם הייליקן טאַג און די "שאַבאַב", וועלכע וועלן דאַרטן זײן פון גאַנצן לאַנד אין אַזאַ צאַל, וואָס זיי קענען אַפילו נישט איבערציילן, אַ וועלט ממש! און נאָך פון אַזױנע זאַכן האָבן זיי איינע דער אַנדערער דערציילט. זאַאַריפע האָט זיך אױך אין דעם שמועס באַטייליקט און נאָך אַלץ נישט געפילט. אַז איר שטייט אַ גרויסער אומגליק פאַר...

און נאָכדעם ווי זיי האָבן זיך אַפגערוט און די זון האָט זיך גערוקט צו מערב, האָבן די מיידלעך באַשלאָסן, אַז ס'איז שוין צײט אומצוקערן זיך אַ היים. איינע דער אַנדערער האָט געהאַלפן דעם קאַשיק אױפצוהויבן און אױפן קאַפ אַרױפצושטעלן. נאָר זאַאַריפע, וואָס האָט אַלעמען געהאַלפן, איז געבליבן די לעצטע. קײנער איז ניט געבליבן, ווער ס'זאַל איר דעם קאַשיק אױפן קאַפ שטעלן, ווייל אַלע מיט זײערע קאַשיקעס אױפן קאַפ האָבן זיך נישט געקענט איינבוּיגן, און זאַאַריפעס קאַשיק איז געווען דער שווער- סטער!..

איז זי געבליבן אַ צעטומלטע, און נאָך אַלץ גאַרנישט פּילנדיק, האָט זי אָנגעהויבן אינאיינעם מיט אירע חברטעס צו זוכן אַן עצה, וואָס צו טאָן, ביז מען האָט אָנגענומען די עצה פון פּאַטמען.

— וועסט צוואַרטן דאָ, זאַאַריפע, — האָט פּאַטמע געזאָגט — און מיר וועלן אוועקגיין אויף אַ וויילע. איינע פון אונדז וועט זיך אומקערן העלפן דיר אויפהויבן דעם קאַשיק אויפן קאַפּ און ביידע וועט איר זיך אומקערן צו אונדז, און אַזוי וועלן מיר טאָן דעם גאַנצן וועג ביז מיר וועלן קומען אַ היים. און כדי דו זאָלסט אונדז אַלע מאָל זען, וועט איינע פון אונדז די גאַנצע צייט מיט אַ „קעפּיע“ פּאַכען אין דער לופטן — אַזוי האָט זי געזאָגט, און אַלע האָבן זיך געלאָזן אויפן וועג צוריק אַ היים.

ניט מיט גרויס חשק איז זאַאַריפע אַליין אין פעלד געבליבן. נאָר זי האָט קיין אַנדערע ברירה נישט געהאַט, זי וועט דאָך נישט איבערלאָזן דאָ איר זאַרורי און אַליין אַהיים גיין!

אַבער אומזיסט איז געווען איר וואַרטן. נאָר איין מאָל האָט זי אַ רויטע קעפּיע געזען און דאָן איז עס פאַרשוונדן ווייט, ווייט...

אומשולדיקע זאַאַריפע! זי האָט נאָך אַלץ נישט געוויסט, אַז אירע חברטעס האָבן זי אויסגעלאַכט. זיי האָבן, לכתחילה, גאַרנישט געטראַכט, אַז עמעצער פון זיי וועט זיך אומקערן, ווי אַפּגערעדט.

און זי האָט געוואַרט און געוואַרט, ביז די זון האָט אָנגעהויבן צו פאַרגיין. די קליינע פעלד-פּליגעלעך האָבן איר אין די אויערן געזשומעט און ווי איר אָנגעזאָגט, אַז אַ גרויסער אומגליק שטייט איר פּאַר, ביז ס'איז אין גאַנצן טונקל געוואָרן און אויף איר געדאַנק איז פּלוצלינג געקומען דער „רול“ און פון גרויס שרעק האָט זי אויסגעבראַכן אין אַ געוויין. שטיל האָט זי געוויינט, די טרערן געוואַלט אין זיך שטיקן, קיינער זאָל ניט הערן און נישט וויסן פון איר. גלייך איז זי אַרויף צוריק אויפן בוים. זי האָט ביי זיך באַשלאָסן, אַז ס'איז נישטאָ קיין אַנדער אויסוועג ווי איבערצונעכטיקן אויפן בוים און פאַרטאָג זיך לאָזן אַ היים, מיט, אַדער אַן דער זאַרורי.

אַבער, אַט דערמאַנט זי זיך פּלוצלינג אַן אַבעדן, פון נאַענטן דאָרף, וועלכער האָט אין אָנהייב זומער פאַראַיאָרן אַליין געאַקערט דאָס פעלד מיט אַ פאַר שיינע שוואַרצע אַקסן, ווען פּלוצלינג איז דער רול ווי פון הינטער

דער ערד אַרויסגעוואַקסן. די ערד האָט זיך געשפּאַלטן און ער, אַבעד, איז צוזאַמען מיט די אַקסן און אַקער אין דער ערד פאַרשווינדן ביזן צום היינטיקן טאָג. אומזיסט איז געווען דאָס זוכעניש פון די דאַרף־מענטשן. מן הסתם איז ער, אַבעד, אַ זינדיקער געווען — האָבן אַלע געזאָגט, און ווהיין ער איז אַוועק, פון דאַרטן קערט זיך קיינער מער נישט אום!.. און נאָך אַזוינע מחשבות פון יענעמס און פון אייגענע זינד האָבן אָנגעהויבן פאַרביילויפן ביי איר אין קאַפּ, ווען פּלוצלינג, אַך, ווי איר האַרץ קלאַפט! אַט גייט עמעצער אַהער!.. אַט בענטערט ער זיך צו איר! אַ, ווי שרעקלעך ער זעט אויס!.. אָנגעטאַן אין שוואַרצן מיט אַן „אַבאַיע“ פון איין שטיק געמאַכט, מיט לאַנגע פייערדיקע נעגל וואָס זענען שאַרפּער ווי אַן אָנגעשאַרפט מעסער, אויגן ווי צוויי שטיקער פייער, הערנער אין קאַפּ און גרויסע שוואַרצע וואַנצעס. פון פאַרנט ווי אַ מענטש, און פון הינטן באַוואַקסן מיט אַן עק מיט האַר. און נאָך איין מינוט און אַט איז ער דאָ! שוין, ער קריכט שוין אויפן בוים. האָט ער מיט גרויס אימפעט זי אַ כאַפּ געטאַן ביי דער טאַליע און מיט איר פאַרשווינדן ווייט איבער פעלדער און וויסטענישן, איבער בלאַטעס און בערג, ביז וואַנען זיי זענען געקומען צו אַ גרויסער הייל אונטער אַ גרויסן באַרג. אַליין פון זיך האָט זיך אַ גרויסער שטיין אויפגעהויבן ביים אַריינגאַנג און אַליין פון זיך צוגעדעקט, ווען זיי זענען אַריין אין הייל.

✱

אַ פאַרחלשטע איז זאַאָריפע אין דער הייל אַריין, און ווען זי האָט דער־וואַכט, האָט זי נישט געוואוסט, וואָס מיט איר האָט פּאַסירט, זי האָט אַפילו נישט געדענקט פון ווען אָן זי געפינט זיך דאָ. ערשט איצט האָט זי גענומען זיך אַרומצוקוקן און זיך דערזען אין אַ גרויסן פּאַלאַץ, שייך באַלויכטן, אַלץ אינעם צימער, כלים און מעבל פון סאַמע גאָלד און זילבער. דער דיל מיט פוך געבעט און אויף די ווענט הענגען די קערפּערס פון פאַרשיידענע טויטע חיות און פייגל, אַזעלכע חיות וואָס זי האָט קיינמאַל אין איר לעבן נישט געזען. און אַרום איר אויף דעם דיל דרייען זיך אַרום אַ הינטעלע און אַ קעצעלע, וועלכע ווייזן אַרויס זייער פרייד וואָס זי איז דאָ. אין מיטן פון צימער שטייט אַ גרויסער שייך געדעקטער טיש און אויף אים כל טוב,

עסנוואָרג אַזאַ, וואָס זי האָט נאָך אין איר גאַנצן לעבן נישט געזען. זי האָט נאָך נישט באַוויזן אינגאַנצן צו זיך צו קומען, ווי פּלוצלינג איז דערשינען ער אַליין, דער רול. ער איז גלייך צו צו איר, מיטן שאַרפּן נאָגל האָט ער איר אַ קראַץ געטאַן הינטערן קין. אַ ציטער איז אַ דורך איר לייב, נאָר זי האָט געשוויגן. שרייען און אַפּילו אויסריידן אַ וואָרט האָט זי מורא געהאַט.

— דו, זאַאַריפע, געפעלסט מיר! וועסטו זיך אויפּפירן גוט, טאָן אַלץ, וואָס מ'וועט דיר הייסן, וועל איך פון דיר קיין סעודה נישט מאַכן, דיך וועל איך האַלטן פאַר זיך! דו געפעלסט מיר!

אַזוי האָט געזאָגט דער רול זאַאַריפען — און דערביי האָט ער אַ שנעל געטאַן מיט אַ נאָגל אין טיש, האָבן זיך גלייך פאַר אים באַוויזן דאָס הינטעלע מיטן קעצעלע, געקוקט אים גלייך אין די אויגן אַריין און געוואָרט מיט אַפענע מיילער אויף זייער האַרס באַפעל.

— געדענקט זשע! — האָט ער זיי געזאָגט — אין אייערע הענט גיב איך זי איבער, איר וועט מיר ערוב זיין פאַר איר, זי מוז אויספירן אַלע מיינע באַפעלן, און וויי וועט זיין צו אייך, אויב עפעס וועט זיין נישט ווי איך וויל!.. — מיר האָבן אַלץ געהערט און אַלץ אין אַכט גענומען, מיר וועלן טאָן אַלץ, וואָס דו, אונדזער האַר, הייסט אונדז! — האָבן מיטאַמאָל געענטפערט ביידע, סיי דאָס הינטעלע און סיי דאָס קעצעלע.

— געדענקט זשע! און דערביי איז ער גלייך פאַרשווונדן, איבערלאַזנדיק זיי אין דער הייל.

✱

טעג און וואָכן זענען פאַרביי און צו די ליידין פון זאַאַריפען איז גאָר קיין גרענעץ נישט געווען. איר אַרבעט אויפצוראַמען דעם פּאַלאַץ און צוצוגרייטן עסן האָט זי אויס מורא אויסגעפירט מיט דער גרעסטער פינקטלעכקייט. זי אַליין האָט זיך, אַבער, נישט געקענט צורירן צום עסן, נישט זי האָט געגעסן און נישט זי האָט געטרונקען. אַלץ, האָט זיך איר געדוכט, איז געווייקט אין בלוט. היינט דאָס בענקעניש. איז זי טאַקע מאַגערער געוואָרן פון טאָג צו טאָג. קוים זיך געהאַלטן אויף די פיס! אַך! די ערד פון איר דאָרף וואַלט זי איצט געקושט און אַפּילו אירע חברטעס איז זי גרייט איצט מוחל צו זיין,

אבי פריי צו ווערן און ארויס פון דעם גיהנום, פטור צו ווערן פון דער שרעק, און פון דעם רולס ליבע.

אין די עטלעכע וואכן געפאנגענשאפט ביים רול איז זי פון גרויסן זאל אין ערגעץ נישט ארויס. דארטן איז זי געשלאפן און דארטן האָט זי די טעג פאַרבראַכט, תמיד אונטער דער שטרענגער השגחה פונעם הינטעלע מיטן קעצעלע.

אינמאל האָט פאַסירט, אַז ביידע פאַראַמאַל, סיי דאָס הינטעלע און סיי דאָס קעצעלע, זייענדיק זיכער, אַז זאַאַריפע וועט זיי נישט אָפּנאַרן, זענען אָן דעם וויסן פון זייער האַר, אַרויס אויף אַ שפּאַציר אין די פעלדער צווישן די בערג. זאַאַריפע האָט באַמערקט זייער אַוועקגיין, ווען זיי האָבן זיך נישט צוריקגעקערט, איז איר אינגעפאַלן אויפצופענען אַ טיר פון זאל כדי צו זען, וואָס עס טוט זיך אַרום און אַרום. צוערשט האָט זי גענומען זוכן אַ פּלאַץ, וווּ זי זאָל קענען רעדן הויך און זיך אַליין אויספרוון צי קען זי נאָך רעדן. האָט זי געעפנט איין טיר, און נאָך דעם אַ צווייטע, אַ דריטע, טירן אָן אַ צאַל, ביז זי איז צוגעקומען צו אַ גריין געמאַלטן צימער מיט טויזנטער צוגעדעקטע פעסער, און עפעס אַ מאַדנע קראַפט האָט זי אַ צי געטאַן, זי זאָל עפענען אַ דעקל פון אַ פעסל און זען, וואָס עס געפינט זיך דאָרט.

— וואָס איז דאָ! ווער ליגט עס דאָ אינעם פעסל!

— שרעק זיך נישט, זאַאַריפע, שאַ! דאָס בין איך, אַבעד, דערקענסט

מיך נישט?!

— אַבעד! אַבעד! — האָט זי אויסגעשריגן פאַר שרעק.

— שווייג! — אַז ניט וועלן מיר ביידע אומקומען — האָט אַבעד גע-

זאָגט — לאַמיר בעסער אַ טראַכט טאַן ווי אַווי מיר זאָלן קענען אַרויס פון דאַנען. אַבער איצט איז שוין צו שפעט. באַלד וועט מען זיך כאַפּן, אַז דו ביסט נישטאַ און דאַן זענען מיר ביידע פאַרלאָרן! גיי איצט אַוועק און קום מאַרגן, אַבער זאַלסט צווען, אַז דו זאַלסט אַרויסגיין און קומען אין דער פאַסיקער צייט, ווען דאָס הינטעלע מיטן קעצעלע שלאָפן אָדער זענען אינגאַנצן נישטאַ. דער רול קומט אַלעמאַל נישט פריער ווי נאָך זון-אונטערגאַנג.

זאַאַריפע האָט צוריק פאַרדעקט דאָס פעסל, און מיט אַ ציטערדיק האַרץ,

פול מיט בענקשאפט און האַפענונג, האָט זי זיך דורך אַלע טירן צוריקגע-
קערט אינעם גרויסן זאַל, נאָך אַלץ נישט טרעפנדיק דאָס הינטעלע מיטן
קעצעלע. איר האַרץ איז שוין געווען אינגאַנצן דאָרטן ביי דעם פעסל,
ווי עס קען זיין אַ מעגלעכקייט אַרויסצוראַטעווען זיך פון דעם דאָזיקן
גיהנום.

✱

עס האָט נישט לאַנג געדויערט. אַז זי האָט זיך צוריקגעקערט, זענען
דאָס הינטעלע מיטן קעצעלע אַריינגעקומען פאַרסאַפעטע און אַרומגעקוקט
זיך, צי זאָאָריפע איז דאָ אין צימער. און זעענדיק, אַז זי איז דאָ און אַז אַלץ
איז ווי עס געהערט צו זיין, האָבן זיי פריי אַפגעאַטעמט און ס'איז קענטיק
געווען, אַז זיי זענען געבליבן צופרידן, אַז זיי קענען זיך פאַרלאָזן אויף זאָאָרי-
פען. אין אָונט, ווי דער שטייגער איז, קומט דער רול. ער איז זייער בייז
געווען. קענטיק, אַ דורכפאַל געהאַט היינט, אָבער ווי נאָר ער האָט דערזען
זאָאָריפען מיט אירע שיינע שוואַרצע אויגן און שלאַנקן קערפער, איז ער
גלייך מילדער געוואָרן. ער האָט זי אַרומגעכאַפט און זי אַזוי שטאַרק געקושט
אַז זי האָט געפילט, אַז אַט אַט ברעכט ער איר איבער אַלע ביינער, — אַפגע-
רעדט שוין פון דעם שרעק און עקל, וואָס זי האָט געפילט, ווען ער האָט מיט
זיינע לאַנגע און האַריקע הענט און בעגל באַרירט איר קערפער. אָבער איין
געדאַנק האָט זי געשטאַרקט און געמוטיקט, און דאָס איז געווען דאָס היינ-
טיקע באַגעגעניש מיט אַבעדן אין פעסל.

דער רול האָט וואָס ווייטער אַלץ מער ליב באַקומען זאָאָריפען און אויף זיין
שטייגער האָט ער עס אַרויסגעוויזן אַלץ אַפטער און אַפטער. אָבער וואָס מער
זיין ליבע צו איר איז געשטיגן, אַלץ מער האָט זי געחלומט פון דעם גליק-
לעכן טאָג, ווען זי וועט זיך באַפרייען.

עטלעכע טעג זענען פאַרביי און זי האָט נאָך אַלץ קיין מעגלעכקייט נישט
געהאַט זיך ווידער צו טרעפן מיט אַבעדן. דאָס הינטעלע מיטן קעצעלע האָבן
זי געהיט, ווי אַן אויג אין קאַפּ, איבערהויפט נאָך דעם ווי זיי האָבן צוגעזען
זייער האַרס באַנעמען זיך מיט איר.

נאָר אַט איז געקומען דער לאַנג דערוואַרטעטער טאָג. פרייטיק איז עס
געווען, זענען נאָך אַמאָל דאָס הינטעלע מיטן קעצעלע אַרויס אויף אַ שפּאַציר

צווישן די בערג, ווייל זיי זענען געווען זיכער, אז זאָאָריפע וועט זיי נישט אָפּנאַרן.

דאָס האַרץ האָט איר אָנגעהויבן צו קלאַפּן, אַ שטראַל פון האַפענונג האָט אַריינגעשיינט אין איר נשמה, און נישט לאַנג וואַרטנדיק, האָט זי זיך געלאָזט צו יענעם צימער פון די פעסער.

— אַבעד! אַבעד! איך בין דאָ! — האָט זי געזאָגט אויפהייבנדיק דאָס דעקל פון פעסל.

— אַך, זאָאָריפע, דו שענסטע מיידל פון דער וועלט! פאַרוואָס האָט אַזוי לאַנג געדויערט דיין קומען? איך האָב גערעכנט, אַז דער רול האָט דיך שוין לאַנג אויפגעגעסן — האָט אַבעד געזאָגט. זי האָט אים דערציילט, וואָס מיט איר איז פאַרגעקומען די עטלעכע טעג און אויך פון דעם רולס שטאַרקער ליבע צו איר. האָט עס אַבעדן שטאַרק געקרענקט, וואָרעם, ער אַליין האָט אויך געוואָסט, ווי שטאַרק און ווי לאַנג זאָאָריפע האָט אים ליב!

— הער, זאָאָריפע — האָט אַבעד געזאָגט — איך אַליין קען פונעם פעסל נישט אַרויסקריכן. נאָר אַן אַנדערער קען עס מאַכן דורך דעם פולווער, וואָס איז אין דעם צימער באַהאַלטן. שיטסט נאָר אַ ביסעלע פון דעם אַריין אינעם פעסל, אַזוי עפנט זיך דאָס אַליין און איך גיי אַרויס. נאָר דורך דעם פולווער קענען מיר געהאַלפן ווערן. גענוג איז נאָר אַ ביסעלע פון דעם אַ שאַט צו טאָן אויפן הינטעלע מיטן קעצעלע און זיי שלאָפן באַלד איין אויף לאַנג און מיר וועלן קענען אַנטלויפן פון דאַנען, מיטנעמענדיק מיט זיך אַט דעם פולווער, וואָס וועט אונדז זיכער צוניץ קומען אויפן וועג. נאָר איך וויל דיר נישט זאָגן וווּ דער פולווער געפינט זיך, ביז וואָנען דו וועסט מיר נישט צוואַנגן, אַז ווען מיר ראַטעווען זיך בלייבסטו מיין ווייב אויף שטענדיק.

— אַבעד! אַבעד! ווי קען איך? — האָט זאָאָריפע געזאָגט — דו ווייסט דאָך, אַז אַן אַראַבישע טאַכטער בין איך און איך בין דאָך „בעדעל“ צו מיין ברודער!

— דיין ברודער האָט זיך שוין מן הסתם פאַר דער צייט אָפּגעזאָגט פון האָבן אַ ווייב מיטן אויסטויש פון דיר און אַנאַנדער ווייב געקראָגן, אַדער מאַכמודן פאַר זיין שוועסטער מיט געלט באַצאַלט. איר זענט דאָך רייך! — האָט געשטאַמלט אַבעד. זאָאָריפע האָט איינגעזען, אַז זי האָט קיין אַנדער

ברירה נישט, האָט זי מסכים געווען. און דאָן האָט איר אַבעד אַזוי געזאָגט :

— דו הייב אויף דאָס דעקל פון צענטן פעסל, אין דער צענטער שורה אויף דער לינקער זייט, וועסטו דאָרטן זען אַ קליין פּושקעלע מיט רויטן פּולווער, שיט אַריין פון דעם אַ ביסעלע אין פעסל און שטיי און קוק צו, וואָס ווייטער וועט ווערן!..

האָט זי אַזוי געטאָן און מיטאַמאָל האָט זיך דאָס פעסל אַליין געעפּנט. אַבעד איז אויפגעשטאַנען, אויסגעלייכט זיך די ביינער, אַרומגעכאַפט זאַץ-ריפען און האָט זי שטאַרק געדריקט צו זיך און געקושט.

✱

נאָכדעם האָט זאַאַריפע פאַרלאָזט דעם צימער און זיך אומגעקערט צו איר פּלאַץ איבערצונעכטיקן די לעצטע נאַכט, ווייל ערשט אויף מאַרגן האָבן זיי אָפּגערעדט צו באַפרייען זיך פון זייער גיהנום.

נישט קיינער, — נישט דער רול, נישט דאָס הינטעלע און נישט דאָס קעצעלע — האָבן געפילט, אַז עפּעס טוט זיך דאָ אַרום זיי. דער רול איז געקומען פאַרנאַכט, ווי געוויינלעך, און ווי אין די לעצטע אַוונטן, פאַרבראַכט מיט זאַאַריפען קעגן איר ווילן.

און אויף מאַרגן, ס'האָט בלוז אַ האַלבע שעה געדויערט, זינט דער רול האָט פאַרלאָזט דעם פּלאַץ, האָט זאַאַריפע מיט אַ קלאַפּנדיק האַרץ און מיט ציטערדיקע הענט אַרויסגענומען דאָס פּושקעלע מיטן פּולווער פון אַ באַהאַל-טענעם אָרט, אַ שאַט געגעבן אויפן הינטעלע מיטן קעצעלע און זיי זענען גלייך איינגעשלאָפן אין אַ טיפן שלאָף. אַבעד האָט אויף איר שוין אינעם צווייטן צימער געוואָרט. זי האָט גלייך געעפּנט די טיר און אַבעד איז אַרויס. ווי נאָר ער האָט דערזען, אַז דאָס הינטעלע מיטן קעצעלע שלאָפן אין אַ טיפן שלאָף, האָט ער זי אַ כאַפּ געטאָן ביי דער האַנט, גענומען ביי איר דאָס פּושקעלע מיטן רויטן פּולווער און צוזאַמען האָבן זיי זיך געלאָזט אין וועג. זיי זענען צוגעקומען צום אַריינגאַנג פון דער הייל, וווּ דער גרויסער שטיין איז געלעגן. האָט אַרעד אַ ביסעלע פּולווער אויפן שטיין אַ שאַט געטאָן און דער שטיין האָט זיך גלייך אָפּגערוקט און זיי זענען אַרויס. דער שטיין האָט זיך גלייך צוריקגעקערט און איז געבליבן ווי פריער.

אויסגעהערט די געשיכטע, וואָס זאָאָריפע האָט דערציילט. און זי האָט דער-
ציילט אַליץ פון אָנהייב ביזן סוף. דאָס גאַנצע דאָרף איז געגאַנגען כאַדאַראָם.
און מען איז געקומען אַנקוקן זאָאָריפען און אויסצוהערן איר שרעקלעכע
געשיכטע.

נאָר די מיידלעך, די שולדיקע אין דער גאַנצער מעשה, האָבן אויסגע-
מיטן צו קומען אָפילו נאָענט צו איר שטוב.

באַמערקט ווי דער רול מיטן הינטעלע און קעצעלע לויפן זיי נאָך. אַט, אַט
זענען זיי שוין נאָענט צו זיי.

— אַבעד, מיר זענען פאַרלאָרן! — האָט זאָאָריפע אויסגעשריגן מיט אַ

ציטערדיק קול — דער רול מיט זיינע העלפערס זענען נאָענט!

אַבעד האָט אַרויסגעכאַפט דעם פולווער, אַ שאַט געטאָן הינטער זיך,
און אין איין מינוט האָט אַ ברייטער טייך גענומען פליסן אין מיטן פעלד.
און ווען דער רול מיט זיינע העלפערס זענען צוגעקומען, האָבן זיי זיך דערזען
אויף דער צווייטער זייט טייך. אַבעד און זאָאָריפע זענען ווייטער געגאַנגען
זייער וועג.

— טרינקט אויס דעם טייך! — האָט דער רול אַ באַפעל געגעבן דעם

הינטעלע און קעצעלע.

זיי האָבן געטרונקען און געטרונקען, אַט באַלד וועט מעגלעך זיין אַרי-
בערצוגיין. נאָר פלוצלינג האָט ביי איינעם און נאָכדעם ביים צווייטן גע-
פלאַצט דער בויך און אויס מיטן טרינקען.

דער רול האָט זיי גלייך די בייכער פאַרנייט, און זיי האָבן ווידער גענומען
טרינקען. ענדלעך, ווען מען האָט שוין געקענט אַריבערגיין, זענען שוין די
אַנטלאַפענע געשטאַנען נאָענט צום דאָרף „פאַראַדיז“.

— פאַרפאַלן, — האָט געזאָגט דער רול צו זיינע העלפערס. איך וועל זיך

שוין אין דער היים מיט אייך אַפּרעכענען!

דאָס הינטעלע מיטן קעצעלע האָבן שוין גוט פאַרשטאַנען, וואָס עס דער-

וואַרט זיי דאָרטן אין דער היים.

און זאָאָריפע מיט אַבעדן זענען שוין אַריין צו איר ברודער אין שטוב.
דער ברודער און זיין מוטער זענען פון פרייד און פון שרעק אין הלשות
געפאַלן. לאַנג האָט געדויערט, ביז וואַנען זיי זענען צו זיך געקומען און

זיי האָבן פאַר זיך דערזען די שייַן פון דער זון און עס האָט זיי ביידן מיט אַמאָל ביים האַרצן פאַרכאַפט. זיי האָבן געשפּאַנט ווייטער, נישט האָבנדיק אַפילו קיין מעגלעכקייט זיך אַרומצוקוקן, ווי שייַן די וועלט איז אַרום זיי. זיי זענען געגאַנגען שעהן נאָך שעהן, פון צייט צו צייט נאָר זיך אַרומגעקוקט פון הינטן צי יאָגט מען זיי נישט נאָך. זיי האָבן זיך אַפּגערוט אונטער אַ בוים, אַנגעזאַמלט אַ ביסל קרעפטן און ווייטער געגאַנגען. פּלוצלינג האָט זאָאָריפע זאָאָריפעס ברודער האָט שוין פון לאַנג חתונה געהאַט און קיין שום שטערונג איז איצט נישט געווען צו זאָאָריפעס חתונה מיט אַבעדן. דאָס איז געווען די שענסטע חתונה, וואָס דאָס דאָרף געדענקט. פון דער גאַנצער געגנט זענען זיך באַקאַנטע און אומבאַקאַנטע צונויפגעפאַרן אויף דער חתונה פון די צוויי ווונדערלעכע מענטשן, וועלכע האָבן זיך צוריק־געקערט פון וואַנען קיינער קומט נישט צוריק. די מיידלעך פון דאָרף, כאַטש זיי זענען דאָס מאָל געקומען, האָבן זיי זיך שלעכט געפילט און באַדויערט, וואָס זיי האָבן געטאָן. צו זאָאָריפעס גליק איז גאָר קיין גרענעץ נישט געווען.

*

אַבער דער רול האָט נישט געשוויגן. נישט אזוי גרינג וועט ער זיך אונטערגעבן. ער האָט גענומען זוכן מיטלען ווי אזוי זאָאָריפען נאָך אַמאָל אין זיינע הענט אַריינכאַפּן. אין איין שיינעם אָונט, ווען אַלע מיידלעך צוזאַמען מיט זאָאָריפען זענען מיט די שאַף און רינדער פון ברונעם געגאַנגען, ווען די מענער האָבן זיך פון די פעלדער אומגעקערט, האָט זיך מיט אַמאָל באַוויזן דער רול, פאַרשטעלט ווי אַ מענטש, און האָט פאַרקויפט פאַטשערקעס, פינגערלאַך, שפּילקעס, שפּיר־געלעך און קייטלעך זייער ביליק. די מיידלעך האָבן פון גאַרנישט געוווסט און זיך געלאָזט גיין צו אים אַנצוקוקן די סחורה, וואָס ער פאַרקויפט, נאָר זאָאָריפע האָט אים גלייך דערקענט. האָט זי אויפגעהויבן אַ געשריי און אַלע פון דאָרף זענען זיך צוזאַמענגעלאָפּן. זאָאָריפע האָט זיי דערציילט, ווער איז אַט דער סוחר, האָבן זיי אַרומגערינגלט דאָס גאַנצע דאָרף אַרום און אַרום, אַלע מיט גרויסע „נאַבוטן“ אין די הענט און צענויפגענומען שטעכערס און שטיקלעך האַלץ, געכאַפט דעם רול און אַריינגעשליידערט אים אין דעם אונ־

אברהם בליי

טערגעצונדענעם שייטער מיט האַלץ און דער רול איז פאַרברענט געוואָרן.
אַבער און זאַאַריפע זענען אַוועק צו דער הייל, אויפגעפנט זי און וואַכן
לאַנג האַבן זיי געפירט דאָס גאַלד און זילבער און צירונג, וואָס איז דאָרטן
געווען.

און זאַאַריפע איז באַוווסט געוואָרן איבער דער גאַנצער געגנט און איבער
דער גאַנצער וועלט ווי די שענסטע און רייכסטע פרוי.

רול — א נאָמען פון א שד.

תאַבון — אן אויוון, וואָס מ'הייצט מיט מיסט און מיט שטרין.

נעבי מוסא — דער נביא מוסא (משה).

זיאַראַ נעבי מוסא — עולה רגל זיין צום נביא מוסא.

זאַרורי — קליינע ווילדע עפעלעך.

קאַיעפען — פאַרברענגען.

קעפיע — קאַפּ טיכל.

בעדעל — אויסטויש. (לויטן מנהג האָט דער עלטסטער ברודער דאָס רעכט אויסצובייטן

זיין שוועסטער מיט אַנאַנדערנס שוועסטער. אַזוי אַרום צאָלט ער נישט פאַר קיין

ווייב).

נאַבוט — א שטעקן מיט אַ קאַפּ.

אומגליק...

שוין עטלעכע טעג, ווי דאָס דאָרף פּאַראַדיז ביי טאַנטורע, גייט אַרום אָן אַ קאַפּ. נישט מען קען עפעס טאָן בייטאַג, נישט עס נעמט אָן אויג צו שלאָפּן ביינאַכט. יעדער אומגליק איז דאָך שלעכט, נאָר וויי איז צו דעם אומגליק, וואָס מען ווייסט נישט פּונדאָנען עס קומט? און ווער ווייסט ווען עס וועט נעמען אַ סוף דערצו?

ביי פעליסן איז די גרויסע קאַלב מען פון טשערעדע נישט געקומען, אָט איז זי אַרויסגעלאָפּן ווי אַלעמאַל אַ פּריילעכע, און אָט האָט זי זיך פּלוצ-לינג אַוועקגעלייגט לעבן אַ פּאַר פּאַרדארטע דערנער, אויסגעגלאַצט מיט די אויגן, פּאַרוואַרפּן מיטן עק און שוין ניטאַ. עס האָט נישט געהאַלפּן דאָס לאָזן בלוט פון אַן אויער, דאָס איינרייבן די שלייפּן ביים קאַפּ. אָט — געלעבט, און — שוין טויט!

ביי עזאזי איז לאַטיפּע די יינגסטע ווייב, אָט די וואָס איז ערשט נישט לאַנג פון דאָרף געקומען, אַזש פּונעם געגנט פון די בערג — ליגט זי שוין דריי טעג און רעדט פון שלאָף, נישט צו דערוועקן זי.

ביי אַב־ראַיאַן איז די יונגע קעמלטע, דאָס שיינדל, מיט וועלכן דאָס גאַנצע דאָרף האָט זיך גערימט, געגאַנגען צו קינד. אויף דעם דור האָט שוין נישט איינער געוואַרט, די גרעסטע סומעס געלט פּאַרויס פּאַרגעלייגט עזאָזין פּאַר אַ קינד פון דער ווייסער, האָט זי דווקא געהאַט צוויי קעמעלעך, נאָר ביידע טויטע.

נישט אַנדערש, ווי מען קען פון זינען אַראָפּ!

גייט אַרום דאָס גאַנצע דאָרף אָן אַ קאַפּ. מען לויפט צו קאַדי, מען לויפט צום שייך, מען טראַכט, מען אַמפּערט זיך, דער קאַפּ ווערט אַזש אויפּגעריסן, וואָס־זשע איז פּלוצלינג געשען מיטן דאָרף? איבערן שוועל האָט מען מורא געהאַט אַריבערצוגיין, און קיינער האָט נישט געוויסט וועמענס סוף עס איז נאָענט און וואָס איז דער נייער אומגליק, וואָס לויערט אויף זיי?

האָט די אַלטע מעדזשידע גערעדט צו זיך אַליין, אַז אַלע האָבן געהערט :
— זאָל מיר נישט באַשטראַפּט ווערן פאַר דערמאָנען דעם נאָמען, נאָר
נישט אַנדערש, ווי דער עפאַריט האָט זיך פאַרקליבן אין אונדזער דאַרף
פאַראַדין, אַלאַ, אַ אַלאַ !

האָבן זיך די דאַרפישע אָנגעהויבן צוצורוקן איינער צום צווייטן, ווייל
עס איז אויף זיי אָנגעפאַלן אַ שרעק, מיט עפאַריט שפּילט מען זיך נישט !
פאַרנאַכט, נאָך איידער די זון האָט געהאַלטן ביים פאַרגיין, ווען עזאָזי
האָט אין אַ בלעך געקלאַפּט און מיט אַזאַ אימפעט, אַז אַ ווידערקול האָט
אויס אָפּגעקלונגען פון די בערג פון סאַמאַרין, האָבן שוין זקנים פון דאַרף
געוויסט, אַז דאָס פאַרלאַנגט פון זיי דאָס דאַרף זיי זאָלן זיך צענויפנעמען
און אַריינבראַכטן זיך אין דער זאַך. דאָס אומגליק ווערט דאָך גרעסער פון
טאָג צו טאָג !

האָט איינער נאָכן צווייטן פון די עלטסטע פון דאַרף מיושבדיק און
מיט געציילטע טריט געלאָזט זיך צום גרויסן זאַרורי־בוים, וואָס שטייט שוין
מכמה דורות אינמיטן דער מיקשע פון רויטע קאָווענעס. און ווען עס האָט
זיך אָנגעהויבן צו זעצן די זון און מען האָט זי געזען אַ ברענענדיק־רויטע,
ווי זי טרינקט זיך ערגעץ אויף די שפיץ בערג — זענען שוין אַלע געווען
אויפן אָרט. קיינער האָט אַ וואָרט נישט אויסגערעדט, אַלע האָבן געשוויגן.
געוואָרט האָט מען אויפן עלטסטן אַבוי־יאַני, ער זאָל דאָס ערשטע וואָרט
אַרויסזאָגן.

און ווען דער אַלטער אַבוי־יאַני האָט אַ טיפן קרעכץ געטאָן, האָבן אַלע
ווי איינער געקרעכצט אויף אַ קול און אַרויסגעלאָזט דעם קרעכץ צווישן
די צווייגן פון דעם גרויסן, אַלטן זאַרורי־בוים.

פון דערווייטנס האָט אָן אייזל גערעוועט און קליינע פליגעלעך האָבן
געשזומעט אין אויער.

— נישט גוט, נישט גוט, ברידער, — האָט דער אַלטער אַבוי־יאַני
געזאָגט.

— ביי פעליסן אַ קאַלב — האָט גלייך אַ צווייטער געזאָגט, — ביי
אַבוראַיאַן די יונגע, וויסע קעמלטע, ביי עזאָזין די יינגסטע ווייב און...
— גענוג, ברידער, — זאָגט אַבוי־יאַני — צו וואָס אויסרעכענען דאָס

שלעכטע, דאָס אומגליק איז גרויס, און וווּ ליגט דער סוד? לאַמיר בעסער בעטן ביי אַלאַ, ער זאָל אונדז אַריינגעבן כוח און שאַרפן אונדזער מוח, זאָלן מיר דערגיין די סיבה און ראַטעווען אונדזער דאָרף, וואָס טרינקט זיך אין אומגליק...

האַבן זיך אַלע מיטאַמאָל אויסגעלייגט אויף דער ערד מיטן פנים צו מזרח און שטילערהייט געזאָגט פסוקים פון קאָראַן.

און אַז זיי האָבן שוין זייערע תפילות אָפגעזאָגט, זענען זיי מיט אַמאָל רעדעוודיק געוואָרן און איינער נאָכן צווייטן האָט אַרויסגעזאָגט זיינע השערות וועגן די סיבות פון אומגליק.

— דעם נאָמען פון אַלאַ פאַרשוועכט!

— אַ גאַסט אפּשר באַלידיקט!

— אפּשר האָט ווער פון זינדיקע שאַרפע געטראַנקען געטרונקען!

— און אפּשר איז גאָר אַ פרוי דערביי פאַרמישט?

ביים לעצטן האָט שוין דער אַלטער דזשעמאַלי, וואָס האָט ביז איצט געשוויגן, זיך מער נישט געקענט איינהאַלטן, האָט ער זיך אַ שטאַרקן טשוכע געטאַן אין דער פלייצע און געזאָגט:

— זאָל איך, ברידער, נישט געשטראַפט זיין פאַר מיין שווייגן און זאָל אַלאַ, דער גרויסער, און מוכאַמעד דער הייליקער, מיר נישט פאַר אומגוט דאָס נעמען, צו אַלט בין איך, איך זאָל קענען מיט זיך אין קבר מיטנעמען זינד, און זינדיק איז אויך דער, וואָס ווייסט פון צווייטנס זינד און שווייגט. יא, ברידער, נישט אַזוי גרינג איז צו ברעכן אַ האַרץ פון אַ יונגן פריינט. יאָרן-לאַנג ווי עזאָזי טיילט זיך מיט מיר מיט פרייד און מיט ליידי, נאָר מיר קען ער דערציילן, ווי עס ברייטערט זיך זיין האַרץ פון גרויס ליבשאַפט צו זיין יינגסטער ווייב לאַטיפע. טאַלן מיט בערג קען מען אויסוואַנדערן און אַ צווייטע ווי זי נישט געפינען — פלעגט ער זיך פאַר מיר אַלע מאָל אַ שטאַלצער באַרימען — און וואָלט ער דען מיר געגלויבט, ווען איך דערצייל אים, אַז צו מייע אַויערן איז דערגאַנגען דער שרעקלעכער סוד, אַז אַ פאַל-שעניצע איז זי לאַטיפע, אַז אַ באַרגיקן האָט זי נאָך אין אירע יונגע יאָרן איר האַרץ געשענקט און עס איז נישט דאָס ווייטקייט צום ברונעם, וואָס דויערט אַזוי לאַנג איר צוריק קומען. עס זענען די פעלדזן, וווּהיין זי גייט.

עס איז צום ים, צו איר געליבטן, וואָס וואָרט און לויערט אויף איר און טיילט זיין וואָרעמקייט מיט אַט דער פּאַלשעניצע. צי וואָלט עס עזאָזי געגלויבט, ווען ער שיינט אַלע מאָל פון גליק, און צי וואָלט דען נישט זיין האַרץ גע-פלאַצט פון פיין, ווען ער וואָלט יאָ געגלויבט? יאָ, ברידער, ווי אַלט איך בין, אַזוי זינדיק בין איך אויך, שוין לאַנג ווי די זינד איז אַריבער מיין שוועל, נאָר ווי קען איך איצט שווייגן? ווי קען איך צווען ווי מיין דאָרף, דאָס ליבלינג פון מיין אויג, גייט אונטער.

ביי די לעצטע ווערטער, האָט דער אַלטער דזשמאַלי אַ טרער געלאָזט, און אין דער אסיפה פון די זקנים איז געוואָרן אַ טומל. אַלע האָבן מיט אַמאָל גערעדט. קיינער האָט נישט געוויסט און נישט געהערט, וואָס דער צווייטער זאָגט. מען האָט זיך געאַמפּערט, נישט וויסנדיק, ווער מיט וועמען און פאַר וואָס.

און ערשט ווען ווילדע שאַקאַלן האָבן זיך אויף די פעלדער הונגעריקע צעלאָזט אין אַ קינדעריש רחמנות-געוויין, האָבן זיך די זקנים געלאָזט צוריק אין דאָרף, און נאָך איידער זיי זענען געקומען, איז שוין דאָס גאַנצע דאָרף געגאַנגען כאַדאַראָם און אַלע האָבן שוין געוויסט דעם סוד פון אומגליק. נישט אַנדערש ווי דער ווינט וואָלט זיי איבערדערציילט פריער די סודות פון הינטערן זאָרורי-בוים.

און אַז דאָס דאָרף האָט זיך דערוויסט פון דעם, האָט זיך געטאַן חושך! מען האָט געקלאַפט און געשטורמט אינעם שטיבל פון עזאָזי. מען האָט זיך געריסן אינעווייניק אַפּצורעכענען זיך מיט דער פּאַלשעניצע, מיט דער, וואָס האָט אויף דעם גאַנצן דאָרף אַן אומגליק געבראַכט, און עזאָזי, ווי אַ ווילדער איז געשטאַנען ביי דער טיר, מיט זיינע פויסטן, און גערעוועט, ווי אַ גע-קוילעטער שעפּס, אַליין נישט וויסנדיק, וואָס ער שרייט. און דער קאַפּ האָט אים געדרייט און די אויגן האָבן זיך אים פון גרויס ווייטיק איבערגעקערט. מען האָט געזען, אַז אַט גייט דער גוטער עזאָזי פון זינען אַראָפּ. און דער טומל אין דאָרף ווערט גרעסער און גרעסער...

✱

קיינער וויסט נישט, צי לאַטיפּע האָט אַליין אויסגעהויכט מיט דער נשמה, צי עמיצער אַנדערש איז געווען דער, וואָס האָט איר פּאַלשע נשמה

אַר אַ בעסקן

אָוועקגענומען און פאַר ווילדע הינט געוואָרפֿן — און דאָס ווייסט אָבער דאָס
גאַנצע דאָרף, אַז זי, די פּאַלשעניצע, איז נישטאַ מער, פאַרשווינדן איז זי ווי
קיינמאַל געווען, אַז עזאָזי האָט פאַרלוירן זיין געדאַנק און לאַכט מיט פאַר-
גלאַצטע אויגן מיט אַ קול פֿון אַ הייזעריקן האָן. און אַז פאַרשווינדן איז
דערמיט דאָס אומגליק פֿון דאָרף פאַראַדיין.

